

เอกสารและเหตุการณ์
ทางประวัติศาสตร์การเมือง

นาย ปรีดี พนมยงค์

เล่าเรื่อง

‘ขบวนการเสรีไทย’

โดย สุพจน์ ด่านตระกูล.

จิรวรรณบุสรณ์

PRIDI-PHOONSUK
ปริดิ - พูนสุข พณยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่ผลงานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

ความดีของหนังสือเล่มนี้

อุทิศแด่

ปวงชนชาวไทย ผู้พิทักษ์มาตุภูมิ
ตลอดมาและตลอดไป

สมาชิกขบวนการเสรีไทย ผู้รับใช้ชาติ

อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ผู้ซื่อสัตย์

นาย ปรีดี พนมยงค์
เล่าเรื่อง
ชบวนการเสรีไทย.

เอกสารและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์การเมือง

นายปรีดี พนมยงค์

เล่าเรื่อง

ขบวนการเสรีไทย

กับ

ความสัมพันธ์ทางการเมือง

ขณะ

ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

และ

รัฐ หัวหน้าขบวนการเสรีไทยกษัตริย์

โครงการหนังสือประวัติศาสตร์การเมือง

สำนักพิมพ์

จิรพรรณสรณ์

จัดพิมพ์

บริษัทเกิดไทย ๘๐๘/๗ ซอยสันติภาพ

เลขทะเบียนการค้า

โทร. ๒๔๕๐๑๖

สำนักงานพิมพ์

ราคาเล่มละ ๘๕ บาท

พิมพ์ที่ บริษัท สว่างวัฒนาธรรม จำกัด

๒๕๐-๒๑ อ. จรัลสนิทวงศ์ แขวงจตุจักร กทม. โทร. ๔๒๖๗๗๗

เบญจกมล เรามอบความสุข ให้แก่คนไทย

คำขึ้นต้น

ท่านปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทย หรือในนามว่า “รัฐ” ที่ฝ่ายสัมพันธมิตรตั้งให้ ได้กล่าวคำปราศรัยต่อหน้าผู้แทนนักรบแห่งขบวนการเสรีไทยทั่วทั้งขบวนการ กล่าวคือทั้งเสรีไทยภายในประเทศและนอกประเทศ เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ.2488 ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มีความสำคัญดังนี้

1. การกระทำคราวนี้มีได้ก่อตั้งเป็นคณะหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วมงานกันประกอบกิจ เพื่อให้ประเทศได้กลับคืนสู่สถานะก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484

2. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนชาวไทยอยู่ในต่างประเทศได้รับความรับรองตลอดมา ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียกกองกิจการและผู้ร่วมงานในต่างประเทศว่า “เสรีไทย” เพราะเวลานั้นต่างประเทศเข้าใจว่า ประเทศไทยอยู่ภายใต้ครอบครองของญี่ปุ่น “เสรีไทย” ไม่ใช่ผู้ที่อยู่ภายใต้ครอบครองของญี่ปุ่น

3. ส่วนองค์การต่อต้านภายในประเทศนั้น ในชั้นเดิมไม่มีชื่อเรียกกองกิจการว่าอย่างไร การชักชวนให้ร่วมงานตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม 2484 เป็นต้นมา ก็ชักชวนเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นให้พ้นประเทศ และเมื่อองค์การภายในประเทศและนอกประเทศได้ติดต่อกันแล้วในชั้น

หลัง สาส์นที่เจ้าหน้าที่ต่างประเทศได้มีมายังข้าพเจ้า เรียกขานองค์การที่เราร่วมงานระหว่างคนไทยทั้งภายในและภายนอกว่า FREE SIAMESE MOVEMENT หรือ “ขบวนการเสรีไทย” เป็นนามสมญาที่ควรยอมรับ ข้าพเจ้าก็ได้ถือเอานามนี้ได้ตอบกับต่างประเทศโดยใช้นามขององค์การว่า “องค์การขบวนการเสรีไทย”

4. ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้ไม่ได้ร่วมในองค์การนี้โดยตรงก็ยังมีอีก 17 ล้านคนที่กระทำโดยอิสระของตน ในการต่อต้านด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถจะทำได้ หรือเอาจำลึงใจช่วยขับไล่ให้ญี่ปุ่นพ้นไปจากประเทศไทยโดยเร็วก็มี หรือแม้คนไทยที่นังอยู่โดยไม่ทำการขัดขวางผู้ต่อต้านญี่ปุ่นหรือผู้รับใช้ชาติ ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำการได้สะดวก ฯลฯ เป็นต้น คนไทยทั้งปวงเหล่านี้ทุกคนร่วมกันทำการกู้ชาติของตนด้วยกันทั้งนั้น

จากข้อสรุปทั้ง 4 ข้อนี้จะเห็นได้ว่า

1. ท่านปรีดีไม่เคยคิดที่จะเอาขบวนการเสรีไทยเป็นฐานกำลังทางการเมืองของท่าน เพราะสมาชิกแห่งขบวนการเสรีไทยมาจากหลายชนชั้น ซึ่งมีปรัชญาทางการเมืองที่แตกต่างกัน มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และมีทรรศนะสังคมที่แตกต่างกัน

ดังนั้นถ้าใครพูดว่าท่านปรีดีเอาขบวนการเสรีไทยเป็นฐานทางการเมือง หรือหวังพึ่งขบวนการเสรีไทยทางการเมืองแล้ว ก็ขอให้เข้าใจเถิดว่าเป็นคำพูดที่ไม่ตรงต่อความจริง

2. คำว่า “เสรีไทย” เป็นคำที่ก่อกำเนิดขึ้นในอเมริกา โดยอเมริกันเรียกคนไทยที่นั่นที่ไม่ยอมขึ้นกับรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ ว่า “เสรีไทย”

ส่วนขบวนการภายในประเทศนั้นในชั้นต้นเรียกโดยสามัญทั่วไปว่าขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น ท่านปรีดีไม่ได้ยกตนว่าเป็นผู้ประดิษฐ์คำว่า “เสรีไทย” ขึ้นมาเอง

ดังนั้นถ้าใครพูดว่าท่านปรีดีถือตนว่าเป็นคนก่อตั้งชื่อ “ขบวนการเสรีไทย” ก็ขอให้เข้าใจเถิดว่าเป็นคำพูดที่ไม่ตรงต่อความจริง

3. ท่านปรีดีไม่ได้ถือตนว่าเป็นผู้กู้ชาติและไม่ได้ถือว่าขบวนการเสรีไทยเป็นผู้กู้ชาติ แต่หากถือว่าเป็นผู้ “รับใช้ชาติ” การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวงประมาณ 17 ล้านคน

ดังนั้นถ้าใครพูดว่าขบวนการเสรีไทย หรือท่านปรีดีถือตนว่าเป็นผู้ “กู้ชาติ” ก็ขอให้เข้าใจเถิดว่าเป็นคำพูดที่ไม่ตรงต่อความจริง

เพื่อรักษาสัจจะแห่งประวัติศาสตร์ที่ขบวนการหนึ่งภายใต้ชื่อ ว่า “ขบวนการเสรีไทย” ได้ร่วมกันสร้างประวัติศาสตร์ในช่วงหนึ่งแห่งยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ผมจึงได้รวบรวมข้อเขียนของท่านปรีดีเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยในส่วนที่เป็นโครงสร้างสำคัญๆ ที่ท่านได้เขียนไว้ในหนังสือ “จดหมายเหตุของนายปรีดี ฯลฯ” และในหนังสือ “อนุสรณ์นายปราโมทย์ พึ่งสุนทร” มารวมพิมพ์เป็นเล่มเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการอ่าน การทำความเข้าใจและการสืบต่อเนื่องของขบวนการนั้น

ทั้งนี้เพราะว่าในขณะนี้ได้มีการพูดการเขียนถึง “ขบวนการเสรีไทย” อย่างเลอะเทอะ ซึ่งคนรุ่นนี้เป็นจำนวนมากที่ไม่รู้ความจริง อาจหลงเชื่อความเลอะเทอะเหล่านั้นว่าเป็นความจริงก็ได้ เพราะเหตุการณ์ผ่านมากว่า 40 ปีแล้ว นับแต่เริ่มเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือนับแต่ที่ขบวนการเสรีไทยมีบทบาทในสงครามครั้งนั้น

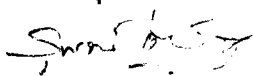
อีกประการหนึ่งบางคนพูดและเขียนถึงขบวนการเสรีไทยอย่างเหยียบย่ำทำลาย ด้วยความเข้าใจผิดโดยบริสุทธิ์ใจหรือด้วยโทษาคติ

และโมหะคติก็ไม่อาจทราบได้ ซึ่งก็จะทำให้คนรุ่นนี้ที่ได้ยินได้ฟังหรือคนรุ่นต่อไปที่ได้อ่านเอกสารหลักฐานที่ไม่ตรงต่อสัจจะแห่งประวัติศาสตร์หลงเชื่อว่าเป็นสัจจะแห่งประวัติศาสตร์ ซึ่งก็จะเป็นการเพิ่มหน้าประวัติศาสตร์ที่เป็นเท็จเหลวไหลให้สกปรกขึ้นมาอีกหน้าหนึ่งโดยไม่จำเป็น

ด้วยประการฉะนี้เรื่องราวของขบวนการเสรีไทย โดยข้อเขียนของหัวหน้าใหญ่ขบวนการเสรีไทยเอง ภายได้ชื่อว่า “นายปรีดี พนมยงค์ เล่าเรื่องขบวนการเสรีไทย” จึงได้ปรากฏเป็นรูปเล่มขึ้นดังที่อยู่ในมือของท่าน ณ บัดนี้

ผมหวังเป็นอย่างมากว่าหนังสือเล่มนี้จะให้ประโยชน์แก่บัณฑิตผู้ใฝ่ในสัจจะโดยทั่วไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคงจะเป็นประโยชน์ต่อการพิทักษ์สัจจะแห่งประวัติศาสตร์อย่างแน่นอน

ขอขอบคุณ

(สุพจน์ ด่านตระกูล)

ก่อนจะถึงขบวนการเสรีไทย

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ขณะที่ท่านปรีดี ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอยู่นั้น ได้เกิดเหตุการณ์ระหว่างประเทศที่สำคัญ คือ กรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศส กล่าวคือ ประเทศไทยได้ฉวยโอกาสที่ฝรั่งเศสยอมแพ้แก่เยอรมันเรียกรื้อเอาดินแดนที่ ฝรั่งเศสสมัยจักรวรรดินิยมปล้นเอาไปกลับคืนมา

ในฐานะที่ ท่านปรีดี เป็นนักกฎหมายท่านปรีดีได้มองเห็นช่องทางที่จะเอาดินแดนที่ไทยเสียไปกลับคืนมาโดยวิถีทางของกฎหมาย ท่านปรีดีได้เข้าพบจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ในขณะนั้น ชี้แจงดูทางที่จะได้ดินแดนคืนมาโดยสันติ แต่ฝ่ายขุนศึก จอมพล ป. พิบูลสงคราม และคณะไม่เห็นด้วยกับแนวทางนั้น กรณีพิพาทอินโดจีนจึงเกิดขึ้น และสงครามระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศสก็ได้ติดตามมา.

เพื่อจะได้เข้าใจในปัญหากรณีพิพาทอินโดจีนตั้งแต่ต้นจนจบสถานคือตั้งแต่ได้ดินแดน ๔ จังหวัดกลับคืนมาและในที่สุดต้องคืนกลับไปให้ฝรั่งเศส ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองอีกครั้งหนึ่ง ณ ที่นี้ จึงขอเสนอจดหมายของท่านปรีดี ที่มีถึงท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ชี้แจงข้อเขียนที่กล่าว

เคลื่อนไหวของคุณอนันต์ พิบูลสงคราม บุตรชายท่านผู้หญิงละเอียดที่เขียนลงในหนังสือแจกงานศพของ จอมพล ป. บิดาของคุณอนันต์เอง จดหมายของท่านปรีดี มีข้อความรายละเอียดดังต่อไปนี้

นครหลวงทุ่ง

วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๗

เรียน ท่านผู้หญิงที่นับถืออย่างยิ่ง

ผมได้อ่านบทความของคุณอนันต์ เรื่อง "ชีวิตของคุณพ่อ" ซึ่งหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ได้คัดมาลงพิมพ์นั้นแล้ว โดยเฉพาะข้อความที่เกี่ยวกับผมนั้น ข้อเท็จจริงยังคงคลาดเคลื่อนอยู่ ผมจึงขอภัยที่จะเรียนมายังท่านกับคุณอนันต์ เพื่อทราบ และถ้าเห็นเป็นการสมควรก็ขอให้คุณอนันต์ช่วยแก้ไขในการพิมพ์ครั้งที่สองของบทความนั้นหรือในหนังสือพิมพ์ หรือในเอกสารอื่นใด ตามที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม ขอให้ท่านช่วยแจ้งแก่คุณอนันต์ด้วยว่า ผมมิได้ถือว่าคุณอนันต์ มีความตั้งใจจะเขียนข้อความคลาดเคลื่อนที่เกี่ยวกับผมแต่ความคลาดเคลื่อนนั้น ก็เนื่องจากบุคคลอื่นที่มีเจตนาไม่ดีต่อท่านจอมพล ป. และต่อผมได้เคยใส่ร้ายท่านองนั้น โดยทำข่าวลือมวก่อนแต่เมื่อคุณอนันต์ได้เขียนเป็นบทความตีพิมพ์

สาระสำคัญที่คลาดเคลื่อนอันเกี่ยวกับผมนั้นมีดังต่อไปนี้

๑. ผมมิได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อจาก ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ความจริงนั้น ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

ระหว่าง วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ถึงวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ จึงลาออกเนื่องจากการเลือกตั้งใหม่เสร็จแล้ว ต่อจากนั้น นายควง อภัยวงศ์ ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๓๑ มกราคม ถึง ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ นายควง อภัยวงศ์ ได้ลาออกผมจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ท่านกับคุณอนันต์จะเห็นได้ว่าผมได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีภายหลังประกาศคาบสมุทรสำหรับประเทศไทยแล้ว ๘ เดือนเศษ (ประกาศคาบสมุทรสำหรับประเทศไทยในวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘)

๒. ท่านและคุณอนันต์ คงเห็นได้ว่าเมื่อเสร็จสงครามแล้ว รัฐบาลก่อนผมเป็นนายกรัฐมนตรี ก็มี วัตถุประสงค์ให้ทหารที่เกณฑ์มาสำหรับสงครามอยู่เฉยๆ คือรัฐบาลก่อนนั้นได้ดำเนินการปลดทหารที่เกณฑ์ไปในระหว่างสงครามนั้นแล้ว และขอได้โปรดสังเกตด้วยว่า ระยะเวลา ๘ เดือน ก่อนผมเป็น นายกรัฐมนตรี นั้นก็เป็น เวลานานพอสำหรับรัฐบาลก่อนที่จะทำการปลดทหารเหล่านั้น

ขอให้ท่านและคุณอนันต์ระลึกว่า ผู้ที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมร่วมอยู่ในคณะรัฐบาลเดียวกันกับผมนั้น คือ พล.อ. จีระ วิจิตรสงคราม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ใหญ่ในสมัยท่านจอมพล ป. มาก่อน และเป็นนายทหารผู้ใหญ่หลายตำแหน่งในสมัยท่านจอมพล ต่อมา ท่านกับคุณอนันต์คงจะพิจารณาเห็นความจริงได้ว่า ถ้ามีการปลดทหารเกณฑ์ดังกล่าวในสมัยรัฐบาลของผมแล้ว พล.อ. จีระ

วิจิตสงครามนั้น คงจะไม่ปล่อยให้ทหารได้รับความลำบาก หรือทำการปล้นสะดม^๕ ขณะ^๕ พล.อ. จีระ วิจิตสงคราม ก็ยังมีชีวิตอยู่ ผมจึงขอให้ท่านและคุณอนันต์ สอบถามความจริงจากท่านผู้นั้น และโปรดถามด้วยว่า เมื่อผมได้รับหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วไม่กี่วัน ก็ได้จัดการเพิ่มเงินเดือนเบี้ยเลี้ยงของทหารและตำรวจ และเงินเดือนของข้าราชการทั่วไป ความจริงในเรื่องนี้ยังปรากฏในแถลงการณ์ของรัฐบาลที่โฆษณาเผยแพร่ในขณะนั้นด้วยขอให้คุณอนันต์ขอสำเนาที่กรมประชาสัมพันธ์ ก็คงจะพบความจริงได้อีกทางหนึ่ง

อนึ่ง ในการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้น ได้มีนายพลอดีตเลขาธิการผู้หนึ่ง ได้ปราศรัยต่อราษฎรเปิดโปงรัฐบาลก่อนที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรีว่า เป็นผู้ดำเนินการปลดทหารที่เกณฑ์ไปในระหว่างสงครามตามวิธีที่คุณอนันต์กล่าวในบทความ ทั้งนี้ย่อมเป็นการแสดงว่าวิธีนั้นไม่ใช่การกระทำของผมและรัฐมนตรีกลาโหมในขณะของ ผม

๓. การคืนดินแดน ๕ จังหวัดให้แก่ ฝรั่งเศส นั้นมิ ได้ทำไป ในสมัยที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรีผมได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ การเจรจากับฝรั่งเศส เรื่องดินแดน ๕ จังหวัด ได้เริ่มกระทำด้วยความเห็นชอบของรัฐบาล โดยที่รัฐบาลซึ่ง พล.ร.ต.ถวัลย์ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๘ คณะอนุญาโตตุลาการได้ชี้ขาดให้ประเทศไทย คืนดินแดนให้ฝรั่งเศสขอให้คุณอนันต์ (ลูกชายท่านผู้หญิง-ผู้เขียน)

ตรวจดูรายงานการประชุมรัฐสภา และราชกิจจานุเบกษาในระหว่าง
เวลาดังกล่าวนั้น ก็จะไม่พบความจริงในเรื่องนั้น เพื่อความเป็นธรรมแก่
ผม และ พล.ร.ต. ถวัลย์ ชำรงนาควาสวัสดิ์ ที่ผมอ้างถึง ผมจึง
ขอ^๕แรงเพื่อขอให้ท่านและคุณอนันต์ ทราบเหตุการณ์โดยย่อและ
ความเป็นมาของเรื่องดินแดน ๔ จังหวัด ตามความเป็นจริง คือ.—

ก. เมื่อประเทศฝรั่งเศสได้ยอมแพ้แก่เยอรมันแล้ว เวลา
นั้นผมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เห็นว่าช่องทางที่
ประเทศไทยจะได้ดินแดนที่ได้เสียไปคืนมาเป็นของไทย โดยวิธีทาง
กฎหมายระหว่างประเทศ ผมจึงได้พบท่านจอมพล ป. ที่วังสวน
กุหลาบแสดงทรรศนะของผมว่าเป็นการสมควรที่รัฐบาลไทย จะนำ
เรื่อง^{๕๕}ขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือศาลโลกในสมัยนั้นให้
วินิจฉัยว่า ดินแดนที่ฝรั่งเศสได้ไปจากประเทศไทย ตั้งแต่ร.ศ. ๑๑๒
เป็นต้นมาต้องคืนมาเป็นของประเทศไทย เพราะประเทศไทย ได้โอน
ดินแดนเหล่านั้นให้ฝรั่งเศสเพื่อให้อยู่ใน “อารักขา” ของฝรั่งเศส เมื่อ
ฝรั่งเศสยอมแพ้เยอรมัน และบ้านเมืองระส่ำระสาย ก็เป็นการแสดงว่า
ประเทศฝรั่งเศสไม่สามารถที่จะอารักขาดินแดนที่ประเทศไทยได้โอนให้
ไปนั้นได้อีก ประเทศไทยจึงมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้คืนดินแดนนั้น
(ทั้งนี้ เป็น เหตุผลที่ ฝ่ายไทยมี ทางชนะ ได้ใน สมัยที่ ฝรั่งเศส ยังเป็น รัฐ
อารักขา^{๕๖}ดินแดนเหล่านั้น ซึ่งต่างกับเหตุผลที่รัฐบาลสฤตศรัตอย่างต่อศาล
โลกในกรณีเราพระวหารภายหลังที่กัมพูชาเป็นเอกราชแล้ว)

แต่ความเห็นของผมมิได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล คือ รัฐบาลได้ใช้วิธีขึ้นบันทึกให้รัฐบาลวิธีขึ้นดินแดนให้แก่ไทย เมื่อ รัฐบาลวิธีไม่คืนให้ รัฐบาลก็ได้ดำเนินวิธีการเอาดินแดนคืนโดยวิธี ทางทหาร ในฐานะที่ผมเคารพเล็งข้างมากในรัฐบาล ก็ได้ปฏิบัติตาม นโยบายส่วนรวม คือในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ได้จัดหา เงินเพื่อค่าใช้จ่ายในการทหารเป็นจำนวนมากให้ได้อย่างสมบูรณ์รวดเร็ว โดยมีได้มีการขาดตกบกพร่องแต่อย่างใดในการทหาร และไม่กระทบ ถึงเสถียรภาพของเงินตราไทยในสมัยนั้น

ข. เมื่อครั้งสงครามอินโดจีนได้เริ่มไประยะหนึ่ง ประเทศ ญี่ปุ่นได้สอดเข้ามา โดยเรียกร้องให้ฝ่ายไทยและฝ่ายฝรั่งเศสหยุดรบ และต่างฝ่ายต่างส่งผู้แทนไปเจรจาที่กรุงโตเกียว โดยญี่ปุ่นเป็นคนกลาง (หัวหน้าผู้แทนฝ่ายไทยคือพระองค์เจ้าวรณ ๖ ซึ่งบังคับทรงดำรง พระอิศริยยศเป็นกรมหมื่นราชูป)

ท่านกับคุณอนันต์ อาจคันเฮกสลาเกี่ยวกับการเจรจานั้น ได้ว่า การเจรจาท้องใช้เวลาช้านานประมาณ ๒-๓ เดือน เพราะ ฝรั่งเศสเกิดทมิฬฐิมานะ ไม่ยอมคืนดินแดนตามคำเรียกร้อง ของฝ่ายไทย ในที่สุดฝ่ายญี่ปุ่นก็ได้ใช้ วิธีการอันเป็นผลให้ ฝ่ายฝรั่งเศสยอมตกลงคืน ดินแดนบางส่วนที่ได้ไปจากประเทศไทย แต่ในข้อตกลงมีกำหนดไว้ว่า ญี่ปุ่นเป็นผู้ค้าประกันให้การเป็นไปตามข้อตกลงนั้น และกำหนดไว้ว่า ฝ่ายไทยและฝ่ายฝรั่งเศส จะต้องไม่ทำสัญญาทางเศรษฐกิจ หรือทาง

การทหารใดๆ กับประเทศอื่นใด ซึ่งญี่ปุ่นถือว่าเป็นที่เสียประโยชน์แก่
ญี่ปุ่น

ทางฝ่ายฝรั่งเศสเสรี ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นฝรั่งเศสต่อต้าน
ภายใต้การนำของนายพลเดอว์โกลด์ ได้แถลงไม่รับรองข้อตกลงใดๆ
ที่รัฐบาลวิชีได้ทำไว้เกี่ยวกับเรื่องดินแดน ๔ จังหวัด ผมจึงได้ไปเตือน
ท่านจอมพล ป. ว่าต้องพิจารณาท่าทีของเดอว์โกลด์กับสัมพันธมิตร
ของเราในสมัยนั้นให้มาก เพราะถ้าสัมพันธมิตรในขณะนั้นเป็นฝ่าย
ชนะสงครามแล้ว ข้อตกลงที่ฝ่ายรัฐบาลทำไว้กับรัฐบาลวิชีที่ญี่ปุ่นเป็น
ผู้ค้าประกันนั้น ก็จะต้องถูกยกเลิก และฝรั่งเศสก็จะได้ดินแดนกลับคืน
ไป ผมยังได้ชี้แจงด้วยว่าถ้าได้ใช้วิธีการตามที่ผมได้เสนอไว้ใน
ครั้งแรก คือนำเรื่องขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศแล้วถ้าศาล
ยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินให้เราชนะคดี เพราะเรามีทางชนะก็ย่อม
เป็นการตัดสินผูกพันประเทศฝรั่งเศสทั้งหมด ต่างกับข้อตกลงที่ทำไว้
กับรัฐบาลวิชีที่ฝ่ายนายพลเดอว์โกลด์กับฝ่ายสัมพันธมิตรของเราไม่รับ
รอง

ค. ถ้ายึดมาอีกไม่ช้าญี่ปุ่นก็ได้กรีธาทัพเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลไทยได้ทำสัญญาร่วมมือกับญี่ปุ่น ครั้นต่อมารัฐบาล
ไทยก็ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา แต่ในเวลาที่จะวัน
ประกาศสงครามนั้น สมอัยการอนุญาต ผู้สำเร็จราชการเป็นผู้ลงนาม
(ซึ่งผมถือเอาเหตุนี้ เป็นข้ออ้างว่าการ ประกาศสงครามนั้นเป็น โมะฆะ
เพราะผู้สำเร็จราชการมิได้ลงนามครบถ้วน)

เมื่อรัฐบาลไทยประกาศสงครามกับญี่ปุ่นเช่นนั้นแล้ว ก็เป็น
ธรรมดาว่าถ้าญี่ปุ่นเป็นฝ่ายชนะสงคราม ฝ่ายไทยก็เป็นฝ่ายชนะ
สงครามด้วย ดินแดน ๔ จังหวัด ก็คงเป็นของคนไทยอย่างสมบูรณ์
แต่ถ้าญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายชนะ
สงคราม ฝ่ายไทยก็ต้องเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และผลที่จะตามมาก็คือ
ประเทศไทยจะมีเพียงแต่ต้องคืนดินแดน ๔ จังหวัดเท่านั้น ดินแดนของ
ไทยเท่าที่มีเหลืออยู่ จะต้องเปลี่ยนฐานะไปอย่างไรก็เป็นเรื่องที่น่าวิตก

๔. ขบวนการเสรีไทยได้พยายามทำการเพื่อที่จะบังคับกันมิ

ให้ประเทศไทยเป็นฝ่ายแพ้สงคราม การเจรจาระหว่างขบวนการเสรีไทย
กับฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นการลับเพื่อประโยชน์ดังกล่าวแล้วได้ดำเนิน
มาเป็นเวลาหลายปี แต่ยังไม่ได้รับผลที่ทำให้สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ
รับรองว่า การประกาศสงครามเป็นโมฆะและประเทศไทยมิใช่ผู้
สงครามของเขา จนกระทั่งเมื่อไม่กี่เดือนก่อนที่สงครามโลกจะยุติลง
ผมในฐานะที่สัมพันธมิตรรับรองเป็นหัวหน้าเสรีไทย ได้แจ้งไปยังฝ่าย
สัมพันธมิตรว่า ขบวนการเสรีไทยพร้อมที่จะเริ่มใช้อาวุธต่อสู้ทหาร
ญี่ปุ่นอย่างเปิดเผย ทั้งนี้มีความมุ่งหมายในทางการเมืองเพื่อแสดงให้เห็น
โลกเห็นว่าราษฎรไทยมิใช่เป็นคู่สงครามกับพันธมิตร ไม่ยอมได้ส่งโทร-
เลขไปยังฝ่ายสัมพันธมิตรเช่นนั้นแล้ว ก็ได้รับตอบจากรัฐมนตรีว่าการ
ต่างประเทศสหรัฐอเมริกาว่า ให้ขบวนการเสรีไทยรอการปฏิบัติตามแผน

ร่วมกัน โดยอย่าเพิ่งลงมือกระทำการใด ๆ และรัฐบาลสหรัฐอเมริกา
เข้าใจเจตนารมณ์ของขบวนการเสรีไทยเป็นอย่างดีแล้ว ฉะนั้น รัฐบาล
สหรัฐอเมริกา จึงยอมรับว่าประเทศไทยไม่ได้เป็นคู่สงครามกับสหรัฐ
อเมริกา ดังนั้น เมื่อเสร็จสงครามแล้วสหรัฐอเมริกาได้ปฏิบัติตาม
ที่รับรองไว้ และสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเหมือนอย่างเดิม
โดยไม่ถือว่าไทยเป็นคู่สงครามหรือฝ่ายแพ้สงคราม

ส่วนประเทศอังกฤษนั้นแจ้งว่า โดยคำนึงถึงการช่วยเหลือ
ร่วมมือของขบวนการเสรีไทยจึงยอมรับที่จะยกเลิกภาวะสงครามกับประเทศ
ไทยโดยมีเงื่อนไขว่าประเทศไทย จะต้องตกลง ทำสัญญา สมบูรณ์แบบ
(การอ้างถึง การช่วยเหลือ ร่วมมือของ ขบวนการ เสรีไทย นั้นปรากฏในคำ
ปรารภสัญญาสมบูรณ์แบบ) ในชั้นแรกอังกฤษเรียกร้องให้ประเทศ
ไทยต้องปฏิบัติหลายประการรวมทั้งได้ยื่นคำเรียกร้องของฝรั่งเศสให้คืน
ดินแดนและขอพระแก้วมรกตกลับไปได้ที่เวียงจันทน์อีกด้วย ทางฝ่าย
ผมกับรัฐบาลในขณะนั้นก็ได้พยายามต่อสู้ อันเป็นผลให้ฝ่ายอังกฤษ
ระงับข้อเรียกร้องของฝรั่งเศสไว้ แล้วเจรจาสัญญาสมบูรณ์แบบที่
เกี่ยวกับอังกฤษโดยเฉพาะ คงปล่อยให้ปัญหาดินแดน ๔ จังหวัดเป็น
เรื่องของฝรั่งเศสที่จะดำเนินการต่อไปโดยวิถีทางต่าง ๆ รวมทั้งวิถีทาง
สหประชาชาติ การทำสัญญาสมบูรณ์แบบได้ทำให้ประเทศไทยพ้นจาก
การเป็นฝ่ายแพ้สงครามกับอังกฤษ และฟื้นความสัมพันธ์ทางการทูต

กับอังกฤษเหมือนเดิม ซึ่งต่างกับญี่ปุ่นต้องถูกฝ่ายชนะบีบครองอยู่
หลายปี

จ. ต่อมาเมื่อ พล. ร.ต. ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี
มนตรีสืบต่อมาจากผม รัฐบาลฝรั่งเศสที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดย
ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรของเรา ได้
เร่งเร้าที่จะให้ประเทศไทยคืนดินแดน ๕ จังหวัดที่ได้ไปโดยข้อตกลง
ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลวชิร พร้อมกันนั้นก็มีปัญหาที่ประเทศไทย
จะต้องชำระสภาพคนให้หมดจากผู้แพ้สงครามอย่างสิ้นเชิง คือจะสมัคร
เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ แต่จะต้องถูกยับยั้ง โดยประเทศฝรั่งเศส
ที่เป็นสมาชิกแห่งคณะมนตรีความมั่นคง รัฐบาลอำรงจึงได้นำ
เรื่องดินแดน ๕ จังหวัดขึ้นปรึกษารัฐสภา และรัฐสภาได้ลงมติตั้ง
คณะผู้แทนไปเจรจากับผู้แทนฝรั่งเศสที่กรุงวอชิงตัน โดยมีนายควง
อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าคณะ และมีกรมหมื่นนราธิป ฯ (ที่เคยเป็นผู้
แทนไปเจรจาเรื่องดินแดน ๕ จังหวัดกับรัฐบาลวชิรกับญี่ปุ่นที่โตเกียว)
กับสมาชิกรัฐสภาแห่งพรรคกลุ่มอื่น ๆ อีก คณะผู้แทนฝ่ายไทยได้
ตกลงกับฝรั่งเศสให้คณะอนุญาโตตุลาการชั้นวินิจฉัยชี้ขาด ข้อตกลง
นั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

ฉ. ต่อมาได้มีการประกอบองค์คณะของอนุญาโตตุลาการ คือรัฐ
บาลไทยได้แต่งตั้งกรมหมื่นนราธิป ฯ ที่เคยเจรจาเรื่องดินแดนนั้นเอง

เป็นอนุญาโตตุลาการฝ่ายไทย และตั้ง ม.จ. สกสวรรณกร จร
วรรณ พระเชษฐาของกรมหมื่นนราธิปฯ นั้นเอง เป็นผู้แทนรัฐบาล
ไทย ส่วนฝ่ายฝรั่งเศส ก็ตั้งอนุญาโตตุลาการ ซึ่งผมจำชื่อไม่ได้ และก็
ยังมีอนุญาโตตุลาการชาติเป็นกลางที่จำได้ว่ามีอเมริกัน ๑ คน และ
ชาติเปรู ๑ คน ชื่อของคนชาติอื่นผมจำไม่ได้ จำได้แต่ฝ่ายไทย
คณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าวแล้ว ได้วินิจฉัยชี้ขาดให้รัฐบาลจีนคืน
ดินแดน ๔ จังหวัดให้แก่ฝรั่งเศสอันภายหลังที่ผมออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
แล้วหลายเดือน ผมเห็นว่ารัฐบาลอ้างได้พยายามอย่างดีแล้ว
ในการป้องกันรักษาสลประโยชน์ของชาติไทย หากแต่มีเหตุสุดวิสัย
ดังได้กล่าวมาแล้ว

ข. ท่านกับคุณอนันต์ คงสังเกตได้ว่าประเทศที่เป็นฝ่ายอักษะ
หรือฝ่ายญี่ปุ่นนั้นไม่อาจสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติได้ จนกว่า
จะได้ชำระสภาพแห่งการแพ้สงครามให้หมดสิ้นไป แต่สำหรับประเทศ
ไทยนั้นขบวนการเสรีไทย และรัฐบาลที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรี กับ
รัฐบาลอ้างได้พยายามกระทำการเพื่อประโยชน์ของชาติไทยหลาย
อย่างหลายประการ จึงเป็นเหตุให้สหประชาชาติรับประเทศไทยเข้า
เป็นสมาชิกใน พ.ศ. ๒๔๘๘ ทั้ง ๆ ที่อีกหลายประเทศ ซึ่งขึ้นใ
สมัครในปีนั้นหรือในปีต่อ ๆ มาอีกหลายปี ต้องถูกปฏิเสธ หรือถูก
ยับยั้งไว้ ขอให้ท่านกับคุณอนันต์ โปรดให้ความเป็นธรรมว่าขบวนการ

เสรีไทยและรัฐบาลที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรีกับรัฐบาลอ่าว ไ้กระ
ทำการเพื่อให้ชาติไทยเข้าสู่ความเป็นเอกราชสมบูรณ์

ในที่นี้ ผมขอส่งความปรารถนาดีและขอพรให้ท่านผู้หญิงกับ
ครอบครัวมีพลานามัยสมบูรณ์ และประสบความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น
ภรรยาผมขอฝากความเคารพและระลึกถึงมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ปรีดี พนมยงค์

ดังกล่าวนี้ คือเรื่องราวกรณีพิพาทอินโดจีน ซึ่งท่านปรีดี
พนมยงค์ ได้คัดค้านไม่เห็นด้วยมาแต่เบื้องแรกแล้ว ดังข้อความรายละเอียด
ที่ปรากฏอยู่ในจดหมายของท่านปรีดี ฯ ที่กล่าวข้างต้น

ท่านปรีดี พนมยงค์ จ้างตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การคลังอยู่ตั้งแต่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๙๓ ถึง ๑๗ ธันวาคม ๒๔๙๔ และก็ได้อ
ปรับปรุงการคลังให้เจริญก้าวหน้าสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวแล้ว
ทำให้ฐานะการเงินมีเสถียรภาพมั่นคง และครั้นแล้วท่านปรีดี ฯ ก็ต้องจาก
กระทรวงการคลังไปอีก คราวนี้ไปดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ (สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ดำรงตำแหน่ง
ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินก่อนหน้าที่จะพ้นตำแหน่งรัฐมนตรีคลังหนึ่งวัน คือพ้น
จากรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๙๔ แต่เป็นผู้สำเร็จตั้งแต่ ๑๖ ธันวาคม)

ญี่ปุ่นขึ้นเมือง

๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ ญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ลฮาร์เบอร์และประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ

๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ญี่ปุ่นบุกเข้าประเทศไทยและมลายูและนับแต่นั้นมาทั้งประเทศไทยก็ต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์รอบด้านทั้งด้านการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจ

ก่อนหน้าที่จะถึงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ นั้น รัฐบาลไทยในขณะนั้นคือรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เฝ้าดูสถานการณ์ของโลกที่กำลังเฉวี่ยงลงด้วยภัยของสงครามอยู่อย่างกระชั้นชิด ดังเช่นแถลงการณ์ของกระทรวงกลาโหมฉบับหนึ่ง ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๔๘๒ ความว่า

“ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ นี้เอง มรสุมแห่งสงครามในยุโรปก็ได้พัดขึ้นแรงยิ่ง กรณีนี้เหตุเกิดจากเยอรมันมีความต้องการที่จะรวมเสวียนครันซิก อันเป็นผืนแผ่นดินชั้นหนึ่งของประเทศโปแลนด์ ให้มารวมอยู่ในจักรภพเยอรมัน แต่โปแลนด์คัดค้านอย่างแข็งแรง และเตรียมการทางทหารไว้อย่างพร้อมสรรพ หากจันใดเยอรมันใช้กำลังอำนาจเข้าครอบครองเสวียนครันซิกแล้ว โปแลนด์จะรบทันทีฝ่ายยัง-

กฤษฎีกาฝรั่งเศสซึ่งได้ทำหนังสือสัญญาไว้กับโปแลนด์ว่า จะช่วยเหลือ
ทางการทหารหากโปแลนด์ถูกรุกราน ก็ได้ระดมพลเตรียมพร้อมสำหรับ
เผชิญศึก นอกจากนั้นอิตาลี รัสเซีย และประเทศอื่น ๆ ก็ได้เตรียมการ
ทางทหารอย่างสลับพร้อมอยู่เหมือนกัน

เมื่อการเจรจาทางการทูตไม่ได้ให้ผลแกสันติสุขได้แล้ว มหาอุท
สงครามก็ได้เริ่มเปิดฉากขึ้น เมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒ กอง
ทัพบกและกองทัพอากาศอันมีที่มาของเยอรมัน ก็มุ่งโจมตีโปแลนด์
อย่างเหี้ยมโหด และต่อมาอีก ๒ วันคือวันที่ ๒ กันยายนนี้ อังกฤษ
กับฝรั่งเศสก็ประกาศสงครามกับเยอรมัน

ขณะที่โลกกำลังระอุร้อนไปด้วยภัยสงครามนี้ รัฐบาลของเราก็ไม่
ได้นิ่งนอนใจในความปลอดภัยของชาติ ในปลายเดือนสิงหาคมนั่นเอง
ก็ได้มีประกาศงดปล่อยทหารปีที่ ๒ ดังต่อไปนี้

“เนื่องด้วยสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันนี้ อยู่ในความคับขัน
ยิ่งขึ้นเป็นลำดับ กระทรวงกลาโหมจึงเห็นเป็นการสมควรอย่างยิ่ง ที่
ทางราชการทหารจะเตรียมพร้อมไว้เสมอเพื่อรักษาความเป็นกลางตาม
นโยบายของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงให้ประชาชนทราบทั่วกันแล้วนั้น ให้
ดำรงไว้จนเต็มความสามารถที่จะพึงกระทำได้ ฉะนั้นกระทรวงกลาโหม
จึงได้สั่งให้งดการปล่อยทหารปีที่ ๒ ลาพักเพื่อรุดการปลดตั้งที่เคยปฏิบัติ
มาแล้วไว้ชั่วคราว”

กระทรวงกลาโหมจึงขอแถลงให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน

เพื่อให้ความเป็นกลาง ที่รัฐบาลได้ประกาศเป็น นโยบายไปแล้ว ตามความเสนอแนะของท่านปรีดี ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเป็น เอกฉันท์ได้รับความเชื่อถือจากนานาประเทศยิ่งขึ้น คณะผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยความเสนอแนะ ของรัฐบาล จึงได้ประกาศพระบรมราชโองการในการรักษาความเป็นกลางดัง ต่อไปนี้

ประกาศพระบรมราชโองการ

ให้ปฏิบัติความเป็นกลาง พุทธศักราช ๒๔๘๒ ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎรลงวันที่ ๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)

อาทิตยทิพอาภา

พล.เอก.พิชเยนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นปีที่ ๖ ใน รัชกาลปัจจุบัน

โดยที่บัดนี้ สถานะสงครามอยู่ในบริเตนใหญ่ ฝรั่งเศสและ
เยอรมันนี และ

โดยที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงเป็นเจ้าสุกอยู่ในสันติภาพและ
มิตรภาพกับพระมหากษัตริย์และประมุขแห่งรัฐตลอดจนอาณาประชา
ชนและคนชาติแห่งรัฐนั้น ๆ แต่ละรัฐ และ

โดยที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ ที่จะให้อาณาประชา
ราษฎรของพระองค์คงได้รับประโยชน์เป็นมั่นคงอยู่ในสันติภาพ อัน
เป็นคุณค่าที่สุดมิได้ และเพื่อการนี้ ทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะรักษา
ความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดและเที่ยงธรรมในสถานะสงครามดังกล่าว
แล้ว

ฉะนั้น คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสม
เด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้ตราประกาศเช่นไว้ดังต่อไปนี้

ให้บรรดาข้าราชการและอาณาประชาราษฎรไทยและบรรดาบุคคล
ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยปฏิบัติตามความเป็นกลาง อย่างเคร่งครัด
และเที่ยงธรรมระหว่างที่มีสถานะสงครามอยู่นี้ และขอให้ปฏิบัติตาม
บรรดากฎหมายแห่งราชอาณาจักรนี้

กับทั้งขอผูกพันตามสนธิสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศ ว่า
ด้วยความเป็นกลางด้วย

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หลังจากที่ได้มีพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติความเป็นกลาง เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๔๗๒ แล้ว ต่อมาวันที่ ๑๖ กันยายน มีด้วยกัน กรมประชาสัมพันธ์ ในขณะที่ยังมีฐานะเป็นสำนักงานโฆษณาการ ก็ได้ออกแถลงการณ์^๕แจ้งเรื่อง สิทธิและหน้าที่ของประเทศและพลเมืองในประเทศที่เป็นกลาง ทั้งข้อความใน คำปรารภเบื้องต้น^๖

“โดยที่ในบัดนี้ ได้มีสงครามเกิดขึ้นในยุโรป และรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ได้ประกาศพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติตามความเป็นกลาง โดยให้ข้าราชการอาณาประชาราษฎรไทยและบรรดาบุคคล ซึ่งมีถิ่นฐานที่อยู่ในประเทศไทย ปฏิบัติตามความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และโดยเที่ยงธรรม ในระหว่างที่มีสงครามอยู่นี้ และ ให้ปฏิบัติตาม บรรดากฎหมายแห่งราชอาณาจักร^๗ กับทั้งข้อผูกพันตามสนธิสัญญา และกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลาง^๘แล้วนั้น

สำนักงานโฆษณาการ จึงเห็นสมควรแถลงให้อาณาประชาราษฎร ได้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของประเทศและพลเมืองในประเทศที่เป็นกลาง และของบรรดาบุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยว่าพึงมีประการใด เพื่อจักได้อนุโลมปฏิบัติตนให้ต้องตามประกาศพระบรมราชโองการ ดังกล่าวแล้วได้เคยมี และเพื่อรักษาความเป็นกลางได้อย่างเคร่งครัด และโดยเที่ยงธรรม ”

นอกจากนี้ในเวลาต่อมารัฐบาลไทย ภายใต้การนำของนายพลตรี หลวงพิบูลสงครามนายกรัฐมนตรี และหลวงประดิษฐมนูธรรมรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงการคลัง ซึ่งขณะนั้นถึงแม้ว่าจะมามีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีคลังแต่ก็ยัง
เป็นมันสมองของกระทรวงการต่างประเทศ ได้ตกลงทำสัญญาไม่รุกรานกับตาม
ประเทศมหาอำนาจขณะนั้น คือ ฝรั่งเศส อังกฤษ และญี่ปุ่น

สัญญาไม่รุกรานดังกล่าวนี้ ได้ลงนามกันเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน
๒๔๘๓ และในคืนนั้นเองรัฐบาลก็ออกแถลงการณ์เกี่ยวกับสัญญาดังกล่าว ต่อ
จากนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายพลตรีหลวงพิบูลสงคราม
ก็ได้กล่าวคำปราศรัยทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งมีข้อความสำคัญว่า

“การลงนามในกติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างประเทศไทย กับ
ประเทศฝรั่งเศส กติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างประเทศไทยกับสหราชอาณาจักร
แห่งบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ และสนธิสัญญาเกี่ยวกับการ
จำเวียนสัมพันธไมตรีและการเคารพต่อบูรณภาพแห่งอาณาเขตของกัน
และกันในระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นตามลำดับนั้น อาจถือ
ได้ว่าเป็นการส่งเสริมอีกชั้นหนึ่ง ต่อสันติภาพในภูมิภาคนี้ของโลก

ความตกลงเหล่านี้ แต่ละฉบับได้บังไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่า ให้
ภาคีผู้ลงนามอีกฝ่ายหนึ่ง เคารพต่อบูรณภาพแห่งอาณาเขตประเทศไทย
ไทย กับว่าถ้าภาคีผู้ลงนามฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีส่วนเกี่ยวข้องกับสงคราม
ที่จะทำต่ออาณาภพภายนอกประเทศใดประเทศหนึ่งแล้ว ภาคีอีกฝ่าย
หนึ่งจะไม่ให้ความช่วยเหลือหรือความช่วยเหลือต่อภาคีอีกฝ่ายนั้น คำนี้
สัญญาเหล่านี้ เป็นการถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกันทั้งสิ้น

ความตกลงเหล่านี้ได้เจรจากันมาหลายเดือนแล้ว และไม่มีส่วน
พาดพิงถึงการศึกที่มีอยู่ในยุโรปในขณะนี้เลย

สัญญาทั้งหลายเหล่านี้ ย่อมเป็นตัวอย่างอีกอันหนึ่งซึ่งแสดงถึง
ความตั้งใจในสันติภาพของรัฐบาลไทยและประชาชนชาวไทยและอาจ
ถือได้ว่าเป็นการดำเนินการอีกขั้นหนึ่งตามนโยบายของการเป็นมิตรเท่า
เทียมกัน ซึ่งรัฐบาลไทยได้ดำเนินอยู่เป็นนิจเสมอมา

ในที่สุดควรจำไว้ว่าประเทศไทยได้ชื่อมานานแล้วว่าปฏิบัติตามคำ
มั่นสัญญาระหว่างประเทศโดยเคร่งครัดเสมอมา และคำมั่นสัญญาใหม่
เหล่านี้ก็จะได้อำนาจให้ครบถ้วนด้วย

ดังกล่าวก่อนแล้วว่าในกรณีพิพาทอินโดจีนนั้น ท่านปรีดี ได้คัดค้านอย่าง
แข็งขันไม่เห็นด้วยที่จะใช้กำลังทหารตัดสินปัญหา นอกจากเหตุผลในแง่ของ
กฎหมายที่ยกขึ้นมากล่าวอ้างคัดค้านแล้ว ท่านปรีดี ยังได้ยกเอาคำกล่าวปรา
ศัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามข้างบน ในประโยคที่ว่า “ประเทศไทยได้ชื่อ
มานานแล้วว่าปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาระหว่างประเทศ โดยเคร่งครัด
เสมอมา” มาชี้ให้เห็นด้วย เพราะสัญญาไม่ว่ากันระหว่างไทยกับฝรั่งเศส
จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้ลงนามโดยมีชื่อของตัวเอง ในฐานะรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงการต่างประเทศและก็เพิ่งจะลงนามก่อนกรณีพิพาทอินโดจีนไม่
นานนัก แต่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่ยอมฟังเสียง จึงก่อศึกอินโดจีนขึ้น
อันเป็นเงื่อนไขให้ญี่ปุ่นได้เข้ามาสอดแทรกในเอเชียอาคเนย์มากยิ่งขึ้นในฐานะผู้
ไกลเกลี่ยกรณีพิพาทอินโดจีน ดังที่ทราบกันดีอยู่แล้ว และ

ในที่สุด ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ วันแห่งประวัติศาสตร์ชาติไทยที่สำคัญ
ยิ่งวันหนึ่งก็มาถึง เมื่อญี่ปุ่นได้ละเมิดข้อสัญญา กับไทยฉบับลงวันที่ ๑๒
มิถุนายน ๒๔๘๔ เรื่องไม่รุกรานซึ่งกันและกันเช่นเดียวกับที่ไทยได้ละเมิด
สัญญากับฝรั่งเศสมาแล้วนั่นเอง

ญี่ปุ่นบอกกับไทยว่า สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ได้บีบบังคับญี่ปุ่นตลอดมา
บัดนี้ญี่ปุ่นทนต่อไปไม่ได้แล้ววันนี้จึงตัดสินใจลุกขึ้นต่อสู้ โดยได้ประกาศสงคราม
กับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษแล้ว ญี่ปุ่นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องขอเดินทัพผ่าน
ประเทศไทยเพื่อไปโจมตีประเทศทั้งสอง

ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรียามฉุกเฉินเมื่อ ๑๗.๐๐ นาฬิกา ของวันที่
๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเป็นประ
ธาน เพื่อพิจารณาข้อเสนขอของญี่ปุ่นที่ขอเดินทัพผ่านประเทศไทย ดังกล่าวข้าง
ต้น ตามรายงานข่าวแจ้งว่านายดิเรก ชัยนาม ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระ
ทรวงการต่างประเทศ ได้เป็นผู้รายงานเหตุการณ์ในที่ประชุมทราบ และมีบันทึก
นายดิเรก จะรายงานจบ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้พูดตบที่เขมมาว่า

“แล้วเราจะตกลงใจทำอะไรกันแน่”

ท่านปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จึงได้เสนอ
ขึ้นในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่า

“ก่อนที่จะตัดสินใจอย่างไรแน่ ใคร่เสนอให้พิจารณาทางใต้ทางเสีย
ว่า ถ้ายอมจะเสียหายอย่าง ถ้าไม่ยอมจะเสียหายอย่างไร(ยอมหรือไม่ยอมให้

ญี่ปุ่นผ่านประเทศไทย—ผู้เขียน) ทั้งนี้ เพื่อระวังไม่ให้โลกวิจารณ์เราได้เพราะ
เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ "

แต่นายกรัฐมนตรีก็ได้ตอบโต้กลับว่า

"ในขณะนี้เราไม่มีเวลาจะอภิปราย เพราะญี่ปุ่นกำลังเข้าเมืองเราแล้ว
ขอทราบความเห็นเท่านั้นว่า จะยอมหรือไม่ยอม"

ว่าแล้ว นายกรัฐมนตรี ก็สอบถามความเห็นของรัฐมนตรีฝ่ายทหาร
บ้าง และรัฐมนตรีอื่น ๆ อีกสองสามนาย ซึ่งก็เห็นว่าไม่มีทางจะสู้ญี่ปุ่นได้นายก
รัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงประกาศยินยอมให้ญี่ปุ่นผ่านประ
เทษไทยได้ ตามคำขอของทูต แต่ญี่ปุ่นยังไม่พอใจกลับเสนอแผนการต่อคณะ
รัฐมนตรีอีก ๒ แผน คือนอกจากจะขอเดินทัพผ่านไทยตามข้อเสนอแผนแรก
แล้ว ยังเพิ่มเติมมาอีกว่า ให้ไทยกับญี่ปุ่นทำสัญญาพันธมิตรกัน เพื่อป้องกัน
ประเทศไทย และอีกแผนหนึ่งคือไทยกับญี่ปุ่นประกาศเป็นสหราชอาณาจักรรวม
รวมต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา ตามแผนที่สามนี้ญี่ปุ่นพร้อมที่จะให้ดินแดน
ที่ไทยเสียให้แก่อังกฤษและฝรั่งเศส กลับคืนให้ไทยทั้งหมด

ในคณะรัฐมนตรีที่ประชุมกันในเช้าวันนั้น ส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า
ไหน ๆ ก็ต้องยอมญี่ปุ่นแล้วก็เข้าร่วมเป็นสหราชอาณาจักรกันเสียเลย ร่วมรุกร่วม
รบต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา เพื่อจะได้ผลประโยชน์ตามที่ญี่ปุ่นเสนอแต่
รัฐมนตรีอีกส่วนหนึ่งไม่มีความเห็น คือเอาใจก็เอาด้วย

ในกรณีซึ่งเกี่ยวกับความเป็นความตายของประเทศชาติ และเกียรติภูมิ
ของไทยทั้งชาติ อันประวัติศาสตร์จะต้องจารึกเอาไว้เช่นนั้น ท่านปรีดี พนมยงค์

ได้สนับสนุนความคิดเห็นของนายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งนายดิเรกไม่เห็นด้วยที่จะร่วมเป็นสหાયศึกกับญี่ปุ่นโดยให้เหตุผลว่า

“เมื่อเราต้องยอมญี่ปุ่น เพราะเราสู้ไม่ได้ อย่างมากก็เป็นเพียงยอมให้ผ่าน ถ้าเรารับเอาแผนอื่นตามที่ญี่ปุ่นต้องการ โลกต้องวิจารณ์เราแน่นอนว่า ที่แถลงไว้ว่าจะเป็นกลางอย่างเคร่งครัดนั้น ความจริงก็สมคบกับญี่ปุ่น และไม่เพียงยอมญี่ปุ่น เพราะสู้ไม่ได้ แต่กลับเข้าร่วมเป็นพันธมิตรด้วย”

ในที่สุด คณะรัฐมนตรีก็ลงมติให้รับเพียงยอมให้ญี่ปุ่นผ่านเท่านั้น และในวันนั้นเองก็ได้มีการลงนามระหว่างเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นกับ นายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในสัญญายอมให้ญี่ปุ่นผ่านประเทศไทยได้ และในวันเดียวกันนั้นเองรัฐบาลได้ออกคำแถลงการดังต่อไปนี้

คำแถลงการณ์

“ ด้วยเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ ตั้งแต่เวลาประมาณ ๒.๐๐ น. กองทหารญี่ปุ่นได้เข้าสู่ประเทศไทยในเขตจังหวัดสงขลา บัตตนิ ประจวบคีรีขันธ์ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี (บ้านดอน) และบางปู ส่วนทางบกได้มาทางจังหวัดพระตะบองและพิบูลสงครามเกือบทุกแห่ง ทหารและตำรวจไทยได้ทำการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง

อนึ่งในเวลาเดียวกันก็ได้มีข่าวจากต่างประเทศว่ากองทัพเรือญี่ปุ่นได้เข้าโจมตีเกาะฮาวายและฟิลิปปินส์ของสหรัฐอเมริกาได้ส่งทหารขึ้นบกที่โกตาบารูในเขตมลายูของอังกฤษและได้โจมตีสิงคโปร์ โดยเครื่องบินอย่างหนักด้วย

ในเรื่องนี้เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นได้มาที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี ในวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลา ๒๒.๓๐ น. ได้ชี้แจงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศว่า ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแล้ว แต่มิได้ถือว่าไทยเป็นศัตรู หากแต่มีความจำเป็นต้องขอทางผ่านอาณาเขตไทย

รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พิจารณาปรึกษากันโดยรอบคอบแล้ว เห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทรงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะ

หลีกเลี่ยงได้ แม้ประเทศไทยได้พยายามโดยสุดกำลังก็ไม่สามารถจะ
หนีเหตุการณ์อันนี้ได้พ้น และเนื่องจากสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นการที่
จะต่อสู้กันไปก็จะเป็นการเสียเลือดเนื้อชาวไทย โดยไม่สำเร็จประ โยชน์
จึงจำเป็นต้องพิจารณาตามข้อเสนอของรัฐบาลญี่ปุ่นและผ่อนผันให้ทาง
เดินแก่กองทัพญี่ปุ่น โดยได้รับความนั้นจากรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นลายลักษณ์
อักษรว่า จะเคารพเอกราชอธิปไตยและเกียรติศักดิ์ของไทย ด้วยเหตุ
นี้รัฐบาลจึงได้ตกลงให้ทางเดินทัพแก่ญี่ปุ่นและการต่อสู้ระหว่างไทยกับ
ญี่ปุ่นก็ได้หยุดลง

ขอให้ประชาชนชาวไทยจงระงับความตื่นเต้นและพยายามประ -
กอบกิจการงานต่อไปตามเดิม รัฐบาลจะทำความพยายามอย่างสูงสุด
ในอันที่จะให้เหตุการณ์ทั้งหลายผ่อนจากหนักเป็นเบาให้มากที่สุดที่จะ
ทำได้ ขอให้ประชาชนชาวไทยจงรักษาความสงบและฟังคำสั่งคำตัก
เตือนของรัฐบาลทุกประการ ฯ

ในกรณีที่ไทยไม่ยอมรับแผนข้อ ๒ - ๓ ของญี่ปุ่น คือทำสัญญาเป็น
พันธมิตรกับญี่ปุ่นหรือทำสัญญาว่ามรภวามรบกับญี่ปุ่นเสียเลย แทนที่จะเพียง
อนุญาตให้เดินทัพผ่านตามแผนข้อ ๑ ที่เสนอเป็นครั้งแรกและที่ไทยได้ตกลงไป
แล้วนั้น เรื่องนี้ได้ยังความไม่พอใจให้กับญี่ปุ่นที่มีต่อท่านปรีดีเป็นอย่างมาก
เพราะญี่ปุ่นและใครๆก็ย่อมรู้ว่าท่านปรีดี คือมันสมองของ นายดิเรก ชัยนาม
หรือมันสมองของกระทรวงการต่างประเทศที่แท้จริงในขณะนั้น เพราะ

ขณะที่ไทยไม่ยอมรับเป็นสหชาติกับญี่ปุ่นในวาระนั้น ก็เพราะ ท่านปรีดี
นั่นเองที่เป็นตัวการสำคัญในการขัดขวาง ซึ่งแสดงออกโดย นายดิเรก ชัยนาม
และคนอื่น ๆ รวมทั้งตัวของ ท่านปรีดี เองด้วย ต่อมาภายหลังเมื่อกำจัดท่าน
ปรีดี ออกจากคณะรัฐมนตรีแล้ว รัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึง
ได้ทำสัญญาร่วมโซครตากับญี่ปุ่น ซึ่งลงนามกันเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคมปีเดียว
กันภายหลังจากที่ท่านปรีดี ไปดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพียง
๑๖ วันเท่านั้น

ข้อความโดยย่อของหนังสือสัญญาฉบับนั้น มีว่า ต่างฝ่ายต่างจะ
เคารพเอกราชและอธิปไตยซึ่งกันและกัน ภาคีแต่ละฝ่ายจะช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ในด้านการเมือง การทหาร และการเศรษฐกิจ
ในกรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เกิดขัดกันขึ้นกับประเทศที่สาม และฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งจะไม่แยกทำสัญญาสันติภาพหรือสงบศึก สัญญาฉบับนี้ยก
เลิกสัญญาฉบับลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ที่เพียงอนุญาตให้ญี่ปุ่น
เดินทหารผ่าน

ความจริงปฏิบัติการของท่านปรีดี ดังกล่าวนั้น เป็นปฏิบัติการที่มุ่งหวัง
เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติไทยและของมวลราษฎรไทยเป็นสิ่งสำคัญ อัน
เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในชีวิตการรับใช้ชาติของท่านปรีดีก็คือการรับใช้ผล
ประโยชน์ของประเทศชาติและมวลราษฎรไทยนั่นเอง จึงเป็นการช่วยไม่ได้ที่จะ
ไม่ให้ขัดกับผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรมของชาติอื่น ในบางกรณี อย่างเช่นกรณี
ญี่ปุ่นที่พยายามจะแสวงหาผลประโยชน์จากไทยเป็นต้น

เหตุการณ์ระหว่างตอนคำ ๑ ธันวาคม ถึงตอนเข้า ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔

๒.๑.๑ ไม่ทราบว่ามีนายกรัฐมนตรีไปไหน

เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ (ค.ศ. ๑๙๔๑) เวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น. ข้าพเจ้า (ขณะนั้นเป็น ร.ม.ต. กลัง) ได้รับโทรศัพท์จากเลขาธิการคณะ ร.ม.ต. ให้รีบไปประชุมคณะ ร.ม.ต. เป็นการด่วน ณ สำนักงานคณะ ร.ม.ต. (ขณะนั้นตั้งอยู่ตรงข้ามวังสวนกุหลาบ) ข้าพเจ้าจึงรีบไปทันที เมื่อถึงที่นั่นแล้วข้าพเจ้าได้พบ พล.ต.ต. อุดล อุดลเศรษฐี รองนายกรัฐมนตรี แจ้งว่าผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่นประกอบด้วยเอกอัครราชทูต และทูตทหาร ได้มาที่ท่าเทียบนายกรัฐมนตรี (ขณะนั้นตั้งอยู่ที่วังสวนกุหลาบ) ขึ้นบันทึกต่อรัฐบาลขอเดินทางผ่านประเทศไทยเพื่อไปโจมตีอังกฤษ และได้แจ้งว่าญี่ปุ่นได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาแล้ว และเขาจะเข้าโจมตีพร้อม ๆ กันขออย่าให้ไทยขัดขวาง โดยเขารับรองว่าจะไม่มาทำลายอธิปไตยของไทย นอกจากขอผ่านท่ากรุงเทพ ฯ และบางเมืองที่จำเป็นในทางทหารเท่านั้น และเขาขอให้ตอบภายใน ๒.๓๐ น. ของวันที่ ๘ ธันวาคม แต่นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) ยังไม่อยู่ พล.ต.ต. อุดล ฯ จึงได้สั่งให้เลขาธิการคณะ ร.ม.ต. โทรศัพท์เชิญ ร.ม.ต. มาพร้อมกันเพื่อเตรียมเข้าประชุมได้ทันทีเมื่อนายก ร.ม.ต. กลับมาทำเนียบ

๒.๑.๒ รองนายกรัฐมนตรีตัดสินใจเปิดประชุม ค.ร.ม.

ครั้นถึงเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. นายกรัฐมนตรีก็ยังไม่กลับมาที่ท่าเทียบ ฉะนั้นพล.ต.อ.อุดล ฯ จึงตัดสินใจเปิดประชุมคณะรัฐมนตรี

ข้าพเจ้านำความสำคัญบางประการ จากบันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี
วันที่ ๑ และ ๘ ร.ก. ๒๔๘๔ เวลาเช้า มาลงพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

๑) เมื่อได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว คณะรัฐมนตรีจึงมีมติส่งผู้แทน
ประกอบด้วยข้าพเจ้า, นายดิเรก ชัยนาม และพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร (ต่อ ๆ
มาทรงเลื่อนขึ้นเป็น “กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์”) ไปที่ท่าเนียบนาขกรรัฐมนตรี
(วังสวนกุหลาบ) แจ้งแก่ผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่นว่า เราขังตอบเด็ดขาดไม่ได้เพราะนายก
รัฐมนตรีไม่อยู่ ขออีกเวลาตอบคำขาดไปเป็น ๕.๐๐ น.

ข้าพเจ้ากับอีกสองท่านได้ไปพบกับผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่น แจ้งคำตอบตามที่
คณะรัฐมนตรีมีมติ แต่ฝ่ายญี่ปุ่นขอร้องให้รัฐมนตรีที่ยังอยู่นั้นช่วยจัดการส่งมิให้
ทหารไทยทำการต่อสู้ทหารญี่ปุ่น ข้าพเจ้าจึงชี้แจงแก่ฝ่ายญี่ปุ่นว่า ฝ่ายไทยจะทำได้
เพียงใดนั้นจะต้องหารือที่ประชุมคณะรัฐมนตรีก่อนแล้วจะแจ้งให้ทราบ ขอให้เขา
รอกอยอยู่

ครั้นแล้วข้าพเจ้ากับอีก ๒ ท่านก็ได้กลับไปยังสำนักงานคณะ ร.ม.ค. ๆ จึง
มีมติให้ข้าพเจ้ากับอีก ๒ ท่านกลับไปแจ้งแก่ฝ่ายญี่ปุ่นขอร้องเขาอีกครั้งหนึ่งเพื่อ
ให้เขารอนกว่านายกรัฐมนตรีจะกลับมา

ข้าพเจ้ากับอีก ๒ ท่านจึงกลับไปเจรจากับฝ่ายญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง ขอให้เขา
ยับยั้งการยกทหารเข้ามาเพื่อรอนกว่านายกรัฐมนตรีจะกลับ ข้าพเจ้าได้ชี้แจงด้วย
ว่าเมื่อไม่กี่วันก่อนที่ผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่นจะมาขอร้องเรื่องดังกล่าวนี้ ได้มีพระราช
กฤษฎีกาตั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้มีอำนาจสั่งทหารทั่วไป คณะรัฐมนตรีไม่อาจ
ที่จะส่งลงถึงอำนาจของผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้ ฝ่ายญี่ปุ่นถามว่ารัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหมไม่มีอำนาจสั่งหรือ ข้าพเจ้าชี้แจงว่าตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว
ได้กำหนดหน้าที่ให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดบังคับบัญชากิจการของกระทรวงกลาโหม
ด้วย ฝ่ายญี่ปุ่นกล่าวว่าแม้จะทราบว่ามีกฎหมายกำหนดหน้าที่เช่นนั้นก็ตาม แต่ก็
ไม่อยากจะยอมรับทราบ อยากจะขอร้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือรอง
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดสั่งให้ทหารไทยยอมให้ทหารญี่ปุ่นเข้ามา ข้าพเจ้าจึงชี้แจง

กับเขาว่า ขอให้เขาขยับขังการขกทหารเข้ามาไว้ก่อน ส่วนคำขอร้องของเขาทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือรองผู้บัญชาการทหารสูงสุดสั่งทหารได้นั้น ก็จะได้รับมาแจ้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรองผู้บัญชาการทหารสูงสุดทราบ และทางผู้บัญชาการทหารสูงสุดนั้นเราก็จะพยายามทำการติดต่อโดยทุกทางเท่าที่สามารถจะทำได้

ข้าพเจ้ากับอีก ๒ ท่านได้ชี้แจงแก่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในวาระก่อนนั้นแล้ว และข้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทราบตามหน้าที่โดยตรงด้วยรัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งว่ารับทราบ

๒) ครั้นแล้วรองนายกรัฐมนตรี ก็ได้พยายามที่จะติดต่อกับนายกรัฐมนตรีตามแนวทางที่คาดคะเนว่านายกรัฐมนตรีอาจจะเดินทางไปที่นั้น ๆ แล้วได้ส่ง พล.อ.ต. มณี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษดิ์ ออกเดินทางรถยนต์จากกรุงเทพฯ ไปตามถนนที่จะไปสู่ยุโรปประเทศเพื่อว่าถ้าพบนายกรัฐมนตรีกลางทางก็จะเล่าเรื่องให้ทราบได้

ระหว่างรองนายกรัฐมนตรีอยู่นั้น รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีบางท่านก็ได้รับรายงานจากสายงานของท่าน ซึ่งท่านได้รับรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบคือ ญู๋ปิ่นลำเลียงทหารขึ้นบกที่สงขลา บัตตานี นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ และได้มีการปะทะกันขึ้นกับกำลังฝ่ายไทย และญู๋ปิ่นนำรถยนต์ไปประมาณ ๑๔-๑๕ คันออกจากกรุงเทพฯ ไปตามถนนสายสมุทรปราการ สันนิษฐานว่าญู๋ปิ่นจะไปรับทหารที่จะมาขึ้นบกที่ปากน้ำ ในรายงานการประชุมคณะร.ม.ค.วันที่ ๑ และ ๘ ธ.ค. เวลาเช้า มีบันทึกดังต่อไปนี้

“รัฐมนตรีว่าการกล้ง (ข้าพเจ้า) จึงเสนอว่า ถ้าเช่นนั้นให้ส่งปิดถนนสายสมุทรปราการ-กรุงเทพฯ ทันที รถใครจะผ่านไปมาก็ห้ามเด็ดขาด นอกจากทางราชการไทย และการปิดนั้นก็ให้ปิดตอนที่มิสเตอร์ตำรวจ เช่น ที่พระโขนง ยืนคัน

“ นายพลตำรวจ อุดล อุดลเดชวรติ จึงได้ส่งปิดถนนสายสมุทรปราการ-กรุงเทพฯ เวลา ๓.๐๐ น. ”

ฝ่ายญี่ปุ่นแจ้งว่า กำลังส่วนหนึ่งของเขาจะขึ้นที่ปากน้ำ ฝ่ายเราจึงขอให้
ยับยั้งไว้มิให้เกิดปะทะกันขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงได้ส่งนายทหารเรือคือ หลวงยอ-
ธาวุธกับหลวงประดิษฐนิวายุทธไปที่สถานทูตญี่ปุ่น เพื่อให้เดินทางไปปากน้ำกับ
เจ้าหน้าที่ประจำสถานทูต โดยขอร้องให้ฝ่ายเขายับยั้งการขึ้นบก ถ้าขึ้นแล้วให้กลับ
ไปลงเรือ ถ้าไม่สามารถกลับลงไปได้ก็ให้หยุดยังอยู่เพียงนั้น ส่วนกำลังส่วนอื่นที่
ยังมีได้ขึ้นให้ระงับไว้ กับขอห้ามเด็ดขาดไม่ให้กำลังทหารเข้ากรุงเทพฯ จนกว่า
ท่านนายกฯ ร.ม.ต. จะกลับและให้คำตอบเด็ดขาด

๒.๑.๓ เวลา ๖.๕๐ น. นายกรัฐมนตรีได้เดินทางกลับจากพระตะบองเข้า
ที่ประชุมคณะ ร.ม.ต.

รองนายก ร.ม.ต. ได้รายงานถึงการปฏิบัติระหว่างนายก ร.ม.ต. ไม่อยู่ และ
การพยายามติดต่อกับนายก ร.ม.ต. โดยให้นายจำรัสฯ (เลขานุการนายก ร.ม.ต.) ส่ง
โทรเลขถึงนายก ร.ม.ต. ได้รับตอบว่าจะมาในวันรุ่งขึ้น (๔ ธันวาคม) ดังนั้น
รองนายก ร.ม.ต. จึงส่งโทรเลขไปอีกฉบับหนึ่งว่า ให้รีบกลับมาให้ทันภายในเวลา
๒.๓๐ น. เพราะเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นต้องการจะได้คำตอบภายในเวลา ๒.๓๐ น.
ในตอนสุดท้ายรายงาน รองนายก ร.ม.ต. ได้กล่าวว่า

“ ส่วนข้อเสนอมืออยู่อย่างไหนั้น เท่าที่คุณเคเรก ชัยนาม จดไว้ก็จะได้อ่าน
ให้ฟัง ”

ครั้นแล้วนายเคเรก ฯ ได้กล่าวดังต่อไปนี้

“ กระผมขอประทานชี้แจง คือ ได้รับโทรศัพท์จากวังสวนกุหลาบบอกว่า
เวลานี้ นายพลตำรวจตรีคุณ ฯ อยู่ที่วังสวนกุหลาบ ”

เมื่อนายก ร.ม.ต. ได้ฟังเพียงนายเคเรก ฯ กล่าวประโยคแรกดังนั้นแล้ว นายก
ร.ม.ต. จึงได้พูดตัดบทดังต่อไปนี้

“ เดี่ยวก่อน นั้นเอาไว้ทีหลัง เขาจะเอาอะไร ”

นายเคเรก ฯ จึงตอบว่า

“ ขณะที่ผมพูดคุยกับเขานี้ ทูตญี่ปุ่นพูดภาษาญี่ปุ่น และนาซามาดาเป็นผู้แปลเป็นภาษาไทย ”

ครั้นแล้วนาซาคิเรก ๆ ก็ได้รายงานข้อความที่ฝ่ายญี่ปุ่นได้ขอร้อง สรุปเป็นใจความว่า ญี่ปุ่นขอผ่านดินแดนไทยโดยความจำเป็นทางยุทธศาสตร์เท่านั้น ขอความสะดวกในทางยุทธศาสตร์ทุก ๆ ประการ ขอยกย้าให้กองทัพทั้งสองต้องปะทะกัน ญี่ปุ่นไม่ถือว่าไทยเป็นศัตรูของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นหวังว่าไทยจะมีความสามัคคีร่วมมือกับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นบอกว่าเวลานี้น้อยแล้ว ขอให้ทหารของเขาผ่านเข้ามาได้ เวลานั้นที่เขาพูดเป็นเวลา ๕ ทุ่มแล้วทุกคนเสร็จเป็นเวลา ๕ ทุ่ม ๑๑ นาที เขาบอกว่าตี ๑ เป็นเวลาเดินทางแล้ว จะเข้าประเทศไทยทุกแห่ง ขณะนี้ก็ได้รบกันแล้วที่แหลมมลายู ในดินแดนของไทยได้รับกันแล้วกับอังกฤษ นาซาวนิช ปานะนนท์จึงบอกญี่ปุ่นว่า

“ ท่านบอกว่าเวลา ๒.๓๐ น. ไม่ใช่หรือ ” เขาก็ตอบว่าเป็นเวลาเจแปน-ไทม์ (เวลาญี่ปุ่น) ก็ของเรา ตี ๑

เมื่อนาซาคิเรกรายงานจบแล้ว พล.ต.ต.อดุล ๆ ก็ได้รายงานต่อไปถึงความเคลื่อนไหวของขบวนการญี่ปุ่นที่มาทางเรือมุ่งหน้ามาทางชายฝั่งไทย และที่ขึ้นชายฝั่งไทยแล้วหลายแห่งซึ่งมีการปะทะกันกับทหารตำรวจและราษฎรไทย

ส่วนรัฐมนตรีอื่น ๆ รายงานถึงข่าวที่แต่ละคนได้รับทราบจากรายงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทราบโดยตรงบ้าง จากข่าววิทยุรายงานด่วนของต่างประเทศบ้าง ถึงการโจมตีของฝ่ายไทยและมลายู ฯลฯ

รองนายก ร.ม.ต. ได้ชี้แจงความเห็นของตนรวมใจความว่า ฝ่ายไทยควรจะผ่อนหนักเป็นเบาตามสมควรแก่ญี่ปุ่น เพราะเราขึ้นสู้ก็สู้ไม่ได้ จริยอยู่ความเป็นเอกราชของเราลดลงไป แต่การลดลงไปเพียงเท่านี้ก็ยังคงเป็นการดีกว่าที่จะลดลงไปถึงกับ ๑๐๐ เปอร์เซนต์จนถึงกับเป็นเมืองขึ้นของเขา ในประโยคสุดท้าย รองนายก ร.ม.ต.กล่าวว่า

“ สำหรับความเห็นของท่านผู้นั้นนี้ ผมไม่ทราบว่ามีความเห็นเป็นเช่นไร ”

กรีนแล้วปรากฏความตามบันทึกรายงานการประชุมค.ร.ม. ดังต่อไปนี้

นายปรีดี พนมยงค์—คือสำหรับผมนั้นขออภิปรายว่า เวลานั้นเป็นเหตุการณ์สำคัญแล้ว ถือว่าเป็นโชคชะตาอันสำคัญของประเทศ เพราะฉะนั้นข้อที่จะตกลงอย่างไรวินั้น ผมไม่มีข้อขัดข้อง แต่ขออภิปรายให้เห็นทั้งเหตุและผลเสียก่อน ก่อนที่เราจะวินิจฉัยลงไป

นายกรัฐมนตรี—ประเดี๋ยว ผมอยากจะพูดเสียก่อนคือเวลานี้กำลังรบกันอยู่ เราจะให้รบต่อไปหรือจะให้หยุด เพราะที่เราพูดกันอยู่ทุกวินาทีนั้นคนต้องตาย เราจะให้หยุดหรือจะให้รบต่อไป ส่วนเรื่องอื่นนั้นไว้พูดกันทีหลังไม่อย่างนั้นทหารรบกันตาย นี่ก็ละลายไปกองพันหนึ่งแล้วที่ปัตตานี และที่สมุทรปราการนั้นจะให้สู้หรือไม่ให้สู้ นายมังกร พรหมโยธี ว่าอย่างไร

พล.ท. มังกร พรหมโยธี—แล้วแต่ท่านนายกฯ กระผมได้เคยเรียนเหตุการณ์ไว้แล้ว และไม่เปลี่ยนแปลงอย่างไร

นายกรัฐมนตรี—ไม่ใช่ ต้องแล้วแต่ที่ประชุม จะให้รบต่อไปหรืออย่างไร

พล.ต.ต. อุดล อุดลเดชจรัส—ความเห็นของผม ผมได้เสนอแล้ว และได้ปรึกษากับรัฐมนตรีบางท่านแล้ว ผมว่ามีทางเดียวต้องถอนปืนไปตามสมถวิล เมื่อผ่อนแล้วต้องสั่งหยุดยิง แล้วทั้งข้อเสนอนั้นเราจึงจะพูดกันอย่างไรต่อไปอีกชั้นหนึ่ง

นายกรัฐมนตรี—ที่พระตะบองผมเข้าใจว่าจะเข้ามาเหมือนกัน เพราะเวลานี้กองทัพกำลังเคลื่อนที่เข้าหากัน และรบกันเรื่อยไป เดี่ยวจะเกิดรบกันใหญ่

พล.ต.ต. อุดล อุดลเดชจรัส—ผมบอกเขาไปแล้ว ทางญุ่นสั่งไปที่ไซ่ง่อนแล้ว แต่จะได้รับแล้วหรือยังไม่ทราบ

นายวิลาศ โสธานนท์—รมช. กระทรวงคมนาคม วิทยุสิงคโปร์ว่าทางการเมืองอังกฤษ ณ สิงคโปร์ได้ออกแถลงการณ์แจ้งว่า ญุ่นพยายามส่งกำลังทหารขึ้นบกเมื่อเวลา ๑.๐๐ น. วันนี้ พร้อมด้วยโจมตีทั้งระเบิดฐานทัพต่างๆ ของ

สหรัชมลายู ทหารญี่ปุ่นหน่วยหนึ่งได้ขึ้นบกสำเร็จ ณ บริเวณชายหาดแห่งหนึ่ง
ในสหรัชมลายูเมื่อเวลา ๓.๓๐ น. ทันใดหน่วยรักษาสงครามของอังกฤษก็ได้ขัดขวาง
และฝูงบินอังกฤษได้พยายามเข้าโจมตีซึ่งอยู่ห่างจากพรมแดนไทยไปทางใต้ประมาณ
๑๘ ไมล์ ปรากฏว่าทั้งสองฝ่ายได้เสียชีวิตและบาดเจ็บ เรือบรรทุกเครื่องบินของ
อังกฤษลำหนึ่งได้ถูกยิงห่างจากฝั่งประมาณ ๑,๓๐๐ ไมล์ ประมาณว่าเครื่องบิน
ญี่ปุ่นได้เข้าครอบครองน่านน้ำเขตนานาชาติไว้แล้ว เรือบินของญี่ปุ่นได้อัปปางลง
บ้างยังไม่ได้ข่าวอะไรทางด้านไทยและฮ่องกงอย่างใดเลย

นายกรัฐมนตรี—ให้เขาเปิดวิทยุกระจายเสียง

(นายวิลาส ฯ กับนายกร.ม.ต. ได้พิจารณาต่อไปถึงการรับฟัง และการเสนอ
ข่าวทางวิทยุ)

ครั้นแล้วปรากฏตามบันทึกรายงานการประชุม กร.ม. ต่อไปนี้

พล.ต.ต. อุดุล อุดุลเดชะจรัส—จะสั่งให้หยุดยิงหรือไม่สั่งหยุดยิง ผมอยาก
ขอทราบคำสั่งของท่านนายกรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรี—ก็ขอให้สั่งหยุดยิงดีกว่า แล้วเราก็คงรื้อกับทางสถานทูต
ญี่ปุ่นเขา ส่วนที่จะตกลงกันแค่นี้ไหนก็ไปถือรูปหนึ่ง ซึ่งต่อไปจะเป็นอย่างไรนั้นก็ให้
รอทั้งคำสั่งจากผลของการตกลงกันทางทูต ทางทหารบก หลวงวิจิตร ฯ ก็ไปสั่งให้
หยุดยิงได้

ที่ประชุมตกลงเวลา ๑.๓๐ น. เห็นพ้องด้วยในการที่จะสั่งให้ฝ่ายเราหยุดยิง

พล.ต. หลวงวิจิตรสงคราม—ผมจะสั่งว่าถ้ารบอยู่ก็ขอให้หยุด คือเขาอยู่ไหน
ก็ให้อยู่ที่นั่น ส่วนญี่ปุ่นเขาคงไม่ยอมหยุด เพราะฉะนั้นถ้ารบอยู่ก็ให้หยุด แล้วก็
หลักให้เขาผ่านไป

พล.อ. ช่าง เขวงศักดิ์สงคราม—ผมจะได้ไปส่งทางจังหวัดด้วย

นายกรัฐมนตรี—ผมเห็นว่าเรายังตกลงอะไรกันไม่ได้ แต่ควรจะสั่งหยุดยิง
ก่อน เพราะสู้ไปก็هلك แล้วเราก็กมาเจรจากับการทูตกัน เขาจะว่าอย่างไรฟัง

เสียงเขา ดู ถ้าไม่ตกลงกันหรืออย่างไร เราจะได้ตัดสินใจว่า จะรบหรือไม่รบต่อไป
ส่วนทางเรือ คุณพัน นาวาวิจิตร ก็สงสัยด้วย

พล.ร.ต. พัน นาวาวิจิตร—กองเรือของเราเวลานี้อยู่ที่เกาะสีชัง เขากำน่าน
นอกสีชังเข้ามา ผมเกรงว่าเขานี้อาจปะทะกันได้ ผมส่งเมื่อก่อนนี้ขอให้เขาระวังตัว
ยังไม่ได้รับรายงานเลย ผมจะได้ไปส่งเขาอีกที

๒.๓.๔

นายกรัฐมนตรี—เรื่องเจตนาของญี่ปุ่นนั้น ก็ผมก็ไม่เชื่อ เท่าที่ผมได้คิด
ต่อกับญี่ปุ่นมานานแล้ว ในเรื่องนี้ก็ได้ต่อรองกันมานานแล้ว ถือกันว่าเข้ากับแก
หรือไม่ ข้อ ๒ ถ้าไม่เข้ากับแก ๓. หรือจะทำเฉย ๆ ไม่รู้ไม่ชี้ เมื่อพูดกันแล้ว
ผมก็ได้บอกกับคณะรัฐมนตรีเมื่อวานขึ้นนี้ แล้วทางนี้ก็ยังไม่ได้ตกลงอะไรกันโตโจ
ก็ตั้งเดินพรวด ๆ เข้ามา คือประการสุดท้ายนั้นเขาก็ส่งคนไปโตเกียวแล้วเขาจะทำ
อย่างไรนั้น ผมก็นึกว่าคงไม่มีเรื่องถกหรือหัดก่อน แล้วเมื่อวานนี้ก็ได้ไปอธิบายกับ
พวกที่พระตะบองอยู่เป็นเวลานาน ผมก็นึกว่าเรารอคุเซาก่อน จังหวัดพิบูลสงคราม
ก็เข้ามาแล้วเมื่อเวลา ๑.๒๕ น. นี่เป็นข่าวที่ได้รับ

ข้อสังเกต : คำว่า “วานขึ้น” ในภาษาไทยหมายถึง “วันก่อนวานนี้หนึ่งวัน” ถือ
จะต้องเป็น “วันที่ ๖ ธ.ค.” แต่วันที่ ๖ ธ.ค. ๒๔๘๔ นั้น “ไม่มีการประชุม
ก.ร.ม.” เพราะจอมพลป. ไปต่างจังหวัด ดังปรากฏในบันทึกของท่านผู้ขึ้นซึ่ง
พล.ต.อนันต์ พิบูลสงคราม ได้นำมาลงพิมพ์ไว้ในหนังสือชื่อ “จอมพล.พิบูล-
สงคราม” เล่ม ๔ นั้นแล้ว

คณะร.ม.ต. มีการประชุมครั้งสุดท้ายสุดก่อนเหตุการณ์ ๙-๘ ธันวาคมนั้นคือ
“วันที่ ๓ ธันวาคม” ปรากฏในบันทึกการประชุมวันนั้นซึ่งคณะกรรมการอาชญากร
สงคราม (โดยพระยาอรรถกรมนุนต์) เป็นใจหลักอย่างเป็นทางการหลักฐาน
ประกอบกับการกล่าวของจอมพลป. เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ตามพียงข้อ ๓ (ข)
(๑) มีความดังต่อไปนี้

“เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลากลางวัน

จำเลย (จอมพลพิบูล ฯ) ได้กล่าวในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ชักจูงโดยอุบายด้วยประการต่าง ๆ ให้รัฐมนตรีเห็นดีเห็นชอบด้วยกับความคิดเห็นของจำเลย ในการที่จะให้ประเทศไทยเข้าร่วมทำสงครามเข้าข้างประเทศญี่ปุ่น โดยจำเลยได้อ้างเหตุจริงใจเป็นใจความว่า ถ้าเข้ากับญี่ปุ่นรบอังกฤษจะเสียหายน้อยกว่า และถ้ารบชนะจะได้ดินแดนเก่าที่เสียไปกลับคืนด้วย”]

เวลา ๑.๔๕ นาฬิกา นายกรัฐมนตรีพร้อมด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ นายดิเรก ชัยนาม ได้ออกไปเจรจากับเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นกับคณะซึ่งได้ให้ตามมาพบ

เวลา ๘.๔๕ น. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกลับเข้าสู่ที่ประชุม

นายกรัฐมนตรี-ผมได้ไปพูดกับเขา ก็ยังมีเรื่องเช่นเดียวกับที่ได้พูดกันแล้วเป็นส่วนใหญ่ ที่ผมได้ถามเขาว่าเขาจะประสงค์อะไร จะทำกับเราเหมือนกับอินโดจีนหรือ เขาก็บอกว่าเขาไม่ได้ประสงค์จะทำเช่นนั้น เขาบอกว่าศัตรูของเขา คืออังกฤษกับอเมริกา เพราะฉะนั้นเขาบอกว่าเมื่อพิจารณาภูมิประเทศเมืองไทยแล้วการที่จะไปทางมลายูหรือหม่าก็จำเป็นจะต้องผ่านดินแดนของเรา เพราะฉะนั้นเขาขอความสะดวก ที่ผมเขาเลขขึ้นมา ๔ ข้อ เขาบอกว่าถ้าตกลงจะร่วมมือกับเขาก็มียู ๔ อย่างซึ่งเขาให้เราเลือกเอา และสัญญาว่าเขาจะเซ็นหรือไม่เซ็นก็ได้

นายดิเรก ชัยนาม-(อ่านสัญญาญี่ปุ่นขึ้นมาและแปลดังต่อไปนี้)

“ เนื่องจากการสนทนาในวันนี้ เราจึงได้ตกลงกันในข้อความดังต่อไปนี้เป็นอย่างเต็มที่

“ (๑) ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยจะทำสัมพันธไมตรีในทางธุรการและป้องกันตัวร่วมกัน

“ (๒) ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือแก่ประเทศญี่ปุ่นในทางการทหาร

เท่าที่จำเป็นตามที่กล่าวในข้อ (๑) (รวมทั้งการอนุญาตให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทางผ่านประเทศไทย และอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อให้การเดินทางผ่านนั้นทำนองเดียวกันกับการที่จะปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้มีการปะทะกันและกัน อันอาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างกองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทย)

“ (๓) รายละเอียดแห่งการปฏิบัติการตามข้อ (๑) และข้อ (๒) ดังกล่าวข้างต้นนั้นจะได้ทำการตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทั้งสองประเทศ

“ (๔) ญี่ปุ่นจะให้ประกันในความเป็นเอกราชอธิปไตย และเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับความเคารพ และประเทศญี่ปุ่นจะได้ร่วมมือกับประเทศไทยในการที่จะเอาดินแดนที่เสียไปกลับคืนมา

“ (๕) ข้อตกลงดังกล่าวนี้ จะถูกยืนยันกันภายในภายหลังโดยแลกเปลี่ยนเอกสารในทางราชการระหว่างรัฐบาลเราทั้งสองฝ่าย

“ พระองค์เจ้าวรวงศ์เธอ (ทรงแปลอีกฉบับหนึ่ง) มีความว่า

“ (๑) ประเทศไทยจะเข้าในกติกาสัญญาไตรภาคีฉบับลงวันที่ ๒๗ กันยายน ค.ศ. ๑๙๔๐

“ (๒) ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือทางทหารแก่ประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งการอนุญาตให้ทหารญี่ปุ่นผ่านอาณาเขตไทยไป และให้ความสะดวกเท่าที่จำเป็นทุกประการในการที่จะผ่านไปในั้น กับทั้งจะได้จัดการทันทีเพื่อป้องกันการปะทะกันใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างญี่ปุ่นกับทหารไทย

“ (๓) รายละเอียดในการปฏิบัติตามวรรค (๑) และ (๒) ข้างบนนี้ ให้ทำการตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่แห่งประเทศทั้งสอง

“ (๔) ญี่ปุ่นจะให้ประกันว่า เอกราชอธิปไตยและเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับความเคารพ และจะร่วมมือกับประเทศไทยในการเอาดินแดนซึ่งประเทศไทยได้เสียไปคืนมา

ระหว่างที่คณะรัฐมนตรีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันนั้น ปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีที่อ้างถึงแล้ว มีความตอนหนึ่งว่า

“นายกรัฐมนตรี—ผมขอเสนอให้หยุดยิงกันเสียก่อน แล้วจะรบกันก็เอา หรือจะร่วมกันก็เอา ผมเอาทั้งนั้น”

รัฐมนตรีหลายคนก็ยังแสดงความคิดเห็นถึงแผนการที่ญี่ปุ่นเสนอมานั้น ความปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีฉบับดังกล่าว มีความตอนหนึ่งว่า

“นายกรัฐมนตรี—ว่าอย่างไร เอาหรือไม่เอา ไม่เอาก็ออกไปกันวันนี้ ว่าอย่างไร จะรบหรือไม่รบ”

รัฐมนตรีอีกหลายท่านก็ยังอภิปรายต่อไปอีก ถึงผลได้ผลเสียที่จะยอมตามแผนของญี่ปุ่นหรือไม่ ความปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี มีความอีกตอนหนึ่งว่า

“นายกรัฐมนตรี—ผมเองก็ไม่รู้จะตกลงอย่างไรเหมือนกัน คือ ไม่รู้ว่าเสียงประชาชนส่วนมากเป็นอย่างไร”

“นายวิจิตร วิจิตรวาทการ—ทางประชาชนผมเข้าใจว่า ถ้ารัฐบาลไปในทางใด ผมนี้กว่าแถมเพราะแถมไม่รู้จะไรมากกว่านี้ ผมขอเรียนเพิ่มเติมเป็นข้อคำไว้อีกอันหนึ่งว่าอาจจะเลือกอันหนึ่งกับอันสอง ผมคิดว่าบางที่อันสองที่เข้าเอกซิส (ฝ่ายเยอรมัน, อิตาลี, ญี่ปุ่น) นั้น บางทีจะดีกว่า ที่ฉันนั้นคือเพราะเหตุว่า อันหนึ่งมีญี่ปุ่นคนเดียวการันตี แต่อันที่สองนั้นเมื่อเข้าเอกซิสแล้ว ยังมีเยอรมัน อิตาลี การันตีด้วย แต่ผลภายนอกนั้นก็คงเป็นเช่นเดียวกัน ก็จะต้องแตกกับอังกฤษ และอเมริกา

“นายปรีดี พนมยงค์ — ผมเห็นอย่างนี้ คือ เมื่อเราหยุดยิงและวินิจฉัยไปในทางที่เราจะไม่รบแล้ว ผลที่ตกลงนั้นจะต้องเป็นว่าเราไม่ไปรบกับอีกทางหนึ่งทันทีเมื่อเป็นดังนั้นแล้ว แปลนที่ ๓ จะเป็นอย่างไร จะมีทางแก้ไขอย่างไร ก็ให้

ขึ้นไปในทางที่ถูกต้อง คุณเคยรู้ตัวว่า ถือถ้าเป็นไปในรูปนั้นก็คงเบาลง แต่ถึง
จะตกลงไปในทางใด ผลมันน่าจะต้องรวบวันยังค่ำ

“ นายประยูร ภมรมนตรี — ถึงเราอยู่เฉย ๆ มันก็เข้ามา

“ นายปรีดี พนมยงค์ — นั่นสิ ผลมันก็ต้องรวบ เขาเสนอมา ๔ แปลน เขา
ให้เราเลือกว่า จะเอาอย่างไร เคียวนี่เราไม่อยากจะรวบแล้ว เราจะมีทางใด”

รัฐมนตรีหลายท่านก็ยังแสดงความเห็นเกี่ยวกับแผนการต่าง ๆ ที่ญี่ปุ่น เสนอ
มา ความปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีฉบับที่อ้างถึงแล้ว มีความ
ตอนหนึ่งว่า

“ นายปรีดี พนมยงค์ — ประเคียวก่อน กรณีสวีเดนเป็นอย่างไร

“ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร — สวีเดนนั้นเป็นแค่ให้ผ่านไปเท่านั้น

“ นายปรีดี พนมยงค์ — นั่นสิ ถ้าจะเอากรณีอย่างสวีเดนแล้ว ข้อไขของเขา
นี้เป็นเรื่องร่วมตีเฟนส์ออฟไทยแลนด์ (ป้องกันประเทศไทย) นี่เป็นเรื่องร่วมตี
เฟนส์ ไม่ใช่เรื่องทาสเจส (เคินผ่าน) ผมเห็นว่าลองร่างดูเสียใหม่ให้เป็นทาสเจส
ลองร่างดูแล้วมาปรึกษากันอีกที ผมเห็นอย่างนี้”

ที่ประชุมตกลงให้เสนอร่างใหม่โดยเอาแผน ๓ เติบ ๔ และมอบให้นาย
วนิช ปานะนนท์ไปเจรจา กรณแล้วปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี
ฉบับที่อ้างถึงมีความตอนหนึ่งว่า

“ นายกรัฐมนตรี — ถัดแล้ว จำไว้ด้วยนะ ผมสั่งแล้วว่าให้หยุดยั้ง ถ้าที่หลัง
มันตายแล้วจะมารวไม่ได้

“ น.อ. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ — เวลา ๑๒.๓๐ น. ที่ท่านนายกรัฐมนตรีสั่งให้
หยุดยั้ง

นายวนิช ฯ ได้ออกไปเจรจากับญี่ปุ่นคนเดียวกันแล้วกลับมารายงานคณะ
รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีจึงมีมติใหม่ให้นายดิเรก, พระองค์เจ้าวรรณ ฯ, นายวนิช ฯ

ไปเจรจากับญี่ปุ่นอีก แล้วกลับเข้ามารายงานคณะรัฐมนตรี เมื่อรัฐมนตรีบางท่าน ได้อภิปรายตามรายงานของ ๓ ท่านนั้นแล้ว ความปรากฏในรายงานการประชุม คณะรัฐมนตรีฉบับที่อ้างข้างบนนั้นดังต่อไปนี้

“ นายกรัฐมนตรี—เรื่องพาสเจสตัน ขอให้ไปเจรจากับเขาว่า ขอให้ผ่านไปได้ อย่าให้พักเพราะที่พักของเราไม่มี เติบียงอาหารก็ไม่มี

“ นายปรีดี พนมยงค์ — ทางซอเวอเรนตี (อธิปไตย) นั้น ต้องไปข้อมความ เข้าใจกับเขามากกว่า ที่ทุกคนนี้เฉพาะในเรื่องทางทหารเท่านั้น ส่วนทางอื่นนั้น เขา จะต้องการเพรา และจะมาเอาการเศรษฐกิจการคลังด้วยนั้นไม่ได้ นี่ต้องข้อม ความเข้าใจให้เขาเข้าใจเสียด้วย

“ พล.ร.ท. สิ้นธุ์ กมลนาวิน—ของมันกว้างมาก

“ นายวนิช ปานะนนท์—ผมเป็นผู้รับคำสั่งให้ไปพูดตามที่ตกลง จึงขอข้อม เสียก่อนที่จะพูดอีก

“ (๑) เข้าใจว่าไม่ใช่เป็นการปลดอาวุธเรา ถ้าดังนั้นไม่ยอม

“ (๒) เรื่องพาสเจสจะไม่พักที่บางกอก ถ้าพักไม่ยอม

“ (๓) ในข้อ ๒ เข้าใจว่า เฉพาะกับทหารเท่านั้น

“ (๔) นี่เป็นการข้อมความเข้าใจ ไม่เกี่ยวกับข้อตกลงซึ่งเป็นไปนั้นแล้ว

“ ที่ประชุมตกลงให้นายวนิช ปานะนนท์, นายคิเรก ชัยนาม และพระองค์ เจ้าวรรณไวทยากร ออกไปข้อมความเข้าใจ”

๒.๑.๖

ระหว่างที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาหารือกันอยู่นั้น รัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ได้ รายงานข่าวเกี่ยวกับกองกำลังทหารญี่ปุ่นได้เคลื่อนจากจังหวัดพระตะบอง และ กำลังเคลื่อนที่เข้าหน้าเข้ามาทางมณฑลบุรี ฯลฯ และได้ข่าวถึงการที่ญี่ปุ่นได้มีความ สำเร็จในการทำลายกองทัพอเมริกันที่อ่าวเพิร์ด (Pearl Harbour) และความ สำเร็จในการขกพลขึ้นบกที่กวนตันแห่งรัฐลาซุของอังกฤษ

คณะรัฐมนตรีจึงได้อนุมัติให้นายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้แทนฝ่ายไทยในการลงนามข้อตกลงระหว่างผู้แทนฝ่ายไทยและฝ่ายญี่ปุ่นซึ่งทำขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ ดังปรากฏในคำแปลต่อไปนี้

“ คำแปล

“ ข้อตกลงระหว่างผู้แทนฝ่ายไทยและญี่ปุ่น

“ ผู้ลงนามข้างท้ายนี้ ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องแล้วจากรัฐบาลของตน ตกลงกันดังต่อไปนี้

“ ๑. เพื่อจะจัดการกับสถานการณ์เร่งด่วนในเอเชียตะวันออก ประเทศไทยจะอนุญาตให้กองทหารญี่ปุ่นผ่านดินแดนของประเทศไทยไปได้ และจะให้ความสะดวกทุกอย่างเท่าที่จำเป็นเพื่อการผ่านดังกล่าว ตลอดจนการดำเนินการต่าง ๆ โดยทันที. เพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันทุกอย่างอันอาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างกองกำลังทหารญี่ปุ่นกับกองกำลังทหารไทย

“ ๒. รายละเอียดเพื่อการปฏิบัติตามวรรคแรก จะต้องตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของทั้งสองประเทศ

“ ๓. ประเทศญี่ปุ่นให้ประกันว่า เอกราช อธิปไตย และเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับการเคารพ

“ ทำไว้สองชุด ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๑๙๔๑

“ (ลงชื่อ) ดิเรก ชัยนาม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝ่ายไทย

“ (ลงชื่อ) พ. ทศุโบกะมิ
เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย”

อนึ่ง ปรากฏความตามบันทึกรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีฉบับที่อ้างถึงนั้น มีความตอนหนึ่งว่า

“ นายกรัฐมนตรี— เห็นจะต้องออกแถลงการณ์ว่า เมื่อเช้านี้ คือ เวลา ๒.๐๐ นาฬิกา ทหารญี่ปุ่นได้วางถ้ำเข้ามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงเวลาเที่ยง

“ นายปรีดี พนมยงค์—และแถลงไปด้วยว่าเราได้พยายามต่อสู้แล้ว แต่ภายหลังเขาได้ขึ้นมาหลายจุดต่อหลายจุดก็เหลือกำลังที่เราจะป้องกันได้ และเขาได้มาขอเจรจากับเรา

“ น.อ. ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์— ก็บอกว่าภายหลังก็ได้มีการตกลงนี้แล้วกัน

“ นายปรีดี พนมยงค์— ไม่ใช่ตกลงอย่างนี้ ต้องว่าแล้วเขาได้มาขอเจรจากับเรา เพราะมีฉะนั้นเราจะเสียหยา (หมายความว่า จะเสียศักดิ์ศรีของชาติที่ขอยอมแพ้ก่อน)

“ นายกรัฐมนตรี— บอกว่าเราได้พยายามต่อสู้แล้ว. ในที่สุดทางญี่ปุ่นก็ได้มาเจรจายออย่างนี้ ๆ และเราเห็นว่า การที่จะต่อสู้ต่อไปนั้นก็เป็นการเปลี่ยนชีวิตผู้คน และทรัพย์สินสมบัติ เราจึงได้ผ่อนผันตกลงกับเขา และในที่สุดท้ายก็ขอให้ประชาชนพลเมืองจงเชื่อฟังรัฐบาลต่อไปเถิด

“ นายปรีดี พนมยงค์— ขอให้คุณวิจิตร วิจิตรวาทการ ไปร่างดู

“ นายกรัฐมนตรี— เอ นี่เป็นความผิดของเราหรือไม่

“ นายวิจิตร วิจิตรวาทการ— เขามาตามธรรมชาติ เราไม่ได้ทำผิดอะไร”

ปิดประชุมเวลา ๑๑.๕๕ น.

(ตรงกับ ๕.๕๕ น. เวลากรีนิช,

อังกฤษ และตรงกับ ๒๓.๕๕ น.

เวลาวอชิงตัน, สหรัฐ.)

เมื่อเสร็จประชุมตอนเช้าแล้ว ข้าพเจ้ากลับบ้าน เมื่อมาถึงบ้านแล้วก็พบ
นายทวี ตะเวทีกุล และปราโมทย์ ฯ กำลังคอยอยู่เพื่อขอทราบท่าทีต่อไปของรัฐบาล
และขอทราบว่าข้าพเจ้าจะสั่งให้ปฏิบัติอย่างไร ข้าพเจ้าได้เล่าถึงเหตุการณ์ระหว่าง
วันที่ ๑ ถึงเช้าเวลา ๑๑.๕๕ น. ของวันที่ ๔ ให้ ๒ คนทราบพอสังเขป นายทวี ฯ
จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวกเตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่ง
งานก็ศึกษาอากรบักมี และที่ไม่อากรบักมี ครั้นแล้วข้าพเจ้าได้ขอให้ ๒ คน
นั้นไปสดับรับฟังความรู้สึกของราษฎรว่ามีความเห็นอย่างไร แล้วนัดให้ ๒ คน
นั้นช่วยนัดเพื่อนบางคนมาพบข้าพเจ้าในตอนค่ำของวันที่ ๔ นั้น

๒.๒

การประชุมคณะรัฐมนตรีเวลาบ่ายของวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เข้าร่วมประชุมด้วย

ข้าพเจ้าขอนำความสำคัญจากบันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ ๔
ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ตอนบ่าย มาลงพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑

“ นายวิจิตร วิจิตรวาทการ—วันนี้คุณดิเรก ชัยนาม รับทูตอังกฤษกับทูต
อเมริกาเขาก็แสดงความเสียอกเสียใจ ก็บอกว่าเห็นใจเรา และทูตอเมริกาก็บอก
ว่าให้ยอมทนไปก่อนก็แล้วกัน แล้วต่อไปก็จะมีทางแก้ตัวได้ ก็ทั้งสองคนแสดงความ
เห็นใจ ไม่ใช่โกรธเคืองอะไร กระผมไม่ได้อยู่ด้วย คุณดิเรกเล่าให้ฟัง

“ นายประยูร ภมรมนตรี—ทางล้งแตกตื่นกันมาก ชื่อข้าวชื่อของ ของจีน
รูกามาก

“ นายวิจิตร วิจิตรวาทการ—ถ้าแถลงการณ์ได้อ่านทางวิทยุแล้วเมื่อบ่ายนี้
สองคน ทูตอังกฤษกับอเมริกันเขาขอแถลงการณ์เป็นภาษาอังกฤษ เราก็ให้ไป

“ นายกรัฐมนตรี—คุณหลวงวิจิตรวาทการได้ฟังข่าวมาอย่างไรบ้าง

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ - ผมยังไม่มีโอกาสพบใครเลย

นายกรัฐมนตรี้ - อาจารย์ว่าอย่างไร

นายปรีดี พนมยงค์ - เคียวนักพวกเด็กหนุ่ม ๆ ที่อยากรบก็มี และพวกที่ไม่อยากรบก็มี แต่ทางแถบบ้านผมก็ไม่เห็นมีอะไร

นายกรัฐมนตรี้ - ผมนึกว่าทุก ๆ กระทรวงควรจะไปชี้แจงความจำเป็นต่าง ๆ เราต้องช่วยกัน ก็หมายความว่าอย่างไร ๆ ก็ให้พันบ้านเราไปได้ก็เป็นการดี

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ - อัครราชทูตอังกฤษถามว่า ถ้าหากอังกฤษจะพุดเข้ามาในเขตไทยบ้าง แล้วไทยจะสู้อังกฤษไหม คุณฉะเรก ชัยนาม ได้ตอบไปว่าให้เข้ามาเถอะ

นายกรัฐมนตรี้ - เชื่อว่าคงไม่เข้ามาจริงๆ ทางใต้ได้ข่าวอย่างไรบ้าง

พล.ท. มังกร พรหมโยธี - เขาว่าเรือญี่ปุ่นเข้ามา ๑๕ ลำ

นายกรัฐมนตรี้ - ที่ชุมพร ๑๒ ลำ สงขลา ๒๐ ลำ

นายปรีดี พนมยงค์ - นี่หยุดยิงกันเรียบร้อยหมดแล้วไม่ใช่หรือ

นายกรัฐมนตรี้ - ก็ยังมีบ้างที่กันกระได

นายช่วง เขวงศักดิ์สงคราม - ได้โทรเลขห้ามไปแล้ว

นายปรีดี พนมยงค์ - ข้อตกลงเกี่ยวกับการที่เขามาใช้ข้าวของหรือจะซื้อข้าวของอะไรเหล่านี้คือเขาจะต้องมีเงิน การที่เขาจะให้กับใครและใช้อะไรนั้นจะต้องมีข้อตกลงที่เราจะต้องทำรายละเอียดเอาไว้ และเงินนั้นเขาจะต้องทำรายละเอียดเอาไว้ และเงินนั้นเขาจะต้องมีฝากไว้ คือให้มีเครดิตขึ้น นี่เป็นข้อสำคัญประเด็นจะมาใช้เปล่า ๆ

นายกรัฐมนตรี้ - เรื่องมันก็ควรจะเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าก็เห็นจะต้องใช้เปล่า ๆ

นายปรีดี พนมยงค์ - เมื่อมีทางพูดแล้ว เราต้องพูดไว้เสียด้วย

นายกรัฐมนตรี้ - ก็ให้กระทรวงคลังรับเอาไป เวลานี้จากสงขลาเข้ามายึดหาดใหญ่ไว้แล้ว

นายปรีดี พนมยงค์ - เวลานี้ตายเท่าไร

นายช่วง เวงศักดิ์สงคราม - ของเราที่นครศรีธรรมราช ทหารตาย ๓ คน

นายปรีดี พนมยงค์ - ของเขาเป็นตายอย่างไรบ้าง

นายช่วง เวงศักดิ์สงคราม - ก็มีบาดเจ็บบ้าง ตายบ้าง

นายกรัฐมนตรี - พระศัลย์ฯ ไปเข้าประชุมกรรมการ พวกกรรมการเขาบอก
ว่าอยากจะขอมาพักที่สปอร์ตคลับ ถ้าจะมาพักชั่วคราวก็เห็นจะได้ เวลานี้ผมคน
เดียวเต็มที่ เห็นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ช่วยผมบ้าง

๒.๒.๒ เมื่อได้พิจารณาเรื่องกรรมการติดต่อกับฝ่ายญี่ปุ่น และได้ถวาย
ข้อตกลงกับญี่ปุ่นให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ พิจารณาแล้ว ปรากฏความสำคัญในราย
งานการประชุมคณะรัฐมนตรีคือไปว่า

พระองค์เจ้าอาทิตย์ - ทางต่างประเทศเขาว่าอย่างไร ทางอังกฤษ

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ - อังกฤษก็บอกว่าเห็นใจ แต่คำครอสส์พูดเขา
เข้หน้อยว่า ไม่ควรไปบอกเสียก่อนว่าจะสู้จนคนสุดท้าย แต่พอ ๖ ชั่วโมงเท่านั้น
ก็ยอมเสียแล้ว แต่บอกว่าเห็นใจ

นายกรัฐมนตรี - ก็ไม่มีใครสู้จนคนสุดท้ายทั้งนั้น (พูดกับพระองค์เจ้า
อาทิตย์) เซอร์จิลล์เขามีหนังสือมาบอกมาให้ป้องกันตัวเอง (โปรดดูข้อสังเกตของ
ข้าพเจ้าเกี่ยวกับเรื่องสาส์นนี้ในส่วนที่ ๓)

น.อ. ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ - นี่เราก็เก็บเอาไว้โฆษณาที่หลัง ก็พอเราได้
รับอันนี้แล้วเราจึงได้ยอม

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ - พวกข้าราชการนั้น วันพรุ่งนี้ให้มาทำงานตามเดิม
ไม่ได้หรือ

นายวิลาศ โอสถานนท์ - ประกาศทางวิทยุแล้ว

นายกรัฐมนตรี - ข่าวดังกล่าวอย่างไรบ้าง

นายวิลาศ โอสตานนท์ - ข่าวดังกโปร้ตอนหลังนี้ที่เจ้าหน้าที่รับฟังได้มีกลิ่น
รบกวนแต่เมื่อคืนนี้รับฟังได้ชัดเจน มีข่าวลือที่สับสนบอกว่า ญูนันที่เข้าตีโคตาบารูนัน
ได้ถอยแล้ว แต่ทางใต้โคตาบารูนันขึ้นได้แล้ว

น.อ. ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์-ผมได้ยินแล้ว ๆ เรือประจัญบานอเมริกาจม
และตามข่าวก็ว่าญูนันถูกจมเรือบรรทุกเครื่องบิน ๑ ลำ เรือลาดตระเวน ๒ ลำ
และยังมีเรือปืนเรืออะไรอีกก็ไม่รู้

พล.ต.ต. อุดด อุดดเดชวรวิทย์-พระศัลย์ ๆ ว่าเขาอยากจะพักที่สปอร์ตกลับ
เพราะสวนดุมพินไม่มีที่ จะต้องลงพุดกับเจ้าของคูก่อน ถ้าไม่ได้ก็ขอให้เขาพักที่
สถานทูตหรือตามบ้านญูนันอื่น ๆ

นายกรัฏมนตร์-มีข่าวอะไรอีกไหม ผมเองก็ไม่มีข่าวอะไร

พล.ร.ท. สิ้นธุ์ กมลนาวิณ-ทางสมุทรปราการเข้ามาถึงไหนแล้ว

พล.ต.ต. อุดด อุดดเดชวรวิทย์-คงติดอยู่ที่พระโขนง ก็เมื่อทางตำรวจเรา
ห้าม เขาก็ไม่เข้ามาอีก

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ - ได้ตกลงกันเมื่อเช้านี้แล้วว่าเขาจะไม่เข้ามาในจังหวัด

นายกรัฏมนตร์-แถลงการณ์เท่านั้นก็เห็นจะพอแล้ว

นายวิจิตร วิจิตรวาทการ-ผมนึกว่าพอสำหรับเวลานี้

นายกรัฏมนตร์-ต่อไปจะพูดได้อีกหรือไม่ แต่ผมเองก็ไม่มีอะไรจะพูดได้
อีกแล้ว ไม่มีภูมิที่จะพูดอีกแล้ว เก่งมาหลายปี ๓-๔ ปี คราวนี้หมดภูมิ เรา
ลองพิจารณากันดูซิว่าจะมีทางอะไรที่จะเอาตัวรอดได้ จะมีทางอะไรดี ชุนสมหาร
เห็นอย่างไร

นายโประ สมหาร - ผมคิดว่าถ้าจะให้ดี เรารอความเคลื่อนไหวของเขา
สัก ๒ วัน

นายกรัฏมนตร์ - ไม่ใช่ ในใจท่านชุนจะตกลงอย่างไร

นายโประ สมหา-ใจผมก็เห็นอย่างเมื่อกลางวัน

นายกรัฐมนตรี-บางคนเขาเห็นว่าควรจะรบต่อไปอีก ผมเองก็ไม่รู้ว่าจะเอา
อย่างไรเหมือนกัน

พระองค์เจ้าอาทิตย์-การตกลงเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าเราร่วมมือด้วย

นายกรัฐมนตรี-ก็โดยปริยาย

นายดิเรก ชัยนาม-เข้ามาในที่ประชุม

นายกรัฐมนตรี-คุณดิเรก พูดว่าอย่างไร

นายดิเรก ชัยนาม ได้กล่าวถึงเรื่องซึ่งแรงต่อสู้ตออังกฤษและอเมริกาให้ทราบ
ตามที่ตกลงกับญี่ปุ่น และได้แจ้งว่า ทูตอังกฤษกล่าวสุดท้ายว่า “แก (ครอสบี้)
บอกว่าญี่ปุ่นคือโพรมิส (ปฏิบัติตามที่ให้คำมั่น) ได้เท่าที่ได้เช่นกันวันนี้แล้ว แก
ก็ขออวยพรให้เราเจริญ แต่แกบอกว่าสงสัยอีก ๒-๓ วัน เราจะมีมาอย่างอื่นอีก
แต่ถ้าโพรมิสได้แล้วแกก็ขออวยพรด้วย และแกบอกว่าอย่างนั้นอีกก็ขอให้นายก
รัฐมนตรีตอบแสดงเจตนาของท่านเซอร์ซิดลเมื่อเช้าในนามของรัฐบาลไทยสักหน่อย”

พล.ต.ต. อุดล อุดลเดชสวัสดิ์-ตามหลักที่ผมทำ ไม่ว่าใครจะเข้ามาทั้งนั้น
ผมสั่งแล้วว่าให้ยิง ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นเข้ามาเราก็ได้ยิงแล้วเหมือนกัน แต่เวลานี้เราได้
ตกลงกับญี่ปุ่นไปแล้วให้หยุดยิง แต่ส่วนทางอังกฤษนั้นเราไม่มีข้อตกลงอะไร ถ้า
เขาเข้ามาเราก็ต้องยิง

นายดิเรก ชัยนาม-ผมได้ตอบไปว่า เข้าใจว่าจะไม่มีการยิง

นายกรัฐมนตรี-นี่เราจะอพยพกันดีไหม หรือไม่ต้อง พวกเด็ก ๆ ให้ไป
อยู่ทางเหนือกันเสีย

นายทอง อภัยวงศ์-ในตอนนั้นยังไม่เป็นอะไร ญี่ปุ่นได้ตั้งต้นลำเลียงไปทาง
ใต้แล้ว

นายกรัฐมนตรี-รัฐบาลเราจะย้ายไหม หรือจะอยู่กันที่นี้ ว่าอย่างไรหลวง
เกรียง ฯ

พล.ต. พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต-ผมเห็นว่าไม่ต้องย้าย

นายกรัฐมนตรี-หลวงพรหม ฯ ว่าอย่างไร

พล.ท. มังกร พรหมโยธี-เรื่องย้ายนั้นได้ตกลงให้เจ้าคุณเอกชัยสงครามเตรียมแผนเอาไว้แล้วว่าจะให้ใครไปอยู่ที่ไหน แต่สำหรับรัฐบาลนั้นเห็นว่าควรจะต้องอยู่ก่อน ส่วนประชาชนที่จะไปนั้นไม่ขัดข้อง

นายกรัฐมนตรี-แผนย้ายนั้นก็ไม่ว่าจะทำอย่างไร เพราะเมืองเรานั้นไม่มีอะไร ต้นทุนหายปลดลงทุนขาด นอกจากนั้นก็เห็นจะไม่มีอะไรอีก ผมอยากจะขอแรงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมช่วยผมบ้าง ผมคนเดียวก็ไม่มีไหวเหมือนกัน

พล.ท. มังกร พรหมโยธี-ผมมาอยู่ด้วยได้

นายกรัฐมนตรี-หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ด้วย

น.อ. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์-ได้

นายกรัฐมนตรี-แต่เท่าที่ดูทำที่แล้วเห็นจะไม่เป็นไร ที่มาจากอรัญ ฯ นั้น รถทุกคันติดธงไทยกับธงญี่ปุ่นไว้ด้วยกัน อเมริกาประกาศสงครามหรือยัง

พระองค์เจ้าอาทิตย์-เขาต้องขออนุมัติกองเกรสเสียก่อน แต่สังฆระดมพลทั่วประเทศแล้วและตั้งเคลื่อนกองทัพรื้อแล้ว

นายกรัฐมนตรี-ทหารของเราอย่าเอาไปเลยที่ลพบุรี อยู่ที่ไหนมันก็แล้วกัน

น.อ. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์-กระจายเอาไว้ดีกว่า ถึงอย่างไรเรายังพอจะมีทางและรัฐบาลเรานั้นจะย้ายไปก็ไม่ได้ ถ้าย้ายไปแล้วญี่ปุ่นก็จะได้ใจ แต่ถ้าอยู่อังกฤษจะทำอะไรก็ยังขังเกรงใจเรา และถ้าไปแล้วก็จะกระทบกระเทือนกับราษฎรเชื้อวามันก็จะมารบในกรุงเทพ ฯ ควรจะย้ายก็แต่เด็กกับผู้หญิงเท่านั้น

นายกรัฐมนตรี-เห็นจะเลิกประชุมได้

ปิดประชุมเวลา ๑๑.๕๕ นาฬิกา

(ตรงกับ ๒๔.๕๕ น. เวลากรีนิช, อังกฤษ

และตรงกับ ๖.๕๕ น. เวลาของสิงคโปร์, ต.ร.อ.)

ความหมายที่แท้จริงของสาส์นเซอร์ซิลล์

เหตุผลประการหนึ่งที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม และผู้ติดตาม ยกขึ้นอ้างในการที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม นำประเทศเข้าร่วมกับญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ว่าเพราะจอมพล ป.พิบูลสงครามได้รับสาส์นจากเซอร์ซิลล์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษในขณะนั้นฉบับหนึ่งมีใจความว่า “ถ้าประเทศไทยถูกญี่ปุ่นโจมตีก็ขอให้ช่วยตัวเอง” จอมพล ป.พิบูลสงคราม อ้างว่า สาส์นของเซอร์ซิลล์ดังกล่าวก็เท่ากับบอกปิดความช่วยเหลือไทย ไทยจึงต้องเข้ากับญี่ปุ่นเพราะไม่มีทางเลือก

แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสาส์นฉบับนั้น ไม่ได้กล่าวอย่างที่จอมพล ป.พิบูลสงครามและผู้ติดตามกล่าวอ้าง

ในโอกาสที่ท่านปริดีไปเยือนอังกฤษเมื่อปี พ.ศ.2518 และท่านได้รับเชิญจาก “สามัคคีสมาคม” อันเป็นสมาคมของนักเรียนไทยในอังกฤษ ให้ไปเยือนสมาคมแห่งนั้น และณ สมาคมแห่งนั้นท่านได้ถูกถามถึงเรื่องสาส์นของเซอร์ซิลล์ว่ามีข้อเท็จจริงประการใด ด้วยความซื่อสัตย์ต่อข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ท่านปริดีได้ตอบคำถามนั้นอย่างตรงไปตรงมา และท่านได้นำข้อความที่ท่านตอบในวันนั้นมารวมพิมพ์ไว้ในหนังสือ “อนุสรณ์นายปราโมทย์ พึ่งสุนทร” ซึ่งท่านได้กรุณาจัดทำขึ้นแจกจ่ายแก่ญาติมิตรในงานปลงศพคุณปราโมทย์ พึ่งสุนทร ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งแห่ง “คณะราษฎร” ดังมีรายละเอียดพิสดารต่อไปนี้

ตอบคำถาม ณ ที่ประชุมสมัชชั้สมาคม (สมาคมนักเรียนไทยในอังกฤษ)
เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ณ ที่ประชุมสมัชชั้สมาคม (นักเรียนไทยในอังกฤษ) ที่สกอตแลนด์เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๘ นั้น ในบรรดาคำถามมากมายหลายปัญหา ก็มีคำถามหนึ่งที่สมาชิกถามผมว่า ตามที่นายทหารผู้หนึ่งได้บอกเล่าให้ฟังว่าในวันญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทยเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ มร. เซอร์ซิลลี่ นายก ร.ม.ต. อังกฤษได้แจ้งรัฐบาลไทย “ให้ช่วยตนเอง” (HELP YOURSELF) รัฐบาลไทยสมัยนั้นจึงต้องยอมให้อู๋ปุ่นยกเข้ามาในประเทศไทยนั้น เป็นความจริงหรือไม่ ผมเห็นว่าท่านผู้ถามใช้สติปัญญาพร้อมทั้งสามัญสำนึกอันเป็นตรรกวิทยาเบื้องต้น ท่านจึงถามผม เพราะถ้ารัฐบาลอังกฤษไม่มีทางที่จะช่วยไทยได้ก็ไม่น่าที่จะแจ้งให้รัฐบาลไทยทราบว่ “ให้ช่วยตนเอง”

ส่วนนายทหารคนที่บอกเล่านั้นก็มิได้ปั้นแต่งเรื่องขึ้นเอง หากได้ฟังจากผู้อื่นที่บอกเล่าต่อ ๆ กันมาเพียงความตอนเดียวของสาส์น โดยมีได้ทราบข้อความครบถ้วนของสาส์นนั้

ในวันนั้นผมได้ตอบท่านผู้ถามดังต่อไปนี้

(๑) ทูตอังกฤษประจำกรุงเทพ ฯ ได้ส่งจดหมายลงวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.

๒๔๘๔ เจ้าสาศ์นของนายกร.ม.ค. อังกฤษ (เซอร์ซิลล์) ถึงจอมพลพิบูล ฯ นั้น
มิได้มีข้อความว่า "HELP YOURSELF" ที่แปลเป็นไทยว่า "ช่วยตัวเอง" ซึ่ง
มีผู้เอามาบิดเบือนบอกเล่ากันต่อ ๆ มา เพื่อให้ผู้ฟังหลงผิดไปว่าเหมือนดังที่เจ้าภาพ
เลี้ยงอาหารชนิดที่ให้ผู้รับเลี้ยงตักอาหารใส่จานได้ตามชอบใจว่า "HELP YOUR-
SELF" คือ ให้ตักอาหารเอาเองโดยไม่มีผู้บริการ

สาศ์นนั้นมีข้อความเป็นภาษาอังกฤษว่า

"There is possibility of imminent Japanese invasion of your country.
If you are attacked **defend yourself**. The preservation of the full
independence and sovereignty of Thailand is a British interest and
we shall regard an attack on you as attack upon ourselves."

สาศ์นฉบับนั้นใช้คำว่า "DEFEND YOURSELF" โดยมีข้อความใน
ประโยคต่อมาประกอบไว้ด้วย ถ้าหากใช้คำว่า "DEFEND YOURSELF"
ลอยๆ ก็แปลเป็นไทยได้ว่า "ป้องกันตัวท่าน" หรือ "ป้องกันตัวท่านเอง" คือถ้าใช้
คำว่า "เอง" ต่อท้ายคำว่า "ตัวท่าน" ก็ทำให้ความหมายในภาษาไทยผิดจากคำว่า
"ป้องกันตัวท่าน" ที่ไม่มีคำว่า "เอง" ต่อท้าย

ท่านที่รู้ภาษาอังกฤษพอสมควรสมควรย่อมทราบแล้วว่า หลายคำในภาษาอังกฤษ
นั้นมีความหมายหลายอย่าง ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าคำนั้น ๆ ใช้ในความหมายอย่างไร

โดยเฉพาะสาศ์นฉบับนั้นมิได้ใช้คำว่า "DEFEND YOURSELF" ลอยๆ
ที่จะเกิดปัญหาในการตีความได้ หากสาศ์นฉบับนั้นมีข้อความในประโยคต่อมาประ-
กอบไว้ด้วยว่า

"The preservation of the full independence and sovereignty of Thailand
is a British interest and we shall regard an attack on you as attack upon
ourselves."

แปลเป็นภาษาไทยว่า

"การรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยสมบูรณ์ของประเทศไทยเป็นประ-
โยชน์ของบริติช และเรา "จะถือว่า"การโจมตีต่อท่านนั้นเหมือนการโจมตีต่อตัวเรา"

ทั้งนี้เป็นสำนวนภาษาอังกฤษที่แสดงว่า ถ้าประเทศไทยถูกโจมตีและต่อสู้
ป้องกันตัวแล้ว ฝ่ายอังกฤษก็จะไม่ปล่อยให้ไทยต่อสู้ไปตามลำพังตนเพราะอังกฤษ
ถือว่าเท่ากับญี่ปุ่นโจมตีอังกฤษโดยตรงด้วย

(๒) ผู้ใดจะตีความสาส์นฉบับนั้นอย่างไรก็ตาม แต่เจตนาของเซอร์
โจเซฟ กรอสบี อัครราชทูตอังกฤษ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ที่แจ้งสาส์นของ
เซอร์ซิลล์นั้นได้ถึงมือจอมพลพิบูลฯ ภายหลังที่คณะ ร.ม.ต. ไทย ได้พิจารณาตกลงให้
ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยแล้ว ขณะนั้นคณะ ร.ม.ต. เพิ่งแต่พิจารณาร่างเอาต
ลงกับญี่ปุ่นที่จะให้นายดิเรก ชัยนาม ร.ม.ต. ต่างประเทศสมัยนั้นเป็นผู้ลงนามแทน
ฝ่ายรัฐบาลไทยกับเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น สาส์นของนายเซอร์ซิลล์ดังกล่าวจึงไม่มี
อิทธิพลต่อการที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นที่ได้ตัดสินใจไปก่อน ได้รับจดหมายของทูตอัง
กฤษฉบับนั้น

(๓) บันทึกการประชุมคณะ ร.ม.ต. ไทย ภาคเช้าวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔
จึงไม่บันทึกสาส์นของมร. เซอร์ซิลล์ฉบับนั้น เพราะไม่มีปัญหาที่ต้องพิจารณาโดย
เหตุที่คณะ ร.ม.ต. ไทย ได้ตัดสินใจไปก่อนในการตกลงกับญี่ปุ่นให้เดินทัพผ่านประ
เทสไทย แต่นายก ร.ม.ต. นำเอามาปรารภในการประชุมค.ร.ม. ภาคบ่ายของวันที่ ๘
นั้น

๓.๒

ผมขอให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า แม้บางคนหลงเชื่อว่า สาส์นนี้อังกฤษให้
รัฐบาลไทย “ช่วยตัวเองตามลำพัง” แต่บางคนนั้นจะอ้างสาส์นดังกล่าวเพื่อแก้ตัว
ได้อย่างมากก็เฉพาะการปฏิบัติเพียงระยะแรกของรัฐบาลไทยระหว่าง วันที่ ๘ ธันวาคม
กม ๒๔๘๔ ถึง ๒๑ ธันวาคม ๒๔๘๔ ซึ่งตกลงให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย
เท่านั้น เพราะเหตุว่า

(๑) ต่อมาอีก ๑๓ วันคือ ในวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ (ภาย
หลังที่ผมลาออกจาก ค.ร.ม. ในวันที่ ๑๖ ธ.ค.แล้ว) ศกษผู้แทนราษฎรได้มีมติ
เป็นเอกฉันท์แต่งตั้งผมเป็นผู้สำเร็จราชการฯ ในขณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์]
รัฐบาลซึ่งจอมพลพิบูลฯ เป็นนายก ร.ม.ต. ได้ตกลงกับญี่ปุ่นยกเลิกข้อตกลงฉบับ

๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ โดยทำกติกาสัญญาพันธมิตรกับญี่ปุ่นซึ่งมีใจความว่า ภาคีของ
สัญญาแต่ละฝ่ายจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเมืองทางเศรษฐกิจและการ
ทหาร เมื่อภาคีอีกฝ่ายหนึ่งมีกรณีขัดกันทางอาชวกับประเทศภายนอก ซึ่งมีหนังสือ
แลกเปลี่ยนกับข้อกำหนดความเข้าใจกัน ก็มีพิธีสาร (PROTOCOL) กลับซึ่งไม่
เปิดเผย แต่ปรากฏตามคำให้การของนาย “ทสึโบกามิ” เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นผู้
ลงนามในกติกาสัมพันธมิตรนั้น ซึ่งได้ให้การต่อศาลทหารระหว่างประเทศ (IN-
TERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL) ซึ่งเป็นศาลอาชญากรรมสงคราม
สัมพันธมิตรตั้งอยู่ที่กรุงโตเกียว นั้น เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ค.ศ. ๑๙๔๖ (พ.ศ.
๒๔๘๙) มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“จอมพลพิบูลสงครามได้ตัดสินใจร่วมโชคชะตากับญี่ปุ่น และต่อมาได้มีการ
เจรจาทำกติกาสันติภาพทางทหารกับญี่ปุ่นทันที กติกานั้นได้ลงนามกันเมื่อวันที่ ๒๑
ธันวาคม โดยมีข้อความว่า ต่างฝ่ายต่างจะเคารพเอกราชและอธิปไตยซึ่งกันและ
กัน ภาคีแต่ละฝ่ายจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ในด้านการเมืองการทหาร
และเศรษฐกิจ ในกรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดขัดกันขึ้นกับประเทศที่สามและฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งจะไม่แยกทำสัญญาสันติภาพหรือสงบศึก กติกานี้มีพิธีสารลับซึ่งไม่เปิดเผย
ว่าญี่ปุ่นจะช่วยให้ไทยได้คืนแดนคืนจากอังกฤษ และไทยสัญญาจะช่วยญี่ปุ่นในกรณี
สงครามซึ่งมีอยู่แล้วระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศฝ่ายตะวันตก สัญญาฉบับนี้ยกเลิกฉบับ
เดิมที่เที่ยงอนุญัตให้ญี่ปุ่นคืนทหารผ่าน ฉบับลงวันที่ ๘ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑”

ฉะนั้นท่านผู้อ่านก็ย่อมวินิจฉัยได้เองว่าสาส์นของ ม.ร. เซอร์ซิดล์ ที่มีผู้อ้าง
ต่อๆ กันมาว่า ขอให้รัฐบาลไทย “ช่วยตัวเอง” หรือ “ป้องกันตัวเอง” นั้นย่อมไม่หมาย
ความถึงสัญญาและพิธีสารฉบับ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ นั้นด้วยเลย ก็เป็นไปไม่ได้ที่
นายเซอร์ซิดล์จะหมายความว่าให้รัฐบาลไทยช่วยตัวเองถึงกับให้ไทยขอร้องญี่ปุ่น
ช่วยไทย ได้คืนแดนคืนจากอังกฤษ

(๒) ต่อมาจากกติกาสัญญาพันธมิตรดังกล่าวใน (ก) นั้นอีก ๑ เดือนเศษ
คือวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ รัฐบาลไทยได้ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ
สหรัฐอเมริกา ฉะนั้นจึงเป็นไปไม่ได้ที่สาส์นของ ม.ร. เซอร์ซิดล์ นั้นจะหมายความว่า

ให้รัฐบาลไทย “ช่วยตัวเอง” หรือ “ป้องกันตัวเอง” จนถึงกับให้ประกาศสงคราม
ต่อบริเตนใหญ่และ สหรัฐ.

เพื่อประกอบการพิจารณาของท่านผู้สนใจทั้งหลาย ผมจึงขอเสนอเอกสาร
หลักฐานทางราชการ (OFFICIAL AUTHENTIC DOCUMENTS) ซึ่งสำนัก
งานเอกสารสาธารณะของรัฐบาลอังกฤษได้เปิดเผยแล้วหลายฉบับเกี่ยวกับความเป็น
มาของตาสั้นนั้น ดังต่อไปนี้

(๑) โทรเลขลับของกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษถึงสถานทูตอังกฤษ
ที่กรุงวอชิงตัน ส่งจากลอนดอนเวลา ๘.๔๕ น. หลังเที่ยง วันที่ ๖ ธันวาคม ค.ศ.
๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๔) มีความดังต่อไปนี้

(CYPHER) **WAR CABINET DISTRIBUTION.**
TO : UNITED STATES OF AMERICA.
FROM FOREIGN OFFICE TO WASHINGTON.

No. 6762

D. 8.45 p.m. 6th December, 1941.

6th December, 1941.

Repeated to Bangkok No. 589.

0 0 0 0

MOST IMMEDIATE.
SECRET.

In view of latest reports, Prime Minister would wish to send following
message to Thai (Siamese) Prime Minister for his confidential information
if the President sees no objection.

(Begins)

2. There is possibility of imminent Japanese invasion of your country.
If you are attacked defend yourself. We shall come to your aid to the
utmost of our power and will safeguard independence of your country.
(Ends).

3. Please consult President at once and repeat your reply to Bangkok.
INDIV.

คำแปลเป็นภาษาไทย

โทรเลขของกระทรวงการต่างประเทศ (อังกฤษ) ถึงสหรัฐอเมริกา

วันที่ ๖ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑

(รหัส)

เอกสารคณะมนตรีสงคราม

ถึงสหรัฐอเมริกา

จากกระทรวงต่างประเทศ (อังกฤษ) ถึง (สถานทูต) วอชิงตัน

เลขที่ ๖๘๖๒

ส่งเวลา ๘.๔๕ น. หลังเที่ยง วันที่ ๖

วันที่ ๖ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑

ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑

ส่งมาถึงสถานทูตกรุงเทพ ฯ เลขที่ ๕๘๕ (ตรงกับเวลา ๑๓.๔๕ น. เวลากรุงเทพ ฯ)

0 0 0

ด่วนที่สุด

(ลับ)

เนื่องจากข่าวรายงานหลังที่สุด, นายกรัฐมนตรี (อังกฤษ) ประสงค์จะส่ง
สาส์นต่อไปถึงนายกรัฐมนตรีไทย เพื่อให้ทราบเป็นความลับที่สุดถ้าประธานาธิบดี
(อเมริกัน) ไม่ขัดข้อง.

(เริ่มต้นสาส์น)

๒. การเป็นไปได้แห่งการรุกรานของญี่ปุ่นต่อประเทศของท่านโดยมิชักช้า
ถ้าท่านถูกโจมตีขอให้ป้องกันตน. เราจะเข้ามาช่วยท่านจนเต็มกำลังของเราและ
เราจะพิทักษ์เอกราชแห่งประเทศของท่าน.

(จบสาส์น).

๓. โปรดหารือประธานาธิบดี (อเมริกัน) ทันทีทันใดและส่งคำตอบของ
ท่านซ้ำไปยัง (สถานทูต) ที่กรุงเทพ ฯ.

ข้อสังเกต

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลอังกฤษส่งโทรเลขฉบับนั้นไปยังเอกอัครราชทูตของตน
ประจำกรุงวอชิงตันเพื่อปรึกษาประธานาธิบดีคืออเมริกันที่จะส่งสาส์นถึงนายก ร.ม.ต.

ไทยโดยใช้ถ้อยคำอย่างห้วน ๆ ว่า ถ้าประเทศไทยต่อสู้ญี่ปุ่นที่ทำการรุกรานแล้ว
อังกฤษจะช่วยไทยจนเต็มกำลังของตนเพื่อพิทักษ์เอกราชของไทย

(๒) เมื่อรัฐบาลอังกฤษส่งโทรเลขไปวอชิงตันแล้ว อัครราชทูตอังกฤษ
ประจำกรุงเทพ ฯ ได้ส่งโทรเลขรายงานด่วนฉบับพลัน (IMMEDIATE) ส่วนทางกัน
มีข้อความดังต่อไปนี้

(CYPHER)

DEPARTMENTAL (SECRET)

FROM BANGKOK TO FOREIGN OFFICE.

Sir J. Crosby,
No. 893.

D. 4.15.a.m. December 7th, 1941.
R. 7.40.a.m. December 7th, 1941.

December 7th, 1941.

Repeated to C.O.I.S. Singapore

Australia, New Zealand, India, Burma	}	(by air mail)
---	---	---------------

IMMEDIATE

(Foreign Office please repeat to Washington, Tokyo and to [sic] if
thought urgently necessary).

7:13116/523/G

Your telegrams Nos. 574 and 575 have crossed my telegram No. 892.

7:13220/523/G

I have just seen the Minister for Foreign Affairs and we send you
the following message from us both. For God's sake do not allow British
forces to occupy one inch of Thai (Siamese) territory unless and until
Japan has struck the first blow at Thailand (Siam). At present practically
every Thai (Siamese) is behind Britain in opposition to Japan, but it will
be otherwise and irreparable harm will be done, if Britain is the first to
violate. Thai (Siamese) neutrality.

2. The Thai Prime Minister has positive information that a Japanese attack on Thailand was planned for December 3rd. It was postponed at the last moment, but it is to take place in the immediate future.

3. The Minister for Foreign Affairs tells me Colonel Moriya, who was the Japanese military attaché here some years ago, has suddenly appeared in Bangkok and procured an interview yesterday with Luang Pradist, now Minister of Finance but formerly Minister for Foreign Affairs. Moriya enquired what was the attitude of Thailand towards Japan and said that the situation was very serious. Luang Pradist replied that he was no longer Foreign Minister and was not competent to answer this question.

4. In view of urgent critical situation I beg to you to telegraph to me, most immediately, authority to approach the Prime Minister with a proposal for the joint defence of southern Thailand in the event of a Japanese attack, as suggested in the second paragraph of my telegram No. 820. But I think the Thais would transfer the seat of government to the north for strategic considerations, though they would send a portion of their troops south.

(Repeated to Washington under Foreign Office No. 6772 and to Tokyo under Foreign Office No. 1629).

คำแปลเป็นภาษาไทย

โทรเลขลับของเซอร์ เจ. กรอสบี้ เลขที่ ๘๕๓

วันที่ ๓ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๔)

(รหัส)

เคพาร์ตเมนต์ดัล (ลับ)

จากกรุงเทพฯ ถึงกระทรวงการต่างประเทศ (อังกฤษ)

เซอร์ เจ. กรอสบี้

เลขที่ ๘๕๓

ส่งเวลา ๔.๑๕ ก่อนเที่ยง วันที่ ๓

ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑

ธันวาคม, วันที่ ๓, ค.ศ. ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๔) รับเวลา ๑.๔๐ ก่อนเที่ยงวันที่ ๓

ส่งมาถึง ซี.ไอ.ไอ.เอส.สิงคโปร์

ออสเตอร์เลีย

นิวซีแลนด์

อินเดีย

พม่า

โดยเมล์อากาศ

ด่วนฉบับพลัน

กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษโปรดรายงานต่อไปยัง (สถานทูต) วอชิงตัน, โตเกียว, และถึง (คำอ้างที่กลาดเกลื่อน) ถ้าเห็นว่าเป็นการรีบด่วนที่จำเป็น

โทรเลขของท่านเลขที่ ๕๑๔ (๓ : ๓๓๑๖ / ๕๒๓ / G) และเลขที่ ๕๑๕ (๓ : ๓๓๒๒๐ / ๕๒๓ / G) สวนทางกับโทรเลขข้าพเจ้าเลขที่ ๘๕๒

ข้าพเจ้าได้พบรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ (นาย คีเรก ชัยนาม) เมื่อตะกัณนี้ และเราส่งมายังท่านซึ่งสาส์นต่อไปนี้จากเราทั้งสอง. เพื่อบารมีของพระเจ้าเป็นเจ้า จึงขออย่าให้กองกำลังบริติช (อังกฤษ) ชี้ดคินแดนไทย (สยาม) แม้แต่หนึ่งตารางนิ้วเดียวเลย นอกจากและจนกระทั่งญี่ปุ่นได้ลงมือโจมตีก่อนต่อประเทศไทย (สยาม). บัจจุบันนี้ในทางปฏิบัตินั้นคนไทยทุกคนสนับสนุนบริเตนในการเผชิญต่อญี่ปุ่น, แต่การจะเป็นไปอย่างอื่นและการเสียหายที่ไม่อาจแก้ไขได้จะเกิดขึ้น, ถ้าบริเตนเป็นฝ่ายละเมิดก่อนต่อความเป็นกลางของไทย.

๒. นายกรัฐมนตรีไทย (จอมพลพิบูลฯ) ได้รับข่าวที่ตระหนักชัดแจ้งว่าญี่ปุ่นได้กำหนดแผนการโจมตีประเทศไทยวันที่ ๓ ธันวาคม. (แต่) ได้เลื่อนไปในเวลาสุดท้าย, แต่การนี้ก็จะเกิดขึ้นภายในโดยไม่วัชชา.

๓. ร.ม.ค. ต่างประเทศบอกข้าพเจ้าว่านายพันเอกโมริยา, ซึ่งเคยเป็นทูตทหารญี่ปุ่นที่นั่นเมื่อหลายปีมาแล้วนั้น, ได้ปรากฏตัวขึ้นที่นั่นในกรุงเทพฯ และเมื่อวานนี้ได้เข้าพบหลวงประดิษฐ์ฯ, บัดนี้เป็นรัฐมนตรีว่าการคลังแต่เคยเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศมาก่อน. โมริยาได้ถามถึงท่าทีของประเทศไทยต่อญี่ปุ่นและกล่าว

สถานการณ์จริงจึงมาก หลวงประดิษฐ์ฯ ตอบว่าเขาไม่ได้เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศแล้วและมีอำนาจให้คำตอบข้อปัญหา

๔. ในสถานการณ์ล่อแหลมรีบด่วนนี้ ข้าพเจ้าขอให้ท่านโทรเลขถึงข้าพเจ้าในทันทีทันใด ให้อานาจ (ข้าพเจ้า) ทบทวนนายก ร.ม.ค. (ไทย) เพื่อเสนอการป้องกันร่วมกันแห่งปักษ์ใต้ของประเทศไทยในกรณีญี่ปุ่นโจมตี, ดังที่ (ข้าพเจ้า) ได้เสนอไว้ในวรรคที่สองแห่งโทรเลขของข้าพเจ้าเลขที่ ๔๒๐. แต่ข้าพเจ้าคิดว่าชาวไทยจะย้ายที่ตั้งรัฐบาลไทยอยู่ทางเหนือเพื่อเหตุผลทางยุทธศาสตร์ แม้กระนั้นพวกเราอาจจะส่งกำลังทหารส่วนหนึ่งไปปักษ์ใต้.

(ส่งข้อความมาถึง (สถานทูต) วอชิงตันตามคำสั่งกระทรวงการต่างประเทศ (อังกฤษ) เลขที่ ๖๗๑๒ และถึง (สถานทูต) โตเกียวตามคำสั่งกระทรวงการต่างประเทศเลขที่ ๑๖๒๘).

ข้อสังเกต

ประการที่ ๑

ตามที่ทูตอังกฤษกล่าวในโทรเลขรายงานข้อ ๒. ว่า “นายก ร.ม.ค. ไทยได้รับข่าวที่ตระหนักชัดแจ้งว่า ญี่ปุ่นได้กำหนดแผนการโจมตีประเทศไทยในวันที่ ๓ ธันวาคม (แต่) ได้เลื่อนไปในวันสุดท้าย, แต่การนั้นจะเกิดขึ้นภายในหน้าโดยไม่ชักช้า” นั้น เอกสารทางราชการไทยนี้คงต่อไปนี้

(๑) บันทึกการประชุมคณะ ร.ม.ค. คอนเรอวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ภายหลังที่จอมพลพิบูลฯ ได้กลับจากต่างประเทศแล้วเข้าร่วมประชุมคณะ ร.ม.ค. เมื่อเวลาประมาณ ๖.๕๐ น. และได้ฟังรายงานที่คณะ ร.ม.ค. ปฏิบัติไปตั้งแต่กลางกลางคืนของวันที่ ๑ ธันวาคม เกี่ยวกับคณะทูตญี่ปุ่นมาที่ท่าเทียบนายก ร.ม.ค. แต่ไม่ได้พบ เพื่อขอเดินทางผ่านประเทศไทยและร่วมกับญี่ปุ่นนั้น แต่คณะทูตญี่ปุ่นไม่ได้พบจอมพลพิบูลฯ ครั้นแล้วจอมพลพิบูลฯ จึงได้กล่าวในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่า

“นายกรัฐมนตรี-เรื่องเจตนาของญี่ปุ่นนั้น ก็ ผมก็ไม่เชื่อ เท่าที่ผมได้

ติดต่อกับญี่ปุ่นมานานแล้วในเรื่องนี้ก็ได้ต่อรองกันมานานแล้ว คือ แก้วจะเข้กับ
แกหรือไม๊ ข้อ ๒ ถ้าไม่เข้ก็รบกับแก ๓. หรือจะทำเฉย ๆ ไม่รู้ไม่เข้ เมื่อพูดกัน
แล้วผมก็ได้บอกกับคณะรัฐมนตรีเมื่อวานนี้นั้น แล้วทางนี้ยังไม่ทันได้ตกลงใ
อะไรกัน โตโจก็ส่งเค็นทรวด ๆ เข้ามา คือ ประการสุดท้ายนั้นเขาก็ส่งคนไปโตเกียว
แล้วเขาจะทำอย่างไหน ผมก็นึกว่าคงไม่มีเรื่องก่อพิงคุกก่อน แล้วเมื่อวานนี้ก็ได้
ไปอธิบายกับพวกที่พระตะบองอยู่เป็นเวลานาน ผมก็นึกว่าเรารอดูเขาก่อน จังหวัด
พิบูลสงครามก็เข้ามาแล้ว เมื่อเวลา ๙.๒๕ น. นี่เป็นข่าวที่ได้รับ

ทั้งนี้แสดงว่า

(ก) จอมพลพิบูล ฯ ได้ติดต่อกับญี่ปุ่นมานานแล้ว และได้เจรจากับญี่ปุ่น
ดังกล่าวนี้มาก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔

(ข) ตามที่จอมพลพิบูล ฯ กล่าวว่า “ผมได้บอกกับคณะ ร.ม.ค. เมื่อวาน
นี้นั้น” นั้น

คำว่า “วานขึ้น” ตามความหมายทั่วไปในภาษาไทยหมายถึง “วันก่อน
วานนี้วันหนึ่ง” คือ จะต้องเป็น “วันที่ ๖ ธันวาคม” เพราะท่านพูดในที่ประชุม
คณะ ร.ม.ค. เมื่อวันที่ ๘ ธ.ค. แต่วันที่ ๖ ธ.ค. นั้น ไม่มีการประชุมคณะ ร.ม.ค.
เพราะจอมพลพิบูล ฯ ไปต่างจังหวัดคงปรากฏในบันทึกของท่านผู้ซึ่ง พล.ต.
อนันต์ พิบูลสงครามได้นำมาลงพิมพ์ไว้ในหนังสือชื่อ “จอมพล ป. พิบูลสงคราม”
เล่ม ๔ แล้ว

คณะ ร.ม.ค. มีการประชุมครั้งสุดท้ายที่สุดก่อนวันที่ ๖ ธันวาคมนี้คือ “วันที่
๓ ธันวาคม” ข้อความที่จอมพลพิบูล ฯ กล่าวในที่ประชุมคณะ ร.ม.ค. เมื่อวันที่ ๓
ธันวาคมนี้ปรากฏในบันทึกการประชุมวันนั้น ซึ่งคณะกรรมการราชอาณาจักรสงคราม
(พระยาอรรณกรมมณคัต) เป็นโจทก์ได้อ้างเป็นเอกสารหลักฐานกล่าวไว้ในฟ้อง
จอมพลพิบูล ฯ เป็นจำเลยคือศาลฎีกาฟ้องข้อ ๓ (ข) (๑) มีความดังต่อไปนี้

“เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๔ และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๘๔ เวลา
กลางวัน จำเลย (จอมพลพิบูล ฯ) ได้กล่าวในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ชักจูงโดย

อุปการด้วยประการต่าง ๆ ให้รัฐมนตรีเห็นดีเห็นชอบด้วยกับความถึกของจำเลย ในการที่จะให้ประเทศไทยเข้าร่วมทำสงครามเข้ากับประเทศญี่ปุ่น โดยจำเลยได้อ้างเหตุผลอันเป็นใจความว่า ถ้าเข้ากับญี่ปุ่นรบอังกฤษจะเสียหายน้อยกว่าและถ้ารบชนะจะได้ดินแดนเก่าที่เสียไปกลับคืนด้วย ข้อความละเอียดปรากฏตามรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ๒ ฉบับ ตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข ข. และ ฉ. เหตุเกิดที่лікประมุขคณะรัฐมนตรี คำบถคดี คำแก้คดี จังหวัดพระนคร”

เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นระหว่าง ๕-๔ วัน ก่อนวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๔๘๔ ก็ก่อนวันที่เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นได้ไปทำเนียบนายกรัฐมนตรีเพื่อขอเดินทัพผ่านประเทศไทย แต่จอมพลพิบูล ฯ มิได้อยู่ที่ทำเนียบในคืนวันที่ ๑ ธันวาคม ตามที่จำเลยที่ ๑ อ้างไว้

หนังสือของ พลตรี อนันต์ ฯ ชื่อ “จอมพล ป. พิบูลสงคราม” หน้า ๓๒๕ ที่ได้ลงพิมพ์บนที่กษของจอมพลพิบูล ฯ มีความตอนหนึ่งว่า

“(๓) ๒๖ พ.ย.-๓ ธ.ค. พุดิน ก.ร.ม. นั้นเป็นการพิจารณาเหตุการณ์สงคราม ผู้เป็นประธานต้องแถลงทางใต้ทางเสียให้ที่ประชุมฟัง และคิดทางร้ายตามหลักการทำสงคราม เพื่อเลือกทางเดินที่ดีที่สุด สุดแต่ ก.ร.ม. จะเลือกทางใด

ทั้งนี้แสดงว่าจอมพลพิบูล ฯ ได้ยอมรับว่า ท่านได้พูดตามรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีแห่งวันที่ ๒๖ พ.ย. จะต่างกันเฉพาะในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีบันทึกว่า “วันที่ ๒๘ พ.ย. ๒๔๘๔” แต่จอมพลพิบูล ฯ เขียนในบันทึกว่า “๒๖ พ.ย.” ส่วนวันที่ ๓ ธ.ค. ๒๔๘๔ นั้นตรงกับคำฟ้องของโจทก์ จอมพลพิบูล ฯ แก้อ้อหาเพียงแต่ว่าท่านแถลงทางใต้ทางเสียให้ที่ประชุมฟัง

ประการที่ ๒

เมื่อพันเอกโมริยาได้ลาผมไปแล้ว ผมได้รับโทรศัพท์ไปยังทำเนียบนายกรัฐมนตรี เพื่อจะแจ้งเรื่องให้ทราบด่วน แต่จอมพล ฯ ไม่อยู่ ผมจึงโทรศัพท์พูดกับ พล.ต.อ. อุดม อุดมเดชจรัส ซึ่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี และโทรศัพท์พูดกับนาย

ดิเรก ชัยนาม ร.ม.ต. ต่างประเทศ พล.ต.อ. อุดมฯ จึงพูดปรารภกับผมว่า
“เหตุการณ์ยามฉุกเฉินเช่นนี้ จอมพลฯ ไม่ควรไปต่างจังหวัด” ต่อมา พล. ต.อ.
อุดมฯ ได้ปรารภเช่นนั้นต่อ นาย ดิเรก ชัยนาม ในตอนท้ายของวันที่ ๗ ธ.ค. ๒๔๘๘
ครั้งที่นายดิเรกฯ กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒”

(๓) ต่อมากระทรวงการต่างประเทศ (อังกฤษ) ได้ส่งโทรเลขความ
ฉับพลันที่สุดมายังสถานทูตอังกฤษที่กรุงเทพฯ ฯ มีความดังต่อไปนี้

(Cypher)

DEPARTMENTAL (SECRET)

FROM FOREIGN OFFICE TO BANGKOK.

No. 595.

7 th December, 1941.

D. 1.40 p.m. 7th December, 1941.

Repeated to Washington No. 6775.

MOST IMMEDIATE.

MOST SECRET.

Washington telegram No. 5654 (of 6th December).

Please deliver to Thai (Siamese) Prime Minister following revised
message from Prime Minister :-

There is possibility of imminent Japanese invasion of your country.
If you are attacked defend yourself. The preservation of the full independence and Sovereignty of Thailand is a British interest and we shall regard an attack on you as an attack upon ourselves.

INDIV

คำแปลเป็นภาษาไทย

โทรเลขลับที่สุดของกระทรวงการต่างประเทศ (อังกฤษ) ถึง (สถานทูต) กรุงเทพฯ ฯ

วันที่ ๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๔

(รหัส)

เคพาร์ตเมนต์ล (ลับ)

จากกระทรวงการต่างประเทศ (อังกฤษ) ถึง (สถานทูต) กรุงเทพฯ ฯ

เลขที่ ๕๕๕

วันที่ ๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๔

ส่งเวลา ๑.๔๐ น. หลังเที่ยง วันที่ ๑

ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๔

ส่งมาถึง (สถานทูต) วอชิงตัน เลขที่ ๖๓๖๕ (ตรงกับเวลา ๑๔.๔๐ น. เวลา

ควมฉับพลันที่สุด กรุงเทพฯ ฯ)

ลับที่สุด

โทรเลข(สถานทูตอังกฤษ) วอชิงตัน เลขที่ ๕๖๕๔ (แห่งวันที่ ๖ ธันวาคม)

ไปรวมมอบค่อนายกรัฐมนตรีไทยซึ่งสาส์นของนายกรัฐมนตรี (อังกฤษ) ที่
แก้ไขแล้วดังต่อไปนี้

การเป็นไปได้แห่งการรุกรานของญี่ปุ่นโดยไม่ชักช้าต่อประเทศของท่าน
ถ้าท่านถูกโจมตีขอให้ป้องกันตน การรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยสมบูรณ์ของ
ประเทศไทยนั้นเป็นประโยชน์ของบริติช และเราจะถือว่าการโจมตีของท่านเหมือน
การโจมตีของเรา

ข้อสังเกต

ประการที่ ๑ โทรเลขนั้นถึงสถานทูตอังกฤษที่กรุงเทพฯ ฯ เวลาใดไม่ปรากฏ
แต่คงที่หมกแล้วใน (๒) ว่าจดหมายของทูตอังกฤษแจ้งสาส์นของ มร. เซอร์-
ซิลล์นั้นถึงมือจอมพลพิบูล ฯ ภายหลังที่คณะ ร.ม.ค. ได้สั่งให้นายทหารหุครบญี่ปุ่น
แล้ว และได้พิจารณาตกลงให้ผู้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยแล้ว เพียงแต่พิจารณา
ร่างข้อตกลงกับญี่ปุ่นที่จะให้นายคิเรก ฯ ร.ม.ค. ต่างประเทศเป็นผู้ลงนามแทนฝ่าย

รัฐบาลไทยกับเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นเท่านั้น ฉะนั้นสาส์นของ มร. เซอร์ซิลล์ นาย
ร.ม.ต. อังกฤษจึงไม่มีอิทธิพลต่อคำวินิจฉัยของที่ประชุมคณะ ร.ม.ต. ไทย

ประการที่ ๒ ข้อความในสาส์นที่รัฐบาลอังกฤษแก้ไขใหม่ ที่ให้ทูตอังกฤษ
ส่งจดถึงจอมพลพิบูล ฯ นั้นใช้จำนวนต่างกับร่างสาส์นฉบับ ๖ ธ.ค. ที่ส่งไปปรึกษา
ประธานาธิบดีคืออเมริกันคือ ร่างสาส์นฉบับ ๖ ธ.ค. นั้น ฝ่ายอังกฤษขอให้ฝ่ายไทย
ต่อสู้ป้องกันการโจมตีของญี่ปุ่น โดยฝ่ายอังกฤษจะเป็นผู้ช่วยไทยอย่างเต็มที่
ของอังกฤษ แต่สาส์นของอังกฤษฉบับที่ทูตอังกฤษนำส่งถึงมือจอมพลพิบูล ฯ เมื่อ
ตอนสายวันที่ ๘ ธ.ค. ดังกล่าวนั้น รัฐบาลอังกฤษผูกมัดตนยิ่งกว่าร่างสาส์นฉบับ
ก่อน ๆ คือ อังกฤษถือว่า “การโจมตีต่อประเทศไทยเหมือนการโจมตีอังกฤษ”

ท่านปรีดิฯ

พูดถึงเรื่องความเป็นมาของเสรีไทย

จิตสำนึกของคนไทยส่วนมากที่ประสบแก่ตนเอง
และที่ทราบว่ชาติถูกญี่ปุ่นรุกราน

ส่วนมากของคนไทยรักชาติ ซึ่งอยู่ในประเทศไทยที่ประสบแก่ตนเองว่าชาติ
ญี่ปุ่นรุกรานกีด และส่วนมากของคนไทยรักชาติซึ่งอยู่ในต่างประเทศที่ทราบว่
ไทยถูกญี่ปุ่นรุกรานกีดนั้น ย่อมเกิดจิตสำนึกที่จะต่อสู้ผู้รุกรานเพื่อกอบกู้เอกราช
โดยสมบูรณ์ของชาติ

ในระหว่างที่ข้าพเจ้าประชุม ก.ร.ม. ตอนบ่ายของวันที่ ๘ ธ.ค. กองทหาร
จากพระตะบองก็ได้เคลื่อนเข้ามากรุงเทพฯ แล้ว ดังปรากฏความที่รายงาน
คณะ ร.ม.ต. ได้บันทึกไว้ ซึ่งข้าพเจ้าได้นำลงพิมพ์ไว้ในส่วนที่ ๒ นั้น เมื่อเสร็จ
ประชุม ก.ร.ม. เวลา ๑๖.๕๕ น. แล้ว ข้าพเจ้าได้นำรถยนต์กลับบ้านสังเกตเห็น
ประชาชนไทย ๒ ฟากถนนได้ชุมนุมกันอยู่เป็นจำนวนมากด้วยน้ำตาไหลอันเป็น
มาตรงกันที่หนังสือพิมพ์อเมริกัน Washington Times Herald (วอชิงตัน
ไทมส์ ฮีรัลด์) ฉบับวันที่ ๑๘ ธ.ค. ได้ลงพิมพ์จากรายงานของผู้สื่อข่าว น.ส.พ.
ที่ได้ได้เร่ร่อนออกจากประเทศไทยส่งไปให้ มีความดังต่อไปนี้

"The Thailanders, shocked by news of the surrender, wept as
they stood dazed in the streets."

แปลเป็นไทยว่า

"ชาวไทยได้ทราบข่าวยอมจำนนด้วยความตกตะลึง และพากันยืนง
ในถนนด้วยน้ำตานอง"

เมื่อข้าพเจ้ากลับบ้านแล้วก็พบเพื่อนหลายคนที่มาคอยอยู่ อาทิ หลวง
บรรณกรโกวิท (เป๊ว จักกะหา), นายสงวน ตูลารักษ์, นายจำกด พลังกุ
นายวิจิตร **ฤทธิตานนท์**, นายเตียง ศิริขันธ์, นายถวิล อุดล, ม.ล.กรี เดชาดิวงษ์
(หลวง**เดชาดิวงษ์**ศัรวาตน์) ฯลฯ เพื่อนที่มาพบนั้นก็ได้ชี้แจงถึงความรู้สึกของ
ตนเองและของราษฎรส่วนมากที่ได้ประสบเห็นภาพที่กองทหารญี่ปุ่นซึ่งเป็นทหาร
ต่างดาวได้เข้ามารุกรานประเทศไทย และการที่ราษฎรไทยได้ลงน้ำตาน้ำมีไ
เพราะความขาดหรือกลัวตาย หากหลั่งน้ำตาเพราะ “เจ็บใจ” และ “แค้นใจ”
ที่ว่า “เจ็บใจ” นั้นก็เพราะถูกต่างชาติรุกราน ทว่า “แค้นใจ” นั้นก็เพราะรัฐบาลไม่
ทำตามที่ได้โฆษณาเรียกร้องทั้งทางหนังสือพิมพ์และทางวิทยุกระจายเสียงให้ราษฎร
เสียสละต่อสู้ผู้รุกราน คือ เมื่อสู้ทางอาวุธไม่ได้ ก็ให้เผาอาคารบ้านเรือน ซึ่งฉะ
ก่อนที่ศัตรูเข้ามารุกให้เหลือแต่ผืนดินเท่านั้นที่ศัตรูจะยึดเอาไปได้ ดังที่รัฐบาลส
คำขวัญว่า “ให้ศัตรูยึดได้แต่ปฐพี” อีกทั้งโฆษกของรัฐบาลโฆษณาให้ใช้อาวุธทุก
ชนิดที่แหลมเมืองมีอยู่ เช่น ปืน, ดาบ, หอก, หลาว, ฯลฯ รวมทั้งสัตว์และพืชที่มี
พิษ เช่น งู, ตะขาบ, แมลงป่อง, ผีกลหมุย ฯลฯ (ผู้ที่ชีวิตอยู่ปัจจุบันซึ่ง
ฟังวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลสมัยนั้นคงระลึกถึงได้) แต่เมื่อถึงคราวญี่ปุ่นรุกราน
เข้ามาจริง ๆ ทหารตำรวจและราษฎรที่ชายแดนก็ได้พร้อมกันเสียสละชีวิตต่อสู้ญี่ปุ่น
แต่รัฐบาลก็ยอมญี่ปุ่นโดยไม่ทำตามที่ตนชักชวนเรียกร้องให้ราษฎรต่อสู้

เพื่อนที่ร่วมปรึกษาหารือขณะนั้นเห็นว่าราษฎรไม่อาจหวังพึ่งรัฐบาล ว่าจะ
รักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติไทยให้สมบูรณ์อยู่ได้ คือ จะต้องยอมตามคำ
เรียกร้องของญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งนำประเทศชาติเข้าผูกพันกับญี่ปุ่นอย่างเต็ม
ตัว

เมื่อได้ปรึกษาหารือกันพอสมควรแล้ว ผู้ที่มาประชุมวันนั้นได้ตกลงพลัดพร
เพื่อชาติเพื่อกอบกู้เอกราชอธิปไตยสมบูรณ์ของชาติไทย เพื่อการนั้นจึงตกลงจัดตั้ง
“องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” ประกอบด้วยคนไทยที่รักชาติทุกคนชั้น วรณะ ทั้งที่อยู่ใน
ในประเทศไทยและที่อยู่ในต่างประเทศ ที่ประชุมได้มอบภาระให้ข้าพเจ้าเป็นหัว
หน้าและกำหนดแผนการปฏิบัติต่อไป

ภารกิจ ๒ ด้านขององค์การต่อต้านญี่ปุ่น

องค์การฯ มีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ ๒ ด้าน ประกอบกันคือ

(๑) ต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน โดยพลังของคนไทยผู้รักชาติ และร่วมกับ
สัมพันธมิตรสมัยนั้น

(๒) ปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่า เจตนารมณ์แท้จริงของ
ราษฎรไทยไม่เป็นศัตรูต่อสัมพันธมิตร

ภายหลังที่รัฐบาลซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้ประกาศสงครามและก่อสร้างสถานะสงครามต่อสัมพันธมิตรแล้ว ภารกิจขององค์การด้านนี้ก็เพิ่มขึ้นเป็นว่า “ปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามและการผ่อนหนักเป็นเบา”

ถ้าต่อสู้ญี่ปุ่นทางอาวุธด้านเดียวโดยไม่ทำความเข้าใจกับสัมพันธมิตร ประเทศไทยก็จะถูกสัมพันธมิตรถือว่าเป็นศัตรูต่อเขา อันจะทำให้ประเทศไทยเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้ แต่ถ้าจะใช้เพียงคำพูดเจรจากับสัมพันธมิตรด้านเดียวโดยไม่มีการปฏิบัติทางอาวุธต่อญี่ปุ่นภายในประเทศไทย สัมพันธมิตรก็คงไม่ยอมให้ฝ่ายไทยใช้เพียงคำพูดแก้ปัญหที่ไทยเข้าพัวพันในสงครามนั้นได้

๔.๓

วินัยและการระมัดระวังตัวของสมาชิกภายในประเทศไทย

ข้าพเจ้าได้ขอร้องให้ผู้ร่วมก่อตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทยและผู้ที่เป็สมาชิกของขบวนการนี้ต่อไปนี้ระมัดระวังเสมอว่า การปฏิบัติงานจะสำเร็จได้และไม่เกิดความเสียหายแก่องค์การนั้นๆ จำเป็นที่ผู้ก่อตั้งขบวนการทุกคนต้องรักษาความลับและปฏิบัติตามวินัยอย่างเคร่งครัด และป้องกันศัตรูมิให้ทำลายขบวนการ

การได้ โดยขอให้คำนึงอยู่เสมอว่า เขตปฏิบัติการของขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นภายในประเทศไทยนั้นคือ ดินแดนของประเทศไทยที่ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น และของรัฐบาลไทยที่อยู่ภายใต้อำนาจและอิทธิพลของญี่ปุ่น ทั้งนี้เพราะกองทัพอันญี่ปุ่นที่รุกรานเข้ามาในประเทศไทยนั้น มิได้มีแค่ทหารหน่วยรบและหน่วยพลธิการของญี่ปุ่นเท่านั้น หากญี่ปุ่นได้มีหน่วยสารวัตรทหารพิเศษซึ่งญี่ปุ่นเรียกว่า “เกมเปไต” อันมีลักษณะเช่นเดียวกับที่สารวัตรทหารพิเศษของฮิตเลอร์เยอรมันที่เรียกว่า “เกสตาโป” สารวัตรทหารพิเศษนี้มีอำนาจจับคนที่ต้องสงสัยว่าเป็นศัตรูกับญี่ปุ่น ไปกักขังทรมานและเข่นฆ่าได้ ดังที่ญี่ปุ่นเคยทำมาแล้วในดินแดนจีนที่ตนอยู่ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น

นอกจากนั้นสารวัตรทหารไทยและตำรวจไทยที่ยังมิได้เข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านของเรานั้นก็เอาใจใส่ที่จะปราบปรามบุคคลที่กระทำการ หรือสงสัยว่าเตรียมการต่อต้านญี่ปุ่นอันเป็นผิดความประสงค์ของรัฐบาลไทย บุคคลเหล่านั้นก็อาจถูกสารวัตรทหารหรือตำรวจไทยจับกุมไปคุมขังไว้ได้ ฉะนั้นตราบโศกที่สมรชิกกองกักการต่อต้านยังคงอยู่ในวงล้อมของญี่ปุ่นและของรัฐบาลที่อยู่ภายใต้อำนาจและอิทธิพลของญี่ปุ่นดังกล่าวนี้ ก็จำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังและปฏิบัติการโดยวิธี “อำพราง” หรือที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Cover story”

แต่ถ้าเมื่อใดองค์การสามารถยึดพื้นที่นอกกรุงเทพฯ ได้แล้วตั้งรัฐบาลต่อต้านขึ้น ผู้ที่ไปร่วมกับรัฐบาลต่อต้านญี่ปุ่นก็ไม่ต้องอำพรางประการใด คือ ต่อสู้ญี่ปุ่นได้โดยเปิดเผยและประกาศให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรู้ และสนับสนุนรัฐบาลต่อต้านได้อย่างเปิดเผย

ถ้าสมาชิกองค์การ ฯ ผู้ใดได้รับคำสั่งจากกองบัญชาการขององค์การ ฯ ให้ไปปฏิบัติในประเทศสัมพันธมิตร และให้ปฏิบัติการเปิดเผยในดินแดนสัมพันธมิตรนั้นได้แล้ว สมาชิกดังกล่าวก็พ้นจากการคุกคามของ “เกมเปไต” หรือ “เกสตาโป” ญี่ปุ่นหรือของสารวัตรทหารและตำรวจไทยส่วนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลญี่ปุ่นได้

แผนการขีดยาคาเหื่อเพื่อตั้งรัฐบาลต่อต้านญี่ปุ่น

เมื่อผู้ที่มาประชุมก่อตั้งองค์การต่อต้านญี่ปุ่น ได้ปรึกษาสนทนากำหนด
เข้าใจดังกล่าวมาแล้วในข้อ ๔.๔.๑ และ ๔.๔.๒ ข้าพเจ้าได้ขอให้ทุกท่านกลับไป
บ้านและช่วยกันพิจารณาสถานการณ์, ความรู้สึกนึกคิดของราษฎรโดยทั่วไป และ
ใช้ความคิดแล้วปรึกษาหารือกันต่อไป

ปิดประชุมเมื่อเวลา ๒๓ น. ของวันที่ ๘ ธันวาคมนั้น

ข้าพเจ้าขอให้ ม.ล. กรී เดชาติวงศ์ ซึ่งเป็นนายช่างใหญ่กรมทางและเป็นผู้
กว้างขวางในภาคเหนือ (มารดาภรรยาเป็นเจ้าแห่งตระกูลเจ้าเชียงใหม่) นั้น ปรึกษา
หารือกับข้าพเจ้าต่อไปถึงความเหมาะสม ท้องที่การต่อต้านจะขีดยาคาเหื่อ เพราะ
มีหลักฐานกับพม่าของอังกฤษสมัยนั้น ม.ล. กรී ฯ เห็นชอบด้วยจึงแนะนำว่า เราต้อง
รับขีดยาคาเหื่อไฟที่ปากน้ำโพ (นครสวรรค์) ไว้ให้ได้ก่อนที่ญี่ปุ่นจะขีดยาคาเหื่อ ส่วนทาง
รถยนต์สายเหนือสมัยนั้นก็มีเพียงไปถึงสระบุรีและลพบุรีเท่านั้น

ขณะที่ข้าพเจ้าปรึกษากับ ม.ล. กรී ฯ อยู่เกือบ ๒๔ น. ของวันที่ ๘ ธ.ค. นั้น
นาวาอากาศเอกกาจ เก่งระดมยิง (หลวงกาจสงคราม) ได้มาที่บ้านข้าพเจ้าขอพบ
เป็นการด่วน ข้าพเจ้าจึงให้ ม.ล. กรී ฯ หลบอยู่ในห้องหนึ่ง แล้วข้าพเจ้าก็พบกับ
น.อ.อ. กาจ ฯ ซึ่งเป็นผู้ก่อการ ฯ ๒๔ มิถุนายน น.อ.อ. กาจ ฯ กราบข้าพเจ้าแล้ว
กล่าวว่าเขามองไม่เห็นใครแล้วที่จะช่วยชาติได้ เขาขอปฏิญาณว่าจะซื่อสัตย์ต่อ
ข้าพเจ้าและขอปฏิบัติตามคำสั่งของข้าพเจ้าที่จะกอบกู้เอกราชของชาติไทย ครั้น
แล้วเขาได้เสนอว่าเขาพร้อมแล้วที่จะใช้ทหาร ๑ กองร้อยนำข้าพเจ้ากับเขาและเพื่อน
ที่ไว้ใจได้ออกเดินทางจากกาญจนบุรี เข้าไปในเขตพม่าของอังกฤษสมัยนั้น เพื่อ
จัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นต่อต้านญี่ปุ่น เขาหวังว่ารัฐบาลอังกฤษจะให้ความสนับสนุน

ข้าพเจ้ากล่าวขอใจ น.อ.อ. กาจ ฯ แล้วชี้แจงกับเขาว่า การที่จะตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น
ในพม่า นั้นยังไม่ถึงเวลา เพราะเราอาจจะตั้งรัฐบาลต่อต้านญี่ปุ่นได้ในดินแดนของ
เราเองโดยเฉพาะในภาคเหนือหรือภาคอีสาน แต่ภาคเหนือ นั้นเหมาะกว่า เพราะจะ
ได้หลังยันกับพม่าของอังกฤษสมัยนั้น อีกทั้ง น.อ.อ. กาจ ฯ ก็เป็นคนเชียงใหม่ คง
จะช่วยแผนการณ์นั้นได้ น.อ.อ. กาจ ฯ จึงกล่าวว่าเห็นชอบด้วยตามแผนของข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าจึงถาม น.อ.อ. กาจ ฯ ว่ามีเพื่อนนายทหารที่ไว้ใจได้ซึ่งประจำการอยู่ที่กอง
ทหารนครสวรรค์หรือไม่ น.อ.อ. กาจ ฯ ตอบว่ามีเพื่อนที่ชอบพอและไว้ใจได้ ข้าพเจ้า
จึงถามว่าจะเต็มใจเดินทางไปโดยเรือยนต์ด่วนที่สุดเพื่อไปยังปากน้ำโพ (นครสวรรค์)
และติดต่อกับทหารเพื่อนของ น.อ.อ. กาจ ฯ ให้เห็นแก่ชาติโดยร่วมมือกันยึดทาง
รถไฟที่ปากน้ำโพและบริเวณนั้น และต่อต้านมิให้ญี่ปุ่นยกพลขึ้นไปทางเหนือ ซึ่ง
พวกเราจะเสียดูดไปตั้งรัฐบาลต่อต้านญี่ปุ่น น.อ.อ. กาจ ฯ จึงเดินทางโดยเรือยนต์
ไปในตอนเช้าของวันที่ ๘ ธ.ค. ครั้นถึงวันที่ ๑๑ ธ.ค. น.อ.อ. กาจ ฯ ก็กลับ
มารายงานต่อข้าพเจ้าว่า เมื่อไปถึงนครสวรรค์นั้นญี่ปุ่นได้ยึดทางรถไฟที่นครสวรรค์
ไว้ได้แล้ว ฉะนั้นจะต้องหาทางอื่นต่อไป

ข้าพเจ้าเห็นว่าแม้แผนยึดทางรถไฟที่นครสวรรค์ นี้ไม่สามารถทำได้ในขณะ
นั้น แต่ก็มิได้ทำให้เสียแผนการจัดตั้งกองกำลังในต่างจังหวัด โดยวิธีจัดตั้งหน่วย
กำลังต่าง ๆ เป็นกองลับในหลายท้องที่ ดังปรากฏตามรายงานของวันที่ ๙ ธ.ค.
๒๔๘๕ ของคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎร สอบสวนสสส.ท.ที่
สืบของชาติไทยและเสรีไทยได้ใช้จ่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งข้าพเจ้าได้
นำลงพิมพ์ไว้ในหนังสือชื่อ "จดหมายของนายปรีดี พนมยงค์ ถึง บรรดา
สุชนทั่วโลก เรื่องหนังสือจดหมายของเสรีไทยเกี่ยวกับปฏิบัติการในแคว้น, นิวอิง
แลนด์และสหรัฐอเมริกา กับภาคผนวกเรื่องเสรีไทยบางประการ" ฉบับภาษาไทยและ
ฉบับภาษาอังกฤษแล้ว

ญี่ปุ่นเรียกร้องรัฐบาลไทยให้กำจัดข้าพเจ้าและนายวิลาส โอสตานนท์ ออกจากคณะรัฐมนตรี โดยให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สำเร็จราชการ

เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในตำแหน่งที่ว่างอยู่ ๑ ตำแหน่ง (เนื่องจากเจ้าพระยาบรมราชดิ้งแก่อสัญกรรม-ก่อนแล้ว)

ความเป็นมาของเรื่องนี้ปรากฏตามเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้

๔.๕.๑ ถ้าให้การของ พล.ต.ต. อุดล อุดลเดชจรัส รองนายก ร.ม.ต. ที่ได้สาบานตนแล้วให้การต่อคณะกรรมการอาชญากรรมสงครามเมื่อวันที่ ๑๗ ธ.ค. ๒๔๘๔ มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“ ข้า ฯ ได้ไปที่วังสวนกุหลาบซึ่งเป็นที่พักของนายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ได้พบนายกรัฐมนตรีกับนายวนิช ปานะนนท์ นายวนิช ฯ ได้พูดว่าทางฝ่ายญี่ปุ่นมีความรังเกียจหลวงประดิษฐมนูธรรม และนายวิลาส โอสตานนท์ เพราะสองคนนั้นเอนเอียงไปทางอังกฤษ คณะรัฐมนตรีจะมีความคิดเห็นร่วมกับญี่ปุ่นด้วยประการใด ๆ ก็ทำไปไม่สะดวก เพราะสองคนนั้นมีความคิดเห็นไม่ตรงกับญี่ปุ่น เขาจะให้สองคนนี้ออกจากคณะร.ม.ต. เฉพาะหลวงประดิษฐ์นั้นฝ่ายญี่ปุ่นเสนอว่าควรแต่งตั้งให้เป็นคณะผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ที่ญี่ปุ่นมีความประสงค์จะให้หลวงประดิษฐ์ ฯ เป็นผู้สำเร็จราชการนั้น ข้า ฯ คิดว่าหลวงประดิษฐ์ ฯ ยังเป็นผู้ที่มีอิทธิพล ข้าราชการและประชาชนยังนับถืออยู่มาก ถ้าได้เป็นผู้สำเร็จแล้วจะได้พ้นจากหน้าที่การเมือง และญี่ปุ่นก็คิดว่าคงจะไม่ทำให้ประชาชนเห็นว่าญี่ปุ่นรังเกียจหลวงประดิษฐ์ ฯ เมื่อนายวนิช ฯ ได้พูดกับข้า ฯ ดังนั้นแล้ว นายกรัฐมนตรีก็ได้พูดกับข้า ฯ เช่นเดียวกันและขออภัยให้ข้า ฯ เชิญหลวงประดิษฐ์และนายวิลาส โอสตานนท์ และนายทวี บุณยเกตุ มาปรับความเข้าใจแล้วดำเนินการต่อไป ข้า ฯ จึงได้เชิญบุคคลทั้ง ๓ มาที่วังสวน

กุหลาบ ได้ชี้แจงเหตุการณ์และความประสงค์ให้ฟัง หลวงประดิษฐ์ฯ ตอบว่าจะไม่
ปรึกษาพวกห้องคูก่อน ส่วนนายวิลาศฯ นั้นว่าไม่ขัดข้องอะไร กรันเห็นในวันนั้น
หลวงประดิษฐ์ฯ ได้ไปหาข้าฯ ที่วังปารุสกวัน ซึ่งเป็นที่พักของข้าฯ ได้ชี้แจงกับข้าฯ
ว่าได้หาเรือพวกห้องแล้ว แต่ยังรู้สึกตะจิตตะขงใจในการที่จะร่วมคณะผู้สำเร็จราชการ
การนั้นเป็นการไม่เหมาะสมหรือไม่ดีงาม ข้าฯ ได้พยายามชี้แจงแสดงเหตุผลด้วย
ประการต่าง ๆ ว่ามีความจำเป็นเพื่อเหตุการณ์อันไกล ในที่สุดหลวงประดิษฐ์ฯ ก็ยอม
แล้วนายทวี บุญยเกษตร ก็ได้ทำเรื่องราวดำเนินการให้หลวงประดิษฐ์ฯ และนายวิลาศฯ
ออกจากวังมุนตรและให้หลวงประดิษฐ์ฯ ร่วมอยู่ในคณะผู้สำเร็จราชการต่อไป ”

๔.๕.๒ บันทึกเรื่อง “ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศไทย
ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ของนายทวี บุญยเกษตร”

บันทึกของนายทวี บุญยเกษตร ตามหัวข้อดังกล่าวนั้นได้ลงพิมพ์ในหนังสือของ
นายคิเรก ชัยนาม ชื่อ “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒” พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ หน้า
๓๕๓-๓๕๕ มีความดังต่อไปนี้

“ กรันต่อมา จะเป็นวันที่เท่าใดข้าพเจ้าจำไม่ได้ แต่เข้าใจว่าระหว่างวันที่
๑๐ ถึง ๑๒ ธันวาคม หรือใกล้เคียง แต่ที่แน่นอนนั้นก็ภายหลังที่รัฐบาลได้เซ็น
สัญญาขอมให้ทหารญี่ปุ่นผ่านประเทศไทยได้ไม่กี่วัน รัฐบาลญี่ปุ่นก็ได้เริ่มเจรจาขอ
กู้เงินจากไทยเป็นงวดแรก เพื่อใช้จ่ายในกิจการทหารของญี่ปุ่น นายปรีดี พนมยงค์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้เสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่าการ
ที่จะให้รัฐบาลญี่ปุ่นกู้เงินเพื่อไปใช้จ่ายในกิจการทหารของเขานั้นเข้าใจว่า คงจะไม่
กู้แต่เพียงเท่านั้น แต่จะต้องขอกู้มากยิ่งขึ้น ไม่มีที่สิ้นสุด ตามความจำเป็นในทาง
ทหารของเขา หากเราให้กู้ก็ต้องพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้มีธนบัตรหมุน
เวียนในท้องตลาดมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จะเป็นผลเสียทางเศรษฐกิจ คือ “จะทำให้
เกิดเงินเฟ้อ (Inflation) จึงเห็นควรให้ทหารญี่ปุ่นพิมพ์ธนบัตรของเขาขึ้นใช้เองใน

กองทัพอของเขา เรียกว่า Invasions notes จะดีกว่า ทั้งนี้ เพราะว่าเมื่อสงคราม
เสร็จสิ้นลงแล้ว เราจะได้ประกาศยกเลิกธนบัตรเหล่านี้เสีย หากทำได้เช่นนี้เมื่อ
เสร็จสิ้นสงครามแล้ว การเงินและการเศรษฐกิจของประเทศก็จะได้ไม่ถูกกระทบ
กระเทือน และจะไม่เกิดเงินเฟ้อขึ้น นายกรัฐมนตรีได้กล่าวแย้งว่า การที่จะปฏิบัติ
ตามความเห็นและตามข้อเสนอของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น แม้จะ
เป็นการป้องกันมิให้เกิดเงินเฟ้อขึ้นได้ก็ตาม แต่ก็เท่ากับเป็นการแสดงว่าเราได้เสีย
เอกราชและอธิปไตยไปแล้ว จึงไม่เห็นด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึง
ได้แสดงค้านว่า ก็การที่เราขอให้ทหารญี่ปุ่นเข้ามาอยู่เต็มบ้านเต็มเมืองและทำ
อะไรได้ต่าง ๆ นะไม่ได้แปลว่า เราได้เสียเอกราชและอธิปไตยไปแล้วดอกหรือ
ในเรื่องนี้รู้สึกว่าได้มีการถกเถียงกันอย่างรุนแรงระหว่างนายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงการคลัง แต่ในที่สุดนายกรัฐมนตรีก็ยังคงยืนยันในความเห็นที่จะให้
กองทัพบุกุญแจเป็นเงินบาท โดยพิมพ์ธนบัตรออกใช้เพิ่มเติมให้มากขึ้นตามความ
จำเป็น และต่อมาก็อีกไม่กี่วันก็ได้มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีใหม่ นายปรีดี พนม-
ยงค์ ได้พ้นจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ซึ่งยังว่างอยู่อีกตำแหน่งแทน และในเวลาใกล้เคียงกันนี้ ยัง
มีรัฐมนตรีอีกสองสามคนได้พ้นจากตำแหน่งไปด้วย เท่าที่จำได้ก็มีนายดิเรก ชัย-
นาม พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ถูกส่งไปเป็น
อัครราชทูตประจำกรุงโตเกียวในภายหลัง) กับนายวิลาส โอสถานนท์ เป็นอันว่า
เราต้องพิมพ์ธนบัตรให้กองทัพบุกุญแจไปใช้อยู่เรื่อย ๆ โดยมีทองคำส่วนหนึ่งผูก
ไว้ที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นหลักประกัน กับมีเงินเชนเป็นส่วนมากเป็นหลักประกันใน
ตอนหลัง และยิ่งกว่านั้น รัฐบาลญี่ปุ่นยังได้ปรับปรุงอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงิน
บาทกับเงินเชน โดยเพิ่มค่าของเงินเชนให้สูงขึ้น ให้เป็น ๑ เชนเท่ากับ ๑ บาท
ซึ่งแต่ก่อนนี้ อัตราแลกเปลี่ยน ๑.๕๐ เชน เท่ากับ ๑ บาท ทั้งนี้เนื่องมาจากการกั
ยืม เพราะญี่ปุ่นประสงค์จะใช้เงินคืนเราเป็นเงินเชนจำนวนน้อยลงนั่นเอง”

(เมื่อข้าพเจ้าต้องเป็นผู้สำเร็จราชการฯ ข้าพเจ้าก็ลาออกจากตำแหน่ง ร.ม.ต. ว่าการคลัง ปราโมทย์ ฯ จึงพ้นจากตำแหน่งเลขานุการ ร.ม.ต. คลังด้วย แต่ผู้ที่เป็น ร.ม.ต. คลังต่อจากข้าพเจ้า ได้แต่งตั้งให้ปราโมทย์ ฯ เป็นเลขานุการ ร.ม.ต. ต่อไป และอนุญาตให้ปราโมทย์ ฯ ปฏิบัติงานหน้าที่เป็นเลขานุการส่วนตัวของข้าพเจ้า ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงถือโอกาสนี้มอบงานบางอย่างเกี่ยวกับงานต่อต้านญี่ปุ่นให้ ปราโมทย์ ฯ ไปปฏิบัติ)

๔.๖

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
เป็นที่ตั้งלבกองบัญชาการองค์การต่อต้านที่ต่อมาใช้ชื่อว่า
“ขบวนการเสรีไทย”

และ เป็นค่ายกักกันคนอังกฤษและคนอเมริกันระหว่างสงคราม

๔.๖.๑ ข้าพเจ้ายังเป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ข้าพเจ้าได้ซุ่มความเข้าใจกับนายกรัฐมนตรี (พิบูล ฯ) และรองนายกรัฐมนตรี (อดุล) ว่า โดยที่ญี่ปุ่นไม่พอใจให้ข้าพเจ้าร่วมอยู่ในคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นตำแหน่งการเมือง แต่ตำแหน่งผู้ประศาสน์การ ฯ มิใช่ตำแหน่งการเมือง อีกทั้งข้าพเจ้าได้รับตำแหน่งนี้ด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ฉะนั้นจึงถือว่าข้าพเจ้ายังคงดำรงตำแหน่งผู้ประศาสน์การต่อไป รัฐบาลไม่ขัดข้อง

ข้าพเจ้าจึงอาศัยมหาวิทยาลัย ฯ เป็นที่ตั้งกองบัญชาการต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งต่อมาได้ร่วมเป็นขบวนการเดียวกันกับเสรีไทยในส.ร.อ.และในอังกฤษใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย”

๔.๖.๒ ก่ายกักกันคนอังกฤษและคนอเมริกันระหว่างสงคราม

เมื่อวันที่ ๑๑ ธ.ค. ๒๔๘๔ รัฐบาลไทยกับญี่ปุ่นได้ตกลงกติกาสัญญาร่วมมือทางทหาร (Military co-operation) ระหว่างกันแล้ว รัฐบาลไทยก็เตรียมการที่จะจับคนสัญชาติอังกฤษ คนสัญชาติอเมริกันเอาไว้กักกันไว้เสมือนหนึ่งเป็นชนชาติศัตรู เพราะถ้ารัฐบาลไทยไม่จัดการเช่นนั้นกองทหารญี่ปุ่นก็จะจัดการเอง รัฐบาลไทยได้มอบให้ พล.ต.ต. อุดล ๑ รองนายก ร.ม.ต. เป็นผู้ดำเนินการเรื่องนี้

รองนายกรัฐมนตรีจึงไปพบข้าพเจ้า ขอแบ่งสถานที่ส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ ฯ เพื่อกักกันคนสัญชาติดังกล่าว โดยขอให้มหาวิทยาลัยจัดเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดูแลกักกันนี้ ส่วนทางทหารนั้นได้ตั้งม.ร.ว.พงศพรหม จักรพันธ์ นายพันตรีกองหนุนที่รับราชการอยู่ในกรมศุลกากร กระทรวงการคลังที่เลขอยู่ในสังกัดข้าพเจ้าก่อนแล้วนั้นเป็นผู้บังคับการค่าย และขอให้มหาวิทยาลัยจัดเจ้าหน้าที่ให้ความเป็นอยู่อย่างดีที่สุดแก่ผู้ถูกกักกันเหล่านั้น

ข้าพเจ้าในฐานะผู้ประสานการตกลงรับข้อเสนอนี้ของรองนายกรัฐมนตรีดังกล่าว เพราะเห็นว่า

ประการที่ ๑ คนสัญชาติดังกล่าวที่อยู่ในประเทศไทยจะรอดพ้นจากการถูกจับกุมโดยฝ่ายญี่ปุ่นที่อาจจะใช้วิธีทรามาน ดังที่ญี่ปุ่นได้เคยทำแก่คนอังกฤษอเมริกันในประเทศ

ประการที่ ๒ การช่วยคนสัญชาติสัมพันธมิตรดังกล่าวเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สัมพันธมิตรจะผ่อนหนักเป็นเบาให้แก่ประเทศไทย ถ้าหากสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายชนะสงคราม

ข้าพเจ้าได้มอบให้นายวิจิตร ลุลิตานนท์ เลขาธิการมหาวิทยาลัย ฯ ซึ่งทำหน้าที่เลขาธิการองค์การต่อต้านซึ่งต่อมาใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย” นั้น เป็นหัวหน้าพนักงานมหาวิทยาลัยฝ่ายความเป็นอยู่ของผู้ถูกกักกันเหล่านั้น

มหาวิทยาลัยได้ต้อนรับและได้พิทักษ์ผู้ถูกกักกันเหล่านั้นเต็มความสามารถ
จะมีให้ญี่ปุ่นขอยกเอาไปทรมานได้

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้ว ลอร์ด เมานท์แบตเตนได้เปิดเผยต่อ
หนังสือพิมพ์ไทมส์ฉบับวันที่ ๑๘ ธ.ค. ก.ศ. ๑๙๔๖ มีความดังต่อไปนี้

“There are, I know, many who were prisoners of war in Siam
who have good reason, to be grateful for Pradit's good will to us. So let
us honour a man who has rendered high service to the allied cause and to
his own country, and who from my personal knowledge of him is a firm
advocate of Anglo-Siamese friendship. The chain of local resistance to
Japanese oppression in the occupied lands of South-East Asia had very few
gaps in it, and one of the strongest links was forged by Pradit in Siam.
(Loud and prolonged cheers.)

แปลเป็นภาษาไทยว่า

“ ข้าพเจ้ารู้ว่า มีบุคคลมากมายที่เคยตกเป็นเชลยศึกในสยาม ได้มีความ
สำนึกอันถูกต้องในแง่ที่มีความกตัญญูรู้คุณต่อความปรารถนาดีของประติฐ์ซึ่งมี
ต่อเรา ดังนั้นจึงขอให้เราให้เกียรติแก่บุคคลผู้นี้ได้ให้บริการอย่างสูงต่ออุดมการณ์
ของสัมพันธมิตรและต่อประเทศของเขาเอง และโดยความรู้เห็นเป็นส่วนตัวของ
ข้าพเจ้า เขาก็เป็นบุคคลที่ได้ส่งเสริมมิตรภาพระหว่างอังกฤษกับสยามเป็นอย่างดี
หนักแน่นมากด้วย สาขระยางแห่งการต่อต้านในท้องถิ่นแห่งการกดขี่ของญี่ปุ่นใน
ดินแดนอาเซียอาคเนย์ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่นนั้นถึงจะมีช่องว่างอยู่บ้าง ก็มีอยู่
อย่างเล็กน้อยเหลือเกิน และสาขระยางที่เข้มแข็งที่สุดอันหนึ่งก็ได้แก่สาขระยางซึ่ง
ได้บากบั่นสร้างสรรค์ขึ้นโดยประติฐ์ในสยามนั่นเอง
(เสียงแห่งความชื่นชมยินดีได้ให้ร้องก้องขึ้นเป็นเวลาช้านาน)”

อนึ่ง ปรากฏเอกสารหลักฐานที่สโมสรกองกำลังพิเศษของอังกฤษฉบับ ๑๖
ธ.ค. ก.ศ. ๑๙๔๐ ถึงข้าพเจ้ามีความดังต่อไปนี้

คำแปลภาษาไทย

สโมสรวงกำลังพิเศษ

๘ เฮอเอร์ทเครเซนท์ ในทส์บริดจ์

ลอนดอน เอส ดับเบิลยู ๑

๑๓ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓)

๑ พณ ๑ ปรีดี พนมยงค์

อ.ช. ๓ - ๕

๑๓ ถนนเอมิถ ดูว์ส์ ปาร์ต ๑๖

๑ พณ ๑

คณะกรรมการได้มีมติเป็นเอกฉันท์ ให้ข้าพเจ้ามีหนังสือขอร้องให้ท่านรับ
คำเชิญของเราที่ขอให้ท่านเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสโมสรมนี้

ดังที่ ๑ พณ ๑ คงจะทราบแล้ว สโมสรมนี้ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๕
โดยและเพื่อบุคคลซึ่งได้ปฏิบัติการอยู่ในกองกำลังพิเศษและบุคคลซึ่งได้ทำงานอยู่
ในขบวนการต่อต้านและขบวนการใต้ดินในระหว่างสงคราม ค.ศ. ๑๙๓๕ - ๑๙๔๕
(พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๒๔๘๘)

เราและสมาชิกทั้งหลายของสโมสรมนี้ มีความซึ้งซมยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้
ทราบว่า ๑ พณ ๑ จะยอมรับเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสโมสรมนี้ ข้าพเจ้าทราบ
ดีว่าสมาชิกเหล่านี้ทั้งที่เป็นคนไทยและคนอังกฤษ ซึ่งเคยทำงานอยู่ในแผนกประ-
เทศสยามของกองกำลัง ๑๓๖ ซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานอย่างใกล้ชิดกับท่านและได้รับการ
สนับสนุนอย่างแข็งขัน และได้รับการส่งเสริมกำลังใจจากท่านตลอดเวลาในระหว่าง
หลายปีของการทำสงครามนั้น คงจะมีความซึ้งซมยินดีเป็นพิเศษ

การที่ส่งคำเชิญดังกล่าวมายัง ๑ พณ ๑ ในครั้งนี้ก็เพื่อเป็นเครื่องหมาย
แสดงถึงการยอมรับนับถือ และการยกย่องอย่างสูงของเราต่อบทบาทอันเด่นชัดของ
๑ พณ ๑ ในการสนับสนุนและกำจุนขบวนการต่อต้าน ซึ่งได้รับใช้ประเทศของเรา
ทั้งสอง ในยามที่ตกอยู่ในอันตรายและการเสี่ยงภัย

ด้วยความจริงใจของข้าพเจ้า

ยอฟเฟรย์ เอิร์ วอลฟอร์ด

ประธานกรรมการ

สำเนาภาพถ่ายจดหมายของสโมสรกองกำลังพิเศษแห่งอังกฤษ ฉบับ ๑๑ ธันวาคม
ค.ศ. ๑๙๗๐ ถึงนายปรีดี พนมยงค์

E.E. Nai Pridi Bananyong,
E.O. 3 - 5,
17, rue Emile Dubois,
PARIS XIVe,

Your Excellency,

It was the unanimous decision of the Committee that I should write to express the wish that you would accept our invitation to be an Honorary Member of this Club.

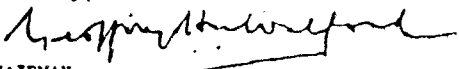
As you may know, the Club was formed in 1945 by and for those who served in Special Forces and who were engaged in resistance and underground movements during the 1939/45 war.

It would give us, and all members of the Club, great pleasure to learn that Your Excellency will accept this Honorary Membership. I know that it would give particular pleasure to those members, both Thai and British formerly in the Siam Country Section of Force 136 who in the war years worked so closely with and received at all times such steadfast support and encouragement from you.

This invitation is offered as a mark of our acknowledgement and high appreciation of the outstanding part played by Your Excellency in promoting and sustaining the resistance movement which in days of peril and hazard rendered service to both our countries.

I am, Your Excellency,

Yours sincerely,

CHAIRMAN.

โดยที่มหาวิทยาลัย ฯ ได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดีแก่ผู้ถูกกักกัน พร้อมทั้ง
 บังคับให้เขาเหล่านั้นปลดออกจากรัฐบาล นั้นวันหนึ่งศาสตราจารย์ฮัตเจนสัน
 (ศาสตราจารย์ของ ม.ร.ก.) ที่ถูกกักกันอยู่ในค่ายจึงถามศิษย์ที่เป็นเจ้าหน้าที่ดูแล
 ก้าวว่า ท่านสังเกตการปฏิบัติของมหาวิทยาลัย ฯ ที่มีต่อผู้ถูกกักกันเป็นอย่างดีกว่าที่
 ญี่ปุ่นปฏิบัติต่อผู้ถูกกักกันในประเทศจีนแล้ว ท่านสันนิษฐานว่านักศึกษาคงจัดตั้ง
 ขบวนการอย่างคนฝรั่งเศสเสรีหรือไม่ เจ้าหน้าที่ตอบว่าขอให้ถามผู้ใหญ่ ข้อ
 สันนิษฐานของผู้ถูกกักกันไปถึงพนักงานสถานทูต ส.ร.อ. ในกรุงเทพ ฯ ซึ่งถูกกัก
 กันอยู่ภายในสถานทูตนั้น ความจริงปรากฏในรายงานฉบับ ๑๘ ส.ค. ค.ศ. ๑๙๔๒
 (พ.ศ. ๒๔๘๕) ของนาย "แชพแมน" (Chapman) อดีตเลขาธิการโทสถานทูต
 อเมริกัน ณ กรุงเทพ ฯ ซึ่งหนังสือของรัฐบาล ส.ร.อ. ชื่อ "Foreign Relations of
 the United States" ค.ศ. ๑๙๔๒ เล่ม ๑ หน้า ๕๑๖-๕๒๐ ได้ลงพิมพ์เปิดเผยภาย
 หลังเหตุการณ์ล่วงพ้น ๒๕ ปีแล้ว (ตามระเบียบเปิดเผยเอกสารลับของ ส.ร.อ.)
 มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

"At the time of my departure from Bangkok on June 29, 1942, the
 Thai Government appeared to be under the control of and subservient to
 the Japanese military although still nominally independent. The pre-war
 Council of Ministers remained in office with a few exceptions. As previous-
 ly noted Luang Pradist Manudharm, pre-war Minister of Finance, who had
 stoutly resisted Japanese attempts at financial penetration and who has
 staunch pro-Ally sentiments, had been "promoted" to the Council of
 Regency to eliminate him from political activities inimical to Japan.....
 Luang Vichitr had recently become Foreign Minister. Nai Direck, the
 pre-war Foreign Minister, was safely under observation as Thai Am-
 bassador in Tokyo. As indicated in a preceding paragraph the only
 notable absentee was Nai Vilas Oathananda, former Director General of
 the Publicity Department.

"Indications of the development of a "Free Thai" movement organized by university students were reported. Evidently the objective of such a movement would be to create an underground revolutionary group which at a propitious moment would seize the power and free the country from the Japanese yoke and the control of its present.....leaders. Whether the small group of liberal and pro-Allied leaders who are still in the Government.....are connected with this movement is not known."

แปลเป็นภาษาไทยว่า

"ในขณะที่ข้าพเจ้าเดินทางจากกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๒ นั้น ปรากฏว่ารัฐบาลไทยอยู่ภายใต้การควบคุมและรับใช้การทหารของญี่ปุ่น แม้ว่าจะเป็นเอกราชแต่ในนาม รัฐมนตรีที่เป็นอยู่ก่อนสงครามคงดำรงตำแหน่งต่อไป ดังที่ข้าพเจ้าบันทึกส่งมาก่อนแล้วว่าหลวงประดิษฐมนูธรรมรัฐมนตรีกลาโหมก่อนสงครามที่ต่อต้านญี่ปุ่นอย่างเข้มแข็ง ในการที่จะแทรกเข้ามาทางการคลังและเป็นผู้มีจิตใจนิยมสัมพันธมิตรนั้นได้ "เลื่อนตำแหน่งขึ้น" สักขณะผู้สำเร็จราชการฯ เพื่อกำจัดเขาให้พ้นจากกิจกรรมทางการเมืองอันไม่เป็นมิตรต่อญี่ปุ่น.....หลวงวิจิตรวาทการได้เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศเมื่อเร็ว ๆ นี้ นายดิเรกรัฐมนตรีต่างประเทศก่อนสงครามปลอดภัยภายใต้การสอดส่อง คือ เป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำโตเกียวคนที่ได้แข็งแรงในวาระก่อนนั้นแล้วว่าผู้ที่ไม่อยู่ในคณะรัฐบาลคนเดียว คือ นายวิชาญโอสถานนท์ อดีตอธิบดีกรมโฆษณาการ

"ได้รับแจ้งว่าได้มีการประกอบขึ้นซึ่ง "เสรีไทย" ขบวนการหนึ่ง จัดตั้งโดยนักศึกษามหาวิทยาลัย เป็นที่แน่นอนว่าวัตถุประสงค์ของขบวนการเช่นนี้ก็เพื่อจัดตั้งกลุ่มอภิวินิจฉัยได้ขึ้น ซึ่งเมื่อถึงโอกาสสมควรแล้วก็จะทำการยึดอำนาจแล้วกู้อิสรภาพประเทศให้พ้นจากแอกของญี่ปุ่นและการควบคุมของผู้นำ...มีปัจจุบัน ส่วนกลุ่มเล็ก ๆ ของผู้นำนิยมสัมพันธมิตรที่ยังอยู่ในรัฐบาลนั้น... ไม่ทราบว่าจะเกี่ยวข้องกับขบวนการหรือไม่"

การก่อตั้งเสรีไทยใน ส.ร.อ. และในอังกฤษ

๔.๓.๑ จิตสำนึกของคนไทยส่วนมากที่รักชาติซึ่งอยู่ใน ส.ร.อ. และใน อังกฤษ และทั่วทั้งท่าของรัฐบาล ส.ร.อ. กับรัฐบาลอังกฤษที่มีต่อการจัดตั้งเสรีไทย ใน ๒ ประเทศนั้น

นอกจากคนไทยในประเทศไทย ที่ได้ประสบพบเห็นการรุกรานของญี่ปุ่น ตั้งแต่วันที่ ๘ ธ.ค. ค.ศ. ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๔) จึงเกิดจิตสำนึกรวมกันก่อตั้งองค์การต่อต้านญี่ปุ่น เพื่อกอบกู้เอกราชอธิปไตยสมบูรณ์ของชาติไทยดังที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้ในหลายข้อแล้วนั้น ส่วนคนไทยในส.ร.อ.และในอังกฤษก็เกิดจิตสำนึกที่จะรวมกัน ประกอบเป็นองค์การต่อสู้ญี่ปุ่นเพื่อกอบกู้เอกราชของชาติไทย แม้ว่าข้าพเจ้าที่ได้รับเข้าไปบ้างแต่คนไทยในต่างประเทศดังกล่าวนี้ก็ได้ทอดทิ้งเวลาไว้นานนาน คือ ได้รับลงมือออกแถลงการณ์คัดค้านญี่ปุ่น และดำริที่จะจัดตั้งองค์การต่อต้านญี่ปุ่นขึ้น อาทิ

(๑) เมื่อวันที่ ๑๑ ธ.ค. ค.ศ. ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๔) หรือ ๓ วันภายหลังญี่ปุ่นรุกรานไทยนั้น ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ได้แถลงต่อ น.ส.พ. และส่งโทรเลขไปยังรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ ใจความว่า สถานทูตไทยที่กรุงวอชิงตันจะทำตามคำสั่งของรัฐบาลที่สถานทูตเห็นว่ามิใช่เป็นคำสั่งที่ญี่ปุ่นสั่งให้ทำ รุ่งขึ้นอีก ๑ วันคือวันที่ ๑๒ ธ.ค. นั้น สถานทูตไทยดังกล่าวทราบข่าวว่ารัฐบาลไทยทำข้อตกลงร่วมมือทางทหารกับญี่ปุ่น สถานทูตนั้นก็ได้แจ้งต่อรัฐบาลอเมริกัน ถึงการที่สถานทูตนั้นไม่ยอมรับข้อตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นดังกล่าว นั้น และถึงการที่อัครราชทูตและข้าราชการสถานทูตนั้นพร้อมที่จะจัดตั้งองค์การเสรีไทย ซึ่งรัฐบาลอเมริกันได้หารือต่อไปยังรัฐบาลอังกฤษ แต่รัฐบาลอังกฤษได้ตอบรัฐบาลอเมริกันตามบันทึกสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษลงวันที่ ๒๔ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๔) ซึ่งปรากฏในหนังสือรัฐบาลส.ร.อ.เล่มที่ข้าพเจ้าได้อ้างไว้ก่อนแล้ว (Foreign Relations of the United States) ค.ศ. ๑๙๔๑ เล่ม ๕ หน้า ๓๐๒ มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

711.92/33

"The British Embassy to the Department of State

"AIDE-MEMOIRE

"His Majesty's Government in the United Kingdom welcomes the proposal made in the State Department's memorandum of December 18th to continue to recognise the Thai Minister in Washington as the representatives in the United States of the free people of Thailand. When the question of setting up a Free Thai movement arises, the personalities of possible leaders will naturally require careful consideration, and His Majesty's Government are now going into this question so far as the United Kingdom is concerned. The Thai Minister in London has shown no wish to come out into open opposition to the regime in Bangkok, and His Majesty's Government consider that it will be best to arrange for his departure."

แปลเป็นไทยคงต่อไปนี้

เลขที่ ๗๑๑.๕๒/๓๓

"สถานเอกอัครราชทูตบริติชถึงกระทรวงว่าการรัฐ (กระทรวงการต่างประเทศ ส.ร.อ.)"

บันทึกช่วยจำ

"รัฐบาลของพระราชาธิบดีในสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ยินดีต้อนรับข้อเสนอฉบับบันทึกของกระทรวงว่าการรัฐ ฉบับลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ในการดำเนินการต่อไปที่รับรองอัครราชทูตไทยในวอชิงตันเป็นตัวแทนในสหรัฐอเมริกาของประชาชนเสรีแห่งประเทศไทย. เมื่อปัญหาเกิดขึ้นเรื่องจัดตั้งขบวนการเสรีไทยนั้น บุคคลที่อาจเป็นไปได้ที่จะเป็นหัวหน้านั้นก็เป็นธรรมดาที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ, และรัฐบาลของพระราชาธิบดีกำลังดำเนินการเกี่ยวกับปัญหานี้ เท่าที่เกี่ยวกับสหราชอาณาจักร. อัครราชทูตไทยในกรุงลอนดอนมิได้แสดงการปรารถนาอย่างเปิดเผยที่จะคัดค้านระบบปกครองในกรุงเทพฯ ฯ และรัฐบาลของพระราชาธิบดีเห็นว่าจะเป็นการดีที่สุดที่จะให้เขาเดินทางออกไป....."

เมื่อรัฐบาลอเมริกันได้รับบันทึกสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษ ก็ได้มีบันทึกตอบไปเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๒ (พ.ศ. ๒๔๘๕) มีความตอนหนึ่งที่ปรากฏในหนังสือเล่มที่ข้าพเจ้าอ้างอิงฉบับ ค.ศ. ๑๙๔๒ เล่ม ๑ หน้า ๕๑๓-๕๑๔ มีความว่าต่อไปนี้

"With regard to the Thai Minister in Washington, this Government has decided, after careful consideration of all factors involved, not to proceed at present with the proposal to recognize the Minister as "the representative in the United States of the free people of Thailand", and intends for the time being to continue to recognize him as "Minister of Thailand".

"With regards to the text of the statement which the British Government proposes to issue in London, this Government considers that it would be preferable to defer the issuance of any statements by the British and the United States Governments until such time as word shall have been received that the British and the American Ministers to Thailand have safely departed from the country. This Government agrees that any statements issued in regard to Thailand by the British Government, the Netherlands Government and the United States Governments should not conflict.

"Washington, January 19, 1942"

แปลเป็นไทยว่า

"...ส่วนที่เกี่ยวกับอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันนั้น รัฐบาลนี้(ส.ร.อ.) ได้ตัดสินใจภายหลังที่ได้พิจารณาอย่างรอบคอบทั้งกรณีทั้งหลายที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงไม่คำนึงต่อไปในขณะนี้ เกี่ยวกับข้อเสนอที่จะรับรองอัครราชทูตไทยว่า "เป็นตัวแทนในสหรัฐอเมริกาของประชาชนเสรีไทยในประเทศไทย" และตั้งใจในสถานการณ์ปัจจุบันที่จะดำเนินการรับรองเขาต่อไปในฐานะ "อัครราชทูตของประเทศไทย"

"เกี่ยวกับข้อแถลง ซึ่งรัฐบาลบริติชเสนอที่จะประกาศในกรุงลอนดอนนั้น รัฐบาลนี้ (ส.ร.อ.) เห็นว่า น่าจะเป็นการเหมาะสมกว่าที่จะเลื่อนเวลาเพื่อข้อแถลงใดๆ โดยรัฐบาลอังกฤษและรัฐบาล ส.ร.อ. ไว้ก่อน จนกว่าถึงเวลาที่ได้รับแจ้งว่า

อัครราชทูตอังกฤษและอเมริกันประจำประเทศไทย ได้ออกเดินทางจากประเทศไทยนั้น รัฐบาลนี้ (ส.ร.อ.) เห็นด้วยว่า ถ้าแถลงใด ๆ ที่เกี่ยวกับประเทศไทยซึ่งจะประกาศโดยรัฐบาลบริติช, รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ และรัฐบาล ส.ร.อ. นั้นจะต้องไม่ขัดกัน

วอชิงตัน, วันที่ ๑๘ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๒

แม้รัฐบาลอังกฤษจะสงวนท่าทีในการรับรองอัครราชทูตไทยในวอชิงตันเป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทยก็ตาม แต่อัครราชทูตและข้าราชการสถานทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ก็ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลส.ร.อ. ให้จัดตั้งกองกำลังเสรีไทยประกอบด้วยคนไทยผู้รักชาติและอาสาสมัครเพื่อเดินทางมาต่อสู้ญี่ปุ่นในประเทศไทย

องค์การเสรีไทยใน ส.ร.อ. เรียกชื่อองค์การเป็นภาษาอังกฤษว่า "Free Thai Movement"

(๒) ส่วนคนไทยในสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) นั้นก็ได้รวบรวมส่วนมากที่สุดเป็นคณะเสรีไทยในอังกฤษ ผู้ที่เป็นชายก็ได้รับฝึกฝนเป็นทหารอังกฤษเพื่อเดินทางไปต่อสู้ญี่ปุ่นในประเทศไทย ข้าพเจ้าขอให้ท่านผู้สนใจรายละเอียดโปรดอ่านบทความของนายบ๊วย อังภากรณ์ เรื่อง "ทหารชั่วคราว" ซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือของนายดิเรก ชัยนาม เรื่อง "ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒"

โดยที่รัฐบาลอังกฤษยังคงเรียกประเทศไทยว่า "Siam" และเรียกคนไทยว่า "Siamese" ดังนั้นเสรีไทยในอังกฤษจึงเรียกขบวนการเสรีไทยเป็นภาษาอังกฤษว่า "Free Siamese Movement"

(๓) ต่อมาเมื่อขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นภายในประเทศไทย ได้รวมเป็นขบวนการเดียวกันกับเสรีไทยใน ส.ร.อ. และในอังกฤษแล้ว เราใช้ชื่อขบวนการของเราใหม่ว่า "ขบวนการเสรีไทย"

แต่เอกสารทางราชการอังกฤษยังคงเรียกขบวนการของเราว่า "Resistance Movement" ฉะนั้นในการเสนอเรื่องและทำความตกลงเป็นทางการกับรัฐบาลอังกฤษ เราจึงเรียกขบวนการของเราเป็นภาษาอังกฤษว่า "Thai Resistance Movement"

ภาระหน้าที่ของเสรีไทย

ภาระหน้าที่ของขบวนการเสรีไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 มีด้วยกัน 2 ด้าน คือด้านหนึ่งทำการต่อสู้ทางทหารกับญี่ปุ่นผู้รุกราน อีกด้านหนึ่งปฏิบัติการทางการเมืองประสานกับปฏิบัติการทางการทหาร เพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองความเป็นเอกราชเมื่อสงครามเสร็จสิ้นลงแล้ว

ท่านปรีดีได้เล่าภาระหน้าที่ดังกล่าวของเสรีไทยไว้ในหนังสือ “จดหมายของนายปรีดี พนมยงค์ ฯลฯ” มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (คำว่า คุณพระและคุณหลวงที่จะปรากฏในข้อเขียนของท่านปรีดี คำว่า คุณพระ หมายถึงพระพิศาลสุขุมวิท คำว่า คุณหลวง หมายถึง หลวงสุขุมวิท-ประดิษฐ์)

ในระยะแรกแห่งมหาสงครามนั้น จีนแสดงเพียงความไม่พอใจที่

plot

ไทยสมัยนั้นร่วมมือกับญี่ปุ่น แต่ก็ยังไม่ถือว่ามีความสัมพันธ์สงครามเกิดขึ้นกับ
ประเทศไทย ต่อมาเหตุการณ์ได้ผันแปรไป คือระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม 2484
กับ 31 ธันวาคม 2484 * ท่านจอมพลพิบูลฯ ได้ประกาศสาส์นของท่านถึงจอมพล
เจียงไคเช็คทางวิทยุกระจายเสียงและโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ โชกัชวนให้
เจียงไคเช็คทำความเข้าใจและปรองดองกับญี่ปุ่นและเข้าร่วมงานกู้ชาติของ
อาเซีย เพราะญี่ปุ่นทำด้วยเจตนาดีคือชาวอาเซีย ต่อมารัฐบาลไทยได้มีการ
ปฏิบัติทางสงครามต่อประเทศจีน เช่น การส่งกองทหารไปรบกองทัพจีนที่ตั้ง
อยู่ในพื้นที่รัฐฉาน (Shan States) ของอังกฤษ ฯลฯ และการรับรองรัฐ
ฉานจากกระซังเป็นดินแดนภาคอีสานของจีนที่ญี่ปุ่นยึดเอาไปตั้งเป็นรัฐหุ่นของ
ญี่ปุ่นนั้น อีกทั้งรัฐบาลไทยสมัยสงครามได้รับรองรัฐบาล "汪精衛" ที่ญี่ปุ่น
ตั้งขึ้นที่นครนานกิงว่าเป็นรัฐบาลของจีน จึงเท่ากับประกาศสถานะสงครามกับ
จีน เพราะถือว่ารัฐบาลแห่งชาติจีนมิใช่เป็นรัฐบาลที่ถูกต้องของจีน หากถือว่า
รัฐบาล汪精衛เป็นรัฐบาลที่ถูกต้องของจีน

สถานะของประเทศไทยดังกล่าวนี้จึงต่างกับประเทศอื่นที่ถูกญี่ปุ่น
หรือฝ่ายอักษะรุกรานโดยรัฐบาลของประเทศที่ถูกรุกรานมิได้ก่อสถานะสงคราม
คือสัมพันธมิตร ผู้รักษาดินของประเทศดังกล่าวจึงคือผู้ศัตรูที่รุกรานด้านเดียว
โดยไม่มีปัญหาที่จะต้องแก้สถานะสงครามที่รัฐบาลของตนได้ทำไว้คือสัมพันธ
มิตร เพราะเสร็จสงครามแล้วประเทศดังกล่าวก็ไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามของ
สัมพันธมิตร หากประเทศดังกล่าวเป็นฝ่ายชนะสงคราม ดังนั้นคนจีนที่รักษาดิน
ซึ่งอยู่ในประเทศจีนก็ดี และซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็ดี จึงมองเห็นถูกต้อง
ตามธรรมชาติของจีนแล้วว่าพวกเขามีหน้าที่ต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานด้านเดียว

วน องค์การรักษาดิน ของประเทศที่ถูกฝ่ายอักษะรุกรานและรัฐบาล
ของประเทศที่ถูกรุกรานได้ก่อสถานะสงครามคือฝ่ายสัมพันธมิตรนั้น บางองค์
การถือต่อสู้ฝ่ายรุกรานเพียงด้านเดียวเท่านั้น จึงไม่อาจช่วยให้ประเทศนั้นๆ

หลุดพ้นจากการตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามของสัมพันธมิตรได้ แต่บาง *องค์การรักชาติ* ของบางประเทศแห่งประเทศดังกล่าวนั้นก็ได้มองถึงสถานะแท้จริงของประเทศตนจึงได้ปฏิบัติการอีกด้านหนึ่งประกอบด้วย คือ พยายามปฏิบัติการให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศของ *องค์การรักชาติ* นั้นไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม แม้กระนั้น *องค์การรักชาติ* ดังกล่าวของหลายประเทศก็ไม้อาจทำได้สำเร็จครบถ้วน เช่น ประเทศอิตาลี, ฮังการี, รมานเนีย ฯลฯ ที่รัฐบาลเผด็จการของประเทศนั้นๆ ได้ก่อสถานะสงครามต่อสัมพันธมิตร แม้ว่าประเทศนั้นๆ มี *องค์การรักชาติ* ที่ทำการต่อสู้ผู้รุกรานและต่อสู้รัฐบาลเผด็จการของตน แต่ *องค์การรักชาติ* นั้นไม่สามารถทำให้สัมพันธมิตรตกลงยินยอมรับรองว่าประเทศของ *องค์การรักชาติ* นั้นไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ประเทศดังกล่าวก็ต้องเสียเอกภาพแห่งชาติ ก็ต้องโอนดินแดนหลายส่วนให้ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรและต้องชำระค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำของรัฐบาลเผด็จการนั้นให้แก่สัมพันธมิตร แต่ได้รับการลดหย่อนค่าเสียหายบ้างตามที่สัมพันธมิตรเห็นควรกรุณา

ถ้ายังเป็นประเทศที่รัฐบาลก่อสถานะสงครามต่อสัมพันธมิตรนั้นมิได้มี *องค์การรักชาติ* ที่จัดตั้งขึ้นเป็นลำดับเป็นต้นปฏิบัติการต่อสู้ร่วมกับสัมพันธมิตร มีผลงานที่สัมพันธมิตรรับรองว่าเป็นคุณประโยชน์แก่สัมพันธมิตรแล้ว ประเทศนั้นๆ ก็ถูกสัมพันธมิตรยึดครองและโอนดินแดนหลายส่วนไปเป็นของประเทศสัมพันธมิตร อีกทั้งต้องถูกสัมพันธมิตรจัดแยกประเทศนั้นออกเป็น 2 ประเทศ เช่น เยอรมนีตะวันออกกับเยอรมนีตะวันตก ส่วนญี่ปุ่นนั้นสัมพันธมิตรก็ได้จัดให้หมู่เกาะ "โอกินาวา" มีการปกครองตนเองแยกจากญี่ปุ่น ฯลฯ

กองบัญชาการเสรีไทยได้คำนึงถึงสถานการณ์ของชาติไทยดังกล่าวข้างบนนั้นแล้วจึงแต่ต้นสงคราม ฉะนั้นจึงเห็นว่า *ขบวนการเสรีไทย* จำต้องปฏิบัติการถึงในการรับใช้ชาติไทย 2 ด้านประกอบกัน คือ

1. ต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน และ
2. ปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และการผ่อนหนักเป็นเบา

การปฏิบัติด้าน 1

ข้อเสนอแนะสู่กรรมการ

คนไทยส่วนข้างมากที่สุดเป็นผู้รักชาติจึงได้ต่อสู้ศัตรูผู้รุกรานหลายครั้งมาแล้วในประวัติศาสตร์กระทั่งได้ความเป็นเอกราชของชาติไว้เป็นมรดกตกทอดถึงชนรุ่นหลัง

เมื่อญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทยนั้น คนไทยที่ได้รับมรดกตกทอดความรักชาติมาจากรบพรหมจึงได้ทำการต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน โดยต่อสู้แต่ลำพังบ้าง รวมกันเป็นกลุ่มๆบ้าง ตามวิถีที่ถนัด

แม้ว่าการต่อสู้ตามวิธีดังกล่าวจะได้ผลบ้าง แต่ก็เป็นการยากที่จะทำลายกองทัพญี่ปุ่นที่มีแสนยานุภาพนั้นให้หมดไปจากประเทศไทยได้ ฉะนั้น กองบัญชาการเสรีไทยจึงได้จัดตั้ง "ขบวนการเสรีไทย" รวมผู้รักชาติอย่างกว้างขวางเป็นขบวนการเดียวกัน เพื่อดำเนินการต่อสู้สืบทอดกันตามยุทธศาสตร์เดียวกันซึ่งสมานกับยุทธศาสตร์ของสัมพันธมิตร

กองบัญชาการเสรีไทยคำนึงถึงกำลังของฝ่ายญี่ปุ่นกับกำลังของไทย ซึ่งเห็นประจักษ์กันทั่วไปแล้วว่าญี่ปุ่นมีแสนยานุภาพเหนือกว่าหลายเท่าของกำลังผู้รักชาติไทย ฉะนั้นขบวนการเสรีไทยจึงต้องร่วมกับสัมพันธมิตรในการต่อสู้ญี่ปุ่น

ประเทศมหาอำนาจที่ถูกรุกรานโดยฝ่ายอักษะในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นก็อาจต่อสู้ศัตรูให้พ่ายแพ้ได้โดยกำลังลำพังของตนเอง คือจำเป็นต้องร่วมกับสัมพันธมิตร อาทิเช่นประเทศจีนมีพลเมืองมากกว่าประเทศใดๆในโลก แต่รัฐบาลจีนและองค์การรักษาดินแดนต่างๆก็ไม่อาจต่อสู้ญี่ปุ่นโดยลำพังในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังที่ข้อเท็จจริงประจักษ์อยู่แล้วว่าในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลแห่งชาติจีนซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนกับรับรองแล้ว

ว่าเป็นรัฐบาลกลางของจีนนั้นได้ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, สหภาพโซเวียต, ฯลฯ ซึ่งสมัยนั้นเป็นฝ่ายสัมพันธมิตร

ในการทำสงครามระหว่างหลายประเทศซึ่งเป็นสงครามโลกนั้น ฝ่ายสัมพันธมิตรแบ่งเขตบัญชาการระหว่างกันโดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุดของแต่ละเขตซึ่งที่คุณพระได้เขียนไว้ถูกต้องแล้วว่าสัมพันธมิตรตกลงกันให้ยุทธภูมิในประเทศไทยขึ้นต่อกองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ซึ่งมีลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบทเตนเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด

ส่วนเจียงไคเช็คเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรในยุทธภูมิจีน แต่เจียงไคเช็คได้พยายามที่จะให้สัมพันธมิตรยอมรับว่าเขตยุทธภูมิของท่านตอนใต้จนถึงเส้นขนานที่ 16 หมายความว่าดินแดนไทยเหนือเส้นขนานที่ 16 คือประมาณตั้งแต่อำเภอฝาง, อำเภอปางมะผ้า, อำเภอเขมราฐ, ถึงอำเภอหนองบัวแดง, อำเภอบ้านฝาง, อำเภอเบรบือ, จังหวัดร้อยเอ็ด, อำเภอเสลภูมิ, บ้านหนองท่มน้ำ ขึ้นไป อยู่ในเขตยุทธภูมิจีนซึ่งเจียงไคเช็คจะยกกองทัพเงินเข้ามาได้ หลักฐานแห่งความปรารถนาของเจียงไคเช็คดังกล่าวนี้รัฐบาลส.ร.อ. ได้นำลงพิมพ์ไว้ในหนังสือของรัฐบาลนั้นชื่อ Foreign Relations of the United States แปลชื่อเป็นภาษาไทยว่า “ความสัมพันธ์ต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา” ค.ศ. 1945 เล่ม 6 หน้า 1275 คือทำขึ้นที่กลวงวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ของอเมริกัน เกี่ยวกับปัญหาประเทศไทย

ถ้าหากความต้องการดังกล่าวของเจียงไคเช็คเป็นผลสำเร็จแล้วก็เป็นที่น่าหวาดเสียวยิ่งนักสำหรับชาติและราษฎรไทยที่รักชาติ เพราะประเทศไทยอาจถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนเหนืออยู่ภายใต้การยึดครองของจีน และส่วนที่เหลืออยู่ทางใต้ก็อยู่ภายใต้การยึดครองของอังกฤษ ประเทศไทยก็จะถูกแยกออกเป็นประเทศไทยเหนือและประเทศไทยใต้ ผู้สนใจเหตุการณ์ของโลกย่อมทราบแล้วว่าเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลงประเทศที่ถูกสัมพันธมิตรแบ่งเขตยึด

ครองเช่นเกาหลีก็ต้องถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ คือ เกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ ฯลฯ

กองบัญชาการเสรีไทยจึงได้ระมัดระวังมิให้ประเทศไทยต้องถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ

กองบัญชาการเสรีไทยได้ส่งผู้แทนไปเจรจาทางการเมืองกับรัฐบาลจีนเพื่อให้รับรองว่าประชาชนไทยมิใช่เป็นคู่สงครามกับจีน แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับเขตยุทธภูมิจีนนั้นกองบัญชาการเสรีไทยได้พยายามมิให้ยุทธภูมิในประเทศไทยนั้นตกอยู่ภายใต้วงการทหารสูงสุดจีนดังกล่าว

ระบบกองทัพจีนต่างกับระบบกองทัพไทยอยู่อย่างหนึ่งคือ กองทัพจีนมีนายทหารฝ่ายอำนาจการเมือง การเจรจาทางการที่เกี่ยวกับการเมืองต้องเสนอผ่านนายทหารฝ่ายอำนาจการเมืองวินิจฉัยก่อนถึงจอมทัพจีน นายทหารอังกฤษอเมริกันและเสรีไทยที่ประจำนครจุงกิงก็ทราบคือนายทหารผู้ใหญ่จีนฝ่ายอำนาจการเมืองเกี่ยวกับประเทศไทยคือ “นายพลเอกไคลี่ (ไคลี่)” ซึ่งมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าใหญ่ตำรวจลับ (เกสตาโป) ด้วย สายลับก็มักตั้งในประเทศไทยขึ้นต่อนายพลไคลี่ นายพลจีนคนนี้มีกลยุทธ์มากที่ใช้เพื่อหวังจะล่อให้ผู้เจรจาตกลงพรางตามเป้าหมายแห่งการขยายเขตยุทธภูมิจีนสู่บริเวณภาคเหนือของประเทศไทย ฉะนั้นเสรีไทยจึงใช้ความระมัดระวังเพื่อมิให้ชาติไทยต้องตกหลุมพรางของเขา เรื่องนี้นายนิคอล สมิธ ผู้แทน โอ.เอช.เอส. ที่เดินทางมาพบผมในต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2488 ก็ได้แจ้งให้ผมทราบถึงกลยุทธ์ต่าง ๆ ของนายพลจีนคนนั้น ตลอดจนกลยุทธ์ที่นายพลจีนคนนั้นได้วางไว้เพื่อล่อเอาบุคคลสำคัญของรัฐบาลจอมพลพิบูลฯ ไปกักไว้เป็นตัวประกัน

ต่อมาเมื่อพระจักรพรรดิฉินปุ่นและประชาชนฉินปุ่นยอมจำนนล้มพินชมิตรไว้วันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1915 (พ.ศ. 2488) ผมจึงได้ขอให้นายทหารอเมริกันที่ประจำกองบัญชาการเสรีไทยส่งโทรเลขด่วนมากของผมไปยังรัฐบาล

อเมริกันว่า ถ้ากองทัพจีนเข้ามาปลดอาวุธญี่ปุ่นในดินแดนส่วนเหนือของไทยแล้ว “ความไม่สงบเรียบร้อยจะเกิดขึ้น”

ต่อมาอีก 18 วัน คือในวันที่ 2 กันยายนนั้น ประธานาธิบดีทรูแมนได้ออกคำสั่งทั่วไปหมายเลข 1 ให้กำลังทหารญี่ปุ่นทั่วทั้งดินแดนประเทศไทยยอมจำนนต่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ (ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบทเทน)

กรณี “เลี้ยวพระ” ที่คนจีนจำพวกหนึ่งได้ก่อขึ้นที่บริเวณถนนเขาวงกตภายหลังสงครามโลกก็เนื่องจากคนจีนจำพวกนั้นตั้งความหวังไว้ว่ากองทัพจีนจะยกเข้ามาในประเทศไทยเพื่อ “ให้บทเรียน” แก่ประเทศไทย แต่พวกเขาผิดหวังเพราะเห็นกองทหารอังกฤษของกองบัญชาการ ฯ อาเซียอาคเนย์ยกเข้ามาในกรุงเทพฯ คนจีนจำนวนนั้นจึงก่อการอาชวาทขึ้น

ขบวนการเสรีไทยได้ร่วมกับสัมพันธมิตรตามสายงานการทหารของสัมพันธมิตร คือกองบัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ (ลอร์ดเมานท์แบทเทน) ซึ่งมีองค์การทหารอเมริกันร่วมปฏิบัติการอยู่ด้วย โดยความเสียสละของเพื่อนเสรีไทยทั้งหลายที่ได้ทำการต่อสู้ญี่ปุ่นตามแผนยุทธศาสตร์ของกองบัญชาการเสรีไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งแห่งยุทธศาสตร์ร่วมกันของกองบัญชาการสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ จึงเป็นคุณูปการสำคัญช่วยให้กองบัญชาการเสรีไทยได้ประสบความสำเร็จในการเจรจาให้ฝ่ายสัมพันธมิตรตกลงว่ากองทัพอังกฤษที่จะตั้งไปยังประเทศไทยภายหลังสงครามนั้นมิใช่เข้าไปยึดครองประเทศไทย หากเข้าไปเพื่อปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น เสร็จแล้วก็ต้องถอนทหารอังกฤษออกจากประเทศไทยโดยเร็ว

ปฏิบัติการด้าน 1 ดังกล่าวมาแล้วนั้นจึงสมานกับปฏิบัติการด้าน 2 ซึ่งจะกล่าวต่อไป

การปฏิบัติด้าน 2

ปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรอง

ว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม

และการผ่อนหนักเป็นเบา

กองบัญชาการเสรีไทยมิได้คำนึงเพียงด้านต่อสู้ญี่ปุ่นแต่ด้านเดียวเท่านั้น หากได้ปฏิบัติการอีกด้านหนึ่งประกอบด้วย คือปฏิบัติการเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และการปฏิบัติเพื่อให้สัมพันธมิตรผ่อนหนักเป็นเบาในการเรียกร้องค่าเสียหายจากประเทศไทยเพราะเหตุที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นได้ทำความเสียหายแก่สัมพันธมิตร

คุณพระคงได้อ่านเอกสารหลักฐานที่สัมพันธมิตรเปิดเผยภายหลังสงครามบ้างแล้ว และรัฐบาล ส.ร.อ. ได้เปิดเผยเพิ่มเติมเมื่อเหตุการณ์พ. 25 ปีแล้ว ส่วนรัฐบาลอังกฤษเปิดเผยเมื่อเหตุการณ์พ. 30 ปีแล้ว คุณพระจึงได้ทราบว่ากองบัญชาการเสรีไทยรวมทั้งเสรีไทยหลายคนได้ปฏิบัติการเพื่อให้ ส.ร.อ. กับอังกฤษรับรองความจริงว่าการประกาศสงครามที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นทำต่อประเทศทั้งสองนั้นเป็นโมฆะและฝืนต่อเจตนารมณ์ของปวงชนไทย และได้ปฏิบัติการให้รัฐบาลจีนรับรองความจริงว่าการที่รัฐบาลไทยสมัยนั้นก่อสถานะสงครามต่อจีนเป็นการฝืนเจตนารมณ์ของประชาชนไทย ความพยายามของกองบัญชาการเสรีไทยและเพื่อนเสรีไทยหลายคนที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการนั้น ไม่อาจสำเร็จได้ง่าย ๆ อย่างที่คำพังเพยไทยตั้งแต่โบราณกาลเรียกว่า "ไม่ง่ายเหมือนละเลงขนมเบื้องด้วยปาก" เพราะถ้าทำได้ง่าย ๆ เพียงคำพูดเท่านั้นแล้ว ผู้รักษาดินแดนความสามารถในการพูดของประเทศอื่น ๆ ที่รัฐบาลของตนมีสถานะสงครามกับสัมพันธมิตรก็ต้องใช้วิธีดังกล่าวช่วยให้ประเทศของตนหลุดพ้นจากการเป็นฝ่ายแพ้สงครามได้ง่าย ๆ และเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลงก็จะไม่มีประเทศใดตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามเลย อนึ่ง คนไทยส่วนมากก็สังเกตได้ว่าสัมพันธมิตรซึ่งได้รับความเสียหายจากการที่รัฐบาลของประเทศ

หนึ่งได้ประกาศสงครามหรือก่อสถานะสงครามก็มีใช้คนบัญญัติอันที่ยอมรับ
ถือเอาคำพูดง่าย ๆ นั้นว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ฉะนั้นสัมพันธมิตรก็ควร
พิจารณาการปฏิบัติของขบวนการรักษาชาติแห่งประเทศไทยที่รัฐบาลของประเทศนั้น
ได้มีสถานะสงครามด้วยว่าได้มีการต่อสู้ศัตรูร่วมกันจริงจึงตามแผนยุทธศาสตร์
ของสัมพันธมิตรและมีคุณูปการแก่สัมพันธมิตรมากน้อยเพียงใดบ้าง

ขบวนการเสรีไทยไม่ได้ใช้วิธีเจรจาโดยปากพูดกับสัมพันธมิตรแต่
นั้น หากได้มีการปฏิบัติในการต่อสู้ผู้นำตามแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันของส
ัมพันธมิตรประกอบด้วย ต่อมาเมื่อสัมพันธมิตรเห็นการกระทำของเสรีไทยว่าป
ฏิบัติจริงด้วยความซื่อสัตย์ตามแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันและปฏิบัติการเป็นคุณ
การแก่สัมพันธมิตร สัมพันธมิตรจึงยอมรับว่าการประกาศสงครามและการก่อ
สถานะสงครามดังกล่าวเป็นโมฆะ แต่ทว่าท่าของ สร.อ. อังกฤษ จีน
ยอมเลิกสถานะสงครามกับประเทศไทยนั้นต่างกัน คือ

1

รัฐบาลแห่งชาติจีนในระยะแรกแห่งมหาสงครามก็แสดงเพียงความ
ไม่พอใจที่รัฐบาลไทยสมิฉันร่วมมือกับญี่ปุ่น แต่ต่อมารัฐบาลไทยนั้นได้มีการ
ปฏิบัติทางสงครามกับจีนดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจีนก็โกรธประเทศไทยยิ่งขึ้น
รัฐบาลแห่งชาติจีนถือตนว่าเป็นผู้ใหญ่จึงใช้ธรรมเนียมของจีนโบราณที่จะต้อง
“ให้บทเรียน” หรือ “ทำการสั่งสอน” เด็ก ก็อุปประเทศไทยที่ไม่เกรงใจผู้ใหญ่
สถานีวิทยุกระจาบเสียงจุงกิงของรัฐบาลกลางจีน (เจียงไคเช็ค) ก็ได้ถูกคาม
ทำนองดังกล่าวหลายครั้ง และถูกคามหนักยิ่งขึ้นตอนที่รัฐบาลไทยรับรอง
รัฐบาล “汪精衛” ดังที่คุณพระทราบแล้วจากเอกสารหลักฐานที่นายคดีเรก
ซันนาม ได้อ้างไว้ในหนังสือชื่อ “ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2” หน้า 270
มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“การรับรองรัฐบาลวังจิงไคครั้งนี้รัฐบาลเจียงไคเช็คโกรธมาก เมื่อสงครามสิ้นสุดลงหนังสือพิมพ์ต่างก็เข้าในจุงกิง ถึงกับลงบทความขอให้รัฐบาลไทยทำพิธีลงนามเช่นประเทศศัตรูอื่น ๆ และให้จับตัวบุคคลสำคัญ ๆ ในรัฐบาลรวมทั้งจอมพลพิบูลสงครามส่งไปขึ้นศาลอาชญากรรมสงคราม”

(The Chinese in South East Asia ของ Dr. Victor Purcell หน้า 190)

คุณพระจึงทราบแล้วว่า เมื่อท้าวท้าวของรัฐบาลแห่งชาติจีนซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็รับรองแล้วว่าเป็นรัฐบาลกลางของจีนต้องการ “ให้บเรี่ยน” หรือ “ส่งสอน” ประเทศไทยขนาดหนักคงกล่าวแล้ว กองบัญชาการเสรีไทยและเพื่อนเสรีไทยซึ่งได้ ไปพบเจียงไคเช็คและที่ประจำอยู่ ณ นครจุงกิงนั้นก็ได้พยายามหาทางผ่อนหนักเป็นเบาในส่วนที่เกี่ยวกับจีนให้คลายความโกรธประเทศไทยเป็นส่วนรวมที่ได้เป็นศัตรูของจีน

๒

ส่วนอังกฤษกับสหรัฐอเมริกาที่ถูกรัฐบาลไทยประกาศสงครามและมีการปฏิบัติทางสงครามก็เป็นธรรมดาที่ประเทศใด ๆ ซึ่งถูกเข้าเช่นนั้นจะต้องไม่พอใจ หลักฐานเอกสารของสัมพันธมิตรหลายฉบับที่เปิดเผยก็แสดงถึงความจริงดังกล่าวแล้ว

แต่นานักแห่งความไม่พอใจของอังกฤษต่อประเทศไทยต่างกับ ส.ร.อ. ทั้งนี้เพราะผลประโยชน์ของอังกฤษและ ส.ร.อ. เกี่ยวกับประเทศไทย ในภาวะสมัยนั้นถูกกระทบกระเทือนมาากน้อยต่างกัน คือ

สมัยก่อนสงครามโลกอังกฤษเป็นเจ้าของอาณานิคมแห่งสหภาพมาลายและสหภาพมา (รวมทั้งสหพันธรัฐแดน) อาณานิคมดังกล่าวถูกรุกรานโดยญี่ปุ่นให้ประเทศไทยเป็นฐานทัพ และรัฐบาลไทยในระหว่างสงครามได้มีส่วนในการนั้นด้วย เช่นการยกกองทัพบกไปยึดครองรัฐเชียงตุง เมืองพาน ฯลฯ และ

การเอาโทรบุรี ปลีส กลันตัน ตรังกานู มาอยู่ใต้ปกครองไทย อังกฤษเป็นประเทศทุนนิยมใหญ่ที่ก่อกำเนิดเศรษฐกิจของไทยไว้ เช่น มีธนาคารอังกฤษ ธนาคาร มีสัมปทานป่าไม้สักหลายแห่ง มีสัมปทานเหมืองแร่หลายแห่ง มีการค้าการเดินเรือและวิสาหกิจมากมาย ฯลฯ ฉะนั้นอังกฤษจึงไม่พอใจมากที่ตนได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐบาลไทยสมัยนั้น แม้ลอร์ดเมานต์แบเทนผู้บัญชาการทหารสูงสุดสมัยพันธุมิตรได้ยอมรับรองขบวนการเสรีไทยที่ให้ความร่วมมือในการรบญี่ปุ่นก็ตาม แต่เจ้าหน้าที่อังกฤษซึ่งเป็นฝ่ายการเมืองและการเศรษฐกิจก็พยายามที่จะให้รัฐบาลอังกฤษถือว่าสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับอังกฤษคงมีอยู่ ประเทศไทยจึงจะต้องตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม กองบัญชาการเสรีไทยได้เจรจาและตั้งเพื่อนเสรีไทยหลายคนและหลายชุดไปเจรจากับอังกฤษหลายครั้ง แต่ฝ่ายอังกฤษก็ระอ้อยโดยไม่รับรองให้แน่ชัดลงไปว่าการประกาศสงครามของรัฐบาลไทยต่อบริเตนใหญ่่นั้นเป็นโมฆะ

3

ส่วน ส.ร.อ. สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มีผลประโยชน์มากในประเทศอื่น เช่น ส.ร.อ. เป็นเจ้าอาณานิคมฟิลิปปินส์ และ ส.ร.อ. มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากในประเทศจีน เช่น ธนาคารอเมริกันใหญ่ ๆ มีสาขาคงอยู่ในประเทศจีน วิสาหกิจการค้าการเดินเรือของอเมริกันก็มีมากมายในประเทศจีน ฯลฯ ฉะนั้นคนจีนจึงมีความคิดถูกต้องตามธรรมชาติของจีนแล้วถือว่า สมัยนั้น ส.ร.อ. เป็นประเทศนายทุนใหญ่ประเทศหนึ่งในประเทศจีน แต่สมัยเดียวกันนั้น ส.ร.อ. มีผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจน้อยมากในประเทศไทยเมื่อเทียบกับส่วนกับที่ ส.ร.อ. มีในประเทศจีนและเมื่อเทียบกับอังกฤษที่มีในประเทศไทย เช่น ส.ร.อ. มีได้มีสาขานาการอเมริกันในประเทศไทย ส.ร.อ. มีบริษัทการค้าเล็ก ๆ อยู่บริษัทเดียวค้ำที่คุมพระอ่างถึงแล้ว เพราะเหตุที่ ส.ร.อ. สมัยนั้นมีผลประโยชน์น้อยในประเทศไทย สถานทูตอเมริกันสมัยนั้นจึงมีพนักงานการทูตเพียง 3 คนเท่านั้นคือ อัครราชทูตกับเลขานุการ 2 คน บางครั้งก็เหลือเลขานุการคนเดียว ซึ่งคุณพระรู้จัก ฉะนั้นธรรมชาติของคนไทยสมัยนั้น

ให้เห็นตามรูปธรรมที่ประจักษ์ว่า ส.ร.อ. สมัยนั้น มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
น้อยในประเทศไทย ต่างกับคนจีนที่มีทรัพย์สินถูกต้องโดยเฉพาะของจีนตาม
สภาพเฉพาะของจีน แม้กระนั้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลจีน
และคนจีนก็ขอความช่วยเหลือ ส.ร.อ. ในการต่อสู้ญี่ปุ่นซึ่งเป็นศัตรูร่วมกัน
รัฐบาลจีนจึงอนุโลมตามความเห็นของรัฐบาลอเมริกันเกี่ยวกับเรื่องประเทศไทย
เช่น เรื่องเขตยุทธภูมิ เพราะถ้าประธานาธิบดีไม่ออกคำสั่งหมายเลข 1 ดัง
กล่าวแล้ว กองทัพจีนก็จะเข้ามาทางภาคเหนือของประเทศไทย

4

ในระหว่างที่อังกฤษรื้อการรับรองว่าประกาศสงครามของรัฐบาล
ไทยเป็นโมฆะนั้น ส.ร.อ. ได้มีนโยบายเกี่ยวกับประเทศไทยที่แจ้งต่อรองผู้อำนวยการ
สำนักงานบริการยุทธศาสตร์โดยจดหมายของ มร.คอร์เดลล์ ฮัลล์ ฉบับ
เลขที่ 892.01/32 ลงวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) ซึ่งกล่าวถึง
นโยบายของอเมริกันไว้ดังต่อไปนี้

892.01/32

The Secretary of State to the Deputy Director of the Office
of Strategic Services (*Goodfellow*)
Washington, August 26, 1943

My Dear Colonel Goodfellow: In reply to your oral inquiry
of August 4 relating to possible American operations conducted in con-
nection with a Free Thai movement, the position of the Department of
State is as follows:

The United States recognizes Thailand as an independent
state which is now under the military occupation of Japan. This
Government does not recognize the Thai Government as it is now con-
stituted; but this Government has refrained from declaring war on
Thailand, has continued to recognize as "Minister of Thailand" the Thai
Minister in Washington who has denounced his Government's coopera-
tion with Japan, and has sympathetically regarded a Free Thai move-
ment in which he is prominent.

The Government of the United States looks forward to the reestablishment of Thailand's independence as quickly as possible. Available information indicates that there remain in the present Thai Government a number of officials who opposed the capitulation of the Government to Japanese pressure. It is understood that Luang Pradist Manudharm (known also as Nai Pridi Bhanomyong), a member of the Council of Regents, is one of these officials and that he has participated prominently in a secret movement which aims to restore the Government as it was constituted prior to the Japanese invasion.

In the light of this understanding Luang Pradist Manudharm is presumed by the Government of the United States to represent a continuity in the Government of Thailand as it was constituted prior to the defection of the Thai Prime Minister to the Japanese at the time of The Japanese invasion and to be one of the outstanding leaders in the movement for Thai independence. Accordingly, until the Government has indications to the contrary from the Thai people, it feels warranted, without in any way committing itself in respect to the future, in regarding Luang Pradist as one of the leading representative in Thailand of the Thai nation.

The attitude of this Government, as above outlined, is a provisional position pending a free expression of the wishes of the Thai people following the liberation of Thailand by United Nations forces. The efforts of the Government of the United States are and should be limited to assisting the Thai people to restore a native regime capable of discharging its responsibilities and free from foreign control. The final choice of the leaders of such a government is a matter for the Thai people alone to decide.

It is believed that this will give you information you wished.

Sincerely yours,
Cordell Hull.

แปลเป็นภาษาไทย

ที่ 892.01/32

จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ถึงรองผู้อำนวยการสำนักงานยุทธศาสตร์ (บุคคลใกล้ชิด)

วอชิงตัน, 20 สิงหาคม 1945

892 01/32

*The Secretary of State to the Deputy Director of the Office of
Strategic Services (Goodfellow)*

WASHINGTON, August 26, 1943.

MY DEAR COLONEL GOODFELLOW: In reply to your oral inquiry of August 4 relating to possible American operations conducted in connection with a Free Thai movement, the position of the Department of State is as follows:

The United States recognizes Thailand as an independent state which is now under the military occupation of Japan. This Government does not recognize the Thai Government as it is now constituted; but this Government has refrained from declaring war on Thailand, has continued to recognize as "Minister of Thailand" the Thai Minister in Washington¹ who has denounced his Government's cooperation with Japan, and has sympathetically regarded a Free Thai movement in which he is prominent.

The Government of the United States looks forward to the re-establishment of Thailand's independence as quickly as possible. Available information indicates that there remain in the present Thai Government a number of officials who opposed the capitulation of that Government to Japanese pressure. It is understood that Luang Pradist Manudharm (known also as Nai Pridi Bhanomyong), a member of the Council of Regents, is one of these officials and that he has participated prominently in a secret movement which aims to restore the Government as it was constituted prior to the Japanese invasion.

In the light of this understanding Luang Pradist Manudharm is presumed by the Government of the United States to represent a continuity in the Government of Thailand as it was constituted prior to the defection of the Thai Prime Minister² to the Japanese at the time of the Japanese invasion and to be one of the outstanding leaders in the movement for Thai independence. Accordingly, until this Government has indications to the contrary from the Thai people, it feels warranted, without in any way committing itself in respect to the future, in regarding Luang Pradist as one of the leading representatives in Thailand of the Thai nation.

The attitude of this Government, as above outlined, is a provisional position pending a free expression of the wishes of the Thai people following the liberation of Thailand by United Nations forces. The efforts of the Government of the United States are and should be limited to assisting the Thai people to restore a native regime capable of discharging its responsibilities and free from foreign control. The final choice of the leaders of such a government is a matter for the Thai people alone to decide.

It is believed that this will give you the information you wished.

Sincerely yours,

CORDELL HULL

ภาพถ่ายต้นเอกสารมาจากนายคอรัลด์ วัตต์ อิงพันเอกกุดเฟโลว์

พันเอก กุศลเฟลิโลว์ที่รัก ในการแถลงตอบข้อถามของท่านด้วยวาจา เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม เกี่ยวกับปฏิบัติการอันพึงเป็นไปได้ของฝ่ายอเมริกันกับ ขบวนการเสรีไทยนั้น กระบวนการต่างประเทศซึ่งเจ้าหน้าที่ของตนคงต้องไป

สหรัฐอเมริกาถือประเทศไทยว่าเป็นรัฐเอกราชที่มั่นคงอยู่ภายใต้ การยึดครองด้วยกำลังทหารญี่ปุ่น รัฐบาลนี้ (สหรัฐอเมริกา) ไม่รับรองรัฐบาล ไทยที่ประกอบอยู่ในปัจจุบัน (รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม) แต่รัฐบาลนี้ (สหรัฐอเมริกา) ยืนยันการประกาศสงครามต่อประเทศไทยไว้ และคงรับรอง "อัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน" เป็น "อัครราชทูตของประเทศไทย" ต่อไป อัครราชทูตคนนี้ (ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช) ได้ประธานความร่วมมือของ รัฐบาลไทยกับญี่ปุ่น และ (สหรัฐ) ใต้นับถือด้วยความเห็นอกเห็นใจต่อขบวนการ เสรีไทยซึ่งอัครราชทูตคนนั้น (ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช) เป็นบุคคลสำคัญ

รัฐบาลสหรัฐอเมริกามองไปข้างหน้าถึงการที่จะสถาปนาเอกราช ของประเทศไทยโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จากข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับ แสดงให้เห็นว่าในรัฐบาล ไทยปัจจุบันก็ยังมิมีข้าราชการส่วนหนึ่งที่คัดค้าน ไม่ เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลไทยยอมจำนนต่อการกดดันของฝ่ายญี่ปุ่น เป็นที่ ทราบกันดีว่าในบรรดาข้าราชการดังกล่าวนี้มี หลวงประดิษฐมนูธรรม (หรือที่รู้จักกันในนามนายปรีดี พนมยงค์) ผู้สำเร็จในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระ องค์รวมอยู่ด้วยคนหนึ่ง และยังได้ทราบต่อไปอีกว่าผู้นี้ได้มีส่วนอย่างสำคัญร่วม มือในขบวนการลับหลังจุดประสงค์เพื่อพินชนซึ่งรัฐบาลไทยที่เคยเป็นอยู่ก่อน หน้าการรุกรานของญี่ปุ่น

ด้วยความกระฉับกระฉ่อนนั้น รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจึงถือว่าหลวง ประดิษฐมนูธรรมเป็นตัวแทนแห่งการสืบทอดของรัฐบาลแห่งประเทศไทยตามที่ เป็นอยู่ก่อนหน้าให้นายกรัฐมนตรีไทยสมัยนั้น (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) จะไป เข้ากับฝ่ายญี่ปุ่นในตอนที่ญี่ปุ่นบุก และยอมรับว่า (หลวงประดิษฐ์) เป็นคนนำ คนสำคัญในขบวนการเพื่อเอกราชของชาติไทย ด้วยเหตุนี้ คราวเท่าที่รัฐบาล นี้ (สหรัฐอเมริกา) มิได้รับแจ้งการตรงข้ามจากประชาชนไทย จึงเป็นประกัน

ได้โดยไม่ผูกมัดรัฐบาลส.ร.อ. ในอนาคตในการถือว่าหลวงประดิษฐไพเราะเป็นตัวแทน
ผู้นำคนหนึ่งของประชาชนไทยในประเทศไทย

ท่าทีของรัฐบาล (สหรัฐอเมริกา) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ เป็น
ท่าทีชั่วคราวระหว่างการแสดงออกอย่างเสรีแห่งความปรารถนาของประชาชน
ไทย ภายหลังจากกองกำลังแห่งสหประชาชาติได้ทำการปลดแอกประเทศไทย
แล้ว ความพยายามของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่เป็นอยู่และที่พึงเป็นจะจำกัด
เพียงแต่การให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนไทยในการสถาปนารัฐบาลของ
ประเทศที่สามารถดำเนินความรับผิดชอบของตนและเป็นอิสระจากการควบคุม
ของต่างชาติ ส่วนการคัดเลือกผู้นำของรัฐบาลในชั้นปลายนั้นเป็นเรื่องที่
ประชาชนไทยเท่านั้นจะเป็นผู้วินิจฉัย

เป็นที่เชื่อได้ว่าคำขึงแข็งนั้นคงจะให้ความกระจ่างแก่ท่านได้ตามที่ต้องการ

ด้วยความซื่อสัตย์ต่อท่าน

(ลงนาม) คอรัล เดลล์ อัลลิต

(ร.ม.ต. ว่าการต่างประเทศ)

ข้อสังเกต

รัฐบาลอเมริกันได้ใช้วิธีประจักษ์ผ่านเส้นผมออกเป็น 2 ชัก โดยถือว่า
ประเทศไทยมี 2 รัฐบาล คือรัฐบาลที่ประกอบขึ้นก่อนญี่ปุ่นรุกรานซึ่งรัฐบาล
อเมริกันถือว่ายังคงมีอยู่โดยถือว่าผมเป็นตัวแทนดำเนินต่อไป (Continuity)
ของรัฐบาลนั้นซึ่งรัฐบาลอเมริกันรับรอง ส่วนอีกรัฐบาลหนึ่งซึ่งประกอบ
ขึ้นภายหลังญี่ปุ่นรุกรานโดยมีจอมพลพิบูลฯ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้นรัฐบาลเม-
ริกันไม่รับรอง

The Chargé in Switzerland (Huddle) to the Secretary of State

BERN, February 2, 1942.

[Received February 2—8:10 a. m.]

350. Department's 246, January 28. Swiss Foreign Office note January 31 communicates following telegram from Swiss Consul Bangkok.

"Ministry Foreign Affairs notified Consulate by letter 25th January: By royal command a declaration of war on Great Britain and the United States of America has been made as from noon of 25th January 2485 B. E. . ."

HUDDLE

ภาพถ่ายสำเนาโทรเลขจากกงสุลสวิสประจำกรุงเทพฯ
ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

ปัญหาจึงมีว่า วิธีการของรัฐบาลอเมริกันที่เป็นประวัติดังกล่าว
ในโลกเช่นนี้จะถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่

ผู้ทสันใจกฎหมายระหว่างประเทศและระเบียบการปฏิบัติในทางกา
ทูตย่อมทราบว่ายกักรัฐทูตนั้นรัฐบาลของตนแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนประจำประมุ
ของอีกประเทศหนึ่ง มิใช่ตั้งให้เป็นตัวแทนประจำนายกรัฐมนตรีของอีกประ
เทศหนึ่ง อัครราชทูตอเมริกันก็ได้ยื่นสาส์นของประธานาธิบดีต่อคณะผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์พระประมุขของประเทศไทย และเมื่อรัฐบาลอเมริกันกล่า
ว่าผมเป็นผู้ดำเนินต่อไปของรัฐบาลที่ประกอบขึ้นก่อนญี่ปุ่นรุกราน ความสัมพันธ์ทางไมตรีกับประเทศไทยจึงคงมีอยู่ แต่ปัญหาก็มีต่อไปอีกว่าผู้สำเร็จราชการ
การฯ มี 3 คนประกอบเป็น "คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์" ผมก
เดียวไม่มีสิทธิทำการแทน "คณะ" ได้ แต่ปัญหานี้ได้หมดสิ้นไปภายหลังที่
สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2487 แต่งตั้งให้ผมคนเดียว
เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

แม้ว่ารัฐบาลอเมริกันได้มีนโยบายต่อประเทศไทยดังกล่าวในข้อ 3 ก็ดี แต่รัฐบาลอเมริกันก็ได้ยอมให้ฝ่ายไทยได้ประโยชน์จากการนั้นง่าย ๆ โดยไม่ต้องมีการต่อสู้กันต่อไปอีก โดยรัฐบาลอเมริกันได้ติดต่อมายังกองบัญชาการเสรีไทยที่จะให้มีการปฏิบัติต่อสู้กันตามแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันของสัมพันธมิตรให้มากยิ่งขึ้น

กองบัญชาการเสรีไทยได้ต้อนรับเสรีไทยจาก ส.ร.อ. และจากอังกฤษ ที่ได้รับการอบรมการทหารจาก 2 ประเทศนั้นเข้าร่วมงานต่อสู้กัน กองบัญชาการเสรีไทยได้ส่งเสรีไทยจากภายในประเทศออกไปฝึกฝนการทหาร ณ อินเดียและลังกาเต็รจแล้วกลับมาปฏิบัติการในหน่วยต่างๆ ภายในประเทศไทย ฝ่ายอเมริกันและอังกฤษก็ได้ส่งนายทหารของประเทศทั้งสองมาเป็นตัวแทนของเขาประจำกองบัญชาการเสรีไทยจำนวนหนึ่งและมาช่วยฝึกฝนพลพรรคไทยหลายหน่วยในประเทศไทย ฝ่ายกองบัญชาการเสรีไทยได้ส่งนายทหารบก นายทหารอากาศไปประจำกองบัญชาการภาคอาเซียมอากเนย์ และได้ส่งนายทหารเรือไปประจำกรุงวอชิงตัน

นายทหารสัมพันธมิตรได้เห็นสมรรถภาพแห่งการต่อสู้กันของ กองบัญชาการเสรีไทยแล้วจึงรายงานไปยังรัฐบาลของตนเป็นระยะๆ ไป มิใช่ ฝ่ายกองบัญชาการฯ สัมพันธมิตรเป็นคนบัญชาอ่อนที่เชื่อง่ายๆ ว่าองค์การใด โฆษณาว่าได้นำมวลชนต่อสู้กันขึ้นแล้วก็เป็นการเพิงพอ หากกองบัญชาการฯ สัมพันธมิตรต้องพิสูจน์จากรูปแบบแท้จริงให้แน่นอนแล้วจึงจะเชื่อ

ก่อนที่ประธานาธิบดีรูสเวลท์จะเดินทางไปประชุมร่วมกับ มร. เชชซิลล์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษ และจอมพลสตาลินที่นครยัลตา (Yalta ตั้งอยู่ใกล้แหลมไครเมียของสหภาพโซเวียต) ในต้นเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) นั้น ท่านมีบัญชาให้กรมกิจการปาซิฟิเคชันคกเฉียงใต้แห่งกระทรวงการต่างประเทศจัดทำบันทึก เพื่อท่านอาจใช้ในการสนทนากับ มร. เชชซิลล์ และจอมพลสตาลินเกี่ยวกับสถานภาพภายในของประเทศไทย ปรากฏความ

ตามหนังสือของรัฐบาลอเมริกันขอ Foreign Relations of The United States 'ก.ศ. 1945 เล่ม 6 หน้า 1242-1244 ดังต่อไปนี้

892.01/1-1345

Memorandum Prepared in the Division of Southwest Pacific Affairs.

Washington, January 13, 1945

*Memorandum for the President
(for possible use in discussion with Mr.
Churchill and Marshal Stalin)*

Subject: Future Status of Thailand

British policies towards Thailand are divergent from ours. The British regard Thailand as an enemy and it is their view:

1. That Thailand's postwar independence should be conditioned on its acceptance of "special arrangements for security or economic collaboration within an international system."
2. That the peninsula of Thailand from Malaya to about 12° north latitude should be considered a vital strategic area and its defense under international security arrangements be undertaken by a protecting power or by an international consortium. This is reported to be the opinion of Mr. Churchill. Such action might substantially impair Thai administrative rights in the area.
3. That actual military government will not be needed, except perhaps in combat zones. However, they believe that an Allied Control Commission should be established in Thailand, which should be continued for some time.
4. That they should not deal at the present time with any Thai Government.

In contrast, we do not regard Thailand as an enemy but as an enemy occupied country. We recognize the Thai Minister in Washington as "Minister of Thailand" with a status similar to that of the Danish Minister. We favor a free, independent Thailand, with sovereignty unimpaired and ruled by a government of its own choosing. Thailand is the one country in Southeast Asia which was still independent before the war. We believe that it would be prejudicial to American interests throughout the Far East if, as the outcome of the war in which we will have had the major part in defeating Japanese aggression, Thailand should be deprived of any of its prewar territory or should have its independent status impaired. The history of European pressure on

Thailand and of European acquisition of territory in Southeast Asia is vivid in Asiatic memories. This Government cannot afford to share responsibility in any way for a continuance towards Thailand of prewar imperialism in any guise.

Within Thailand, the administration which first yielded to Japan and which was notoriously collaborationist has been replaced by an administration largely controlled by Pradist, present Regent, most respected of Thai leaders and opponent of Japan from the first. American contact has been established with Pradist who is actively aiding Allied intelligence work and who has expressed his desire that Thailand enter the war against Japan and that the Thai army fight by the side of the Allied.

It is the view of the Department that an effort should be made to persuade the British to alter their plans so that they are not inconsistent with our own. It is believed that if Thailand joins in the war against Japan she should be treated as a liberated country and her government be recognized, at least provisionally. Although there are disadvantages from a political viewpoint in having American troops, except where militarily essential, participate in the recovery of European colonial areas, there would be advantages from a political viewpoint in having American troops under independent American command responsible for the liberation of Thailand, rather than having Thailand occupied as enemy territory by British forces. Whether or not American forces should be used in Thailand, however, is a question which would presumably be decided in the light of over or strategic considerations.

Attached is a brief memorandum regarding the Regent Pradist.

แปลเป็นภาษาไทย

เลขที่ 892.01/1-1345

บันทึกจัดทำโดยกรมกิจการปราชัยพิเศษวันตกเฉียงใต้

วอชิงตัน, 13 มกราคม 1945

บันทึกเพื่อประธานาธิบดี

(เพื่ออ้างอิงในการสนทนากับ มร. เมย์ซีลล์และจอมพลสตาลิน)

เรื่อง : สถานภาพภายนอกของประเทศไทย

นโยบายบริติชเกี่ยวกับประเทศไทยนั้นต่างกับของเรา บริติชถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู นั่นเป็นพรตนะของเขา คือ

1. ความเป็นเอกราชของไทยภายหลังสงครามจะต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ (ประเทศไทย) จะยอมรับให้มี "ข้อตกลงพิเศษเพื่อความปลอดภัยมั่นคงหรือการร่วมมือทางเศรษฐกิจภายในระบบระหว่างประเทศ"

2. แพลมไทยเหนือมาลาตายตั้งแต่เส้นขนานที่ 12 จะต้องถือว่าเป็นบริเวณยุทธศาสตร์ที่จำเป็น และการป้องกันภายใต้ข้อตกลงความปลอดภัยมั่นคงระหว่างประเทศจะต้องดำเนินโดยมหาอำนาจอารักขา หรือโดยองค์การร่วมระหว่างประเทศ เรื่องนี้หมายความว่าเห็นความเห็นของเชลซี การปฏิบัติกันนับควางต่อสิทธิของระบบปกครองไทยในบริเวณนั้น

3. รัฐบาลทหารปัจจุบันนี้ไม่มีความจำเป็น ยกเว้นบางทีในเขตการรบ อย่างไรก็ตาม เขาเชื่อว่าคณะกรรมการควบคุมของสัมพันธมิตรจะคงบนในประเทศไทย ซึ่งจะดำเนินต่อไประยะเวลาหนึ่ง

4. พวกเขาจะไม่ติดต่อบริษัทกับรัฐบาลไทยใดๆ

ในทางตรงกันข้าม เราได้ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู แต่เป็นประเทศที่ถูกยึดครองโดยศัตรู เรารับรองอัครราชทูตประเทศไทยในกรุงวอชิงตันเป็น "อัครราชทูตแห่งประเทศไทย" ฐานะเหมือนกับอัครราชทูตเคนมาร์ก เราใคร่ให้มีประเทศไทยที่เป็นเอกราชและมีเสรีภาพ พร้อมด้วยอธิปไตยที่ไม่ถูกข่มขู่ และปกครองโดยรัฐบาลที่เลือกโดยตนเอง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ซึ่งเป็นประเทศเอกราชอยู่ก่อนสงคราม เราเชื่อว่าผลประโยชน์ของอเมริกันจะเสียหายถ้าเอเชียอาคเนย์หลังสงครามจะอุบัติ ซึ่งเราจะมีภาระส่วนใหญ่ในการทำให้การรุกรานของญี่ปุ่นพ่ายแพ้ (ถ้า) ประเทศไทยไม่มีดินแดนส่วนใดส่วนหนึ่งของคนที่ไว้เนื้อก่อนสงคราม หรือฐานะของประเทศไทยจะถูกข่มขู่ ประวัติศาสตร์แห่งการที่ชาวยุโรปบีบบังคับประเทศไทยและชาวยุโรปได้ยึดเอาดินแดนแห่งเอเชียอาคเนย์นั้นตั้งอยู่ในความทรงจำของชาวเอเชีย รัฐบาลนี้ (ส.ร.อ.) ไม่อาจมีส่วนรับผิดชอบด้วยไม่ว่าในทางใดๆ ที่จะดำเนินต่อประเทศไทยโดยระบบจักรวรรดินิยมในรูปแบบอย่างใดๆ ทั้งสิ้น

ภายในประเทศไทย ระบบปกครอง (รัฐบาลพลเรือน) ซึ่งเดิมยอม
จำนนญี่ปุ่นและต่อมาร่วมมือ (กับญี่ปุ่น) อันเป็นที่รักกันกระฉ่อนทั่วไปนั้น
ได้ถูกเปลี่ยนโดยระบบปกครอง (รัฐบาลคณาธิปไตย) ซึ่งส่วนใหญ่คุมโดย
ประคิษฐ ๙ ผู้สำเร็จราชการปัจจุบันที่ได้รับการนับถือที่สุดของบรรดาผู้นำ
ไทย และเป็นผู้ต่อต้านญี่ปุ่นมาตั้งแต่ต้น อเมริกาก็ติดต่อกับประคิษฐ ๙
ซึ่งเป็นผู้ช่วยสัมพันธมิตรอย่างจริงจังในงานข่าวและเป็นผู้ที่แสดงความ
ปรารถนาให้ประเทศไทยเข้าสงครามต่อสู้ญี่ปุ่น และให้กองทัพไทยทำการ
รบเคียงบ่าเคียงไหล่กับสัมพันธมิตร

เป็นพระศนะของกระทรวงการต่างประเทศ (ส.ร.อ.) ที่ต้องใช้
ความอดทนพยายามใจให้บริติชเปลี่ยนแผนการของพวกเขามาเพื่อมิให้บัค
คอสเร เป็นที่เชื่อว่าถ้าประเทศไทยเข้าร่วมสงครามต่อสู้ญี่ปุ่นประเทศไทยก็จะ
ได้รับการปฏิบัติอย่างประเทศที่ได้รับการถือศรัทธา และรัฐบาลของเขาก็จะ
ได้รับการรับรองอย่างน้อยก็เป็นการชั่วคราว แม้ว่าจะเป็นการเล่นประโยชน์
จากพระศนะการเมืองในการมีกองทหารอเมริกัน นอกจากจำเป็นทางทหาร
ในการร่วมมือกับบริเวณอาณานิคมของชาวยุโรปกลับคืน แต่จะเป็นประโยชน์
จากพระศนะการเมืองในการมีกองทหารอเมริกันภายใต้การบัญชาการอิสระ
ของอเมริกันรับผิดชอบในการถือศรัทธาของประเทศไทยยิ่งกว่าที่จะให้ประ
เทศไทยถูกยึดครองกินแดนโดยกำลังทหารบริติช อย่างไรก็ตาม การจะใช้
กำลังทหารอเมริกันหรือไม่ในประเศไทยนั้นเป็นปัญหาที่อนันตนาว่าจะขาด
ความกระจำจ้งแห่งการพิจารณาทางยุทธศาสตร์ทั้งปวง

ได้แนบบันทึกย่อเกี่ยวกับผู้สำเร็จราชการประคิษฐ ๙ มาด้วย

6

แม้ว่าประธานาธิบดีรูสเวลท์ที่มีปรารถนาดีต่อประเทศไทยดังกล่าวใน
ข้อ 4 แล้วนั้นก็ดี แต่ฝ่ายอเมริกันก็ยังมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติอีกหลายประ
การซึ่งจะต้องเจรจากับกองบัญชาการเสรีไทยเพื่อที่สถานะสงครามระหว่างไทย

กับ ส.ร.อ. จะได้สิ้นสุดลงโดยราบรื่น ฝ่ายอเมริกันปรารถนาได้บุคคลที่ทราบ
สถานการณ์ภายในประเทศไทยระหว่างสงครามเป็นตัวแทนขบวนการเสรีไทย
เดินทางไปชี้แจงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปมาจากสภาพก่อนสงครามนั้น
ให้ถูกต้องซึ่งจะช่วยให้การเจรจาวิธีปฏิบัติที่ค้างอยู่กับ ส.ร.อ. และที่ ส.ร.อ.
จะช่วยเจรจากับอังกฤษนั้นดำเนินไปสะดวกขึ้น ผมจึงได้ส่งเสรีไทยหลายคน
จากประเทศไทยไปปฏิบัติการร่วมกับสถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ครั้นต่อ
มาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2487 ผมเห็นว่าคุณพระกับคุณหลวงสุขุมฯ ซึ่ง
ขณะนั้นเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ทราบสถานการณ์ในประเทศหลายด้านอย่างกว้าง
ขวาง ทั้งเป็นผู้ที่คุ้นเคยสนิทสนมกับอัครราชทูตและเลขาธิการสถานทูต
อเมริกันในกรุงเทพฯ รวมทั้งชาวอเมริกันหลายคนที่เคยอยู่กรุงเทพฯ มาก่อน
สงคราม คณะทูตและชาวอเมริกันเหล่านั้นได้กลับไป ส.ร.อ. โดยการแลกเปลี่ยน
เชลยระหว่างไทยกับอเมริกา คุณพระกับคุณหลวงสุขุมฯ ซึ่งมีคุณสมบัติ
เหมาะสมที่จะเพิ่มกำลังฝ่ายไทยในการเจรจากับ ส.ร.อ. คือ ประการที่ 1 ใน
การแก้ไขสถานะสงครามและการผ่อนหนักเป็นเบา และ ประการที่ 2 ติดต่อ
หาช่องทางที่จะบรรเทาทุกข์และบรรเทาประเทศที่จะต้องประสบกับสงคราม คุณ
พระและคุณหลวงสุขุมฯ ซึ่งมีจิตใจรักชาติเต็มเปี่ยมก็ได้รับอาสาเดินทางไป
ปฏิบัติการตามที่กองบัญชาการฯ ได้มอบหมายภารกิจ 2 ประการนั้น

ระหว่างตระเตรียมที่จะให้คุณพระกับคุณหลวงฯ เดินทางไปพร้อมกับ
เสรีไทยอีก 5 คน กำลังพลพรรคเสรีไทยที่ได้รับความช่วยเหลือทางอาวุธ
ยุทธโปกรณ์จากฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้ขยายกว้างขวางมากขึ้นถึงขั้นที่ผู้บัญชา
ลงมือทำการโจมตีก่อน ผมกับสมาชิกส่วนมากในกองบัญชาการเสรีไทยเห็นว่า
ถ้ากองกำลังเสรีไทยต้องพรางตัวอยู่ด้านเดียวตามคำขอร้องของฝ่ายสัมพันธมิตร
แล้วก็จะเสียเปรียบฝ่ายญี่ปุ่น เราจึงเห็นว่ากำลังของฝ่ายเสรีไทยควรเป็นฝ่าย
ริเริ่มโจมตีญี่ปุ่นก่อน แต่การทำดังกล่าวก็เป็นการขัดต่อคำขอร้องของสัมพันธมิตร

ครที่ให้เราออกอยการยกพลขึ้นบกของกองทหารสัมพันธมิตร ดังนั้นในวันที่
1 พฤษภาคม 2488 อันเป็นวันเดียวกันกับที่ลพพระกับคุณหลวงฯ และเสรีไทย
ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ ผมจึงได้ส่งโทรเลขลับด่วนมาถึง ร.ม.ค. กระทรวง
การต่างประเทศอเมริกันและถึงลอร์ดเมาท์แบตเตนมีข้อความตรงกัน และได้
รับคำตอบจาก ร.ม.ค. อเมริกันดังต่อไปนี้

SIAM

740.0011 P.W./5-2948

*Memorandum Prepared in the Department of State
(Washington) May 28, 1945.*

The following message for the Secretary of States from RUTH was received by the Department of States on May 21, 1945.

"Thai Resistance Movement, in all its dealings, has continually adhered to the advice of American representatives not to take any premature action against the enemy. But at this time, I believe the Jap desire to fight can be weakened if the Resistance Movement no longer tries to remain under cover. The Jap will be more quickly forced to surrender unconditionally to the Allies because of the fear of the dissolution of the so-called co-prosperity sphere. Nevertheless, we were advised that the Resistance Movement should attempt to block every effort of the Japs for assistance from Thailand. We have followed this line as closely as possible, but you realize the Japs are becoming more suspicious all the time. Not long ago the Thai Government would not accede to a Jap demand for an additional credit of 100,000,000 bahts. I have been informed by the present government that they will not remain in office if the Japs persist in this matter. In that event, a new government would have to be installed and it would have to take action against the Japs by first ordering void all debts and agreements the Pibul regime had contracted with the Japs, including the treaty on the incorporation of four states in Malaya and Shan States(s) into Thailand, as well as declaration of war against England and the United States. The basis of relation between these two nations and Thailand will to us (have to?) be set up as they were prior to Pearl Harbor.

Before going ahead with this plan I want to keep you advised of the current situation. Although I am positive that the U.S. has good intentions concerning the independence of Thailand and that they have deep regard for the Thais themselves, I believe if the U.S., on the day of the beginning of our action would declare her respect of Thailand's independence and state that she regards Thailand as a member of the United Nations and not as an enemy, it would greatly encourage the Thai people who are already prepared for any sacrifice. I have also advised the Supreme Commander, SEAC, of this whole matter."

The following reply was sent on May 28, 1945:

"Your message to the Secretary is deeply appreciated."

"We understand your desire that Thailand actively oppose the enemy as soon as possible. We are sure you realize, however, that all opposition to our common enemy must be coordinated with the overall strategy against Japan and that it would be unfortunate if the Thai prematurely and before reasonably assured of success should commence overt action which was not integrated with the strategic plan of SACSEA. We hope, therefore, you will continue your endeavors to prevent premature overt action by resistance movement or action which would precipitate taking over of Thai Government by the Japanese. We are confident, you will keep us and the British fully informed should either development become imminent despite your efforts.

"The sincere desire of yourself and the Thai people to repudiate the Pibul declaration of war and agreements is fully understood and appreciated but it is not clear why present government should resign at this time or what compulsion would cause succeeding government to make such repudiation its first act. It would appear that the resistance movement could more effectively accomplish its objectives when emerging from cover by coordinated surprise attack on enemy supplies, communications, forces, and equipment and by seizure of enemy officers, officials, documents and key points. Political acts of repudiation and realignment with the Allies could follow.

"We attach great importance to existence of an effective constitutional Thai Government on Thai soil to work with Allies. We hope that all possible preparations will have been made to forestall seizure or scattering of important pro-Allied personnel so that such government could promptly function in areas free from Japanese, could direct Thai military operations and coordinate them with Allied operations, and could reestablish effective civil government machinery as areas are liberated.

"The United States cannot unilaterally declare another nation a member of the United Nations but it will be happy publicly to reiterate at an appropriate time its respect for Thai independence

and to declare that it has at no time considered Thailand an enemy. We look forward to the day when both our countries can appropriately make public our common cause against our common enemy.

Grew
Acting Secretary of State."

แปลเป็นภาษาไทย

เลขที่ 740.0011 พ.ศ.ป.ว./5-2948

บันทึกจัดทำโดยกระทรวงการต่างประเทศ (ส.อ.ร.)

(วอชิงตัน) 28 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488)

ต่อไปนี้เป็นสำเนาสำหรับ ร.ม.ต. การต่างประเทศจาก (ปริศนาพจนานุกรม) กระทรวงการต่างประเทศได้รับเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม ค.ศ. 1945

"ขบวนการต่อต้านของไทย ในการดำเนินกิจกรรมทั้งหลายนั้น ได้ปฏิบัติความเสมอมาซึ่งคำแนะนำของต้นท่อนอเมริกันทำให้ปฏิบัติการใดๆ ในการต่อสู้ศรัทธาก่อนถึงเวลาอันควร แต่ในขณะนั้นข้าพเจ้าเชื่อว่ากำลังใจของญี่ปุ่นจะลดน้อยลงไป ถ้าขบวนการต่อต้านไม่คงอยู่ภายในเวลาข้างอีกต่อไป ญี่ปุ่นจะถูกบีบให้ยอมจำนนโดยไม่มีเงื่อนไขต่อสหประชาชาติเร็วขึ้น เพราะความสลายของสิ่งที่เรียกว่าวงโคจรร่วมกัน อย่างไรก็ตาม เราได้ติดตามคำแนะนำว่าขบวนการต่อต้านจะค่อยๆ เติบโตขึ้นและช่วยเหลือที่ญี่ปุ่นจะได้รับความช่วยเหลือ เราได้ดำเนินนโยบายที่ต่อเนื่องที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ แต่ท่านย่อมเห็นได้ว่าญี่ปุ่นได้มีความสงสัย (ขบวนการต่อต้าน) มากยิ่งขึ้นตลอดเวลา เมื่อไม่นานมานี้รัฐบาลไทย (รัฐบาลชั่วคราว) ไม่ยอมสละค่าของของญี่ปุ่นหรือเครดิตเพิ่มเติมอีก 100,000,000 บาท ข้าพเจ้าได้วางแจ้งจากรัฐบาลอังกฤษว่าจะไม่อยู่ในด้านหนึ่งต่อไป ถ้าญี่ปุ่นยืนยันเช่นนั้น รัฐบาลใหม่ต้องระงับและจะปฏิบัติการต่อต้านญี่ปุ่น โดยประการแรกประการใดในระบอบการปกครองและขอสงวนสิทธิ์ขบวนการต่อสู้กับญี่ปุ่นได้ทำกันไว้ รวมทั้งสนับสนุนการที่รัฐบาลไทยจะสู้ไทยใหญ่ไว้กับประเทศไทย อีกทั้งการ

ประกาศสงครามต่ออังกฤษและ ส.ร.อ. พันฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่าง 2
ชาติกับประเทศไทยจะสถาปนาขึ้นตั้งแต่วันก่อนเพิร์ลฮาร์เบอร์ (ก่อน
ญี่ปุ่นรุกราน) ก่อนที่จะดำเนินแผนการขับเจ้าปรารธนาแจ้งให้ท่านทราบ
ถึงสถานการณ์ที่ดำเนินอยู่ แม้เจ้าข้าเจ้าจะหนักกว่า ส.ร.อ. มีเจตนาที่เกี่ยวข้อง
กับเอกราชของประเทศไทยและมีความนับถือประชาชนไทยอย่างลึกซึ้ง ข้า
เจ้าเชื่อว่าในวันที่เราลงมือปฏิบัติการนั้น ส.ร.อ. จะประกาศเคารพความเป็น
เอกราชของประเทศไทย และถือว่าประเทศไทยเป็นสมาชิกหนึ่งของสหประชา
ชาติและไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู ทั้งนี้จะเป็นการส่งเสริมกำลังใจ
อย่างใหญ่หลวงต่อมวลราษฎรไทยซึ่งเตรียมพร้อมแล้วในการเสียสละใด ๆ
ข้าเจ้าได้แจ้งเรื่องทั้งหมดนี้ไปยังผู้บัญชาการทหารสูงสุดแห่งสัมพันธมิตรภาค
เอเชียอาคเนย์ (พลเอกหลุยส์เมทาแนทเตน) ด้วยแล้ว"

คำตอบของ ส.ร.อ. ตั้งแต่วันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 มีความ
ต่อไปนี้

"ขอบคุณอย่างสุดซึ้งต่อคำมั่นของท่านถึง ร.ม.ค. การดำรงประเทศ
เราเข้าใจความปรารถนาของท่านที่จะให้ประเทศไทยต่อสู้ศัตรูทางปฏิบัติการ
โดยเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้ เราเชื่อมั่นว่าอย่างไรก็ตามท่านย่อมตระหนักว่า การ
ต่อสู้ศัตรูร่วมกันของเรานั้นต้องสมานกับยุทธศาสตร์ทั้งปวงในการต่อสู้ญี่ปุ่น
และ ไม่เป็นผลดีกว่าไทยทำลำหนีก่อนเวลาอันสมควรและก่อนที่จะมีเหตุผล
ประกันว่าจะได้ชัยชนะ ดำรงมือปฏิบัติการอย่างเปิดเผยที่มีได้อยู่ในแผน
ยุทธศาสตร์ของผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ ฉะนั้น
เราหวังว่าท่านจะใช้ความพยายามต่อไปที่จะป้องกันมิให้เกิดขึ้นโดยการกระทำ
ลำหนีก่อนถึงเวลาอันควร โดยขบวนต่อต้านหรือการปฏิบัติอันเร็ว ให้ญี่ปุ่น
บริษัทรัฐบาลไทย (รัฐบาลควงฯ) เราเชื่อมั่นว่าท่านจะแจ้งให้เราและบริษั
ทหารอเมริกัน ด้วยการขยายตัว (ของสถานการณ์) จะเกิดขึ้นได้ในไม่ช้า โดย
สิ้นสุดความพยายามของท่าน

ความปรารถนาจริงใจของท่านและมวลราษฎรไทยในการปลดปล่อย
การประกาศสงครามกับขั้วคอง (กับญี่ปุ่น) ของพิบูลฯ นั้น เป็นสิ่งที่เข้าใจ

892.01/6-7848

*The Department of State to the British Embassy**Aide-Mémoire*

The United States Government believes that the basic policies and objectives of the British and American Governments in regard to Thailand are substantially similar: both Governments favor the restoration of the freedom, independence, and sovereignty of Thailand; both Governments agree that the territories acquired by Thailand from Malaya, Burma, and Indochina must be restored; neither Government has any territorial ambitions in Thailand; both Governments are apparently confident of the sincerity of Rama's desire to align Thailand with the Allies, to drive the Japanese out of Thailand, and to aid in the final defeat of Japan; and both Governments are in accord that it would be unwise under present conditions to recognize a Thai Government-in-exile.

There are several matters, however, on which further discussion would appear desirable in order to assure a common understanding. In view of recent military developments in Southeast Asia and of political developments within Thailand, such discussion is regarded as urgent. These matters are:

1. Postwar International Arrangements in Regard to Thailand.

Mr. Eden's communications of September 4 and November 22, 1944¹ referred to postwar international arrangements to which Thailand should agree. This Government believes that at an appropriate time Thailand should be admitted to the United Nations Organization on its pledge to cooperate fully as a sovereign power in all pertinent international arrangements. It believes that it would not be desirable to make acceptance of such arrangements a condition to the restoration of Thailand's independence and sovereignty.

ภาพถ่ายสำเนาม้วนที่ช่วยจำเกี่ยวกับสถานะของประเทศไทย
จากกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาถึงรัฐบาลอังกฤษ

นุ่มนวลและมีคุณค่า แต่ยังไม่แน่ชัดว่าเหตุใดรัฐบาลปัจจุบัน (รัฐบาลควง) จะลาออกขณะนี้ หรือมีการบังคับอย่างใดที่รัฐบาลต่อไปจะถือเอาการบอกเลิก (ประกาศสงครามและข้อตกลงกับญี่ปุ่น) เป็นการกระทำแรก ย่อมจะเห็นได้ว่าขบวนการต่อต้านจะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ได้ก็กว่าเมื่อแสดงตนออกจากท่าทีแข็งแล้ว คือ โดยการสมานใจโจมตีพลันต่อการถ่วงเอียง ต่อคนนอก ต่อกองกำลัง ต่อเหตุโดยประณัยของศัตรู และยึดความยาวทหาร พันธะงาน เอกสาร จุดสำคัญของศัตรู การปฏิบัติทางการเมืองเรื่องการบอกเลิก (ประกาศสงคราม) และการเข้าอยู่ในแนวเดียวกันกับสัมพันธมิตรก็ตามมาภายหลัง

เราคิดเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่จะมีรัฐบาล ไทยตามรัฐธรรมนูญอย่างมีประสิทธิภาพตั้งอยู่บนดินแดนไทย ทำการร่วมมือกับสัมพันธมิตร เราหวังว่าการเตรียมทุกอย่างที่จะเป็น ไปได้จะต้องทำขึ้นในอันที่จะบังกับการยึดควบคุมความสำคัญที่ชนสัมพันธมิตรหรือกระจายบุคคลสำคัญเหล่านี้ เพื่อว่ารัฐบาลครั้งก่อนนั้นจะปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีในบริเวณที่เป็นอิสระจากญี่ปุ่นและสามารถส่งทหารไทยปฏิบัติการร่วมมือกับสัมพันธมิตร และฟื้นการสถาปนากลไกกิจการพลเรือนของรัฐบาลในบริเวณที่ก็อิสระภาพแล้ว

สหรัฐไมอาจประกาศโดยลำพังได้ว่าชาติอื่นชาติใดเป็นสมาชิกสหประชาชาติ แต่จะมีความยินดีประกาศซ้ำอีกโดยเปิดเผยในโอกาสที่เหมาะสมถึงการเคารพความเข้มแข็งของชาติไทย และประกาศว่าในเมื่อเวลาใดที่สหรัฐถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู เรามองไปข้างหน้าถึงประเทศของเราทั้งสองจะแสดงเปิดเผยต่อหน้าซึ่งกันและกันของเร ในการต่อสู้ศัตรูร่วมกันของเรา

(ลงนาม) รูสเวลต์

รัชกาลที่ ๙ ม.ร.ว. คำนวณ

หมายเหตุ โปรดดูเรื่องสัมพันธมิตรรับประเทศไทยเป็นสมาชิกสหประชาชาติที่จะกล่าวเพิ่มเติมไว้ในข้อ ๑๗

เมื่อรัฐบาลอเมริกันส่งสาส์นฉบับดังกล่าวในข้อ ๘ มายังผมแล้ว รัฐบาลอเมริกันก็ได้ทำบันทึกฉบับลงวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ณ สถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำกรุงวอชิงตัน ดังปรากฏความที่ลงพิมพ์ในหนังสือของรัฐบาลอเมริกันชื่อ **Foreign Relations of The United States** ค.ศ. 1945 เล่ม 6 หน้า 1272-1275 เพื่อขอให้ฝ่ายอังกฤษพิจารณาปรับปรุงนโยบายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับ ส.ร.อ.

ผมขอคัดความตอนต้นแห่งบันทึกนั้นดังต่อไปนี้

892.01/6-2545

The Department of State in the British Embassy

Aide-Memoire

The United States Government believes that the basic policies and objectives of the British and American Governments in regard to Thailand are substantially similar: both Governments favor the restoration of the freedom, independence, and sovereignty of Thailand: both Governments agree that the territories acquired by Thailand from Malaya, Burma, and Indochina must be restored: neither Government has any territorial ambitions in Thailand: both Governments are apparently confident of the sincerity of RUTH's desire to align Thailand with the Allies, to drive the Japanese out of Thailand, and to aid in the final defeat of Japan: and both Governments are in accord that it would be unwise under present conditions in recognize a Thai Government-in-exile.

There are several matters, however, on which further discussion would appear desirable in order to assure a common understanding in view of recent military developments in Southeast Asia and of political developments within Thailand, such discussion is regarded as urgent. These matters are:

1. Postwar International Arrangements in Regard to Thailand.

Mr. Eden's communications of September 4 and November 22, 1944 referred to postwar international arrangements to which Thailand should agree. This Government believes that at an appropriate time Thailand should be admitted to the United Nations Organization on its pledge to cooperate fully as a sovereign power in all pertinent international arrangements. It believes that it would not be desirable to make acceptance of such arrangements a condition to the restoration of Thailand's independence and sovereignty.

คำแปลภาษาไทย

เอกสารเลขที่ 892.01/6-2545

กระทรวงการต่างประเทศ ส.ร.อ.

ถึงสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษ (ประจำกรุงวอชิงตัน)

บันทึกช่วยจำ

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเชื่อว่านโยบายพื้นฐานและความมุ่งหมายของรัฐบาลบริติชกับอเมริกันเกี่ยวกับประเทศไทยนั้นคล้ายกันในสาระสำคัญ คือ รัฐบาลทั้งสองใคร่ที่จะฟื้นสภาพบ้านเมืองซึ่งเสียดินแดน เอกราช และอธิปไตยของประเทศไทย ทั้งสองรัฐบาลเห็นพ้องต้องกันว่าดินแดนที่ประเทศไทยเอาไปจากมาลายา พม่า และอินโดจีนนั้นจะต้องคืนให้ (อังกฤษและฝรั่งเศส) ; ไม่มีรัฐบาลใด (ส.ร.อ. หรืออังกฤษ) ต้องการดินแดนส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศไทย ; ทั้งสองรัฐบาลเชื่ออย่างประจักษ์แจ้งต่อความจริงแห่งความปรารถนาของรอ (ปรีดี พนมยงค์) ในการให้ประเทศไทยเข้าอยู่ในแนวเดียวกันกับสัมพันธมิตร (และ) ขับไล่ผู้พ่นออกจากประเทศไทย, และช่วยให้ผู้พ่นพ่ายแพ้ในขั้นสุดท้าย ; และทั้งสองรัฐบาลมีความเห็นตรงกันว่าจะยังไม่เหมาะสมภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่จะรับรองรัฐบาลไทยพลัดถิ่น

อย่างไรก็ตามมีหลายเรื่องที่ควรจะต้องหารือกันต่อไปเพื่อที่จะทำความเข้าใจร่วมกันให้แน่นนอน เนื่องจากความคลาดเคลื่อนทางการทหารที่เกิดขึ้นใหม่ในเอเชียอาคเนย์และการคลาดเคลื่อนทางการเมืองในประเทศไทยนั้น การปรึกษาหารือเช่นนั้นเป็นปัญหาความ เรื่องเหล่านี้ คือ

*The Secretary of State to the Ambassador in the United Kingdom
(Winant)*

WASHINGTON, August 15, 1945—3 p. m.

6922. British Embassy has informed us *

(a) that FonOff has authorized Mountbatten ' personally to advise RUTH to make announcement as soon as possible after final Japanese surrender disavowing Thai declaration of war upon Great Britain and United States and all measures flowing therefrom which may operate to prejudice of Allies, repudiating alliance and all other agreements with Japan, placing Thailand and its armed forces at service of

On August 11.

* In telegram 7072 August 21, 1 p. m., to London, the Department stated: "Through error in reading code word Mountbatten was incorrectly referred to in paragraph (a) of Deptel 6922, August 15. Instructions were directed to a British officer understood to be in contact with RUTH to offer as his personal advice to RUTH the suggestions outlined. Same error appears in last sentence Deptel 6932, August 16. The Thai Minister has been informed of error. Reference to Mountbatten in paragraph (b) of Deptel 6922 is correct." (740.0011-PW/8-2145) For telegram 6932, see *infra*.

Allies, and declaring his readiness to send a representative immediately to Kandy to get in touch with Allies. British suggested that announcement might also state that RUTH had informed British and American Governments at an earlier stage that resistance movement wished to initiate overt action against the enemy and refrained only on express request of Allies for operational reasons.

(b) That FonOff also informed Mountbatten if RUTH takes necessary initiative as advised, British are disposed, because of support by Thai resistance movement and of Allied request not to take action last May, to forego pressing for separate act of unconditional surrender which under existing circumstances would be considered normal procedure, and to mold their policy according to Thai readiness to make restitution for the past and to cooperate for the future.

(c) That if RUTH follows advice and sends representative to Kandy, British propose to communicate with Dept before commencing negotiations regarding the terms on which they would be prepared to terminate state of war.

BYRNES

ภาพถ่ายตำนานบันทึกของรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐอเมริกาถึงเอกอัครราชทูต
สหรัฐอเมริกาประจำสหราชอาณาจักรเกี่ยวกับท่าทีที่พึงมีต่อประเทศไทย

1. วิถีจัดการระหว่างประเทศภายหลังสงครามเกี่ยวกับประเทศไทย

ดำเนิรของมร. อีเคิน ฉบับ 4 กันยายน และ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 1944 (พ.ศ. 2487) เกี่ยวกับวิถีจัดการระหว่างประเทศภายหลังสงครามซึ่งประเทศไทยจะต้องตกลงยินยอม รัฐบาล (ส.ร.อ.) เชื่อว่าในกาลอันเหมาะสมประเทศไทยจะได้รับการรับรองให้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ โดยยินยอมร่วมมืออย่างเต็มที่ในฐานะเป็นประเทศอธิปไตยในกิจการทุกอย่างแห่งวิถีจัดการระหว่างประเทศ รัฐบาล (ส.ร.อ.) เชื่อว่าจะไม่เป็นภาระเหมาะสมที่จะถือเอาการยอมรับวิธีการเช่นนั้น (ตามดำเนิรของมร. อีเคิน) เป็นเงื่อนไขแห่งการฟื้นฟูสภาพนาเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทย

๒

เมื่อคุณพระกับคุณหลวงสุขุมฯ ได้ใช้เวลา 27 วันเดินทางผ้อยุโรปตรกและเล็งกยันตราดัง ส.ร.อ. เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) แล้ว คุณพระกับคุณหลวงฯ ก็ได้พิจารณาแผนการที่จะดำเนินตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายนั้นอย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะการเจรจาทำความเข้าใจในปัญหาที่ค้างอยู่กับฝ่ายอเมริกันซึ่งถูกรัฐบาลไทยประกาศสงครามและก่อสถานะสงครามกับเขานั้นมิใช่ทำได้ง่าย ๆ เพียงใช้ปากพูดเท่านั้น หากต้องพิจารณาถึงทางด้านคนอเมริกันหลายคนที่เคยอยู่ในประเทศไทยขณะญี่ปุ่นรุกราน ซึ่งเขาเหล่านั้นได้รับความเสียหายโดยตรงจากการที่รัฐบาลไทยประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. คุณพระและคุณหลวงสุขุมฯ ก็อาศัยความสนิทสนมที่เคยมีมาก่อนกับชาวอเมริกันเหล่านั้นเป็นพื้นฐานทำความเข้าใจถึงการที่ประชาชนไทยมิได้ตั้งตนเป็นศัตรูอเมริกัน คุณพระและคุณหลวงสุขุมฯ มิเพียงแต่ประสมความเข้าใจดังกล่าวแล้ว หากได้ทำให้ชาวอเมริกันเหล่านั้นสนับสนุนความต้องการของประชาชนไทย และพวกเขายังได้ช่วยจัดการให้คณะกรรมการกิจการต่างประเทศของรัฐบาลอเมริกันรับฟังคำชี้แจงของคุณพระกับคุณหลวงฯ ตามแนวทางที่กองบัญชาการเสรีไทยมอบหมาย จึงช่วยให้ประเทศไทยได้รับความสนับสนุน

หากคณะกรรมการของฝ่ายนิติบัญญัติอเมริกันอีกด้วย มิฉะนั้นแม้รัฐบาลอเมริกันมีปรารถนาดีต่อประเทศไทย แต่ถ้ารัฐบาลไม่เห็นด้วยความยุ่งยากเกี่ยวกับประเทศไทยก็อาจเกิดขึ้นได้ทางรัฐบาลอเมริกัน

๑๐

แม้ว่ารัฐบาล ส.ร.อ. มีความปรารถนาดีต่อประเทศไทยดังกล่าวแล้ว ก็ดี แต่พิธีการที่จะเลิกสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับ ส.ร.อ. ก็มีอาจทำได้โดยวิธีเจ้บหายไปประจุกคลื่นกระทบฝั่ง เพราะรัฐบาลไทยสมัยนั้นมีการ "ประกาศสงคราม" ต่อ ส.ร.อ. อนึ่ง รัฐบาลไทยสมัยนั้นมิได้แยกทำประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. ฉบับหนึ่งและทำประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่อีกฉบับหนึ่ง หากรัฐบาลไทยนั้นได้ผูก ส.ร.อ. กับบริเตนใหญ่ไว้ในประกาศสงครามฉบับเดียวกัน

นอกจากที่กล่าวแล้ว หลายคนก็เอาใจใส่ต่อบัญหาคารเมืองระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็ทราบกันอยู่แล้วว่าประเทศสัมพันธมิตรได้ทำความตกลงระหว่างกันว่าประเทศใดประเทศหนึ่งจะไม่แยกทำสัญญาสงบศึกกับประเทศที่มีสถานะสงครามกับตน

ฉะนั้นกองบัญชาการเสรีไทยจึงไม่อาจขอให้รัฐบาล ส.ร.อ. แยกออกจากรัฐบาลอังกฤษในการประกาศเลิกสถานะสงครามกับประเทศไทย พิธีการประกาศว่าการประกาศสงครามต่อ ส.ร.อ. และบริเตนใหญ่เป็นโมฆะจึงต้องทำเป็นประกาศฉบับเดียว

กองบัญชาการเสรีไทยได้เจรจาเป็นการลับในระหว่างสงครามกับ ส.ร.อ. และอังกฤษถึงการที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะได้ประกาศโมฆะกรรมแห่งประกาศสงครามต่อประเทศทั้งสอง แต่ ส.ร.อ. ก็ได้ขอให้ยับยั้งไว้จนกว่าจะถึงเวลาสมควร

ฝ่ายรัฐบาลอังกฤษก็ยังนิ่งเฉยไม่ยอมตกลงด้วยง่าย ๆ เพราะอังกฤษได้รับความเสียหายจากประกาศสงครามดังกล่าวมากกว่า ส.ร.อ. ยิ่งกว่านั้น

“สงครามเท็จ” (Phony War) ซึ่งวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลไทยสมัยจอมพลพิบูลฯ ได้ทำต่ออังกฤษได้ดำเนินไปอย่างรุนแรงมาก คนไทยที่ได้ฟังวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลย่อมระลึกได้ว่ามีหลายครั้งที่วิทยุนี้ได้ใช้วิธีโจมตีพระเจ้ากรุงอังกฤษตลอดทั้งบรรพบุรุษของพระองค์ด้วย ชาวอังกฤษส่วนมากก็นับถืออย่างสูงในองค์พระประมุขของเขาจึงแค้นเคืองไม่เพียงแต่ผู้รับผิดชอบในการกระจายเสียงนั้น หากคิดได้เบียดเบียนกับประเทศไทยส่วนรวมด้วย เสร้ไทยที่ก่อตั้งขึ้นจากอังกฤษก็คืและเสรีไทยจากประเทศไทยซึ่งกองบัญชาการเสรีไทยได้ส่งไปเจรจาดับกับฝ่ายอังกฤษเกี่ยวกับการประกาศเลิกสถานะสงครามจึงประสบความยากลำบากอย่างช้งในการแก้ปัญหาทางการเมืองกับอังกฤษ

การที่จะประกาศโมฆะกรรมแห่งประกาศสงครามจึงไม่อาจทำได้ง่ายๆ ประคจ “คืหัวเขาแล้วเห็นทำสุ้เขาไม่ได้ก็หลบหนีเข้าบ้าน”

ด้วยความอดสาหะพยายามของเสรีไทยทั้งหลายในการปฏิบัติการกิจทั้ง 2 ด้านดังกล่าวข้างค็นจึงเป็นผลให้ฝ่ายอังกฤษมีความเห็นใจประชาชนไทยช้งช่นตามลำดับ

ต่อมาในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) พระจักรพรรดิญี่ปุ่นได้สั่งให้กองทัพและประชาชนญี่ปุ่นยอมจำนน (แพ้) สัมพันธมิตร ลอร์ดเมานท์แบทเตนจึงได้รับอนุญาตจากรัฐบาลอังกฤษ (รัฐบาลแรงงานที่มี มร. แอทลีย์ เป็นนายกรัฐมนตรี) ให้ส่งสาส์นถึงสมเด็จพระนางเจ้าให้รับประกาศว่าการประกาศสงครามค่อบริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. นั้นเป็นโมฆะ ตามข้อความตรงกันกับที่กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษแจ้งให้อเมริกันทราบ ส.ร.อ. ได้นำความในสาส์นน้นลงพิมพ์ในหนังสือของรัฐบาลน้นชื่อ *Foreing Relations of The United States* ค.ศ. 1945 เล่ม 6 หน้า 1278-1279 มีความคังต่อไปนี้

ประกาศสันติภาพ

The Secretary of State to the Ambassador in the United Kingdom.

(Winant)

Washington, August 15, 1945 -- 3 p.m.

6922: British Embassy has informed us.

a) that FonOff has authorized Mountbatten personally to advise RUTH to make announcement as soon as possible after final Japanese surrender disavowing Thai declaration of war upon Great Britain and United States and all measures flowing therefrom which may operate to prejudice of Allies, repudiating alliance and all other agreements with Japan, placing Thailand and its armed forces at service of Allies, and declaring his readiness to send a representative immediately to Kandy to get in touch with Allies. British suggested that announcement might also state that RUTH had informed British and American Governments at an earlier stage that resistance movement wished to initiate overt action against the enemy and refrained only on express request of Allies for operational reasons.

b) that FonOff also informed Mountbatten if RUTH takes necessary initiative as advised, British are disposed, because of support by Thai resistance movement and of Allied request not to take action last May, to forego pressing for separate act of unconditional surrender which under existing circumstances would be considered normal procedure, and to mold their policy according to Thai readiness to make restitution for the past and to cooperate for the future.

c) that if RUTH follows advice and sends representative to Kandy, British propose to communicate with Dept before commencing negotiations regarding the terms on which they would be prepared to terminate state of war.

BYRNES

แปลเป็นภาษาไทย

เลขที่ 740.0011 PW/S-1545 : โทรเลข

ร.ม.ค. การต่างประเทศสั่งเอกอัครราชทูตในสหราชอาณาจักร
(ไวแนนท์)

วอชิงตัน, 15 สิงหาคม 1945 เวลาบ่าย 3 โมง
(ตรงกับวันที่ 16 สิงหาคม 1945 เวลา 8 น. กรุงเทพฯ)

6922. สถานเอกอัครราชทูตบรูคซิงแจ้งเราว่า

(ก) กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษได้อนุญาตเมานท์แบทเคน
ให้นำเป็นส่วนตัวมายัง “รูธ” ให้ประกาศโดยเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้ภายหลัง
ขอมยอมจำนวนในที่สุดแล้วนั้น บอกปฏิเสธการประกาศสงครามของไทยต่อ
บริเตนใหญ่และ ส.ร.อ. อีกทั้งมาตรการทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการนั้นที่ดำเนิน
ไปเป็นที่เสียหายแก่สัมพันธมิตร ยกเลิกการเป็นพันธมิตรและข้อตกลงอย่าง
หนึ่งอันกับญี่ปุ่น ให้ประเทศไทยและกองกำลังทหารไทยบริการสัมพันธมิตร
และแสดงว่าพร้อมที่จะส่งตัวแทนไปยังนครแคนคันทันเพื่อติดต่อกับสัมพันธมิตร
บริติชได้เสนอว่าประกาศนั้นอาจกล่าวด้วยว่า “รูธ” ได้แจ้งแก่รัฐบาล
บริติชและอเมริกาค้างแต่ละยะเนิ่นๆ แล้วว่าขบวนต่อต้านต้องการริเริ่มปฏิบัติ
การต่อสู้ศัตรูอย่างเปิดเผยและยับยั้งไว้ก็เพราะคำร้องขอโดยเฉพาะเจาะจง
ของสัมพันธมิตรเพื่อการปฏิบัติทางการทหาร

(ข) ให้เมานท์แบทเคนแจ้งด้วยว่า ถ้า “รูธ” ริเริ่มที่จำเป็นตาม
คำแนะนำนั้น บริเตนก็พร้อมแล้วเพราะความอุปการะของขบวนต่อต้านของ
ไทยและคำร้องขอของสัมพันธมิตรที่มีให้ลงมือปฏิบัติการเปิดเผยเมื่อเดือน
พฤษภาคมที่แล้วมา ในการที่(บริติช)ไม่ดำเนินต่อไปซึ่งการบังคับให้(ไทย)
ทำเอกสารการยอมจำนน (ยอมแพ้) โดยไม่มีเงื่อนไขซึ่งตามสภาพการณ์ที่
เป็นอยู่ก็เป็นวิธธรรมคา (ที่ต้องทำเช่นนั้น) และ (บริติช) จะปรับปรุง
นโยบายของตนตามที่ไทยพร้อมจะค้นโพยซึ่งส่งที่แล่นมาในอดีตและที่จะร่วม
มือในภายหน้า

(ค) ถ้า “รูธ” ทำตามคำแนะนำและส่งตัวแทนไปยังนครแคนคันทัน
บริติชเสนอที่จะติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศอเมริกันก่อนที่จะตัดสินใจ
เจรจาเกี่ยวกับข้อความที่เขา (ไทย) เตรียมทำให้สภาวะสงครามสิ้นสุดลง

(ลงนาม) เบิร์นส์

(ร.ม.ค. กระทรวงการต่างประเทศ)

ทันใดที่ผมได้รับสาส์นดังกล่าวในข้อ 11 นั้น ผมในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงได้เชิญนายกวง อักยวงตี่ นายกรัฐมนตรี และนายทวิ บุญเขต รัฐมนตรีว่าการสำนักงานนายกรัฐมนตรีมาปรึกษาที่จะประกาศสันติภาพ และเห็นควรว่านายทวิ บุญเขตเป็นผู้เหมาะสมที่จะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ประกาศนั้นมีความดังต่อไปนี้

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 1 สิงหาคม พุทธศักราช 2487)

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยฉีกนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง คงปรากฏเห็น ได้ชัดจากการที่ไทยมีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบเมื่อพุทธศักราช 2484 อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแน่มิอาจกล่าวไว้ได้แต่แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยัดยักเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่งและทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการรบเป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นลักษณะอย่างนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2485 กับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรีชาญาณของสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันดีจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และดำเนินขึ้นด้วยดีด้วยมติแห่งรัฐธรรมนุญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วย

เหลือสนับสนุนสหประชาชาติผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการ
ทวิทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติ ดังที่สหประชาชาติส่วนมากย่อมทราบ
อยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่
เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชา
ชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา
บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสدامแล้ว
ในสภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาว
ไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงคราม
ต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ใน
วันที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่ง
ในพันธไมตรีอันดีอันเคยมีกับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พุทธ
ศักราช 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มทุกทางกับสหประชาชาติในการ
สถาปนาสันติภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ รัฐฉานคั้น
หรงกานู ไทบุรี ปะริค เชียงคอง และเมืองพานนั้น ประเทศไทยไม่มี
ความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านั้น และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบใน
เพื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่น ๆ ใดอันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐ
อเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรภพจะได้อิฉาณาออกเลิกไปในภายหน้า
บรรดาความเสียหายอย่างใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดย
ชอบธรรม

ในที่นี้ฉัน ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนชนต่างด้าว
ที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่กระทำการใด ๆ

อันจะเป็นการก่อความสงบเรียบร้อย หวังค้ำนในอุดมคติซึ่งได้วาง
ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2488 เป็นปีที่ 11
ในรัชกาลปัจจุบัน

ได้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวิ บุญยเกษตร
รัฐมนตรี

หมายเหตุ

ฉะนั้นประกาศโมฆะกรรมแห่งประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และ
ส.ร.อ. ฯลฯ นั้นจึงมิใช่ “การตีหัวเขาแล้วเห็นท่าว่าสู้เขาไม่ได้ก็วิ่งหลบเข้าบ้าน”
หากเป็นผลแห่งการที่เสรีไทยทั้งหลาย ได้เสียสละชีวิตและความเหนื่อยยากใน
การปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของขบวนการเสรีไทยดังกล่าว จนกระทั่งสัมพันธ
มิตรเห็นใจแล้วจึงแนะนำมายังผมให้มีประกาศตามความในประกาศสันติภาพ
นั้น

13

ตามเอกสารหลักฐานดังกล่าวในข้อ 10 และข้อ 11 นั้นฝ่ายอังกฤษ
จึงขอมตกลงไม่บังคับให้ประเทศไทยทำเอกสารยอมจำนน (ยอมแพ้) โดยไม่มี
เงื่อนไขดังที่ประเทศแพ้สงครามต้องกระทำอันเป็นการเสียเอกราชและอธิปไตย
สิ้นเชิง แต่ฝ่ายอังกฤษก็บังคับให้ประเทศไทยต้องทำข้อตกลงกับอังกฤษ
ตามที่อังกฤษเรียกว่า “เพื่อคืนสิ่งที่แล้วมาในอดีตและที่จะร่วมมือในภายหน้า”
ในการนั้นอังกฤษได้อันร่างข้อตกลงให้ฝ่ายไทยพิจารณา 21 ข้อ กับภาคผนวก

90A0011 7.7.73-1945

Memorandum Prepared in the Department of State

[WASHINGTON,] May 28, 1945.

The following message for the Secretary of State from RUTH was received by the Department of State on May 21, 1945:

"Thai Resistance Movement, in all its dealings, has continually adhered to the advice of American representatives not to take any premature action against the enemy. But at this time, I believe the Jap desire to fight can be weakened if the Resistance Movement no longer tries to remain under cover. The Japs will be more quickly forced to surrender unconditionally to the Allies because of the fear of the dissolution of the so-called co-prosperity sphere. Nevertheless, we were advised that the Resistance Movement should attempt to block every effort of the Japs for assistance from Thailand. We have followed this line as closely as possible, but you realize the Japs are becoming more suspicious all the time. Not long ago the Thai Government would not accede to a Jap demand for an additional credit of 100,000,000 bahts. I have been informed by the present government that they will not remain in office if the Japs persist in this matter. In that event, a new government would have to be installed and it would have to take action against the Japs by first ordering void all debts and agreements the Pibul regime had contracted with the Japs, including the treaty on the incorporation of four states in Malaya and Shan State[s] into Thailand, as well as declaration of war against England and the United States. The basis of relations between these two nations and Thailand will to us [have to?] be set up as they were prior to Pearl Harbor. Before going ahead with this plan I want to keep you advised of the current situation. Although I am positive that the U.S. has good intentions concerning the independence of Thailand and that they have deep regard for the Thais themselves, I believe if the U.S., on the day of the beginning of our action, would declare her respect of Thailand's independence and state that she regards Thailand as a member of the United Nations and not as an enemy, it would greatly encourage the Thai people who are already prepared for any sacrifice. I have also advised the Supreme Commander, SEAC, of this whole matter."

The following reply was sent on May 28, 1945: "

นายเรือ และนายเรือ นี้อภิปถ่ายสำเนามันที่ส่งจัดทำขึ้นโดยกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับบทบาทของประเทศไทย

เลขข้อ รวมเป็นการบังคับให้ฝ่ายไทยต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจเศรษฐกิจและการทหาร ฯลฯ ของอังกฤษ

"Your message to the Secretary is deeply appreciated.

"We understand your desire that Thailand actively oppose the enemy as soon as possible. We are sure you realize, however, that all opposition to our common enemy must be coordinated with the over-all strategy against Japan and that it would be unfortunate if the Thai prematurely and before reasonably assured of success should commence overt action which was not integrated with the strategic plans of

"In a memorandum of May 25 of a conversation with the British Minister (Sisson), the Chief of the Division of Southeast Asian Affairs (Moffat) stated that he had handed copies of the messages of May 21 and May 26 to the Minister "to assure full coordination of British and American action" (807281/5-2645)

SACSEA.² We hope, therefore, you will continue your endeavors to prevent premature overt action by resistance movement or action which would precipitate taking over of Thai Government by the Japanese. We are confident you will keep us and the British fully informed should either development become imminent despite your efforts.

"The sincere desire of yourself and the Thai people to repudiate the Pibul declarations of war and agreements is fully understood and appreciated but it is not clear why present government should resign at this time or what compulsion would cause succeeding government to make such repudiation its first act. It would appear that the resistance movement could more effectively accomplish its objectives when emerging from cover by coordinated surprise attack on enemy supplies, communications, forces, and equipment and by seizure of enemy officers, officials, documents and key points. Political acts of repudiation and realignment with the Allies could follow.

"We attach great importance to existence of an effective constitutional Thai Government on Thai soil to work with Allies. We hope that all possible preparations will have been made to forestall seizure or scattering of important pro-Allied personnel so that such government could promptly function in areas free from Japanese, could direct Thai military operations and coordinate them with Allied operations, and could reestablish effective civil governmental machinery as areas are liberated.

"The United States cannot unilaterally declare another nation a member of the United Nations but it will be happy publicly to reiterate at an appropriate time its respect for Thai independence and to declare that it has at no time considered Thailand an enemy. We look forward to the day when both our countries can appropriately make public our common cause against our common enemy.

Grew,

Acting Secretary of State."

หมายเหตุ

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2510 นายทหารไทยผู้ใหญ่นั่งข้างเบาะ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรมนูญได้กล่าวในสภาฯ นั้นสนับสนุนผู้เสนอให้เลิก
พ.ร.บ. อาชญากรรมสงครามฉบับ พ.ศ. 2488 นายทหารผู้ใหญ่นั้นได้กล่าวเป็น

ความว่า มีบุคคลหนึ่งต้องการแก้แค้นจอมพลพิบูลฯ จึงจัดการให้มี พ.ร.บ. อนุญาตสงครามฉบับนั้น นายทหารคนนั้นได้กล่าวตามที่ท่านคิดเอาเอง ซึ่ง ขวัญที่ถูกทศกรแล้วผู้ที่เป้นสมาชิกรัฐสภาอันมีเกียรติก่อนที่จะพูดเรื่องใดก็ งอ่านเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ถูกต้องครบถ้วนเสียก่อน คือ

ก)

ร่างข้อตกลง 21 ข้อ ซึ่งอังกฤษยื่นต่อรัฐบาลไทยภายหลังสงครามนั้น บาลดังกล่าวก็ได้เสนอสภาผู้แทนราษฎรทราบแล้ว ผู้ปรารถนาดีก็จะย่อม ไปได้ว่าในข้อที่เกี่ยวกับอาชญากรรมสงครามอังกฤษได้เรียกร้องให้รัฐบาลไทย ปฏิบัติดังต่อไปนี้

“ร่วมมือในการจับกุมและฟ้องร้องบุคคลที่ต้องหาว่าเป็นอาชญากรรม สงคราม หรือบุคคลที่รู้กันทั่วไปแล้วว่าได้ช่วยเหลืออย่างเอาการเอางานให้แก่ ญี่ปุ่น หรือให้แก่ศัตรูของสัมพันธมิตร”

ข)

ประวัติศาสตร์การทหารที่สอนในโรงเรียนการทหารชั้นสูงของหลาย ะเทศย่อมกล่าวถึงว่าเมื่อ ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) ระหว่างสงครามโลกนั้น พันมิตร 19 ชาติได้ตกลงกันที่กรุงลอนดอน จัดตั้ง “คณะกรรมการอาชญากรรมสงคราม” และได้ตั้ง “อนุกรรมการอาชญากรรมสงครามสำหรับตะวันออกไกล” ขึ้นที่นครจุงกิง ประเทศจีน เพื่อเตรียมสำรวจบุคคลที่มีการกระทำ อาชญากรรมสงครามในตะวันออกไกล ซึ่งจะต้องถูกจับตัวไปชำระที่ศาล ญากรรมสงครามของสัมพันธมิตร

รัฐบาลอเมริกันทราบเรื่องที่รัฐบาลอังกฤษยื่นร่างข้อตกลง ๑๑ ข้อไปยังรัฐบาลไทย โดยรัฐบาลอังกฤษมิได้ปรึกษารัฐบาลอเมริกันให้เห็นชอบด้วยก่อน ซึ่งเป็นการผิดต่อคำรับรองของรัฐบาลอังกฤษที่แจ้งต่อรัฐบาลอเมริกันตามเอกสารหลักฐานที่อ้างแล้วในข้อ 10 ว่า “(๓) อ้าวรฐทำตามคำแนะนำ (บอกเลิกประกาศสงคราม) และส่งผู้แทนไปยังนครแคนดี, บริติชเสนอลที่จะติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศอเมริกันที่จะตั้งต้นเจรจาเกี่ยวกับข้อความที่เขา (ไทย) เตรียมทำให้สถานะสงครามสิ้นสุดลง” ดังนั้นแม้ว่ารัฐบาลอเมริกันเคยแสดงความเห็นใจให้จับกุมผู้มีการกระทำให้เป็นอาชญากรรมสงครามนั้นมาลงโทษก็ดี แต่ข้อเรียกร้องอื่นๆ ของอังกฤษจากประเทศไทยนั้นรุนแรงมาก รัฐบาลอเมริกันจึงได้ประท้วงรัฐบาลอังกฤษว่าร่างข้อตกลงที่ยื่นต่อฝ่ายไทยนั้น อังกฤษทำในนามสัมพันธมิตรจึงต้องปรึกษารัฐบาลอเมริกันเสียก่อน ฉะนั้นจึงให้รัฐบาลอังกฤษยับยั้งไว้ก่อน พร้อมกันนั้นรัฐบาลอเมริกันได้แจ้งให้ฝ่ายไทยยับยั้งการลงนามข้อตกลงกับอังกฤษไว้ ระหว่างนั้นรัฐบาลอเมริกันก็ได้พยายามเรียกร้องให้รัฐบาลอังกฤษผ่อนผันการบีบบังคับไทย ส่วนเสรีไทยที่ปฏิบัติงาน ณ กรุงวอชิงตันรวมทั้งคุณพระและคุณหลวงสุขุมฯ ก็ได้อุทิศสหะพยายามเต็มที่ดังที่คุณพระกล่าวไว้ในหนังสือของคุณพระแล้วในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐบาลอเมริกันและชาวอเมริกันที่เป็นมิตรของประชาชนไทยนั้น เพื่อสนับสนุนให้รัฐบาลอเมริกันช่วยทำให้อังกฤษผ่อนหนักเป็นเบาในการเรียกร้องเอาจากประเทศไทย

รัฐบาล ทวี บุณยเกตุ ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2488 แล้วได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน นั้นเอง ม.ร.ว. เสนีย์ฯ ได้ปฏิบัติภารกิจดีเป็นอย่างดีในการเจรจากับข้อตกลงกับอังกฤษ ครั้นถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2488 คณะผู้แทนของรัฐบาลไทย (ม.จ. วิวัฒนไชย ไซยงค์ หวัหน้าคณะ) และผู้แทนรัฐบาลอังกฤษ

ร. เคนนิง หัวหน้านักณะ) จึงได้ลงนาม "ความตกลงสมบูรณแบบ" ซึ่งเป็น
พรหมอนหนักเป็นเบ้าหลายประการจากข้อเสนอมเดิมของอังกฤษ

คำปรารภแห่งความตกลงสมบูรณแบบนั้น มีความดังต่อไปนี้

"โดยที่ตามประกาศซึ่งได้กระทำ ณ กรุงเพทฯ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม
ค.ศ. 1945 ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แห่งประเทศไทยได้ประกาศในพระ
ปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทยว่า การประกาศ
สงครามซึ่งประเทศไทยได้กระทำเมื่อวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1942 ต่อสหราชอาณาจักรเป็นโมฆะ ด้วยเหตุที่ได้กระทำไปโดยขัดกับเจตจำนงของประชา
ชนไทย และเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประเทศไทย และ

"โดยที่ในวันเดียวกัน ประกาศลงวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1945
ดังกล่าวแล้วได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากสภาผู้แทนราษฎรของประ
เทศไทย และโดยที่รัฐบาลไทยได้บอกปฏิเสธหนังสือซึ่งประเทศไทยได้
กระทำกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1941 กับทั้งบรรดาสถิติสัญญา
กติกาสัญญา หรือความตกลงอื่นๆ ซึ่งได้กระทำไว้ระหว่างประเทศไทยกับ
ญี่ปุ่น และ

"โดยที่รัฐบาลไทยมีความใส่ใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการ
บรรเทาผลแห่งสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินการอันมี
ความมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือการกลับสถาปนาความมั่นคงระหว่างประเทศและ
สวัสดิภาพทางเศรษฐกิจทั่วไป และ

"โดยที่รัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรและรัฐบาลอินเดียอาศัยข้อ
คำนึงเนื่องด้วยการกระทำในการปฏิเสธซึ่งรัฐบาลไทยได้ปฏิบัติไปแล้ว และ
ระลึกอยู่ด้วยเหมือนกันถึงความอุปการะที่ขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านในประ
เทศไทยได้อำนวยให้ในระหว่างสงครามกับญี่ปุ่น จึงมีความปรารถนาที่จะให้
สถานะสงครามสิ้นสุดลงโดยทันที"

ส่วนวิธีการเลิกสถานะสงครามกับประเทศจีนนั้น แม้ว่าในระยะแรก
แห่งสงคราม จีนยอมถอยตามนโยบายอเมริกันที่เคารพความเป็นเอกราชของ
ประเทศไทย แต่ภายหลังที่รัฐบาลไทยสมยอมในไคยกองทัพบกไปยึดพันธรัฐฉาน
(เชียงตุง) และขับไล่ทหารจีนจากดินแดนนั้น แล้วต่อมาได้รับรองรัฐบาลมาน
จูวะซึ่งเป็นหุ่นของญี่ปุ่นและรับรองรัฐบาล “วังจิงไว” ว่าเป็นรัฐบาลของจีน
นั้น รัฐบาลแห่งชาติจีนจึงต้องการให้ “บทเรียน” แก่ประเทศไทย โดยแสดง
เปิดเผยทางวิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์ที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาลแห่ง
ชาติจีนเรียกร้องให้ประเทศไทย “ทำพิธียอมแพ้สงคราม” และเอาตัวผู้รับผิดชอบ
ในการก่อสงครามไปชำระที่ศาลอาชญากรรมสงคราม ดังกล่าวแล้วในข้อ 1

รัฐบาลไทยที่ต้งขึ้นภายหลังสงครามได้ปฏิบัติการเพื่อประเทศไทย
ไม่ต้องทำพิธีแพ้สงครามต่อจีน ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1

รัฐบาลทวี บุณยเกตุ ได้มอบให้กระทรวงกลาโหมจัดการถอนกอง
ทัพบกไทยออกจากพันธรัฐฉานโดยเร็ว ฉะนั้นมูลเหตุที่จีนถือว่าไทยก่อสถานะ
สงครามกับจีนโดยการทหารได้สิ้นสุดลงไปแล้ว ทหารไทยจึงไม่ต้องทำพิธีแพ้
สงครามกับจีน

อนึ่ง นายทหารและพลทหารไทยที่มีในเป็นธรรมก็ย่อมทราบดีอยู่แล้ว
ถึงสภาพความเป็นอยู่ของกองทัพบกไทยที่ปฏิบัติงานในแคว้นเชียงตุง ดังที่
พลเอกเนตร เขมะโยธิน ได้เขียนไว้ตามสภาพเป็นจริงในหนังสือชื่อ “งาน
ใต้ดินของพันเอกโยธี” เล่ม 1 หน้า 105 มีความตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“กองทัพบกไทยที่ถูกส่งไปปฏิบัติงานในแคว้นเชียงตุงทางภาคเหนือ
ก็คงตรึงอยู่กับกองทัพนจีน บรรดาทหารทั้งหลายที่อยู่ทางภาคนี้ดูเหมือนจะ

ต้องต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บ และความอึดอัดคับแคบแล่นยารักษาโรคและเครื่อง
นุ่งห่มมากกว่าการต่อสู้กับกระสุนปืนของข้าศึก ส่วนทางภาคอื่น ๆ ภายใน
ประเทศไทยก็ได้รับภัยทางอากาศเพิ่มขึ้นทุกวัน เส้นทางคมนาคมต่าง ๆ
เฉพาะอย่างยิ่งทางรถไฟถูกตัดขาดเป็นตอน ๆ”

รัฐบาลแห่งชาติจีนได้เตรียมกำลังทหารไว้เป็นจำนวนมากที่จะเคลื่อน
เข้ามายังแคว้นเชียงตุง เพื่อจะลงมายังภาคเหนือของประเทศไทยจนถึงเหนือ
สันชนานที่ 16 ซึ่งเจียงไคเช็คถือว่าอยู่ในเขตยุทธภูมิจีน ดังปรากฏตามเอก
สารหลักฐานที่พิมพ์ได้อย่างข้างต้นนั้น ฉะนั้นถ้ารัฐบาลหัว บุนยเกตุมิได้สั่ง
ให้ถอนทหารไทยจากแคว้นเชียงตุงก่อนที่ประธานาธิบดีทรูแมนจะได้ช่วย (ตาม
คำขอร้องของผม) ออกคำสั่งหมายเลข 1 ลงวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1945 (พ.ศ.
2488) ให้กำลังทหารญี่ปุ่นทั่วทั้งดินแดนไทยยอมจำนนต่อผู้บัญชาการทหาร
สูงสุดสัมพันธมิตรภาคอาเซียอาคเนย์แล้ว ทหารไทยในแคว้นเชียงตุงที่ป่วย
เจ็บจำนวนมากดังที่ พล.อ. เนตร เชมะโยธินเขียนตามสภาพจริงไว้นั้นก็จะต้อง
เผชิญต่อกองทัพมหาศาลของจีนอีกด้วย

ประการที่ 2

รัฐบาลหัว บุนยเกตุ ได้มอบให้อธิบดีกรมตำรวจ (พล.ต.อ. อุดมเดช
วรดี) จัดการปิดสถานทูตมานจูวาระประจำกรุงเทพฯ โดยทันทีที่ได้ประกาศ
สันติภาพแล้ว

ฝ่ายคณะทูตมานจูวาระได้หลบหายไ้จากสถานทูตตั้งแต่วันที่ 15
สิงหาคม พ.ศ. 2488 โดยรัฐบาลไทยไม่รู้ว่พวกนั้นไปหลบซ่อนอยู่ที่ไหน (จน
ปัจจุบันนี้) รัฐบาลแห่งชาติจีนจึงไม่อาจบังคับรัฐบาลไทยให้จับตัวคณะทูต
มานจูวาระส่งให้รัฐบาลจีน

ส่วนสถานทูตไทยซึ่งรัฐบาลพิบูลฯ ได้ตั้งขึ้นที่กรุง “ฉินกิง” (ฉาง
ชุน) ของรัฐมานจูวาระก็หมดสภาพไปตามความสลายตัวของรัฐนั้น คือในวันที่

๑ สิงหาคม ค.ศ. 1945 (ก่อนญี่ปุ่นยอมแพ้ ๑ วัน) สหภาพโซเวียตได้ประกาศ
สงครามต่อญี่ปุ่น และกองทัพโซเวียตกับกองทัพมองโกเลีย (นอก) ได้รุกอย่าง
สายฟ้าแลบเข้ามาในดินแดนแมนจูรีะ อึดได้กรุงซินกิงและดินแดนส่วนมาก
ของรั้วนั้น และได้จับพระเจ้าจักรพรรดิปูยีกับคณะรัฐบาลของพระองค์ไปกักขัง
ไว้ในไซบีเรีย รั้วแมนจูรีะจึงสิ้นสุดลง

ประการที่ 3

รัฐบาล "汪精衛" นั้นไม่มีสถานทูตในประเทศไทย ความสัมพันธ์
ทางการทูตระหว่างรัฐบาลนั้นกับรัฐบาลไทยสมัยจอมพลพิบูลฯ ได้ดำเนินผ่าน
สถานทูตไทยและสถานทูต汪精衛ประจำกรุงโตเกียว ต้วนาย汪精衛ได้ตาย
ใน ค.ศ. 1944 พวกของเขาที่ประกอบเป็นรัฐบาลหุ่นของญี่ปุ่นต่อมาก็ได้
สลายไปแล้วโดยการจํานนของญี่ปุ่นต่อสัมพันธมิตร

ประการที่ 4

ส่วนการที่รัฐบาลแห่งชาติจีนถือว่าตนมีอำนาจ ได้ตัวที่รับผิดชอบใน
การก่อสถานะสงครามไปชำระที่ศาลอาชญากรรมสงครามของสัมพันธมิตรตามข้อ
ตกลงระหว่างสัมพันธมิตรเมื่อ ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) ซึ่งได้ตั้งอนุกรรมาธิ
การอาชญากรรมสำหรับตะวันออกไกลขึ้นที่นครกรุงปักกิ่งประเทศจีนดังกล่าว
แล้วในหมายเหตุของข้อ 28

แต่เพื่อรักษารูปโฉมของชาติไทยซึ่งมีสิทธิพิจารณาคนไทยที่มีกร
กระทำเป็นอาชญากรรมสงคราม รัฐบาลสมัยนี้ฯ จึงได้เสนอ พ.ร.บ. อาชญากรรม
สงคราม พ.ศ. 2488 คือตราผู้แทนราษฎร เพื่อให้ศาลฎีกาไทยมีอำนาจชำระ
คนไทยที่มีกรกระทำเป็นอาชญากรรมสงคราม แทนที่จะส่งผู้ต้องหาให้แก่
สัมพันธมิตรนำไปชำระที่ศาลของสัมพันธมิตร สภาฯ เห็นชอบด้วยแล้วได้มี
ประกาศใช้ พ.ร.บ. อาชญากรรมสงครามเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2488 รัฐบาลนั้น
จึงปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ดังกล่าวโดยจับผู้ต้องหาหลายคน รัฐบาลแห่งชาติจีน

จึงยับยั้งการเรียกให้รัฐบาลไทยส่งตัวบุคคลที่จีนถือว่าเป็นอาชญากรสงคราม
ให้แก่จีน

ประการที่ 5

เมื่อรัฐบาลเสฉวนได้ตกลงทำ “สัญญาสมบูรณแบบ” กับอังกฤษ
และออสเตรเลียเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) แล้ว รัฐบาล
แห่งชาติจีนได้ส่งผู้แทนมาประเทศไทยเพื่อขอทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับประ
เทศไทย รัฐบาลของ 2 ฝ่ายได้ลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ 23
มกราคม และได้แลกเปลี่ยนสัตยาบัน ณ นครจุงกิงเมื่อวันที่ 28 มกราคมนั้น

18

นอกจากขบวนการเสรีไทยปฏิบัติการด้านต่อสู้ญี่ปุ่นกับด้านปฏิบัติ
การเพื่อให้สัมพันธมิตรรับเอาว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามและการ
ผ่อนหนักเป็นเบาลดค่าแล้ว ขบวนการเสรีไทยได้คำนึงถึงว่าเท่าที่ประเทศ
ไทยเข้าสู่สงครามโดยยุทธภูมียังมิได้ขยายมาถึงประเทศไทยเต็มพื้นที่ประชาชน
ก็ได้รับความทุกข์ขัดเคืองอุปโภคและบริโภคมาก อีกทั้งการคมนาคม การ
ไฟฟ้า และการสาธารณูปการอื่นๆ ก็ถูกทำลายมาก ถ้าสงครามดำเนินต่อไป
จนกระทั่งยุทธภูมิดีขยายมาถึงประเทศไทยเต็มที่แล้วความอดกลัดขัดสนของ
ประชาชน และการที่สิ่งต่างๆ ถูกทำลายดังกล่าวก็น่าจะทวีมากขึ้น ฉะนั้นจึงเห็น
สมควรเตรียมการบรรเทาทุกข์และบูรณะประเทศภายหลังสงครามไว้ล่วงหน้า

สมัยนั้นผู้ที่ติดตามข่าวสงครามก็ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้วว่ามหาประเทศ
สัมพันธมิตร คือ อังกฤษ สหภาพโซเวียต จีน ได้รับความเสียหายภายใน
ประเทศนั้นๆ มาก ส่วนสหรัฐอเมริกายังไม่ได้รับความเสียหายมากในประเทศ
จึงเป็นแหล่งที่ประเทศอื่นๆ ฝ่ายสัมพันธมิตรขอความช่วยเหลือที่สุดถึงของ

เพื่อบรรเทาทุกข์และเพื่อที่จะบูรณะประเทศของตนเมื่อสงครามได้สิ้นสุดลง
ฉะนั้น ในการที่กองบัญชาการเสรีไทยได้ส่งคุณพระและคุณหลวงสุขุม ฯ ไป
ปฏิบัติการ ณ กรุงวอชิงตัน กองบัญชาการ ฯ จึงได้มอบภารกิจอีกประการ
หนึ่งให้คุณพระและคุณหลวงปฏิบัติ คือ ติดต่อกับองค์การอเมริกันไว้ล่วงหน้า
หน้าถึงการบรรเทาทุกข์และบูรณะประเทศไทยภายหลังสงคราม คุณพระและ
คุณหลวงก็ได้ปฏิบัติการจนสำเร็จสมความมุ่งหมายของกองบัญชาการ ฯ ดังที่
คุณพระได้พรรณนาไว้ในหนังสือของคุณพระแล้ว

หมายเหตุ

บางคนเข้าใจผิดว่าจีนไม่ต้องการสิ่งของจาก ส.ร.อ. ในการบรรเทา
ทุกข์และบูรณะประเทศของตนภายหลังสงคราม ผมจึงขอชี้แจงตามที่ผมประ
สพพบเห็นเมื่อผมไปอาศัยลี้ภัยอยู่ในปักกิ่งตั้งแต่ ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ใน
ระหว่าง 2-3 ปีแรกก็มีตลาดขายของอเมริกันที่เหลือใช้จากสงครามและมีตรึง
ไฟที่ใช้บรรทุกของหลายคันมีรอยเครื่องหมายรถไฟอเมริกันซึ่งเหลือใช้จาก
สงคราม ส่วนนโยบายของพวก “แก๊งค์ 4 คน” ของจีนที่ไม่ต้องการทุนและ
เทคนิคจากต่างประเทศนั้น ต่อมาภายหลังที่พวกแก๊งค์นั้นล้มแล้วรัฐบาลจีน
ชุดใหม่ก็ได้ใช้นโยบายใหม่ ดังปรากฏตามข่าวซินหัวเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน
ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) ที่กระจายไปทั่วโลกถึงนโยบายของจีนในการเร่งการ
พัฒนาสมัยใหม่ 4 อย่าง คือ “การเกษตร การอุตสาหกรรม การวิทยาศาสตร์
และเทคนิค การทหาร” ว่า “เป็นที่แน่นอนว่าเราต้องรับทุนของต่างประเทศ
และซึ่บซายเทคนิคที่ก้าวหน้าของต่างประเทศ และศึกษาความสันทัดจัดเจนใน
การจัดการของเขา”

17

ผมขอเรียนเพิ่มเติมถึงเรื่องสหประชาชาติรับประเทศไทยเป็นสมาชิก
ขององค์การนั้นภายหลังที่คุณพระได้กลับมากรุงเทพฯ แล้ว ดังต่อไปนี้

คุณพระย้อมทราบแล้วว่าเมื่อ ค.ศ. 1942 (พ.ศ. 2485) สัมพันธมิตร
๑๘ ประเทศได้แสดงร่วมกันประกาศวัตถุประสงค์ของสัมพันธมิตร ต่อมาเมื่อ
วันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ก่อนสงครามโลกสิ้นสุดลงสัมพันธมิตร
ได้ประชุมกันที่นครซานฟรานซิสโก (ส.ร.อ.) จัดตั้งองค์การสหประชา
ชาติขึ้น

ตามโทรเลขลับของผมถึงรัฐบาลอเมริกันเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม ค.ศ.
1945 (ภายหลังการประชุมซานฟรานซิสโก 26 วัน) ผมได้ขอร้องรัฐบาลอเมริกัน
ให้ประกาศว่าประเทศไทยเป็นสมาชิกสหประชาชาติ มิใช่เป็นประเทศศัตรู
แต่รัฐบาลอเมริกันตอบว่า ส.ร.อ. ประเทศเดียวไม่อาจประกาศว่าประเทศใด
เป็นสมาชิกของสหประชาชาติได้ ขบวนการเสรีไทยจึงได้พยายามต่อมาที่จะ
ให้สัมพันธมิตรรับประเทศไทยเป็นสมาชิก

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) ผมได้กราบถวายบังคม
ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
พล.ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์เป็นนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่
รัฐบาลสัมพันธมิตร 4 ประเทศซึ่งมีผู้แทนประจำสภาความมั่นคงของสหประ
ชาชาติ คือ จีน ส.ร.อ. อังกฤษ ฝรั่งเศส ได้เชิญผมกับภรรยาไปเยือน
ประเทศทั้ง 4 นั้น คุณหลวงสุขุมฯ ก็ได้ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการของผมร่วม
เดินทางไปด้วย รัฐบาลต่าง ๆ ได้มอบภารกิจให้ผมขอร้องรัฐบาลดังกล่าว
ให้สนับสนุนประเทศไทยในการสมัครเป็นสมาชิกสหประชาชาติ

โดยที่ประเทศไทยได้ชำระสะสางเรื่องที่กำลังอยู่เนื่องจากสถานะสง
ครามกับประเทศดังกล่าวเสร็จสิ้นไปแล้ว ดังนั้นในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1946
(พ.ศ. 2489) องค์การสหประชาชาติจึงรับประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การ
ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นมา ส่วนอีก 20 กว่าประเทศซึ่งมิใช่ประเทศศัตรูที่สมัคร
เป็นสมาชิก องค์การสหประชาชาติก็ยังมีได้รับเข้าเป็นสมาชิกในบั้นนี้ จึงต้อง
รอคอยต่อมาอีกไม่เนิ่นนานบ้างและช้านานบ้างต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะประเทศ
โปรตุเกสซึ่งเป็นพันธมิตรอังกฤษที่มีคุณูปการแก่สัมพันธมิตรที่ได้ใช้ฐานทัพ

โปรตุเกสก็ต้องรอกอยจนถึง ค.ศ. 1955 (พ.ศ. 2499) จึงได้เป็นสมาชิกแห่งองค์การสหประชาชาติ

ส่วนมองโกเลียนอก (Outer Mongolia) ที่ได้เสียสละต่อญี่ปุ่นอย่างอาภายาญเป็นรูปธรรมที่ประจักษ์ว่าเป็นผลประโยชน์แก่สัมพันธมิตรหลายประการในระหว่างสงครามโลก รวมทั้งในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 กองทัพทหารม้ามองโกเลียอันลือชื่อตั้งแต่สมัย “เจงกิสข่าน” ก็ได้แสดงอภินิหารให้ประจักษ์อีกครั้งหนึ่งด้วยการบุกทะลวงขับไล่กองทัพทหารญี่ปุ่นที่ยึดครองดินแดนระหว่างมานจูเรียกับดินแดนส่วนเหนือของจีนแตกพ่ายไป กองทัพทหารม้ามองโกเลียก็รุกไปยังดหแลมเลียวนิงได้ เสร็จสงครามแล้วมองโกเลียสมัครเป็นสมาชิกสหประชาชาติ แต่รัฐบาลแห่งชาติจีนในฐานะเป็นสมาชิกสภาความมั่นคงแห่งองค์การนั้นก็ได้ใช้สิทธิยับยั้งตลอดมาจนถึง ค.ศ. 1961 (พ.ศ. 2504) “มองโกเลียนอก” จึงได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติ

สุนทรพจน์ของ “รัฐ”

ภายหลังที่กองกำลังของขบวนการเสรีไทยได้เดินสวนสนามสำแดงพลังต่อต้านมหาชนและสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2488 แล้วในตอนเย็นของวันนั้น ท่านปรีดีหรือ “รัฐ” ในฐานะหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทยได้เชิญผู้แทนของกองกำลังเสรีไทยทุกหน่วยไปรวมสโมสร ณ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง และในงานสโมสรเย็นวันนั้น ท่านปรีดีได้กล่าวคำปราศรัยต่อหน้าผู้แทนหน่วยต่างๆ ของเสรีไทยทั่วประเทศ มีความโดยละเอียดดังนี้

สหായทั้งหลาย

ข้าพเจ้าเชิญท่านมาร่วมสโมสรในวันนี้ ไม่ใช่ในฐานะตำแหน่งราชการของข้าพเจ้าหรือของท่าน ข้าพเจ้าเชิญท่านมาในฐานะสหายที่ได้ร่วมกันรับใช้ประเทศ ข้าพเจ้าก็ต้องขอร้องภัยสหายอื่นอีกมากมายที่ข้าพเจ้าไม่สามารถเชิญท่านมาในคราวเดียวพร้อมกันได้หมด เนื่องจากสถานที่คับแคบเกินกว่าจำนวน ฉะนั้นจึงขอร้องท่านทั้งหลายช่วยติดต่อไปยัง สหายตามหมวดหมู่ต่าง ๆ ให้ทราบถึงคำปรารภของข้าพเจ้าในวันนี้โดยทั่วกันด้วย

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะแสดงเปิดเผยในนามของสหายทั้งหลาย ถึงเจตนาอันบริสุทธิ์ ซึ่งเราทั้งหลายได้ถือเป็นหลักเป็นคติในการรับใช้ชาติครั้งนั้นว่า เรามุ่งจะทำหน้าที่ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคนไทย ซึ่งจะต้องสนองคุณชาติ เราทั้งหลายไม่ได้มุ่งหวังทองเอาตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลตอบแทน การกระทำทั้งหลายไม่ใช่ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลหรือหมู่คณะใด แต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของคนไทยทั้งมวล

การกระทำคราวนี้ ได้ก่อตั้งเป็น คณะหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วมงานกันประกอบกิจ เพื่อให้ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สถานะก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แม้ว่าการดำเนินงานจะได้จัดให้มีองค์การบริหาร คือกองบัญชาการ สำนักงานหรือสาขาใด ๆ ขึ้น ก็เพื่อความจำเป็นที่จะให้งานนี้ ได้มีระเบียบ

อันนำมาซึ่งวินัยและสมรรถภาพ สมาคมซึ่งมีสมาชิกน้อยกว่าผู้ร่วม
 งานคราวนี้ต้องการการฉันทาใจ ผู้ร่วมงานคราวนี้ซึ่งมีจำนวนมาก
 ก็ยังจำต้องมองการณ์การบัญชาการนั้น เมื่อองค์การในการรับใช้ชาติ
 จำเป็นต้องมีขึ้นดังกล่าวนั้น ก็จำเป็นจะต้องมีนามสำหรับในการ
 หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชา
 ชนชาวไทยอยู่ในต่างประเทศได้รับความรับรองตลอดมา ก็มีความ
 จำเป็นที่จะต้องเรียกองค์การและผู้ร่วมงานในต่างประเทศว่า "เสรี
 ไทย" เพราะเวลานั้นต่างประเทศเข้าใจว่า ประเทศไทยอยู่ภาย
 ใต้ครอบครองของญี่ปุ่น เสรีไทยไม่ใช่ผู้ที่อยู่ใต้ครอบครองของ
 ญี่ปุ่น ความหมายก็คือ ไทยที่เป็นเสรีหรือไทยทั้งหลายที่ต้องการ
 ให้ประเทศของตนเป็นอิสระ ทั้งนี้เพื่อให้ต่างประเทศรับรองกา
 ไรกระทำของผู้ที่อยู่ในต่างประเทศ หาใช่เป็นคณะหรือพรรคการ
 เมืองไม่ ส่วนองค์การต่อต้านภายในประเทศนั้น ในชั้นเดิมไม่มี
 ชื่อเรียกองค์การว่าอย่างไร การชักชวนให้ร่วมงานตั้งแต่วันที่ ๘
 ธันวาคม ๒๔๘๔ เป็นต้นมา ก็ชักชวนเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นให้พ้นประ
 เทศ และเมื่อองค์การภายในและภายนอกประเทศได้ติดต่อกัน
 แล้วในชั้นหลัง สาส์นที่เจ้าหน้าที่ต่างประเทศได้มีมายังข้าพเจ้า
 เรียกขานองค์การที่เราร่วมงานระหว่างคนไทย ทั้งภายในและภาย
 นอกกันว่า Free Siamese Movement หรือขบวนการเสรีไทย
 เป็นนามสมญาที่การยอมรับ ข้าพเจ้าก็ได้ถือเอานามนี้ไปติดต่อกับต่าง

ประเทศโดยใช้นามองค์การว่า องค์การขบวนการเสรีไทย ซึ่งเราทั้งหลายก็จะเห็นได้ชัดดีกว่า ไม่ใช่เรื่องคณะพรรคการเมือง

วัตถุประสงค์ของเราที่ทำงานคราวนี้มีจำกัดดังกล่าไปแล้ว และเมื่อเวลาสุดสิ้น กล่าวคือเมื่อสภาพการเรียบร้อยลงแล้ว องค์การเหล่านี้ก็จะเลิก และสิ่งซึ่งจะเหลืออยู่ในความทรงจำของเราทั้งหลายก็คือ มิตรภาพอันดีในทางส่วนตัวที่เราได้ร่วมรับใช้ชาติด้วยกันมา โดยปราศจากความคิดที่จะเปลี่ยนสภาพองค์การเหล่านี้ให้เป็นคณะหรือพรรคการเมือง และเพราะเหตุที่การกระทำคราวนี้เป็นการสนองคุณชาติ ผู้ใดจะรับราชการในตำแหน่งใดหรือไม่นั้น จึงต้องเป็นไปตามความสามารถตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนเหมือนดังคนไทยอื่นทั้งหลาย เราพึงพอใจด้วยความระลึกและด้วยความภูมิใจว่า เราได้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดขึ้นเป็นคนไทย จริงอยู่ในระหว่างที่เสาะแสวงหาสภาพของประเทศกลับเข้าสู่ฐานะเดิม ได้มีผู้ร่วมงานคราวนี้บางคนรับตำแหน่งในราชการ แต่ทั้งนี้ขอให้เข้าใจว่า บุคคลเหล่านี้เข้ารับหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายโดยพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติ หรือนัยหนึ่งเป็นการปฏิบัติตามคำสั่ง เพื่อจัดการเรื่องที่เกิดขึ้นอยู่กับนานาประเทศให้เสร็จสิ้นไปเท่านั้น หากใช่เป็นการเอาตำแหน่งราชการมาเป็นรางวัลไม่

ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้ที่ไม่ได้ร่วมในองค์การนี้โดยตรง ก็ยังมีอีก

ประมาณ ๑๓ ล้านคนที่ได้กระทำโดยอิสระของตน ในการ
ต่อต้านด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถจะทำได้ หรือเอา
กำลังใจช่วยขับไล่ให้ญี่ปุ่นพ้นไปจากประเทศไทย โดยเร็วก็มี
หรือแม้แต่คนไทยที่นั่งอยู่โดยไม่ทำการขัดขวางผู้ต่อต้านญี่ปุ่นหรือ
ผู้รับใช้ชาติ ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำการได้
สะดวก ฯลฯ เป็นต้น คนไทยทั้งปวงเหล่านั้นทุกคนร่วมกันทำการ
กู้ชาติของตนด้วยกันทั้งสิ้น ส่วนผู้ที่คอยขัดขวางการต่อต้านของ
ผู้รับใช้ชาติจะเป็นโดยทางกาย ทางวาจา หรือทางใจนั้นก็มีบาง
เล็กน้อยเป็นธรรมดา แต่เขาเหล่านั้นในทางพฤตินัย ไม่ใช่คนไทย
เพราะการกระทำของเขาเหล่านั้นไม่ใช่การกระทำของคนที่เป็นไทย
เขามีสัญชาติไทยแต่เพียงโดยนิตินัยคือเป็นคนไทย เพราะกฎหมาย
กำหนดไว้เท่านั้น

ข้าพเจ้าจึงกล่าวได้ในนามของสหายทั้งหลายว่า ราษฎร
ทั้งปวงประมาณ ๑๓ ล้านคน ที่เป็นคนไทยทั้งโดยทางนิตินัยและ
พฤตินัยนั่นเอง เป็นผู้รักชาติไทย ฉะนั้น ผู้ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องขอ
ขอบคุณอย่างสูงยิ่งก่อนอื่นก็คือ คนไทยทั้งปวง

ในส่วนผู้ร่วมงานกับข้าพเจ้าในการรับใช้ชาติ ข้าพเจ้า
ขอขอบใจเหมือนราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช และขอขอบใจคนไทยใน
สหรัฐอเมริกา คนไทยในอังกฤษ คนไทยในจักรภพของอังกฤษ
และคนไทยในประเทศจีน ผู้ที่ได้ช่วยเหลือกิจการอยู่ในต่างประเทศ

ส่วนภายในประเทศข้าพเจ้าขอขอบใจหัวหน้าผู้ใหญ่ในกอง
บัญชาการ คือ นายทวีบุณยเกตุ นายพลตำรวจเอก อุดม อุดม-
เดชจรัส พลเรือตรี ตั้งวร สุวรรณชีพ นายดิเรก ชัยนาม พลโท
สีนาคโฆธารักษ์ นาวาเอก หลวงศุภชลาศัย ซึ่งได้เป็นหัวหน้า
บัญชาการในการต่อต้านให้ดำเนินไปด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบใจ
หัวหน้ารองและผู้ทำประจำในกองบัญชาการ ขอบใจหัวหน้าพล-
พรรคและพลพรรคอื่นทั้งหลาย ซึ่งอาจจะระบุนามในที่นี้จะเป็น
การขี้ดขาว การกระทำของท่านเหล่านั้นจะปรากฏอยู่ในสมุดที่ระลึก
ซึ่งข้าพเจ้าจะสั่งให้รวบรวมขึ้น ข้าพเจ้าขอขอบใจทหารบก ทหาร
เรือ ทหารอากาศและตำรวจ ที่ได้ร่วมมือร่วมใจกับข้าพเจ้าในงาน
รับใช้ชาติคราวนี้โดยทั่วกัน

ในงานปฏิบัติหน้าที่คราวนี้ ได้มีสหายของเราเสียชีวิตไป
หลายคน อาทิ พระองค์เจ้าจระศักดิ์ นายกำจัด พลากร นาย-
สมพงศ์ ศัลยพงศ์ นายการะเวก ศรีวิจารณ์และพลพรรคคนอื่นอีก
หลายคนซึ่งหัวหน้าพลพรรคกำลังสำรวจรายนาม ขอให้สหายทุก
คนซึ่งอยู่ ณ ที่นี้ ตั้งจิตอธิษฐานให้วิญญาณของผู้ซึ่งได้เสียชีวิตไป
แล้วในงานนี้ จงอยู่โดยผาสุกในสัมปรายภพ

ในที่สุดนี้ ขอให้สหายทั้งหลายจงพร้อมใจกันปลั่งเสียง
ไชโย เพื่อสละคนไทยทั้งปวง โดยขอให้คนไทยทั้งปวงเสวยความ
สุขเกษมสำราญในสันติภาพอันถาวร และขอพรให้ชาติไทยตั้ง
มั่นเป็นเอกราชอยู่ชั่วกัลปาวสาน”

สอบสวนสะสางรายจ่ายของเสรีไทย

วันที่ 8 เมษายน สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาญัตติของนายบุญช่วย อัครการ ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม เสนอให้สภาฯ ตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบสวนสะสางทรัพย์สินของชาติ ซึ่งคณะเสรีไทยได้ใช้ถ่ายไปทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งสภาฯ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญ 7 คน ไปพิจารณา

คณะกรรมการวิสามัญนี้ประกอบด้วย

(1) พระยาเทพวิทูรพหุลศรดาบดี

(อดีตรับดีศาลฎีกา และอดีตเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม และอดีตรัฐมนตรีว่าการยุติธรรม) ประธาน

(2) พระยานรราชสุวัจน์

(อดีตอธิบดีหลายศาล และอดีตรัฐมนตรียุติธรรม) กรรมการ

(3) พระยาวิกรมรัตนสุภาภ

(อดีตประธานศาลฎีกา) กรรมการ

(4) พระยานิติศาสตร์ไพศาล

(อดีตอธิบดีกรมกฤษฎีกาและอดีตอธิบดีศาลอาญา และอดีตรัฐมนตรียุติธรรม) กรรมการ

(5) นายพิชาญ บุลยง

(มองซ์เออร์ เรอเน กียอง ที่ปรึกษาคณะกรรมการกฤษฎีกา) กรรมการ

ต่อมาในวันที่ 7 พฤษภาคม 2482 คณะกรรมการข้าราชการวิสามัญ (สภาผู้แทนราษฎร) ได้รายงานผลการสอบสวนเสาะแสวงหาให้เจ้าของคณะเสรีไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

(คัดจากหนังสือของนายดิเรก ชัยนาม ชื่อ "ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2" หน้า 1118-11๑4)

ตามที่คณะกรรมการการได้รับมอบหมายมาสอบสวนเสนาสงครามทรัพย์สินของชาติ ซึ่งคณะเสรีไทยได้ใช้จ่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศนั้น เบื้องต้นคณะกรรมการการอยากจะเสนอเสียก่อนว่า คำว่า ทรัพย์สิน ของชาติทำให้สอบสวนเสนาสงครามหมายถึงอะไรบ้าง คณะกรรมการได้เชิญผู้เสนอญัตติมาชี้แจงต่อที่ประชุม นายบุญช่วย อัครการ ชี้แจงว่า ไม่มีหลักฐานอันใดว่าใครทุจริตในข้อไหนอันใด แต่ได้มีการขูขบในทำนองไม่คงาม เห็นจะหมายความว่า ได้มีใครในขณะนั้นเอาเงินทองไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัวในเมื่อได้รับเงินมาจากกองบัญชาการเสรีไทย ส่วนในเรื่องทรัพย์สินอย่างอื่น เช่น เครื่องยุทโธปกรณ์นั้นไม่มีใครกล่าวอ้างถึง แต่ตามคำชี้แจงของฯพณฯปรีดี พนมยงค์ว่าเครื่องยุทโธปกรณ์เหล่านั้นได้รับมาจากฝ่ายสัมพันธมิตรโดยมิได้เบิกจ่ายมาจากรัฐ เครื่องยุทโธปกรณ์เหล่านั้นบางที่จะยกให้แก่ประเทศไทย ดังนี้ เป็นที่เข้าใจว่า ทางเสรีไทยมิได้รับเครื่องยุทโธปกรณ์ของรัฐมาใช้ต่อยในกิจการนี้ เครื่องยุทโธปกรณ์เหล่านั้นจึงไม่อยู่ในข่ายพิจารณาของกรรมการ

ต่อไปจะได้รายงานถึงเรื่องจำนวนเงินต่างๆที่เสรีไทยได้รับและใช้จ่ายไปในกิจการของเสรีไทยทั้งในและนอกประเทศตามที่บัญญัติเสนอในเรื่องนี้ ซึ่งเดิมขอสอบสวนเสนาเฉพาะภายในประเทศ แล้วจึงมี ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ขอให้ขยายไปถึงกิจการภายนอกประเทศด้วย

คณะกรรมการได้ตรวจพิจารณาตามเอกสารต่างๆที่ได้ยื่นไว้ต่อคณะกรรมการ ปรากฏว่าตามเอกสารหมายเลข ๖. หน้า 2 ว่า รายรับและจ่าย ตั้งแต่ พ.ศ. 2485 มีรายการว่า เงินของประเทศไทยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งฝากไว้ในธนาคารลีดส์แบงก์แห่งนิวยอร์ก เป็นเงิน 2,780,478.61 เหรียญ ได้จ่ายไปแล้วคือ (1) จ่ายทางสถานทูต ณ กรุงวอชิงตัน 857,092.39 เหรียญ

(๒) จ่ายทาง โอ.เอส.เอส. สำหรับหน่วยเสรีไทย 411,557.95 เหรียญ (๓) จ่ายทาง โอ.เอส.เอส. สำหรับส่งออกไปเป็นค่าใช้จ่ายในเมืองไทย 63,124.18 เหรียญ

จำนวนเงินยอดที่ (๑) ที่ว่าจ่ายทางสถานทูตไทย คือ ๘ แสนเศษนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง เพราะเป็นค่าใช้จ่ายทางสถานทูตไทยทั่วทั้งต้น สำหรับกิจการของสถานทูต ดังปรากฏในหน้า ๔ แห่งเอกสารหมายเลข ๖. แม้จะเดียวกันว่า จ่ายไปสำหรับเงินเดือนข้าราชการ และค่าใช้จ่ายของสถานทูต เงินค่าดูแลนักเรียน เงินค่าใช้จ่ายสำหรับนักเรียนรัฐบาล และนักเรียนส่วนตัว เงินเดือนนายคอลแบร์ เงินค่าเดินทางของครอบครัว ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช กลับเมืองไทย เงินบำนาญ ดร. เอลดิส บำนาญพระยาวิเทศวิรัชกิจ เงินเดือน และค่าเดินทางนายเลอเกท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสรีไทยในอังกฤษ ค่าเครื่องแบบนายทหารเสรีไทยในอเมริกา และทรงจ่ายให้แก่วัยซึ่งถูกส่งออกไปจากเมืองไทย

จริงอยู่ เงินจำนวน ๘ แสนเศษนั้นไม่เกี่ยวกับประเด็นโดยตรง แต่มันก็น่าสังเกตในยอดต่างๆ ๓ ยอด คือ (ก) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสรีไทยในอังกฤษ ว่าเป็นจำนวนเงิน 34,747.00 เหรียญ กับ (ข) ค่าเครื่องแบบนายทหารเสรีไทยในอเมริกา 13,451.44 เหรียญ และ (ค) เงินทรงจ่ายให้แก่วัยซึ่งถูกส่งออกไปจากเมืองไทย เป็นจำนวนเงิน 63,417.55 เหรียญ สำหรับเงินยอด (ก) และ (ข) นั้น คงไม่มีปัญหาอันใด เพราะหลวงดิฐการฯ ผู้เป็นเจ้าหน้าที่การเงินในเรื่องนี้ลงนามรับรองมา เป็นอันว่าได้จ่ายจริงถูกต้องแล้ว แต่ตมของ (ค) นั้นว่า เป็นเงินทรงจ่าย ซึ่งในที่สุดทางสถานทูตอาจเรียกคืนได้ จึงไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของกรมวิธีการชุดนี้

จำนวนเงินยอดที่ (๒) ที่ว่าจ่ายทาง โอ.เอส.เอส. สำหรับหน่วยเสรีไทย 411,557.95 เหรียญนั้น ต้องเป็นที่เข้าใจว่าจ่ายสำหรับเสรีไทยนอกประเทศ ซึ่งหมายถึงเสรีไทยในอเมริกาโดยเฉพาะ เพราะตามยอดเงินหมายเลข (๑) ได้แยกรายการค่าใช้จ่ายสำหรับเสรีไทยในอังกฤษไว้ต่างหาก ดังปรากฏในหน้า ๔ ที่รายการหมายเลข 14 ซึ่งในเอกสารหมายเลข ๖ หน้า 5 จดไว้

ว่า นายมนตรี สาณะเสน จะรวบรวมบัญชีส่งเข้ามตรวจสอบ (ทางสถานทูตในอเมริกา) และส่งเงินคืนถ้าเหลือ จำนวนเงินตามยอดที่ (2) นมรายละเอียดความเอกสารหมายเลข ข. ตอน 2 ว่า โอ.เอส.เอส. ได้รับเงิน 500,000 เหรียญมาแล้ว ได้ใช้จ่ายไปเป็น 6 รายการ มีเงินเดือนค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการ-ค่าอควิเมนต์-ค่าตักบัญชีการในจีน-ค่าขนส่ง-ค่าใช้จ่ายรายวันนอกทะเล กองเหลือเงิน 88,442.05 เหรียญ ซึ่งได้ส่งคืนเข้าบัญชีของรัฐบาลแล้ว เงิน 6 รายการเหล่านี้ ทางสถานทูตสหรัฐอเมริกา มีนายพันตรี เจมส์ เอช. ดับบลิว. ทอมป์สัน ลงนามในจดหมายลงวันที่ 17 เมษายน 1946 มว่า ทางกรมได้จ่ายจริงตามนี้ และเงินจำนวน 411,557.95 เหรียญ ทางสถานทูตไทยในวอชิงตันมีหลวงศิริการฯ ลงนามรับรองรายจ่ายนี้ไว้ดังปรากฏในเอกสารหมายเลข ง. หน้า 2 และในเอกสารหน้าเดียวกัน หลวงศิริการฯ ลงนามรับรองว่า โอ.เอส.เอส. ได้ส่งคืนเงินที่เหลือเป็นจำนวน 88,442.05 เหรียญเข้าบัญชีกองคลัง (ของไทย) ที่แผนกคลังแบงค์แห่งนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2489 เงิน 2 ยอดนี้ทั้งที่จ่ายไปและส่งคืนนี้ ถ้ารวมกันก็จะเป็น 500,000 เหรียญ เท่าที่ โอ.เอส.เอส. ได้รับไป

คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า จำนวนเงิน 500,000 เหรียญ ซึ่ง โอ.เอส.เอส. ได้รับไปเพื่อใช้จ่ายในการเสรีไทยนอกประเทศนั้น ได้ใช้จ่ายไปจริงถูกต้องแล้วตามหลักฐานที่ได้นำมา และเงินที่เหลือก็ได้คืนให้รัฐบาลไทยแล้ว ยอดที่ได้อ้างไปเป็นเงิน 411,577.95 เหรียญ และส่งคืนเป็นเงิน 88,442.05 เหรียญ คงรวมกันเท่ากับยอดเงิน 500,000 เหรียญ ที่ โอ.เอส.เอส. ได้รับไปถูกต้องครบถ้วนแล้ว

ครั้นว่าเงินยอดที่ (3) ตามหนังสือสถานทูตในวอชิงตันหน้า 2 คือเงินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสรีไทยอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับกิจการทางในเมืองไทยเป็นจำนวน 63,124.18 เหรียญ เงินจำนวนนี้เมื่ออธิบายในหน้า 6 ว่าได้ขอทองคำส่งไปเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการต่อต้านในเมืองไทย งวดแรกเป็นเงิน 49,957.08 เหรียญ และค่าใช้จ่ายในการนี้ 128.62 เหรียญ กับส่งไปให้นายตึก บุตตะ ในเมืองฉงชิ่ง 13,038.50 เหรียญ รวมเป็นเงิน 63,124.18 เหรียญ

เมื่อได้หักเงินจำนวน^๕ นอออกจากเงินที่จัดสรรไว้สำหรับเสรีไทยในประเทศ
500,000 เหรียญแล้ว คงเหลือเงิน 436,875.82 เหรียญ ทั้งมีรายการแจ้งอยู่ใน
บัญชีรายละเอียดของ โอ.เอส.เอส. เรียกว่าบัญชีเงินไทยเอฟ.อี. 2 ค่าใช้จ่าย
ระหว่าง 17 เมษายน 1945 ถึง 19 พฤศจิกายน 1945 ทั้งนี้ตามเอกสารหมายเลข
หน้า 7 .

คณะกรรมการเห็นว่า เงินจำนวน 49,957.06 เหรียญ เป็นจำนวน
ที่ถูกต้องซึ่งกองบัญชาการเสรีไทยในประเทศได้รับไว้ ดังที่ปรากฏในเอกสาร
หมายเลข ก. ซึ่งเป็นจดหมายของสถานทูตสหรัฐอเมริกา ซึ่งลงนาม ชาลส์. ดับลิว.
โยสต์ ลงวันที่ 17 เมษายน 1946 ถึงนายคิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ
ยืนยันว่าทองคำซึ่งทาง โอ.เอส.เอส. ได้ส่งมายังกรุงเทพฯ เพื่อใช้จ่าย
สำหรับขบวนการเสรีไทยในฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1945 เป็นจำนวนเงิน 49,957.06
เหรียญ นอกจากเอกสารหมายเลข ก. ยังมีบัญชีรายการละเอียดส่งมาประกอบ
การใช้จ่ายเงินราย^๕ อีก คือจดหมายสถานทูตสหรัฐอเมริกา ลงนาม นายพันตรี
เจมส์ เอช. ดับลิว. ทอมป์สัน ลงวันที่ 17 เมษายน 1946 ถึง ฯพณฯ ประดิ
พนมยงค์ ซึ่งกรรมการหมายเลข ข. ในรายการหมายเลข 3 ว่า ทองคำส่งมอบที่
กรุงเทพฯ ราคา 49,957.06 เหรียญ ทองคำรายนี้ นายวิจิตร ลิลิตานนท์
ประจำกองบัญชาการเสรีไทยในประเทศ พร้อมด้วยนายทวี ตะเวทิกุล ได้ลง
นามรับมอบไว้จาก พ.ต. เวสเตอร์ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2488 ซึ่งภายหลัง
นายคิเรก ชัยนาม บันทึกไว้ว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นถูกต้องแล้ว วันที่ ๗-๔-๔๖
9 เมษา 88” ทองคำนั้นหนักประมาณ 50 ก.ก. มีราคาเป็นเงินอเมริกัน 49,957.06
เหรียญ ทั้งนี้ต่ำกว่าจำนวนที่ระบุมาในจดหมายสถานทูตสหรัฐอเมริกาและ
รายงานสถานทูตไทยในวอชิงตันเพียง 50 เซนต์ กรรมการได้สอบถามนาย
วิจิตร ลิลิตานนท์แล้ว ซึ่งแจ้งว่าการรับมอบกับครั้งนั้นคนมาเดิมมีบัญชีกับ
เร่ร่อนนักเดินทางกันโดยด่วนในบ้านลับช้อนเร่ร่อนแห่งหนึ่ง ซึ่งใช้เงินสถานแห่ง
กิจการของเสรีไทย คณะกรรมการเห็นว่าผิดกันเพียงจำนวนเล็กน้อย
(50 เซนต์เท่านั้น) ทั้งนี้ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ก.

นายวิจิตร ลือदानนท์ ได้จัดการให้ธนาคารจำหน่ายทองคำแท่ง
โดยหักค่าบริการของธนาคารแล้วได้เงิน 1,460,184.84 บาท ตามเอกสาร
หมายเลข ก. หน้า 2 เงินจำนวนนี้ทางกองบัญชาการตำรวจไทยในประเทศได้ใช้
จ่ายไปรวม 18 รายการ ตามเอกสารหมายเลข คอ

1. ค่าใช้จ่ายส่งคนไปต่างประเทศ	184,605.00 บาท
2. ค่าใช้จ่ายหน่วยอุดรดิตถ์-สุโขทัย	20,000.00 บาท
3. ค่าใช้จ่ายหน่วยบางกะปิ	20,000.00 บาท
4. ค่าใช้จ่ายหน่วยเลย	36,000.00 บาท
5. ค่าใช้จ่ายหน่วยกาญจนบุรี	3,500.00 บาท
6. ค่าใช้จ่ายหน่วยนครศรีธรรมราช-เพชรบุรี	42,100.00 บาท
7. ค่าใช้จ่ายหน่วยชัยภูมิ	5,000.00 บาท
8. ค่าใช้จ่ายหน่วยหัวหิน-ปราณบุรี	1,000.00 บาท
9. ค่าใช้จ่ายหน่วยระนอง	80,000.00 บาท
10. ค่าใช้จ่ายหน่วยสกลนคร-นครพนม-หนองคาย- มหาสารคาม-อุดร-อุบล	165,200.00 บาท
11. ค่าใช้จ่ายสายลับพิเศษ	47,000.00 บาท
12. ค่าใช้จ่ายในการเรือนส่งทางน้ำ	168,253.30 บาท
13. ค่าใช้จ่ายค่ายอังกฤษ	158,292.10 บาท
14. ค่าใช้จ่ายค่ายอเมริกัน	165,510.00 บาท
15. ค่าใช้จ่ายในการวิทยุสื่อสารลับ	211,127.00 บาท
16. ค่าใช้จ่ายสายจีน	57,197.51 บาท
17. ค่าใช้จ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง	30,800.00 บาท
18. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด-รับรอง-พาหนะ-เบี้ยเลี้ยง ซ่อมแซมพาหนะ	124,599.93 บาท
รวมทั้งสิ้น	1,410,184.84 บาท

เป็นอันว่าเงินจำนวน 4 หมื่น 9 พันเหรียญเศษนั้น ได้จ่ายหมดสิ้น
ไปแล้ว ตามเอกสารหมายเลข ๗. ซึ่งนายวิจิตร ลิดตานนท์ ลงนามรับรองว่า
ได้ใช้จ่ายไปในการรับรองเสรีไทยจริง

ส่วนเงินอีกรายการหนึ่ง ตามจดหมายของสถานทูตสหรัฐอเมริกา
เอกสารหมายเลข ข. ก่อค่าปฏิบัติการ (Operating expenses) 128.62 เหรียญ
นี้คำนวณสนับสนุนในรายงานของสถานทูตไทยในวอชิงตันหมายเลข ๕ หน้า 5 ว่า
ค่าใช้จ่ายในการนี้ (หมายถึงการซื้อทองคำส่งมาให้เสรีไทยในประเทศ) เงิน
128.62 เหรียญ และในเอกสารหมายเลข ง. หน้า 7 ยังแสดงรายละเอียดใน
เงินจำนวนว่า (1) ค่าหลอมทองคำของโรงกลาปณ์ เงิน 72.08 เหรียญ กับ
(4) ค่าขนส่งในสหรัฐอเมริกาเงิน 56.54 เหรียญ ซึ่งเมื่อคำนวณบวกกันคิด
เป็นเงิน 128.62 เหรียญตรงกัน เอกสารเหล่านี้มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ลงนามยืนยัน
มาโดยเรียบร้อย ฉะนั้นจึงถือว่าได้จ่ายไปจริง

กับอีกจำนวนหนึ่ง คือเงิน 13,038.50 เหรียญ ซึ่งในเอกสารหมายเลข ข.
ระบุไว้ในรายการหมายเลข 4 ว่า ทองคำส่งให้ ถวิล อุดล เงิน 13,038.50
เหรียญ ทั้งนี้เอกสารหมายเลข ง. ซึ่งเป็นรายงานของสถานทูตไทยในวอชิงตัน
หน้า 6 ว่า “ส่งมอบทองให้นายถวิล อุดล รวมเป็นราคา 13,038.50 เหรียญ”
และในเอกสารฉบับเดียวกัน หน้า 7 ว่า “ซื้อทองคำส่งไปให้นายถวิล อุดล
เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 1945 เงิน 11,783.54 เหรียญ กับเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม
1945 อีก 1,255.96 เหรียญ เงินสองจำนวนรวมกันเป็น 13,038.50 เหรียญ
เอกสารสองฉบับนี้มีเจ้าหน้าที่ลงนามรับรองยืนยันมา ฉะนั้นจึงเป็นอันถูกต้อง
ว่าได้ใช้จ่ายไปจริงในกิจการของเสรีไทย

เมื่อรวมเงินรายย่อย 3 ราย คือซื้อทองคำส่งมาให้กองบัญชาการเสรี
ไทยในประเทศ 49,957.08 เหรียญ กับค่าใช้จ่ายในการนี้อีก 128.62 เหรียญ
และจ่ายให้นายถวิล อุดล อีก 13,038.50 เหรียญแล้ว ก็รวมเป็นจำนวนเงิน
63,124.18 เหรียญ และเมื่อเอาเงินจำนวนที่ โอ.เอส.เอส. ส่งคืนเข้าบัญชีรัฐบาล
ตามเอกสารหมายเลข ง. หน้า 7 เป็นเงิน 436,875.82 เหรียญ มาคำนวณบวก

กันเข้า คงได้จำนวนเลข 500,000 เหรียญ เท่ากับจำนวนเงินที่จัดสรรสำหรับ
เสรีไทยในประเทศจ่ายให้ โอ.เอส.เอส. ไป ฉะนั้นจึงเป็นอันว่าเงินค่าใช้จ่าย
ของเสรีไทยในประเทศที่เอามาจากเงินเหรียญที่ถูกกักไว้ในอเมริกานั้นเป็นอัน
ถูกต้องแล้ว ไม่มีการหายหกตกหล่นประการใด เงินจำนวน 4 แสนเหรียญ
เศษปรากฏในเอกสารหมายเลข ง. หน้า 3 ว่า ส่งคืนเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2488

สรุปความว่า เงินที่ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้จัดสรรจ่ายให้
โอ.เอส.เอส. ไป 2 จำนวนจากเงินของรัฐบาลที่ถูกกักอยู่ที่อเมริกา เป็นเงิน
คราวละ 5 แสนเหรียญ รวม 1 ล้านเหรียญนั้น เจ้าหน้าที่จำหน่ายบัญชีได้ถูก
ต้องตรงกันแล้ว ไม่มีสูญหายประการใดเลย

ส่วนเงินในงบประมาณแผ่นดินที่เรียกว่า งบช่วยประชาชน หรือที่
เรียกในภายหลังว่า งบสานติภาพ นั้น มีรายการเลข 1 ว่า เงินใช้ในการต่อต้าน
ญี่ปุ่น ถึง 10 สิงหาคม 2488 เป็นเงิน 8,867,989.87 บาท ตามเอกสารหมายเลข
ฉ. นั้น เจ้าหน้าที่ได้ใช้จ่ายไปหมดสิ้นแล้ว ตามเอกสารหมายเลข ฉ. มีรายการ
ดังนี้ คือ

1. หน่วยทหาร	300,000.00 บาท
2. หน่วยตำรวจ	2,000,000.00 บาท
3. หน่วยชลบุรี	567,450.00 บาท
4. หน่วยกาญจนบุรี	528,000.00 บาท
5. หน่วยสุพรรณบุรี	217,500.00 บาท
6. หน่วยปราจีน-ฉะเชิงเทรา	39,217.16 บาท
7. หน่วยอ่างทอง-อยุธยา	350,465.00 บาท
8. กองบัญชาการ	42,000.00 บาท
9. หน่วยอุบล	53,000.00 บาท
10. หน่วยมหาดไทย	536,441.87 บาท
11. หน่วยสุโขทัย-อุตรดิตถ์	120,000.00 บาท

12. หน่วยสื่อสาร	223,000.00 บาท
13. หน่วยกระตุมแบน	25,310.50 บาท
14. หน่วยแพร่	6,117.72 บาท
15. หน่วยต่างประเทศ	109,287.97 บาท
16. หน่วยสกนกร	52,000.00 บาท
17. หน่วยอีสาน	100,000.00 บาท
18. หน่วยโคราช	50,000.00 บาท
19. หน่วยเชื้อเพลิง-ค่าขนส่ง	3,548,199.65 บาท
รวม	8,867,989.87 บาท

ในการใช้จ่ายตามรายการเหล่านี้ มีเจ้าหน้าที่กองคลังแห่งกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี คือ นายอรณ ประสานทอง ลงนามรับรองว่า รายการต่างๆ ถูกต้องแล้ว ได้ใช้จ่ายไปในกิจการเสรีไทยจริง จึงเป็นอันว่าเงินยอดใช้ในการต่อต้านญี่ปุ่นรวม 8,867,989.87 บาท ตามงบประมาณช่วยประชาชน รายการเลข 1 นั้น จำหน่ายบัญชีได้ครบถ้วนถูกต้องแล้ว

อนึ่ง ตามเอกสารหมาย ฉ. ก้องบช่วยประชาชน มีรายการหมายเลข (2) เงินใช้จ่ายในงบสานติภาพ ได้กำหนดไว้เป็นจำนวนเงิน 15,088,996.20 บาท ตามเอกสารหมาย ฉ. นั้น มีการใช้จ่ายสืบเนื่องเกี่ยวกับเสรีไทยภายหลังที่ญี่ปุ่นยอมจำนน รวม 9 รายการ เป็นเงิน 737,439.91 บาท ตามเอกสารหมายอักษร ป. มีเจ้าหน้าที่กองคลังแห่งกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีลงนามรับรองว่า ได้จ่ายไปจริงตามรายการนั้นๆ ในกิจการของเสรีไทย ฉะนั้นจึงเป็นอันว่า มีการจำหน่ายบัญชีได้ถูกต้องตามระเบียบปฏิบัติของขบวนการเสรีไทย มีรายการดังนี้ คือ

1. หน่วยกาญจนบุรี	488.10 บาท
2. หน่วยปราจีน-ฉะเชิงเทรา	61,260.49 บาท
3. หน่วยอ่างทอง-อยุธยา	28,752.39 บาท
4. หน่วยกระตุมแบน	1,650.00 บาท

หน่วยอุปบล	8,485.00 บาท
หน่วยสกลนคร	190,000.00 บาท
หน่วยนครปฐม	10,000.00 บาท
หน่วยโฆษณาและการรับรอง	323,139.23 บาท
หน่วยขนส่งเชื้อเพลิง	113,664.70 บาท
รวม	737,439.91 บาท

กับอนึ่ง ตามเอกสารหมาย ข. ปรากฏว่าได้มีการใช้จ่ายบางรายการในกิจการของเสรีไทยยังมีได้รับเงินสดใช้ที่เขาได้ออกไป เช่น น.อ. กาจ เก่งระดมยิง ร้องขอรับเงินสดใช้ที่ได้จ่ายไปแล้ว เป็นเงิน 144,660 บาท เงินที่ผู้ได้ใช้จ่ายไปในกิจการของเสรีไทยนี้ เมือยังมีได้รับชำระก็เป็นเรื่องที่หัวหน้าเสรีไทยจะพิจารณาเงินรายใดสดใช้ให้เขาตามสมควร

คณะกรรมการธิการขอชี้ให้เห็นว่า ขบวนการกระทำอย่างลับๆ ชนิดนั้น จะหวังให้มีบัญชีรายละเอียดและใบคู่จ่ายอย่างบัญชีบุคคลแห่งบริษัทหรือสมาคมในยามสงบนั้น ย่อมเป็นไปได้ไม่ได้ผู้สอบถามน่าจะต้องพอใจเมื่อเห็นว่าการนั้นได้จ่ายไปเป็นการพิเศษ จำเป็นสำหรับความสำเร็จแห่งขบวนการกระทำนั้น ตามที่ปรากฏข้างบนนี้ คณะกรรมการธิการเห็นว่า โรงทหาร สนามบินค่าย กองบัญชาการ ฯลฯ ได้ก่อสร้างในอาคารที่ลำบาก ด้วยสมรรถภาพที่น่าชมเชย และเป็นผลแสดงว่า เงินที่ใช้จ่ายไปแล้วนั้นสมควรแก่การงานที่กระทำไป นายพล เจ็กส์ โดยเฉพาะ ได้กล่าวทักว่าสนามบินที่เสรีไทยได้ก่อสร้างทำไปนั้น ว่าโดยทั่วไปแล้วก่อสร้างได้ถูกมาก ทั้งยังยอมเป็นที่น่านับถือ (Credit) ในบุคคลที่รับผิดชอบในการนี้

ยอมเป็นการจำเป็นที่จะต้องใช้เงินในรายการที่นายพล เจ็กส์ เรียกว่าจำนวนเงินงบบัญชีไม่ได้ (Unaccountable) เป็นต้นว่า จำนวนเงินที่ให้ไปแก่นักโคตรมชู้ชู้ในดินแดนศัตรู

ความจริงในเมื่อเกิดกรณีซ้อนเร้นและน่าอันตรายเช่นนั้น ต้องระมัด
กันอย่างกวดขัน อย่าให้เป็นภัยแก่ผู้มีส่วนในขบวนการกระทำนั้น ต้องปกปิด
นามกัน เช่นหัวหน้าเสรีไทยก็กระทำไปในนามแฝงว่า "รัฐ" เอกสารโดย
เฉพาะ เช่น เช็ก ใบคู่จ่าย ใบเสร็จ คำสั่ง ฯลฯ ย่อมจะเปิดเผยนามผู้รับ ผู้ให้
จ่าย ไม่ได้ เพราะจะเกิดผลให้รู้ว่าใครเป็นใคร บุคคลที่เกี่ยวข้องอาจจะต้อง
เสี่ยงชีวิตเนื่องๆ ซึ่งถ้าข้าศึกได้ค้นพบเอกสารอันเป็นโทษเหล่านั้นเข้า จะ
เป็นภัยอย่างยิ่ง โคดลับเท่านั้นที่จะใช้เป็นอุบายป้องกันผลอันน่ากลัว มิให้มัน
เกิดขึ้นในเวลาพลาดท่าพลาดทางลง

ข้อนี้มีใช้เป็นที่พิเศษสำหรับประเทศไทยเท่านั้น แม้เหตุการณ์
เช่นเดียวกันเกิดขึ้นในประเทศอื่น ก็จักต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน นายพันตรี
ทอมป์สัน ก็ได้มาชี้แจงยังคณะกรรมการว่า ขบวนการต่อต้านในฝรั่งเศสก็ต้อง
รักษาความลับ ต้องเชื่อถือไว้วางใจกัน ไม่ควรเข้าใจผิดอย่างในประเทศไทย
นายนาวัตร แมคโคแนลด์ ก็ได้ชี้แจงว่า ทางโอ.เอส.เอส. ไม่ต้องการระ
ยะเอียดค่าใช้จ่ายอย่างไรเลย นายพลเจ็กส์ หัวหน้าวัน.ธ.ร.ซี.ซี. ของอังกฤษ
ได้อ้างถึงคำสั่งทั่วไปว่า ไม่ให้เก็บเอกสาร ใบรับ หรือนามบุคคล โดยให้
รักษาความลับอย่างที่สุด เพราะว่าอาจนำไปสู่การจับกุม กระทำให้เสียข
โครงการถูกทำลายสิ้นไป และความจริงเพื่อหลักประกัน (Security) ทพ
เสรีไทยได้ถูกร้องขอโดย วัน.ธ.ร.ซี.ซี. ให้ทำลายบรรดาเอกสารทั้งสิ้นที่พอ
เป็นภัย ในทางปฏิบัติย่อมถือเอาซึ่งงานที่ได้รับมอบหมายไปกระทำ ส่วน
รายละเอียดโดยเฉพาะย่อมต้องปิดบัง

ฉะนั้น คณะกรรมการจึงมีความเห็นว่า การที่กระทำไปในประเทศ
ไทยย่อมต้องเป็นไปเช่นเดียวกับที่กระทำกันในประเทศอื่น และในกรณีเช่นนี้
ย่อมเป็นการผิดวิสัยและพินวิสัยที่จะขอร้อง ระยะเอียดแห่งรายการต่างๆที่
กล่าวข้างบน

(ดูเหมือนต้นเหตุแห่งเหตุการณ์คราวนี้ เกิดขึ้นจากความเข้าใจผิดใน
จำนวน 5 แสว. ทรัพย์สินในอเมริกา ซึ่งจัดจำแนกไว้สำหรับเสรีไทยเป็นเบื้องต้น

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ดูเหมือนคิดไว้แต่ต้นจะส่งเงินจำนวนนั้นมาให้ขบวนการเสรีไทยในประเทศไทย แต่ภายหลังมีการส่งมาทางอาเซอร์ไบจานเพียง 83,124.18 เหรียญ ส่วนเงินจำนวนนอกนั้นคงยังอยู่ในสหรัฐอเมริกา มิได้ส่งมาตามการขอ ขบวนการทางสอบสวนได้ความชัด แต่หากก่อนหน้านี้เกิดการสับสนในความตั้งใจและในข้อเท็จจริง จึงทำให้บางคนเกิดสงสัยว่า เงินจำนวนนั้นจะได้ส่งมาให้เป็นบางส่วน)

พึงสังเกตว่า ความเข้าใจผิดเช่นนี้ แม้จะโดยสุจริตก็ดี อาจทำให้เกิดข้อสงสัยแพร่หลายได้ง่ายๆ ในเมื่อการเมืองกับการเงินเข้าปะปนกันขึ้น อย่างไรก็ดี คณะกรรมการทำให้รู้แน่ได้ว่า ข้อกล่าวหาเหล่านั้นไม่มีมูลความจริง จากการตรวจสอบเอกสารและบัญชีที่ส่งต่อคณะกรรมการ ปรากฏชัดว่า ทุกสิ่งถูกต้องตรงกัน ในการสอบสวนของคณะกรรมการ ปรากฏว่า ผู้เสนอญัตติไม่มีหลักฐานหรือข้อเท็จจริงอันใดที่จะเสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อให้เห็นว่า ข้อกล่าวหาเป็นความจริงให้เกิดการสงสัย (เช่นว่าการยกยอกเงินของชาติ หรือใช้จ่ายไปนอกเหนือกิจการเสรีไทย หรือทำให้เสียหายตกหล่นอย่างไร ฯลฯ)

ขบวนการเสรีไทย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ขบวนการใต้ดินนี้ มีข้อเท็จจริงซึ่งตามกฎหมายได้ถือว่าได้ปฏิบัติการช่วยเหลือเพื่อแผ่แผ่แก่ระบอบตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 110 อาจมีโทษถึงตายก็เป็นได้ จึงเป็นผู้ที่เสี่ยงชีวิตเพื่อเห็นแก่ประเทศชาติในยามคับขัน เพราะมีอุดมคติตั้งใจจะกอบกู้ฐานะของประเทศมิให้เสียเอกราชฐานผู้แพ้สงคราม หรือมิฉะนั้นก็เป็นประเทศเอกราชแต่ในนามตามสัญญาสงบศึก

ตามเอกสารหมายเลข ๓. ซึ่งเป็นคำตอบของผู้รักษากรในตำแหน่งรัฐมนตรีสหรัฐอเมริกา ถึงหัวหน้าเสรีไทย ให้การรับรองว่าจะเคารพ (Respect) ความเป็นเอกราชของประเทศไทย และตามเอกสารหมายเลข ๓. นาย เอช. อาร์. เบต (อธิบดีกรมการสถานทูตอังกฤษ) ก็ได้กล่าวว่า ผลของขบวนการเสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่นนั้น ได้กระทำให้รัฐบาลอังกฤษแนะนำข้อตกลงอย่างเบากว่าที่สุด และว่า

ถ้าเป็นรัฐบาลจอมพลป. พิบูลสงครามแล้ว ข้อตกลงที่เสนอนั้นจะหนักต่างกัน
อย่างยิ่ง เพราะจะถือว่า ไทยเป็นประเทศศัตรู ทำนองเดียวกับเยอรมันและ
ญี่ปุ่น

ตามเอกสารหมายเลข ๓. เป็นสำนวนถ้อยแถลงของนายเบวิน เมื่อวันที่
20 สิงหาคม 2488 เกี่ยวกับเสรีไทย ว่ารัฐบาลอังกฤษยอมรับในการที่ขบวนการ
เสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่นได้ให้ความช่วยเหลือ แต่จะลงล้างการที่ไทยได้ประกาศ
สงครามต่ออังกฤษ ซึ่งยังรับเอาดินแดนของอังกฤษไปจากมือญี่ปุ่น หรือไม่
ประการใดนั้น ต้องรอดูจิตราวมณ์ของไทยต่อไปในการรับรองทหารฝ่ายอังกฤษ
ที่จะเข้าไปในประเทศไทย

ตามเอกสารหมายเลข ๓. เป็นถ้อยแถลงของนายโยสต์ (อุปทูตรักษาการ
สถานทูตส.ร.อ.) กล่าวตอบรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศเมื่อวันที่ 17 เมษายน
2489 ใจความเกี่ยวกับเสรีไทยว่า รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะจำได้อยู่เสมอ ด้วย
ความขอบคุณและชมเชย ว่า ขบวนการเสรีไทยได้ดินได้ข้อสัจช่วยเหลือน
สัมพันธมิตร

ตามเอกสารหมายเลข ๓. เป็นถ้อยแถลงของนายฮาร์ริงตัน เกี่ยวกับเสรีไทยว่า
ขบวนการเสรีไทยได้มีส่วนอย่างยิ่งที่ทำให้อเมริกาเชื่อมั่นว่าไทยเป็นมิตร จึงพร้อม
ที่จะช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อบรรณะการเศรษฐกิจของประเทศ

ตามเอกสารต่างๆ เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า ขบวนการเสรีไทยได้กอบกู้
ฐานะของประเทศชาติเนื่องจากสงครามคราวนี้ได้เป็นอย่างดี สมควรเป็นเจ้า
หน้บุญคุณแก่ปวงชนชาวไทย และถ้ามีทางใดที่ประเทศชาติจะสมนาคุณแก่ผู้
เสี่ยงชีวิตเข้ามาในการกอบกู้ฐานะของประเทศชาติเช่นนั้น ก็น่าจะเป็นทนาย

(ในสุดท้ายขอให้ระวังอย่าให้เกิดการก่อกวนอดทนระอาใจจนไม่
ใคร่คิดริเริ่มกระทำการสิ่งใดในเมื่อเกิดเหตุการณ์ผันขึ้นในอนาคต หากว่า

บุคคลซึ่งริเริ่มกระทำการสิ่งนั้นจนได้ส่วนในเรื่องการเงินอันพื้นวิสัยจะปฏิบัติ
ได้ ในกรณีเช่นนี้ ผลของงานย่อมสนองนโยบายและผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย
ที่จะกอบกู้ฐานะของประเทศชาติย่อมจะต้องเชื่อถือกัน และหนทางที่เขากระ
ทำไปเพื่อบำบัดความยุ่งยากก็ควรจะเชื่อถือด้วย)

(ลงชื่อ) เทพวิทร

(ลงชื่อ) นลราชสุวัจน์

(ลงชื่อ) วิกรมรัตนสุภา

(ลงชื่อ) นิติศาสตร์

(ลงชื่อ) พิชาญ บุณย

คำชี้แจงเพิ่มเติม ของ นายปรีดี พนมยงค์ เรื่อง คำใช้จ่ายของเสรีไทย

1.

ระยะแรกระหว่างธันวาคม 2484 ถึงสิงหาคม 2485 นั้นขบวนการต่อต้านของไทย (Thai Resistance Movement) ซึ่งต่อมาได้รวมกับเสรีไทยใน ส.ร.อ. และในอังกฤษเป็น "ขบวนการเสรีไทย" เดียวกันนั้นได้ใช้จ่ายสำหรับกิจการต่อต้านภายในประเทศจากเงินดังต่อไปนี้

- (1) เงินประเภทค่ารับรองประจำตำแหน่งผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
- (2) เงินประเภทค่ารับรองประจำตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ส่วนของนายปรีดี พนมยงค์)
- (3) เงินที่ผู้รักชาติจำนวนหนึ่งได้อุทิศช่วยการต่อต้านญี่ปุ่น

(4) เงินส่วนตัวของเสรีไทยแต่ละคนที่ปฏิบัติการ อาทิ นายจำกัด
ถาวร ซึ่งเป็นผู้แทนคนแรกของเสรีไทยภายในประเทศเดินทางไปยังประเทศ
อื่นเพื่อติดต่อกับสัมพันธมิตรนั้นก็ได้อาศัยเงินส่วนตัวของตน และต่อมานาย
จวน ตลารักษ์ก็กับคณะที่เดินทางไปประกอบภารกิจดังกล่าวนั้นก็ได้อาศัยเงิน
ส่วนตัวเช่นเดียวกัน ฯลฯ

2.

เมื่อจอมพลพิบูลฯ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนกรกฎ
าคม พ.ศ. 2487 แล้ว นายควง อภัยวงศ์ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1
สิงหาคมปีนั้นและจัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นเมื่อวันที่ 2 เดือนนั้นโดยมีนายท
วยเกียรติ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นผู้ตั้งราชการของ
สำนักนายกรัฐมนตรีอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย ขบวนการเสรีไทยภายในประเทศได้
ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลควงฯ ซึ่งได้อนุมัติให้ขบวนการเสรีไทยเบิกค่าใช้จ่าย
จากงบประมาณแผ่นดินซึ่งเดิมเรียกชื่อบริษัทว่า “งบช่วยประชาชน” แล้ว
ต่อมาเปลี่ยนชื่อบริษัทว่า “งบสานติภาพ” ดังปรากฏตามรายงานของคณะ
กรรมการวิสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวแล้ว

รายชื่อหน่วยต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายงานนั้นหมายถึงเฉพาะหน่วยที่เบิก
ค่าใช้จ่ายโดยตรงจากกองบัญชาการเสรีไทย แต่มีอีกหลายหน่วยที่เบิกค่าใช้จ่าย
จากหน่วยใหญ่ซึ่งรับเงินไปจากกองบัญชาการ คือ

2.1

ทหารเสรีไทยที่มติดำเนินงานที่ราชการส่วนใดก็ใช้จ่ายทางตำแหน่ง
นั้นตามงบประมาณกระทรวงกลาโหม อีกส่วนหนึ่งเบิกจากกองบัญชาการเสรี
ไทยจากงบ “หน่วยทหาร” ที่ตั้งไว้ 800,000 บาท

2.2

ตำรวจเสรีไทยหน่วยต่าง ๆ ที่ราชอาณาจักรไทยภายใต้ พ.ต.อ.
อดุล ขตุเดชขจรวิทย์ รวมทั้ง “หน่วยชุมพร” ซึ่ง ร.ต.อ. เญ็บ ชัยสงค์

(อัมพูนันท์) เป็นหัวหน้านั้น เบิกค่าใช้จ่ายจากบ “หน่วยตำรวจ” ที่ตั้งไว้ 2,000,000 บาท

2.3

เสรีไทยประเภทที่ “ลอร์ดแมนที่แบทเดน” เรียกว่า Numerous passive supporters แปลว่า “ผู้ต่อสู้อย่างสงบไม่หวั่นไหว” (passive resistance) จำนวนมากมายซึ่งนำเอาเอกบุง สุขศาสตร์ ร.ม.ต. มาดไทย รับไปมอบให้ข้าหลวงประจำจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ฯลฯ จัดตั้งทุกหมู่บ้านทั่วราชอาณาจักรนั้น ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการส่วนใดก็เบิกให้จ่ายตามตำแหน่งของเสรีไทยนั้นๆ จากงบประมาณกระทรวงมหาดไทย อีกส่วนหนึ่งเบิกจากกองบัญชาการเสรีไทย “หน่วยมหาดไทย” ที่ตั้งไว้ 536,441.87 บาท

2.4

เสรีไทยฝ่ายช่วยรบซึ่งเป็นครูโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนประชาบาลทั่วทั้งราชอาณาจักรซึ่งนายทว บุณยเกตุ ร.ม.ต. ศึกษาธิการรับไปเตรียมจัดตั้งนั้นเบิกจากค่าใช้จ่ายของกระทรวงศึกษาธิการ

3.

ในรายงานคณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรนั้นปรากฏชัดแจ้งว่า เสรีไทยทั้งภายนอกและภายในประเทศไทยมิได้รับเงินของ โอ.เอส. เอ็ด. แต่ตรงกันข้ามเรารักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของเราไว้โดยสถานทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันได้จ่ายเงินของรัฐบาลไทยที่ฝากไว้ในสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนเงิน 5 แสนเหรียญให้แก่ โอ.เอส.เอ็ด. เพื่อนำไปใช้จ่ายเกี่ยวกับการงานของเสรีไทย

ปรีดี พนมยงค์

خانกรุงปารีส

วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2522

ภาคผนวก ๑

บันทึกการสนทนาระหว่างประธานาธิบดีเจียงไคเช็ค กับ ท่านปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสประเทศไทย

กรุงนาแก วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๘ (ค.ศ. ๑๙๔๗)

ผู้ร่วมสนทนาฝ่ายจีน (๑) ประธานาธิบดีเจียงไคเช็ค (๒) ดร.
ที้.วี.ซุง ประธานสภาบริหาร
(นายกรัฐมนตรี)

ผู้ร่วมสนทนาฝ่ายไทย (๑) ท่านปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
ประเทศไทย (๒) หลวงสุขุมมนัยประ-
ดิษฐ์ เลขาธิการ ก.พ ทำหน้าที่เลขา
ธิการชั่วคราวของรัฐบาลไทย

สถานที่สนทนา ทำเนียบประธานาธิบดีจีนในบริเวณกระทรวง
กลาโหมจีน

ภาษาที่ใช้ในการสนทนา ประธานาธิบดีพูดภาษาจีนกลาง ดร. ที้.วี.ซุง
แปลเป็นภาษาอังกฤษ ท่านปรีดีฯ พูดภาษา
อังกฤษ ดร. ที้.วี.ซุง แปลเป็นภาษาจีนกลาง
หลวงสุขุมฯ ผู้จดบันทึก

(๑) ประธานาธิบดีจีน : ที่ห้องรับรอง
วันวานนี้ไม่มีโอกาสสนทนาเรื่องสำคัญที่จะขอพูดกับท่านปรีดี ฯ วันนี้จึง
เชิญท่านปรีดี ฯ มาสนทนาอีกอย่างมิตรที่ร่วมกันกับสัมพันธมิตรต่อสู้ญี่ปุ่น
ระหว่างสงคราม และได้ช่วยชาวจีนในสยาม (ประเทศไทย) ที่ถูกจอมพล-
พิบูล ฯ กดขี่

รัฐบาลจีนยินดีฟังว่ารัฐบาลไทยมีเรื่องใดที่ต้อง
ให้การให้รัฐบาลจีนช่วยบ้าง ขอให้บอกโดยไม่ต้องเกรงใจ

(๒) ท่านปรีดี : ขอบขอบคุณท่านประธานา-
ธิบติ ฯ อีกครั้งหนึ่งในการต้อนรับอย่างอบอุ่นที่ได้เชิญมาเยือนประเทศจีน
และขอบคุณที่เชิญมาสนทนาเป็นพิเศษวันนี้

รัฐบาลฝากเรื่องมาเสนอขอความสนับสนุน
รัฐบาลจีน ซึ่งมีผู้แทนอยู่ในสภาความมั่นคงสหประชาชาติให้ลงมติเห็นชอบ
ด้วยเสียงหนึ่งในการรับประเทศไทยเป็นสมาชิกสหประชาชาติ

ประธานาธิบดี : จีนยินดีสนับสนุน
เต็มที่ แต่อเมริกา อังกฤษ โซเวียต ฝรั่งเศสจะสนับสนุนหรือไม่

ท่านปรีดี : อเมริกา อังกฤษ ได้
แจ้งให้ทราบแล้วว่าสนับสนุน ส่วนโซเวียตและฝรั่งเศสนั้น ข้าพเจ้าจะเดิน
ทางไปพบผู้แทนของประเทศทั้งสองนั้นที่อเมริกา เพื่อทำความเข้าใจกับเขา
ถ้าเขาทราบว่าจีน อเมริกา อังกฤษ สนับสนุนแล้ว ฝรั่งเศส โซเวียต
คงไม่คัดค้าน

ประธานาธิบดี : ขอให้ท่านปรีดี
แจ้งแก่ฝรั่งเศสและโซเวียตว่า รัฐบาลจีนได้แจ้งสัมพันธมิตรมาตั้งแต่ต้น
สงครามแล้วว่า รัฐบาลจีนรับรองขบวนการต่อต้านในประเทศไทย จึงไม่ถือ
ว่าประเทศไทยเป็นศัตรู รัฐบาลจีนถือว่าพิบูลฯ เท่านั้นเป็นศัตรู และเมื่อ
ญี่ปุ่นยอมแพ้แล้ว รัฐบาลจีนก็เห็นพ้องช่วยกู้เอเซียและอังกฤษ ที่
อนุญาตให้เม้าท์แบตเตนส่งโทรเลขด่วนไปยังท่านปรีดีฯ ให้บอกเลิกประ-
ภาศสงครามที่พิบูลฯ ทำไว้กับอังกฤษและอเมริกาและก่อสร้างระบอบ
กับจีน จึงไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นผู้แพ้สงคราม เพราะขบวนการต่อต้านหรือ
เสรีไทยได้มีอุปการะคุณแก่สัมพันธมิตร

รัฐบาลจีนได้สั่งให้ผู้แทนในลี้กความมั่นคง
สหประชาชาติลงคะแนนให้ไทย และจะสั่งให้ทูตจีนในอังกฤษและอเมริกา
ในฝรั่งเศสต้อนรับท่านปรีดีฯ ที่จะเดินทางไปประเทศเหล่านั้น ถ้าท่าน
ปรีดีฯ ต้องการให้ทูตจีนเหล่านั้นช่วยเหลืออย่างใดกับพวกเราเขาได้

ดร. ที.วี. จุง : จะโทรเลขวันนี้

ท่านปรีดี : ขอขอบคุณท่านประธานา-
ธิบดี และ ดร. ที.วี."

(๓) ประธานาธิบดีจีน : อยากทราบว่า
เหตุใดรัฐบาลไทยปล่อยจอมพลพิบูลฯ ที่เป็นอาชญากรสงคราม
ท่านปรีดี : รัฐบาลไทยมิได้ปล่อย
จอมพลพิบูลฯ ศาลฎีกาเป็นผู้ตัดสินปล่อย โดยวินิจฉัยว่ากฎหมายอาชญากร
สงครามเป็นโมฆะ

(ประธานาธิบดีจีน และ ดร. ที.วี.ซุง
เปิดเพิ่มเอกสารที่เตรียมไว้ สองท่านพลิกดูหลายฉบับ พูกระหว่างกันเป็น
ภาษาจีนประมาณ ๖-๗ นาทีแล้ว ดร. ที.วี.ซุง ได้แปลคำสนทนาระหว่าง
ท่านกับประธานาธิบดีจีนให้ท่านปริติ ว พึ่งว)

ดร. ที.วี.ซุง : ประธานาธิบดีได้ถาม
ดร. ที.วี.ซุงว่า กฎหมายย้อนหลังคืออะไร ดร. ว ชี้แจงว่าเป็นกฎหมาย
อาญาภายในของบางประเทศที่บุคคลจะถูกลงโทษอาญาต่อเมื่อมีกฎหมายนั้น
บัญญัติไว้ก่อนที่บุคคลนั้นทำผิด ประธานาธิบดี ว จึงถามว่า ถ้าเป็นเช่นนั้น
ก็ต้องปล่อยอาชญากรรมสงครามจีน ญี่ปุ่น เยอรมัน ทุกคนหรือ ดร. ซุง ว
ได้ชี้แจงว่า กฎหมายภายในประเทศต้องขึ้นต่อกฎหมายระหว่างประเทศ
กับสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศนั้นเป็นภาคี รัฐบาลจีนสนใจมากจึงได้
เตรียมเพิ่มเกี่ยวกับเรื่องพิบูล ว มาด้วย ได้ตรวจดูกับประธานาธิบดีแล้ว
พบว่ารัฐบาลไทยทำข้อตกลงสมบูรณ์แบบกับอังกฤษ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม
ค.ศ. ๑๙๔๗ และได้มี ANNEX (ภาคผนวกต่อท้ายข้อตกลง) ไว้ ซึ่ง
ดร. ที.วี.ซุง ได้อ่านฉบับภาษาอังกฤษให้หลวงสุขุม ว จดไว้

(แปลเป็นไทยใจความว่า หัวข้อที่ต้อง
ทำความเข้าใจกับผู้บัญชาการสูงสุด สัมพันธมิตรในเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจ
ใจให้บริเตนใหญ่และอินเดีย ๔. "จะร่วมมือในการจับกุมและชำระบุคคล
ที่ต้องหาว่าได้กระทำอาชญากรรมสงครามหรือขึ้นชื่อว่าให้ความช่วยเหลืออย่าง
เป็นเชิงการแก่ญี่ปุ่น")

ประธานาธิบดีจีน : พิบูลฯ ช่มเหล

คนจีนไม่ว่าจีนขาวหรือจีนช้ายตลอดมา ตั้งแต่ก่อนสงครามและช่มเหลหนัก
ชั้นระหว่างสงคราม ในแฟ้มเรื่องที่รัฐบาลจีนเก็บรวบรวมไว้ปรากฏว่า
ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๓๑ ธ.ค. ค.ศ. ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๔) วิทยุไทยได้
กระจายเสียงสาส์นของพิบูลฯ ยกย่องญี่ปุ่นแล้วชวนประธานาธิบดีจีนฯ ให้
ร่วมมือกับญี่ปุ่นต่อสู้สัมพันธมิตร พิบูลฯ หมิ่นประมาทจีนอย่างร้ายแรง
ที่ชวนให้ประธานาธิบดีจีนฯ ก้มหัวต่อญี่ปุ่น พิบูลฯ สาบานตนต่อหน้า
พระแก้วมรกตร่วมกับญี่ปุ่นว่าจะซื่อสัตย์ต่อกัน และแทบไม่เว้นแต่ละวัน
วิทยุของพิบูลฯ ยกย่องญี่ปุ่นจะชนะสงครามแน่นอน แม้ในเดือนกรกฎาคม
ค.ศ. ๑๙๔๔ (พ.ศ. ๒๔๘๗) ก่อนพิบูลฯ ออกจากตำแหน่งก็ยังโฆษณาว่า
ถ้าสัมพันธมิตรจะตีปารีสคืนได้ก็ต้องใช้เวลาหลายสิบปี และถ้าจะตีเบอร์ลิน
ได้ก็ต้องใช้เวลาอีกหลายแสนเท่าของการตีเกาะชิซึ

พิบูลฯ หยามหน้ำชาติจีนมากนักที่รับ
รองรัฐบาลแมนจูเกียะและรัฐบาล汪จิงไว ที่ทรยศต่อชาติจีน ประธานา
ธิบติจีนฯ ได้ให้โฆษกรัฐบาลจีนประกาศแล้วว่า ถ้าสงครามเสร็จสิ้นก็จะ
ต้องเอาตัวจอมพลพิบูลฯ มาขึ้นศาลอาชญากรสงครามตะวันออกไกล ผู้
แทนจีนในคณะอนุกรรมการ (SUBCOMMISSION) อาชญากรสงคราม
ภาคตะวันออกไกลซึ่งทั้งสำนักงานอยู่ที่นครกรุงปักกิ่ง ได้เตรียมหลักฐานไว้
พร้อมแล้ว แต่เมื่อรัฐบาลไทยจัดการจับกุมและชำระจอมพลพิบูลฯ ได้เอง
รัฐบาลจีนจึงไม่ทิดใจ แต่พิบูลฯ ได้รับการปล่อยตัว จึงขอให้ท่านปริติฯ

แจ้งรัฐบาลไทยว่าจะดำเนินการจับกุม ๖ มาชำระตาม ANNEX ที่ตกลง
กับอังกฤษหรือไม่ ถ้ารัฐบาลไทยทำไม่ได้จะมอบให้รัฐบาลจีนจัดการได้
หรือไม่

ท่านปรีดี : รัฐบาลไทยได้ซื้อสัตย์
ตามหลักกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ แต่ศาลฎีกาเป็นผู้ตัดสิน
ปล่อยตัวจอมพลพิบูล ๖ คือ ศาลฎีกาได้สืบพยานโจทก์ในข้อเท็จจริงมาเป็น
เวลาหลายเดือน โดยไม่ตัดสินข้อกฎหมายก่อนว่ากฎหมายอาชญากรรมสงคราม
เป็นโมฆะ แต่ครั้งรัฐบาล ควณ อภัยวงศ์ ลาออกในวันที่ ๑๔ มีนาคม
ค.ศ. ๑๙๔๖ แล้ว ก่อนที่ท่านปรีดีฯ รับตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี
ในวันที่ ๒๔ เดือนนั้น เป็นระหว่างที่ประเทศไทยยังไม่มีรัฐบาลประจำ
ศาลฎีกาก็ตัดสินก่อนเมื่อวันที่ ๒๓ เดือนนั้น วินิจฉัยข้อกฎหมายอย่างเดียว
ว่ากฎหมายอาชญากรรมสงครามเป็นโมฆะ ถ้าศาลฎีกาตัดสินข้อกฎหมายก่อน
ตั้งแต่โจทก์ฟ้องจอมพลพิบูล ๖ ในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๖ แล้ว
ศาลฎีกาก็ไม่ต้องเสียเวลาพิจารณาพยานโจทก์ในปัญหาข้อเท็จจริงเป็นเวลา
อีกหลายเดือน

ข้าพเจ้าได้เป็นนายกรัฐมนตรีอยู่เพียง
๕ เดือนเศษ ต้องเผชิญกับปัญหาสำคัญๆ หลายอย่างจนไม่มีเวลาพอที่จะ
จัดการอย่างใดกับอาชญากรรมสงครามตามข้อตกลงระหว่างประเทศได้ ส่วน
รัฐบาลร่างฯ ซึ่งรับหน้าที่ต่อจากข้าพเจ้านั้น จะพิจารณาอย่างไร

ข้าพเจ้าไม่ทราบ เพราะรัฐบาลใหม่ไม่บอกให้ทราบก่อนที่ข้าพเจ้าจะเดินทางมากรุงเทพมหานคร

ท่านปรีดี : ขอบคุณที่ท่านประธานาธิบดีฯ ให้เกียรติแก่ข้าพเจ้า แต่การร่วมกับสัมพันธมิตรนั้นมิใช่ข้าพเจ้าคนเดียว หากเป็นเรื่องของเสรีไทยทั้งหลาย และของประชาชนไทยที่รักชาติทุก ๆ คน

ส่วนทางจอมพลพิบูลฯ นั้นก็มีผู้แพร่ข่าวในกองทหารหลายหน่วยและในหลายสถานการศึกษาว่า จอมพลพิบูลฯ ให้นายทหารไทยที่ชายแดนติดต่อกับนายทหารจีน และว่าจอมพลพิบูลฯ พutschy ไทรศัพท์โดยตรงกับท่านประธานาธิบดี ถ้าความจริงเป็นเช่นนั้น แม้ส่งตัวจอมพลพิบูลฯ ให้ศาลอาชญากรรมสัมพันธมิตรที่โตเกียวชำระ ศาลนั้นก็ต้องปล่อยพิบูลฯ

ประธานาธิบดีจีน : (หัวเราะพลาง สันติริชะพลาง แล้วกล่าวว่า) ชะรอยโฆษกของพิบูลฯ จะเอาเรื่องที่นายทหารไทยชายแดนขอติดต่อกับนายทหารจีนที่ทำกันอยู่ทุก ๆ ส่วนต่างๆ ของแนวรบในโลกมาขยายเพิ่มเติมขึ้นว่า พิบูลฯ ติดต่อกับพutschy ไทรศัพท์กับประธานาธิบดีจีน

(ครั้นแล้วประธานาธิบดีจีนฯ ให้ ดร. ที.วี. ชุง แปลรายงานนายทหารจีนที่ชายแดนและคำสั่งที่ประธานาธิบดีจีนฯ แหวไว้ในหัวรายงานนั้นว่า

ดร.ท.วี.ชุง : ภายหลังที่อิตาลียอมแพ้

สัมพันธมิตรในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๔๓ (พ.ศ. ๒๔๘๖) และเยอรมัน
พ่ายแพ้ที่สตาลินกราด ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ทางเรือ ทางอากาศ และพ่ายแพ้ทาง
บกในประเทศจีนและในพม่าตะวันออกแล้ว ท่านเจียง วั ได้รับรายงานจาก
นายทหารที่ชายแดน ๒ ฉบับ

(ก) ฉบับ ๑๐ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๔๔

นายทหารจีนรายงานว่านายทหาร
ไทยที่ชายแดนติดต่อเสนอคำขอของพิบูล วั ที่จะปลิดตัวจากญี่ปุ่นมาร่วมจีน
รบญี่ปุ่น ประธานาธิบดีจีนได้เขียนคำสั่งในหัวรายงานนั้นว่า

(๑) เมื่อเขาเห็นว่าญี่ปุ่นชนะในตอน
กันสงคราม เขาชวนเรา (จีน) ก้มหัวให้ญี่ปุ่น เขาสาบานต่อหน้าพระ-
พุทธรูปว่าจะซื่อสัตย์ต่อญี่ปุ่น เหตุใดยอมผิดคำสาบานนั้น

(๒) นายสิบนายร้อยจีนรู้เบื้องต้นว่า
การทำสงครามของฝ่ายสัมพันธมิตรนั้นแยกกองบัญชาการสูงสุดออกเป็นเขต
ยุทธภูมิต่าง ๆ ข้าพเจ้า (จอมทัพเจียง วั) เป็นผู้บัญชาการสูงสุดยุทธภูมิจีน
เม้าท์แบทเตนเป็นผู้บัญชาการสูงสุดภาคเอเชียอาคเนย์ เหตุใดพิบูล วั ไม่
ติดต่อกับเม้าท์แบทเตน

(๓) กลยุทธ์ญี่ปุ่นซัด ๆ หวังทำให้สัม-
พันธมิตรแตกกัน

๑๕๔๔

นายทหารไทยชายแดนแจ้งว่าเขา
(พิบูล ๖) ร้อนใจมากอยากตกลงร่วมเงินรบญี่ปุ่น และอ้างว่าพิบูล ๖ สร้าง
ฐานทัพเพื่อสู้ญี่ปุ่นไว้ที่เพชรบูรณ์แล้ว นายทหารแสดงความเห็นของตน
ต่อท้ายรายงานที่เสนอมายังกองบัญชาการจีนว่า

(๑) เมืองใหม่สร้างด้วยไม้บ้าง ไม้บ้าง
ไม่มีวัสดุก่อสร้างแข็งแรง ถ้าฝนตกหนัก มีลมพัดแรงก็พังทลาย

(๒) ราษฎรถูกเกณฑ์ไปสร้างเมืองใหม่
ล้มตายมากเพราะไข้จับสั่นยารักษาโรคไม่พอ ทหารไทยที่เชียงตุงตายมาก
เพราะขาดยา

(๓) กว่าจะสร้างเมืองใหม่สำเร็จต้อง
ใช้เวลาหลายสิบปี ไม่ทันสงครามที่ใกล้สิ้นสุดเข้ามาแล้ว

(๔) เพชรบูรณ์ไม่เหมาะเป็นฐานทัพ
ถ้าญี่ปุ่นถอยมาทางแม่สลด อีก ๓ วันก็ถึงเพชรบูรณ์แตก

(๕) ทหารไทยทั่วประเทศมีประมาณ
๒ แสนคน จะย้ายไปเพชรบูรณ์ได้อย่างมาก ๕ หมื่นคน ทหารไทยที่เหลือ
อยู่ในภาคอื่น ๆ จะต้องถูกญี่ปุ่นทำลาย

ประธานาธิบดีเจียง ๖ เขียนในหัวข
งานว่า

(๑) เห็นด้วยว่าข้ออ้างฐานทัพเพชร-
บูรณ์เหลวไหล

(๒) สร้างเพชรบูรณ์เพื่อพิบูลฯ เอา
ตัวรอด เพราะเห็นว่าญี่ปุ่นกำลังจะแพ้หรือเป็นกลยุทธ์ของเรา (จีน) ให้ขัด
กับเม้าท์แบทเทน

(๓) ทั้งบางกอกไปอยู่เพชรบูรณ์ ญี่ปุ่น
จะปล้นเอาของดีมีค่าของไทยและของคนจีน ญี่ปุ่นจะยึดภาคกลางอยู่ชั่ว
อนันต์ คนไทยและทหารไทยที่ไปอยู่เพชรบูรณ์ก็อดข้าวตาย

(๔) จีนไม่กลัวภัยยุทธภูมิของเม้าท์
แบทเทน แต่พิบูลฯ ยั่วจะให้กองทัพจีนเข้าไปในประเทศไทยให้ได้

ดร.ที.วี.ซุง : ปู๊ (จักรพรรดิแมน
จู๊) และอาชญากรสงครามจีนก็ขอดิตต่อกับเรา (รัฐบาลจีน) เพื่อเอา
ตัวรอดเมื่อเห็นว่าญี่ปุ่นกำลังจะแพ้ แต่ปัญหาคืออยู่ที่ว่าเรา (รัฐบาลจีน) ได้
ตกลงด้วยหรือไม่ จะอ้างว่าติดต่อกับเราเพียงเท่านั้นไม่มีความหมาย
มิฉะนั้นอาชญากรสงครามทุกคนก็อ้างได้ รัฐบาลจีนยืนยันว่าไม่เคยยอม
ตกลงตามที่อ้างว่าจะขอร่วมกับเรา (จีน) รบญี่ปุ่น

ท่านปรีดี : ขอบคุณประธานาธิบดี
และ ดร. ที.วี.ซุง ที่แสดงรายงานและชี้แจงความจริงให้ทราบ เพื่อจะได้
นำไปชี้แจงแก่ผู้ต้องการทราบความจริง

ขอภัยที่จะเรียนถามว่า จะแก้ไข
โฆษณาว่าจอมพลพิบูลฯ ได้พutschไทยศัพทกับประธานาธิบดีจีนนั้น
อย่างไร

(ประธานาธิบดีจีนและ ดร.ท.วิ.ชง
หัวเราะพลางและส่ายศีรษะพลาง แล้วประธานาธิบดีจีนกล่าวต่อไปว่า)

ประธานาธิบดีจีน : คนไทยเชื่อว่า
ตลกนั้นมากน้อยเพียงใด

ท่านปรีดี : ข้าพเจ้าไม่เชื่อข่าวตลก
นั้น แต่ก็มีคนจำนวนหนึ่งเชื่อเรื่องตลกๆ

ประธานาธิบดีจีน : ท่านปรีดีฯ เป็น
หัวหน้าเสรีไทย รู้อยู่แล้วว่าวิธีการติดต่อทางการเมืองกับการยุทธศาสตร์ชั้น
สูงระหว่างสงครามนั้น ไม่มีชาติใดใช้วิธีพutschไทยศัพทระหว่างกัน
เพราะข้าศึกฟังได้ง่ายมาก แม้ว่าทางวิทยุโทรเลขก็ต้องใช้รหัสที่ตกลงกัน
ไว้ก่อนล่วงหน้า และต้องเปลี่ยนกุญแจใหม่ทุก ๆ ครั้ง และก็ดักและมีผู้
ชำนาญแปลรหัสได้ เช่นเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๔๓ (พ.ศ. ๒๔๘๖)
กองทัพเรืออเมริกันดักรับวิทยุโทรเลขญี่ปุ่นได้แล้ว ผู้ชำนาญแปลรหัส
ญี่ปุ่นได้ความว่า จอมพลเรือยามาโมโตะจะเดินทางโดยเครื่องบินไปตรวจ
ฐานทัพอากาศในแปซิฟิกใต้ เครื่องบินอเมริกันจึงคอยดักเครื่องบินญี่ปุ่น เมื่อ
เห็นว่าเครื่องบินญี่ปุ่นบินมาจริงตามเส้นทางนั้น เครื่องบินอเมริกันก็โจมตี
ทำลายเครื่องบินเหล่านั้นยามาโมโตะก็ตายทันที

พิบูล ๖ จะใช้ภาษาอะไรพูดวิทยุ-

โทรศัพท์กับข้าพเจ้า (ประธานาธิบดีจีน) เพราะข้าพเจ้าพูดได้แต่ภาษาจีน ถ้าจะพูดเรื่องการเมืองกับยุทธศาสตร์ชั้นสูงก็ต้องใช้ล่ามที่มีความรู้ดีทั้งสองภาษา เช่นวันนี้เชิญท่านปรีดี ๖ มาสนทนา ก็ต้องขอให้ ดร.ที.วี.ซุง ที่รู้ภาษาจีนและภาษาอังกฤษดีมาช่วยเป็นล่าม จึงต่างกับการสนทนาธรรมดาทั่วไปไหนมา กินข้าวแล้วหรือยัง ก็ใช้ล่ามตามตลาดได้ แม้คนจีนเองต่างเมืองก็ใช้สำเนียงของตน บางคนพูดภาษากลางไม่ชัด แปลคำผิดคำเดียวก็เสียความหมาย ทำให้เข้าใจผิดกันได้

ถ้าพิบูล ๖ พูดวิทยุโทรศัพท์กับข้าพเจ้า (ประธานาธิบดีจีน) ญี่ปุ่นก็ต้องดักฟังได้ แล้วก็ทำลายพิบูล ๖ และบางทีกอกกับเพชรบูรณ์ทันที แม้จะใช้วิทยุโทรเลขติดต่อกันก็ต้องตกลงรหัสกันก่อน แต่ข้าพเจ้า (ประธานาธิบดีจีน) ไม่เคยตกลงรหัสกับพิบูลย์ ๖ เลย ข้าพเจ้า (ประธานาธิบดีจีน) จะเชื่อพิบูล ๖ ได้อย่างไรว่า จะไม่เอารหัสไปให้ญี่ปุ่น

การติดต่อกับข้าพเจ้า (ประธานาธิบดีจีน) เรื่องการเมืองกับยุทธศาสตร์นั้น ท่านปรีดี ๖ ทำถูกแล้วที่ส่งตัวแทนมาเจรจาที่จุงกิง

ท่านปรีดี : ขอบคุณท่านประธานาธิบดี
และ ดร.ท.วี.ซุง ที่สละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้เกียรติมาสนทนาเป็น
พิเศษในวันนี้

(ลงนาม) สุขุม นัยประติษฐ์ ผู้จัดบันทึกการสนทนา
จัดบันทึกถูกต้องตามสนทนาแล้ว
ให้หลวงสุขุม ฯ เก็บต้นฉบับไว้
และให้ส่งสำเนาไปยัง ท.วี.
เสนอประธานาธิบดี

(ลงชื่อ) ปรีดี

ดร. ท.วี.ซุง โทรศัพทว่าได้รับสำเนานบันทึก
สนทนาแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ภาษาไทย
แปลเป็นภาษาจีนได้ความตรงกับที่
ได้สนทนา

(ลงชื่อ) สุขุม

ภาคผนวก ๒

สาส์นของนายปรีดี พนมยงค์

ถึง

อดีตเสรีไทย และ ทายาท

ชานกรุงปารีส

วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

สวัสดีมายังเพื่อนอดีตเสรีไทยและทายาท ที่รักและนับถือทั้งหลาย

ด้วยเพื่อนอดีตเสรีไทยและทายาทหลายท่านได้แจ้งมายังผมว่าจะ
บำเพ็ญการกุศลทำบุญอุทิศให้แก่เพื่อนอดีตเสรีไทยที่ล่วงลับไปแล้วใน
วันที่ ๑๖ สิงหาคม ปีนี้ ในโอกาสที่ผู้ที่มีร่างกายสมบูรณ์ก็จะบริจา
คโลหิตของตนมอบให้สภากาชาดเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย ผมจึง
มีความยินดีและขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของท่านทั้งหลาย และ
หวังว่าท่านทั้งหลายจะสามารถไปยังวัดพระศรีมหาธาตุตามวันทีกล่าวนั้น
คงจะได้ร่วมบำเพ็ญการกุศลครั้งด้วย

ในโอกาสนี้ ผมขอให้ท่านทั้งหลายระลึกถึงคำปราศรัยของผม
ต่อผู้แทนหน่วยขบวนการเสรีไทยต่าง ๆ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ.
๒๔๘๘ ซึ่งแสดงถึงเจตนาอันบริสุทธิ์และวัตถุประสงค์ของขบวนการเสรี
ไทย มีความสำคัญที่ผมขอคัดมากล่าวในที่นี้ว่า

“เราทั้งหลายได้ถือเป็นหลักเป็นคติในการปฏิบัติงานครั้งนั้นว่า เรา
“มุ่งทำหน้าที่ ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคนไทยซึ่งจะต้องสนองคุณชาติ
“เราทั้งหลายไม่ได้มุ่งหวังทองเอาตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลในการ
“ตอบแทน การกระทำทั้งหลายไม่ใช่ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลใด

หรือบุคคลใด แต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของชาวไทยทั้งมวล การ
กระทำวณนี้ได้ก่อตั้งเป็นคณะหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วม
กันประกอบกิจเพื่อให้ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สถานะก่อนวันที่ ๘
ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แม้ว่าการดำเนินงานจะได้จัดให้มีองค์การบริหาร
หรือกองบัญชาการ สำนักงานหรือสาขาใด ๆ ขน ก็เพื่อความจำเป็น
ที่จะให้งานมีระเบียบอันนำมาซึ่งวินัยและสมรรถภาพ สมาคมขงม
สมาชิกน้อยกว่าผู้ร่วมงานคราวของมกรรมการณ์ใด ผู้ร่วมงานคราว
ขงมจำนวนมากก็ขงมจำต้องมองคการบัญชาการฉนั้น.....

วัตถุประสงค์ของเราทำงานคราวนี้มาจกคิดดงกล่าวแล้วและมเจอน
เวลาสุดส้น กล่าวคอเมอสภาพการณเรยบรอยดงแล้ว องค์การเหล่าน
กตอเล็ก และสงขงจะเหลืออยู่ในความทรงจำของเราทั้งหลาย กคอ
มีตระพอันดีในบางส่นตัวที่เราได้ร่วมรับใช้ชาติด้วยกันมา โดย
ประสงค์ความคดที่จะเปลี่ยนสภาพองค์การเหล่านให้เป็นคณะหรือ
พรรคการเมือง และเพราะเหตุที่การกระทำคราวนี้เป็นการสนองคุณ
ชาติ ผู้ใดจะร่วมขการในคนี้แห่งใดหรือไม่เนจเป็นไปตามความ
สามารถตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนเหมือนดงคนไทยอื่นทง
หลาย เราทงพอใจด้วยความระลึกและด้วยความภูมิใจว่าเราได้ปฏิบัติ
หน้าที่ขงมเป็นคนไทย จรงอยู่ในระหว่างทสละสวงให้สภาพของ
ประเทศกลับเข้าสู่ฐานะเอกราชเดิม ได้มีผู้ร่วมงานคราวนี้บางคนรับ
คณหนึ่งในการขการ แต่ทงขอให้เขาใจว่าบุคคลเหล่านนี้เข้ารับหน้า
ทงได้รับมอบหมายโดยพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติ หรือนัยหนึ่ง
เป็นการปฏิบัติโดยคำสั่งเพื่อจคการเรองทเกี่ยวพันอยู่กับนานาประเทศ
ให้เสร็จส้นไปท่นั้น

หาใช่เป็นการเอาตำแหน่งราชการมาเป็นรางวัลไม่ (ส่วนผู้ใดที่เป็นนักการเมืองประสงค์จะจัดตั้งคณะหรือพรรคการเมืองใด ก็เป็นสิทธิตามกฎหมายที่จะจัดตั้งตามความสมัครใจของตน และตามอุดมคติทางการเมืองของแต่ละบุคคลและแต่ละคณะ มิใช่เอารางวัลจากขบวเสรีไทยที่ยุบเลิกแล้ว)

ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้จะไม่ได้รวมในองค์การนี้โดยตรงก็ยังมีอีกประมาณ ๑๗ ล้านคน (สถิติพลเมืองใน พ.ศ. ๒๔๘๘) ที่ได้กระทำโดยอิสระของตนในการต่อต้านด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถทำได้หรือเอากำลังใจช่วยจับไล่ให้ญี่ปุ่นพ้นไปจากประเทศไทยโดยเร็วก็มี หรือแม้แต่คนไทยที่นั่งอยู่โดยไม่ทำการขัดขวางผู้ต่อต้านญี่ปุ่นหรือผู้รับใช้ชาติซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำงานได้สะดวกเป็นต้น คนไทยทั้งปวงเหล่านั้นทุกคนร่วมกันทำการกู้ชาติของตนด้วยกันทั้งนั้น ส่วนผู้ที่คอยขัดขวางการต่อต้านของผู้รับใช้ชาติจะเป็นโดยทางกาย ทางวาจา หรือทางใจนั้น ถึงแม้บ้างเล็กน้อยเป็นธรรมดา แต่เขาเหล่านั้นในทางพฤตินัยไม่ใช่คนไทย เพราะการกระทำของเขาเหล่านั้นไม่ใช่การกระทำของคนที่เป็นไทย เขามีสัญชาติไทยแต่เพียงโดยนิตินัย คือ เป็นคนไทย เพราะถูกกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ข้าพเจ้าจึงกล่าวได้ในนามของสหായทั้งหลายว่า ราษฎรทั้งปวงประมาณ ๑๗ ล้านคนที่เป็นคนไทยทั้งโดยทางนิตินัยและพฤตินัยนั้นเองเป็นผู้กู้ชาติไทย ฉะนั้น ผู้ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องขอขอบคุณอย่างสูงยิ่งก่อนอนงค์คือคนไทยทั้งปวงนี้

๑๑ ขบวนการเสรีไทยไม่เคยขอตัวตนเองว่าเป็นผู้นำมวลราษฎรไทย
ต่อสู้ผู้ป็นผู้รุกราน แต่ในการที่จะประกอบกิจเพื่อให้ประเทศชาติได้
กลับคืนสู่สถานะความเป็นเอกราชก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔
นั้นก็มีอาจทำได้เพียงจับอาวุธเข้าล้อมยิงทหารญี่ปุ่นเท่านั้น ถือจำเป็น
ต้องดำเนินทางการเมืองเพื่อให้ประเทศสัมพันธ์มิตรรับรองขบวนการเสรี
ไทยว่าเป็นองค์การตัวแทนของชาติไทยโดยถูกต้อง ท่านทั้งหลายย่อม
ทราบอยู่แล้วว่าเมื่อรัฐบาลซ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายก
รัฐมนตรีได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาในที่สุด
 และได้ถอนสถานะสงครามโดยไม่ประกาศสงครามกับประเทศจีนก็
มหาประเทศสัมพันธ์มิตรเหล่านั้นก็ถือว่าประเทศไทยไม่มีรัฐบาลซึ่งเป็น
ตัวแทนโดยถูกต้องของราษฎรไทย ส่วนสหภาพโซเวียตซึ่งเป็นสัม-
พันธมิตรขณะนั้นของบริเตนใหญ่ สหรัฐอเมริกาและจีนก็ไม่ยอม
รับรองรัฐบาลพิบูลอีกต่อไป ส่วนที่เกี่ยวกับประเทศฝรั่งเศสนั้นแม้
รัฐบาลฝรั่งเศสภายใต้จอมพลเปแต็ง ที่เรียกกันว่า “รัฐบาลวีซี” จะ
ได้มีสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลพิบูลก็ดี แต่คณะกรรมการฝรั่งเศส
เสรีซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการกู้อิสรภาพแห่งชาติฝรั่งเศส
ภายใต้นายพลเดอโกล ก็ได้แถลงว่าสถานะสงครามระหว่างประเทศไทย
กับฝรั่งเศสคงมีอยู่ตั้งแต่วันที่รัฐบาลพิบูลได้ส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิด
อินโดจีนของฝรั่งเศสอันเป็นการเริ่มสงครามอินโดจีน ดังนั้นขบวนการเสรี
ไทยจึงจำต้องดำเนินงานทางการเมืองเพื่อให้มหาประเทศสัมพันธ์มิตร
ครั้งกระนั้นรับรองขบวนการเสรีไทยว่าเป็นองค์การแทนราษฎรไทยโดยถูก

ต้องตามเจตนารมณ์ของมวลราษฎรไทยผู้รักชาติ เพราะถ้าขบวนเสรีไทย
จะทำการเพียงแต่จับอาวุธลอบยิงทหารญี่ปุ่นหรือก่อวินาศกรรมทางทหาร
เพียงด้านเดียวแล้ว เมื่อสัมพันธมิตรชนะสงครามเขาจะยอมให้ประ
เทสไทยได้กลับคืนสู่ความเป็นเอกราชเหมือนเมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้อย่างไร ดังนั้นขบวนเสรีไทยจึงได้ดำเนินการโดยวิ
ถีลับตืดต่อกับรัฐบาลแห่งมหาอำนาจสัมพันธมิตรสมัยนั้น เอกสารแลก
เปลี่ยนเกี่ยวกับเรื่องระหว่างผมในนามขบวนเสรีไทยกับรัฐบาลมหา
อำนาจสัมพันธมิตรสมัยนั้นซึ่งในระหว่างสงครามถือว่าเป็นความลับ
สุดยอด แต่บัดนี้สงครามได้สิ้นสุดสิ้นไปกว่า ๒๕ ปีแล้ว รัฐบาลสหรัฐ
อเมริกาก็ได้จัดพิมพ์เปิดเผยขึ้น ส่วนรัฐบาลอังกฤษก็ได้ทยอยเปิดเผย
ขึ้นแล้ว แม้ประเทศจีนมีสงครามภายในภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง
ซึ่งเอกสารกระจัดกระจายสูญหาย แต่หลักฐานทางการเมืองอเมริกันและ
อังกฤษได้นำมาเปิดเผยก็แสดงเป็นหลักฐานว่าขบวนเสรีไทยได้ติดต่อ
โดยตรงกับรัฐบาลของมหาอำนาจสัมพันธมิตรซึ่งผมจะได้รวบรวมขึ้น
ในหนังสือว่าด้วย “โหมสงคราม” นอกจากการเจรจาทางการเมือง
กับรัฐบาลเหล่านั้นแล้ว ก็มีการเจรจาร่วมมือกันทางทหาร เพราะบทบาท
ของเสรีไทยในทางการทหารซึ่งรวมทั้งการต่อสู้แบบพลพรรคเป็นคุณูป
การสำคัญที่รัฐบาลมหาอำนาจสัมพันธมิตรยอมรับว่าเราเป็นพันธมิตร
ทางการทหารของเขาด้วย เอกสารฝ่ายสัมพันธมิตรที่เคยพิมพ์ตั้งแต่
เสรีสงครามโลกครั้งที่สองแล้วก็ปรากฏชัดอยู่

ผมต้องขอชี้แจงว่าในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองนั้น องค์การ
“บี. ไอ. เอ.” ของอเมริกันยังไม่เกิดขึ้น ฝ่ายอเมริกันได้มอบให้

องค์การ “โอ. เอส. เอส.” ซึ่งมีชื่อเต็มว่า “Office of Strategic Services” แปลว่า “สำนักงานธุรกิจยุทธศาสตร์” เป็นผู้ร่วมมือทางการทหาร เมื่อเสร็จสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว สมาชิกของ “โอ. เอส. เอส.” ได้แยกย้ายกันแล้วองค์การนี้ก็รวบรวมสมาชิกเดิมบางส่วนของตนจัดเป็นองค์การใหม่ซึ่งมีชื่อว่า “ซี. ไอ. เอ.” ขบวนการเสรีไทยจึงไม่มีส่วนอย่างใดในการร่วมมือกับ “ซี. ไอ. เอ.” ที่เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเปรียบประดุจเราติดต่อกับบุคคลที่เป็นพ่อค้า “โอ. เอส. เอส.” โดยยังไม่มีลูกเป็น “ซี. ไอ. เอ.” ขณะนั้นตัวพ่อกำลังมีจุดประสงค์ร่วมกันกับขบวนการเสรีไทยในการต่อสู้ญี่ปุ่นซึ่งเป็นศัตรูร่วมกัน ส่วน “ซี. ไอ. เอ.” ซึ่งประดุจเหมือนลูกที่ทำการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านของไทยอยู่ในเวลานั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งเราต้องต่อสู้ ขอให้ท่านทั้งหลายอย่าเอาเรื่องของ “ซี. ไอ. เอ.” ไปปะปนกับ “โอ. เอส. เอส.” ที่มีจุดประสงค์ตรงกันกับเราในการต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง อย่างว่าแต่ขบวนการเสรีไทยเลย อีกหลายประเทศเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่สองต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานนั้นก็ได้รับความช่วยเหลือร่วมมือกับ “โอ. เอส. เอส.” ถ้าผู้ใดสนใจศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศในเอเชียและในยุโรปโดยมีใจเป็นธรรมโดยไม่มุ่งร้ายที่จะปรักปรำแก่ขบวนการเสรีไทยแล้ว ท่านก็จะพบว่าประเทศไทยและองค์การอื่นใดที่ร่วมมือกับ “โอ. เอส. เอส.” ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองบ้าง แม้ว่ารัฐบาลอเมริกันปัจจุบันนี้เป็นศัตรูสำคัญของหลายประเทศ แต่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อรัฐบาลอเมริกันสมัยนั้นมุ่งจุดหมาย

ต่อสู้ระบบเผด็จการฟาสซิสต์ นาซี และลัทธิทหารญี่ปุ่น ประเทศและ
องค์การในประเทศที่ถูกประเทศเผด็จการเหล่านี้รุกรานก็สามารถร่วมมือ
กับรัฐบาลอเมริกันเป็นแนวร่วมในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองนั้นได้
อนึ่งท่านที่ใช้สามัญสำนึกก็อาจเข้าใจได้ว่าในการทำสงครามร่วม
กันนั้นสัมพันธมิตรย่อมมีแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน กองบัญชาการสูง-
สุดแต่ละเขตก็ต้องดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ใหญ่เพื่อให้การรบ
สมานกันโดยมิใช่ต่างเขตต่างทำการโดยอิสระ เพราะว่าถ้ากองบัญชา
การแห่งหนึ่งทำการรบสุดแต่แต่ตนเห็นสมควรแล้วก็อาจทำการล่าหน้า
หรือล่าช้ากว่าที่แผนยุทธศาสตร์กำหนดไว้ซึ่งจะนำไปสู่ความพ่ายแพ้ได้
เมื่อกองบัญชาการแต่ละเขตรับแผนยุทธศาสตร์ใหญ่มาแล้วก็สามารถ
วางแผนยุทธศาสตร์ย่อยของแต่ละเขต และภายในเขตก็มีมอบหมาย
การงานให้หน่วยต่าง ๆ เป็นราย ๆ ไปซึ่งแต่ละหน่วยก็ต้องอยู่ในวินัยที่
จะไม่ทำการใดที่ล่าหน้าหรือล่าหลัง แม้ผมจะได้แจ้งไปยังกองบัญชา
การของฝ่ายสัมพันธมิตรว่าขบวนเสรีไทยพร้อมที่จะลุกขึ้นต่อสู้ญี่ปุ่น
อย่างเปิดเผยแล้ว แต่สัมพันธมิตรก็ได้หักท้าวไว้ว่าหรือเมื่อถึงโอกาส
ที่จะแจ้งให้ผมทราบ

ส่วนขบวนการอื่นใดจะมีแผนการทางการเมืองและทางการทหาร
อย่างไรและติดต่อกับประเทศมหาอำนาจใดนั้นก็เป็นเรื่องที่ขบวนการ
นั้นต้องชี้แจง แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการติดต่อรหว่างขบวนเสรีไทย
กับรัฐบาลจีนและกองบัญชาการสัมพันธมิตรในย่านเอเชียอาคเนย์นั้น
ผมขอชี้แจงว่าในระหว่างสงครามต่อต้านญี่ปุ่นนั้นประเทศสัมพันธมิตร
อื่นๆ รวมทั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนเองยอมรับรับรองว่าจีนมีรัฐบาลที่ถูก

ทั้งตามกฎหมายเพื่อบริหารบาลเดิวยังตั้งอยู่ที่นครจุงกิงโดยมีเจียงไคเช็ค
เป็นประมุข พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ส่งโจวเอินไหลให้เข้าร่วมใน
รัฐบาลจีนนั้นในฐานะเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
คนหนึ่ง และฝ่ายคอมมิวนิสต์จีนได้เปลี่ยนฐานะกองทัพแดงให้เป็น
กองทัพที่ ๔ และกองทัพที่ ๕ ใหม่ ของรัฐบาลจีน ส่วนรัฐบาลจีน
ของหวังจิงไวที่นานกิงนั้นขบวนเสรีไทยไม่ติดต่อกับ ส่วนเขตกอง
บัญชาการสัมพันธมิตรนั้น ในขั้นแรกสัมพันธมิตรได้ตกลงให้เจียง
ไคเช็คเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดในเขตประเทศจีนและในแหลมอิน-
โดจีน ซึ่งถ้าจะเป็นเช่นนั้นต่อไปแล้วเมื่อฝ่ายสัมพันธมิตรชนะเจียงไค-
เช็คก็มีอำนาจส่งกองทหารจีนเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศ
ไทยด้วย ต่อมาสัมพันธมิตรได้ตกลงกันตั้งเขตบัญชาการสูงสุดแห่ง
เอเชียอาคเนย์ภายใต้ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบทเทน ส่วนเจียงไคเช็ค
คงเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดเฉพาะในเขตประเทศจีนเท่านั้น แม้
กระนั้นเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้แล้ว เจียงไคเช็คก็ได้เสนอว่าให้ถอนแสนยาน
ที่ ๑๖ เป็นเขตใต้สุดแห่งสมรภูมิจีนในประเทศไทยด้วย คือหมายความว่า
ดินแดนไทยที่อยู่เหนือตั้งแต่อำเภออุ้มผาง, อำเภอปางมุลนา,
อำเภอบ้านไผ่, อำเภอเสถภูมิ, อำเภอเขมราฐ ขึ้นไปนั้นจะต้องอยู่
ในเขตที่เจียงไคเช็คส่งกองทหารจีนเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น แต่
เมื่อผมได้ทราบข่าวเจตนาของเจียงไคเช็คเช่นนั้นแล้วจึงได้ติดต่อกับ
รัฐบาลอเมริกันขอให้ใช้อิทธิพลจัดการให้เจียงไคเช็คส่งกองทหารจีน
มาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเฉพาะที่อยู่เหนือเส้นขนานที่ ๑๖ ในประเทศ

อินโดจีนของฝรั่งเศสเท่านั้น ส่วนทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยขอให้
ขอมวางอาวุธแก่ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบทเทน ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
สัมพันธมิตรแห่งเอเชียอาคเนย์ ซึ่งส่งทหารอังกฤษมาทำการปลดอาวุธ
ทหารญี่ปุ่นเท่าที่จำเป็นแล้วถอนทหารออกไปจากประเทศไทย ประ
ธานาธิบดีทรูแมนจึงได้ออกคำสั่งหมายเลข ๑ ลงวันที่ ๒ กันยายน
ค.ศ. ๑๙๔๕ สั่งให้กำลังทหารญี่ปุ่นทั้งหมดในประเทศไทยยอมจำนน
แก่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดภาคเอเชียอาคเนย์ ดังนั้น คนจีนก็มั่นใจ
จำนวนหนึ่งในกรุงเทพเมื่อเห็นกองทหารอังกฤษเข้ามาปลดอาวุธทหาร
ญี่ปุ่นในประเทศไทยซึ่งผิดจากความหวังของพวกเขาก็จะเห็นทหารจีน
เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทย จึงได้ก่อกรณีที่เราเรียกว่า
“เสียพระ” ขึ้น แต่จีนคอมมิวนิสต์บางคนก็ลี้ภัยอยู่ในสยามสมัยนั้น
ได้อาสาร่วมมือกับฝ่ายไทยในการต่อสู้ปราบปรามผู้ก่อกรณี “เสียพระ”

ในทางเจรจาทางการเมืองนั้น ผมได้ส่งผู้แทนเดินทางไปโดย
ทางลับทันครจุ๊กิ่ง, กรุงวอชิงตัน, และกองบัญชาการสูงสุดสัมพันธ
มิตรภายใต้ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบทเทน ที่เกาะลังกา เพื่อขอให้ฝ่าย
สัมพันธมิตรรับรองความเป็นเอกราชของไทยและเมื่อถึงโอกาสอัน
สมควร ผมในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะได้ประกาศแทน
องค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลว่าการประกาศสงครามที่รัฐบาล
พิบูลได้ทำต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาเป็นโมฆะ แต่ฝ่ายสัม
พันธมิตรก็รื้ออยู่ตลอดเวลา ครั้นถึงวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘
ผมในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวจึงประกาศแทนประชาชนชาวไทยว่าการประกาศสงคราม

ที่ดังกล่าวนี้เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย แต่ลอร์ดหลุยส์
คแมนที่แบทเทน ก็ได้ปรึกษารัฐบาลอเมริกันไว้ก่อนแล้ว จึงได้ส่ง
ทูตไปรเลขถึงผมสวนทางมาแนะนำว่าถึงเวลาแล้วที่ผมจะประกาศโมฆะ
สงครามนั้น ฉะนั้น ประกาศโมฆะสงครามนั้นจึงเป็นที่ยอมรับ
ประเทศมหาอำนาจสัมพันธมิตร รัฐบาลไทยจึงได้ประกาศว่าวันที่ ๑๖
สิงหาคม เป็นวันสันติภาพ ผมจึงถือว่าวันนี้เป็นมงคลสมัยที่เหมาะสม
ในการที่ท่านทั้งหลายจะได้พร้อมใจกันบำเพ็ญการกุศลทำบุญอุทิศให้
แก่เพื่อนอดีตเสรีไทยที่ล่วงลับไปแล้ว

ประเทศไทยซึ่งตามนิติบัญญัติเป็นฝ่ายแพ้สงครามและโดยนัยเป็น
ศัตรูของสหประชาชาตินั้น เมื่อคณะมนตรีความมั่นคงและสมัชชา
สหประชาชาติได้มีความเข้าใจถึงสถานการณ์ของประเทศไทยดังได้
กล่าวมาแล้วในตอนต้น ฉะนั้น ในวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘
จึงได้ประกาศรับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ ส่วนอีก
หลายประเทศรวมทั้งสาธารณรัฐของราชอาณาจักรมอญโกเลียซึ่งร่วมกับฝ่าย
สัมพันธมิตรในการต่อสู้ญี่ปุ่นนั้นกลับถูกคัดค้านซึ่งต้องรอเป็นเวลา
ประมาณ ๑๐ ปีเศษ สมัชชาแห่งสหประชาชาติจึงได้รับรองให้เป็น
สมาชิก

ส่วนรัฐบาลอังกฤษที่ในชั้นเดิมเสนอข้อเรียกร้องผลประโยชน์
จากประเทศไทยหลายอย่างนั้น ภายหลังที่ได้ใช้เวลาทำการเจรจาให้
อังกฤษผ่อนผันข้อเรียกร้องที่เรียกมาเดิมแล้วก็ได้มีความตกลงสมบูรณ์
แบบพอเลิกละสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับบริเตนใหญ่ และ
อินเดียลงนามกัน ณ สิงคโปร์ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๘ โดยฝ่าย

บริเตนใหญ่และอินเดียได้ตกลงกล่าวไว้ในคำปรารภของความตกลง
สมบูรณ์แบบดังมีความต่อไปนี้

“โดยที่ตามประกาศซึ่งได้กระทำ ณ กรุงเพทฯ เมื่อวันที่ ๑๖
“สิงหาคม ค.ศ. ๑๘๔๕ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แห่งประเทศไทยได้
“ประกาศในพระปรมาภิไธยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศไทยว่า
“การประกาศสงครามซึ่งประเทศไทยได้กระทำเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม
“ค.ศ. ๑๘๔๒ ต่อสหราชอาณาจักรเป็นโมฆะ ด้วยเหตุที่ได้กระทำไป
“โดยขัดเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ
“และกฎหมายของประเทศไทย และ

“โดยที่ในวันเดียวกัน ประกาศลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ค.ศ.
“๑๘๔๕ ดังกล่าวแล้วได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากสภาผู้แทน
“ราษฎรของประเทศไทย และ

“โดยที่รัฐบาลไทยได้บอกปฏิเสธพันธไมตรี ซึ่งประเทศไทย
“ได้กระทำกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๘๔๑ กับทั้งบรรดา
“สนธิสัญญา กติกาสัญญา หรือความตกลงอื่นๆ ซึ่งได้กระทำไว้ระหว่าง
“ประเทศไทยกับญี่ปุ่น และ

“โดยที่รัฐบาลไทยมีความใฝ่ใจที่จะเข้ามามีส่วนอย่างเต็มที่ใน
“การบรรเทาผลแห่งสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการดำเนินบรรดา
“กระบวนการอันมีความมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือในการกลับสถาปนา
“ความมั่นคงระหว่างประเทศและสวัสดิภาพทางเศรษฐกิจทั่วไป และ

“โดยที่รัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรและรัฐบาลอินเดียอาศัย
“ข้อคำนึงเนื่องด้วยการกระทำในการบอกปฏิเสธซึ่งรัฐบาลไทยได้ปฏิบัติ

“ไปแล้ว และระลึกอยู่ด้วยเหมือนกันถึงความอุปการะที่กระบวนการ

“เคลื่อนไหวต่อต้านในประเทศไทยได้อำนวยความสะดวกกับ

“ญี่ปุ่น จึงมีความปรารถนาที่จะให้สถานะสงครามสิ้นสุดลงโดยทันที

“ฉะนั้น รัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรและรัฐบาลอินเดียฝ่าย-

“หนึ่งกับรัฐบาลไทยอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีความปรารถนาที่จะกลับเจริญ

“ความสัมพันธ์ทางไมตรีอันสนิทสนม ซึ่งมีอยู่ก่อนสงคราม จึงตกลง

“กระทำความตกลงเพื่อความมุ่งประสงค์ดังกล่าว”

ตามทမ်းได้กล่าวมาโดยสังเขปนี้ ก็เพื่อเป็นสิ่งที่เตือนความทรงจำ

ของท่านทั้งหลายถึงภารกิจที่เราได้รับใช้ชาติร่วมกันมาในอดีต บัดนี้

แม้เวลาจะล่วงเลยมานานแล้ว ผมก็หวังว่ามิตรภาพที่เรามีอยู่ร่วมกัน

คงจะเป็นสิ่งสมานสามัคคีระหว่างเราทั้งหลายที่จะรับใช้ชาติไทยอันเป็น

ที่รักของเราให้ดำรงความเป็นเอกราชและประชาธิปไตยสมบูรณ์ ชั่ว-

กาลปาวสาน

ในที่สุดนี้ ผมขอเดชะคุณพระศรีรัตนตรัยและอานิสงส์แห่ง

ความเสียสละรับใช้ชาติของเพื่อนอดีตเสรีไทยที่วายชนม์ไปแล้วจงลด

บันดาลให้เพื่อนเหล่านั้นประสบสุขคติในสัมปรายภพ และขออวยพร

ให้ทายาทของเพื่อนเหล่านั้นอีกทั้งเพื่อนเสรีไทยที่ยังมีชีวิตอยู่ รวมทั้ง

ราษฎรไทยผู้รักชาติทั้งหลายจงประสบสิริสวัสดิ์พัฒนามงคลมีความสุข

ความเจริญรุ่งทุกประการเทอญ.

วชิระ พนมมรด

ภาคผนวก ๓

คอลัมน์ “อานนท์” พุด

(คัดจากหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย ฉบับที่ ๒๓๒ ปีที่ ๔๑

วันอังคารที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๑๗)

ถ้าไม่ได้อ่านข่าวและเห็นภาพทางโทรทัศน์และหน้าหนังสือพิมพ์
อีกครั้งหนึ่งบนปกจะชวนเชื่อกับบางบีในอดีตกาลการกระทำอย่าง
หนึ่งไปเสีย อย่างน้อยก็การเอมวาลักถึงพระคุณของบุคคลผู้กล้าหาญ
ของชาติไทยที่อุทิศชีวิตเป็นชาติพลีในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง
และบนออกจะดีกว่าที่แต่เล็กลงและคาดว่าหน้าคงจะต้องดีกว่า
บน วันทวานกล่อ วันที่ ๑๖ สิงหาคม อันเป็นวันสงบศึก หรือวันที่
ประเทศไทยประกาศให้โลกรู้ว่า ประกาศสงครามของรัฐบาลพิบูลสง-
ครามในระหว่างสงครามโลกคราวนี้เป็นโมฆะ เพราะมิได้รับความเห็น
ชอบจากประชาชน รัฐบาลเผด็จการประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร
มิทราบโดยลำพัง ผลของการประกาศสงครามเป็นโมฆะในระยะต่อมา
จะสร้างความปั่นป่วนยุ่งยากอย่างไรแก่ผู้บริหาร ในระยะต่อมาก็เป็น
เรื่องที่อยู่ในประวัติศาสตร์ แต่ผลแท้ของมันก็คือ ประเทศไทยไม่ต้อง
ตกเป็นข้าของใคร ซึ่งบางคนก็ยังกลับเสียดาอยู่ครมครัน เพราะ
เกิดความเชื่อถือในระยะหลังๆ ว่าหากเมืองไทยตกเป็นข้าของใคร
เสียในตอนนั้นสักระยะหนึ่ง เข้าใจว่า เมื่อเขาปล่อยเรานับอิสรภาพ
แล้ว บ้านเมืองคงจะเจริญกว่า ถ้าเรากำกันเองซึ่งได้งบประมาณมา
รอบบาท ทำเพียง ๒๕ บาท ก็ไม่ค่อยจะถึงคิดเสียด้วยซ้ำไป บ้านเมือง

คอลัมน์ “อานนท์” พุด

(คัดจากหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย ฉบับที่ ๒๓๒ ปีที่ ๔๑

วันอังคารที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๗)

ถ้าไม่ได้อ่านข่าวและเห็นภาพทางโทรทัศน์และหน้าหนังสือพิมพ์
อีกครั้งหนึ่งก็คงจะชวยเช่นกับบางปีในอดีตที่ขาดการกระทำอย่าง
หนึ่งไปเสีย อย่างน้อยก็การโน้มวาลักถึงพระคุณของบุคคลผู้กล้าหาญ
ของชาติไทยที่อุทิศชีวิตเป็นชาติพลีในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง
และบนอกจะดีกว่าที่แล้วเล็กน้อยและคาดว่าบนานคงจะต้องดีกว่า
บนาน วันวานก็คือ วันที่ ๑๖ สิงหาคม อันเป็นวันสงบศึก หรือวันที่
ประเทศไทยประกาศให้โลกรู้ว่า ประกาศสงครามของรัฐบาลพิบูลสง-
ครามในระหว่างสงครามโลกครั้งนี้เป็นโมฆะ เพราะมิได้รับความเห็น
ชอบจากประชาชน รัฐบาลเผด็จการประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร
มิทราบโดยลำพัง ผลของการประกาศสงครามเป็นโมฆะในระยะต่อมา
จะสร้างความปั่นป่วนยุ่งยากอย่างไรแก่ผู้บริหาร ในระยะต่อมาก็เป็น
เรื่องที่อยู่ในประวัติศาสตร์ แต่ผลแท้ของมันก็คือ ประเทศไทยไม่ต้อง
ตกเป็นข้าของใคร ซึ่งบางคนก็ยังกลับเสียดาอยู่ครมครัน เพราะ
เกิดความเชื่อถือในระยะหลังๆ ว่าหากเมืองไทยตกเป็นข้าของใคร
เสียในตอนนั้นสักระยะหนึ่ง เข้าใจว่า เมื่อเขาปล่อยเราเป็นอิสระภาพ
แล้ว บ้านเมืองคงจะเจริญกว่านี้ ถ้าเราทำกันเองซึ่งได้งบประมาณมา
ร้อยบาท ทำเพียง ๒๕ บาท ก็ไม่คอยจะถึงดีเสียด้วยซ้ำไป บ้านเมือง

ก็เลยเป็นอยู่อย่างนี้ รวมทั้งถนนหนทางและแผนผังเมือง ม.ร.ว. เสนีย์
ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรื คอนหลังสงคราม และผู้แก้ไขสนธิ-
สัญญา เพื่อไม่ให้เมืองไทยเป็นข้า เขابอกกับเจ้าของความเห็นที่ว่า
นั้นว่าปล่อยเมืองไทยให้เป็นข้าเขานั้นทำได้ง่าย แต่กลัวอย่างเดียว
เมื่อถึงเวลาแล้วจะไม่มีคนไทยคนใดมากู้ชาติกลับคืนสู่อิสรภาพ ก็เลย
ต้องเจรจากอบกู้อิสรภาพเอาไว้ด้วยความยุ่งยากลำบากใจอย่างแสน
สาหัส แม้กระนั้นรัฐบาลในช่วงต่อมาก็ยังต้องมาช่วยกันแก้ไขอีก
ครั้งหนึ่ง

ถ้าจะนับความสำคัญทางประวัติศาสตร์กันแล้ว วันที่ ๑๖ สิงหาคม
เป็นวันสำคัญยิ่งกว่าวันใด ๆ ของเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวันที่
๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ หรือวันที่สมเด็จพระปกเกล้าฯ พระราชทาน
รัฐธรรมนูญเสียอีก เพราะวันที่วานนี้เป็นเรื่องภายในประเทศของเรา
แต่วันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันกอบกู้เอกราชจากเงื้อมมือจากมหาอำนาจ
ต่างประเทศผู้ชนะสงคราม แต่ประชาชนชาวไทยกลับรู้จักวันที่ ๑๖
สิงหาคมกันน้อยเหลือเกิน

วันสำคัญของขบวนการกู้ชาติเสรีไทย ถูกลืมและเหยียบย่ำให้
หายไ้จากความทรงจำของประชาชนอยู่ตลอดเวลา ที่เห็นจะเป็นเพราะ
รัฐบาล หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยบุคคลใน
ขบวนการเสรีไทย ถูกรัฐประหารคว่ำไปเพราะทหารฝ่ายจอมพลแปลก
พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นพรรคการเมืองฝ่ายที่เป็นศัตรูกันอย่างร้ายแรง ทั้ง
ทางอุดมการณ์และส่วนตัว ของคนระดับสูงบางคน เมื่อรัฐบาลทหารขึ้นมา
ก็เพียรพยายามเหยียบย่ำไม่ให้เสรีไทยมีความสำคัญอะไรในชาติ

บ้านเมืองอีกต่อไป พยายามขัดแย้งข้อกล่าวหาจนถูกศาลตัดสินให้
ตลอดเวลา บางครั้งก็จริง บางครั้งก็ไม่จริง พวกเสรีไทยทั้งหลาย จึง
ไม่มีใครกล้าเผยแพร่ออกมาจับกลุ่มจัดวันสำคัญขึ้นอย่างที่ได้กระทำ
กันในระยะหลังๆ เพราะถูกเพ่งเล็งจากรัฐบาลและตำรวจการเมืองของ
รัฐบาลชุดทหารต่อเนื่องกันมา ที่เป็นเช่นนั้น ก็เห็นจะเป็นเพราะปฏิ
วัติรัฐประหารครั้งก่อนหลังปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นต้นมา ผู้ยึดอำนาจพยายาม
จะให้ประชาชนเข้าใจว่าพวกเขาคือพวกที่ทำประโยชน์ให้แก่ประ
เทษชาติ ทั้งที่ถ้าเอาขบวนการเสรีไทยออกมาเปรียบเทียบการปฏิวัติจะไม่มี
ค่าแม้รู้ดีละอายของขบวนการเสรีไทยเลย แม้แต่นิดเดียว แม้จะรวมปฏิวัติ
รัฐประหารทุกครั้งเข้าด้วยกัน ก็ยังเทียบกันไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะ
เสรีไทยกู้ชาติ แต่รัฐประหารกู้กระเป๋าสตางค์ของพวกผู้ยึดอำนาจทั้งหลายทั้งปวง
เท่านั้น

เมื่อวันที่ ๑๖ เดือนนี้เสรี ทวี จุลละทรัพย์ ได้เป็นประธานในการ
ทำพิธีผูกศอกแก่เสรีไทยที่เสียชีวิตเป็นชาติพลีทิวัดพระศรีมหาธาตุ ความ
จริงยังมีผู้ใหญ่กว่าเสรี ทวี ยังมีชีวิตอยู่อีกหลายคนที่ไม่ได้ไปร่วมในงาน
นี้ ระบอบความหวาดกลัวจะยังไม่หมด หรืออาจคิดอะไรสำคัญก็ได้ บ่นว่า
เราอยากให้ผู้ร่วมในขบวนการเสรีไทยไปร่วมบำเพ็ญกุศลให้พร้อมเพรียง
กันยิ่งกว่านี้ใครมีชีวิตอยู่ต้องไปทุกคนอย่างน้อยก็จะได้เป็นความภาค
ภูมิใจของคนหนุ่มๆ สาวๆ ในสมัยนี้ว่าเมืองไทยเรามีผู้กล้าหาญอุทิศ
ชีวิตเพื่อชาติบ้านเมืองมาทุกยุคทุกสมัย การเมืองตกต่ำเหยียบย่ำว
กรรมของผู้ถือศอกเพื่อชาติพลีนั้น เลวทรามยิ่งกว่าการเมืองยุคใด ๆ ใน

เมืองไทย ขอให้ประณามกันไว้อย่างนั้นตลอดไป และต่อไปนี้ ผู้ที่จะมา
เป็นรัฐบาลบริหารประเทศจะเป็นคนกลาง และคนรุ่นใหม่ไม่เป็นพวก
พ้องใคร ไม่ว่าฝ่ายทหารยุคทราชหรือฝ่ายเสรีไทย เพราะฉะนั้นจึง
หวังว่าวันที่ ๑๖ สิงหาคม จะเป็นวันสำคัญของชาติบ้านเมืองวันหนึ่ง
ที่ประชาชนควรมีส่วนได้ร่วมยิ่งกว่าที่แล้่วๆ มา ถ้าเราไม่ยกย่อง
สรรเสริญคนกล้าหาญที่ยอมเสียสละชีวิตเป็นชาติพลกันเสียแต่บัดนี้
ต่อไปบ้านเมืองของเราอาจจะขาดแคลนวีรชน ขาดแคลนคนที่มื่ออุดมคติ
สูงส่งยอมเสียสละชีวิตเป็นชาติพลได้ทุกขณะ แล้วบ้านเมืองของเรา
จะแย่ยิ่งกว่าทุกวันนี้ ความดีและไม่ดีของคนทุกคน ย่อมจะมีอยู่มาก
น้อยตามส่วน แต่ในส่วนดีที่เกี่ยวกับชาติบ้านเมืองเราจะต้องช่วยกัน
เสริมสนับสนุนให้เด่นชัดเป็นลักษณะพิเศษของชาติไทยเราอยู่ตลอดไป
เรามาช่วยกันสร้างการเมืองยุคใหม่ไว้ให้เป็นสมบัติอันประเสริฐของชาติ
เสียในขณะนี้ วิญญาณของเราจะขมได้เรื่อยไป.

โครงการหนังสือประวัติศาสตร์การเมือง
"สำนักพิมพ์ จิรวรรณนุสรณ์"